

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS**

Evelina Darvidė

**SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMAS
VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovė
Prof. dr. Edita Štuopytė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS

SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMAS
VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ

Baigiamasis magistro projektas

Studijų programa „Edukologija“ (kodas 621X20004)

Vadovė

Edukologijos katedra
(parašas) Prof. dr. Edita Štuopytė
(data)

Recenzentė

(parašas) Doc. dr. Aldona Augustinienė
(data)

Projektą atliko

(parašas) Evelina Darvidė
(data) evelina.simanskaite@ktu.edu

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ

(Fakultetas)

Evelina Darvidė

(Studento vardas, pavardė)

Studijų programa „Edukologija“ (621X20004)

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo projekto „Socializacijos centro veiklos organizavimas vykdant, vaikų resocializaciją“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 15 . gegužės 25 .
Kaunas

Patvirtinu, kad mano, **Evelinos Darvidės**, baigiamasis projektas tema „Socializacijos centro veiklos organizavimas vykdant, vaikų resocializaciją“ yra parašytas visiškai savarankiškai ir visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Darvidė, E. *Organization of Socialization Center's Work in Pursuance of Children Resocialization*. Master in Educational Studies final project / Supervisor Assoc. Prof. Dr. Edita Štuopytė; Department of Educational Studies, Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology. Kaunas, 2015. 91 psl.

SUMMARY

Juvenile delinquency problem still remains one of the most urgent problems all over the world. According to the Department of Statistics (2015), in the past few years, the Republic of Lithuania minor offenses committed number is growing: in 2012, 3127 made a criminal offense in 2013 - 3126 and 2014 juvenile offenses committed estimated at least 3386, so it can be stated, the juvenile delinquency problem remains acute. In order to reduce juvenile crime and seek effective solutions to overcome the vicious and ill-formed child's behavior, providing them with comprehensive assistance, it is necessary to create a sustainable and harmonious functioning of resocialization system. Children's socialization center is educational in nature, the disciplinary body, which aims to improve the child's behavior formed vicious, provide comprehensive assistance to help solve the problems of Personality and exit successfully integrate into society. This educational nature center accommodated children by a court decision from 14 years of age, but no more, until the child reaches the age of 18 years. The average child care facility can be given sooner if the child's behavior poses a serious risk to the health of other persons, or the safety of their property, but only in exceptional cases (Minimum and Medium Care Act, 2007).

As noted, the socialization centers in Lithuania does not have a long operational experience, and the organization of research institutions is only a beginning. In this context, there is a lack further research to be focused on socialization centers, the children resocialization, organizational issues etc.

The research question arises: how children's social activities organized by the center, which causes the re-socialization children process ?

To solve this problem formulated research object - socialization center organization.

The aim: to reveal the socialization activities of the Centre in the organization of children resocialization.

Research tasks:

1. To substantiate the socialization activities of the Centre in the organization of children resocialization.

2. Reasonable socialization activities of the Centre in the organization of children resocialization, research methodology.

3. Set for organizing the children resocialization X socialization of children in the center.

Research methods:**Data collection:**

- Literature and document analysis.
- Partially structured interviews.

Data analysis:

- Qualitative content analysis.

The results and conclusions: The socialization activities of the Centre in the organization of children resocialization investigation pointed to these activities in the organization of children 's rehabilitation center for children's social X features:

- X children's center staff socialization work is based on cooperation and teamwork principles.
- Adaptation period and staff of the Centre pays special attention to the child's observation, but the duration of the adaptation formally defined only institution's internal documents .

- The formal organization of educational activities is focused to personalized children's activities and non-formal education activities are focused on the organization of group activities. Different specialists assisting learners VSC is an integral part of the institution's activities, organization of resocialization.

The investigation named the biggest problem - small financing institution, the institution so employees can not participate in paid training courses, to diversify the activities of the organization, to acquire the learning tools and disharmonious children socialization centers documents.

LENTELĖS

1 lentelė. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, teorinis modelis	45
2 lentelė. Interviu klausimų grupės	52
3 lentelė. Socializacijos centro veiklos, vykdant resocializaciją, organizavimo charakteristikos, kriterijai ir indikatoriai	53
4 lentelė. Centro darbuotojų kvalifikacinės kategorijos.....	58
5 lentelė. Informantų demografiniai duomenys	59
6 lentelė. Organizuojami procesai/veiklos vaikui atvykus į centrą.....	60
7 lentelė. Pagalbos teikimas vaikui adaptaciniame laikotarpyje	62
8 lentelė. Vaiko veiklos organizavimas adaptacijos laikotarpiu ir pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui	65
9 lentelė. Formalaus ugdymo proceso organizavimas centre.....	67
10 lentelė. Neformalaus vaikų ugdymo proceso organizavimas centre	68
11 lentelė. VSC darbuotojų tobulinimosi galimybės	70
12 lentelė. VSC organizuojamos veiklos stebėsenos ir kokybės vertinimas.....	71
13 lentelė. Dokumentų analizės kriterijai.....	73

PAVEIKSLAI

1. pav. Socializacijos centro darbuotojų bendradarbiavimo modelis (S. Bieliūnė, Juodkaitė Lingienė, Uscila, (2010)).....42
- 2 pav. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo logika 55

TURINYS

IŽANGA.....	9
1. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ TEORINIS PAGRINDIMAS	14
1.1. Resocializacijos samprata	14
1.2. Rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumai.....	19
1.3. Socializacijos centro veiklos vaikų resocializacijos procese teorinės prielaidos.....	25
1.3.1. Socializacijos centro veiklos pagrindimas	25
1.3.2. Socializacijos centro veiklų charakteristikos	31
1.4. Socializacijos centro veiklos organizavimas.....	38
1.4.1. Organizavimo samprata.....	39
1.4.2. Socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis.....	40
2. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ TYRIMO METODOLOGIJA	47
2.1. Socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją tyrimo dizainas.....	47
2.2. Socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją instrumento pagrindimas	51
2.3. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo logika.....	54
3. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ TYRIMO REZULTATAI.....	57
3.1. Tiriamo atvejo pristatymas.....	57
3.2. Tyrimo rezultatų aptarimas	59
3.3. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir diskusija.....	76
IŠVADOS.....	81
REKOMENDACIJOS.....	83
LITERATŪRA.....	84
PRIEDAI	92

IŽANGA

Tyrimo aktualumas. Nepilnamečių nusikalstamumo problema vis dar išlieka viena opiausių visame pasaulyje ir šiomis dienomis. Remiantis statistikos departamento duomenimis (2015), per pastaruosius keletą metų nepilnamečių Lietuvos Respublikoje padarytų nusikalstamų veikų skaičius tik didėja. 2012 metais suskaičiuojama 3127 nusikalstamos veikos įvykdytų atvejų, 2013 metais – 3126, 2014 metais nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius siekia jau 3386, todėl galima teigti, kad nepilnamečių nusikalstamumo problema ir toliau išlieka aktuali. Siekiant mažinti nepilnamečių nusikalstamumą ir ieškoti efektyvių sprendimo būdų, kaip įveikti susiformavusį ydingą ir netinkamą vaiko elgesį, suteikti jiems kompleksinę pagalbą, būtina sukurti darniai ir harmoningai veikiančią resocializacijos sistemą. Pasak Skiecevičiaus, (2012) visuomenėje yra paplitęs stigmatizuojantis požiūris į vaikus, linkusius nusikalsti, todėl jų resocializacijos procesas yra dar sudėtingesnis.

Kuriant resocializacijos sistemą mūsų šalyje, pradėtos vykdyti veiklos įgyvendinant nepilnamečių justicijos strategines kryptis. Pasak Merfeldaitės, Pivorienės ir Raudeliūnaitės (2011), pirmoji nepilnamečių justicijos programa (1999-2002 metais) apėmė reformos koncepcijos parengimą, teisės aktų suderinimą, institucijų specializaciją, švietimo ir visuomenės informavimą; antrosios nepilnamečių justicijos programos (2004-2008 metais) iškeltas tikslas buvo siekti teisę pažeidusių nepilnamečių resocializacijos ir taip mažinti jų nusikalstamumą. 2007 metais šalyje buvo priimtas naujas minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, kuriuo skiriama minimali ir vidutinė priežiūros priemonė, sukurta pagalbos priemonių sistema, linkusiems nusikalsti ir nepaisyti nusistovėjusių visuomenės normų, taisyklių vaikams, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą. Trečiojoje nepilnamečių justicijos programoje (2009-2013 metais) viena iš akcentuojamų problemų yra resocializacija socializacijos centruose ir vaikų grįžusių iš jų vaikų bei apsauga nuo neigiamos informacijos uždaroje įstaigoje.

Vitkauskas (2010), analizuodamas vidutinės priežiūros priemonės vykdymo problematiką, išvelgia sukurtos sistemos nedarnumą ir išryškina penkias problemines sritis: neefektyvi lėšų skirstymo sistema; probleminiai vaiko atstovų ir socializacijos centrų darbuotojų santykiai; įstatyme nėra įvardijama, kokie konkrečiai vaikai gali patekti į socializacijos centrą, tik įstaigos nuostatuose apibrėžta, kad negali patekti vaikai turintys vidutinę ir sunkią psichinę ar fizinę negalią; nėra bendrų įstaigos veiklą reglamentuojančių nuostatų; centrams trūksta specialistų (psichologų, socialinių pedagogų). Šios problemos įvardintos ir Zaksaitė (2013) atliktuose tyrinėjimuose.

Vaikų socializacijos centras yra auklėjamojo pobūdžio, drausmės įstaiga, kurioje siekiama pagerinti susiformavusį ydingą vaiko elgesį, suteikti kompleksinę pagalbą, padėti išspręsti

asmenybines problemas ir išėjus sėkmingai integruotis į visuomenę. Šiame auklėjamojo pobūdžio centre vaikai apgyvendinami teismo sprendimu nuo 14 metų amžiaus, bet ne ilgiau, kol vaikui sueis 18 metų. Vidutinės priežiūros priemonė vaikui gali būti skiriama ankščiau, jeigu vaiko elgesys kelia rimtą pavojų kitų asmenų sveikatai, jų saugumui ar turtui, bet tik išimtiniais atvejais (Minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007).

Vitkauskas (2010) laikosi nuomonės, kad kovai su nepilnamečių nusikalstamumu yra būtinas kompleksas įvairių priemonių, iš kurių efektyviausia būtų nepilnamečių resocializacijos sistemos sukūrimas ir tinkamų prevencinių priemonių taikymas, todėl socializacijos centro veiklų organizavimas, vykdamas vaikų resocializaciją, tampa aktuali klausimu.

Tyrimo problemos pagrindimas. Nepilnamečių resocializaciją socioedukacinės veiklos kontekste tyrinėjo: Pytkas (2000) išryškindamas socialinio darbo svarbą nepilnamečių resocializacijoje. Gottfredson (2001), Vitkauskas (2010), Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė (2011), akcentavo resocializacijos edukacinį aspektą, o Podgorecki (2002), gilinosi į institucinį nepilnamečių resocializacijos klausimą. Michailovič (2001), Merkys, Ruškus, Juodraitis (2002), Liaudinskienė (2005), Uscila, Bieliūnė, Juodkaitė, Lingienė (2010) tyrinėjo nepilnamečių, padariusių teisėtvarkos pažeidimus, resocializacijos ypatumus. Bendrąją prasmę nuteistųjų resocializacijos ypatumus tyrinėjo Christie (1999), Prakapas, Katinaitė (2008) ir kt.

Nusikalstamumo ir rizikos grupės vaikų sąsajas, skirtingu aspektu tyrinėjo Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkai. Socioedukaciniu aspektu tyrinėjo: Prakapas (2002), Leliūgienė (2002), Liaudanskienė (2005), Kvieskienė (2007), Juodeikaitė (2009), Skirmantienė (2011), Indrašienė, Merfeldaitė, (2011; 2013) ir kt.; psichologiniu aspektu: Valickas (2002), Žukauskienė (2006) ir kt. Užsienio šalyse rizikos grupės vaikų pozityvios socioedukacinės raiškos galimybėmis domėjosi Billings, Moore, McDonald (2003), Ogg (2005), Cleaver, Stott, Walker, Cleaver (2008).

Pastaraisiais metais šalyje vis didesnis dėmesys yra skiriamas vaikų nusikalstamumui ir jų resocializacijai, vykdomi projektai, rengiamos ataskaitos, teikiamos rekomendacijos susijusios su vaiko minimalios ir vidutinės priemonės įgyvendinimu. 2009 m. spalį – 2010 m. rugsėjį VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“ kartu su Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija vykdė projektą „Darbo su delinkventinio elgesio vaikais, taikant vaiko vidutinės priežiūros priemonę tobulinimas ir specialistų kompetencijų ugdymas pasitelkiant Norvegijos patirtį“, kurio tikslas pasitelkiant pasiteisinusią Norvegijos patirtį vaikų resocializacijos srityje, inicijuoti specialistų kompetencijų ugdymą, glaudesnę bendradarbiavimą tarp sektorių Lietuvoje ir pažangių darbo metodų diegimą taikant vaiko vidutinės priežiūros priemonę.

Kaip pastebėta, socializacijos centrai Lietuvoje neturi ilgos veiklos patirties, todėl šių institucijų veiklos tyrimai yra tik pradėti. 2012 metais VŠĮ „Psichikos sveikatos perspektyvos“ vykdytas projektas „Kognityvinės – elgesio korekcijos programos „EQUIP“, kuriame dalyvavo 118

socializacijos centruose dirbančių mokytojų (auklėtojų) ir 142 centro ugdytiniai. Projekto metu parengtos rekomendacijos bei programos vykdymo vadovai, praversti individualūs ir grupiniai užsiėmimai, supervizijos, organizuojamos veiklos siekiant įgyvendinti pozityvią kultūrą, taikant kombinuotą kognityvinių-elgesio terapijos principų bei šiuolaikinių ugdymo metodų sistemą ir modernios organizacijos vadybos metodiką vaikų socializacijos centre.

2013 metais atliktas tyrimas „Palanki aplinka vaikams ir jaunimui: iššūkiai ir galimybės“, kuriame didelis dėmesys yra skiriamas palankios aplinkos pažeidžiamiems vaikams sudarymo prielaidų ir veiksmų ištyrimui. 2013 metais Lietuvos Valstybės kontrolė pateikė ataskaitą „Ar vaikų socializacijos centrų veikla rezultatyvi“, kurioje akcentuojama, kad vaikų socializacijos centruose teikiama pagalba vaikams nėra individualizuota, kaip yra reglamentuota, nėra tarpinstitucinio glaudaus bendradarbiavimo, trūksta kompetentingų specialistų ir kt. Bakutyte ir kt. (2013) darbe pateiktos vaikų socializacijos centro ugdytinių stebėsenos ir elgesio keitimo metodikos.

Šiame kontekste pasigendama išsamesnių tyrimų, kuriuose būtų gilinamasi į socializacijos centrų veiklą, vykdant vaikų resocializaciją, organizavimo problematiką. **Tyrimo probleminis klausimas:** kaip vaikų socializacijos centre organizuojama veikla, kuri sąlygoja vaikų resocializacijos procesą?

Šios problemos sprendimui suformuluotas **tyrimo objektas** – socializacijos centro veiklos organizavimas.

Tyrimo tikslas: atskleisti socializacijos centro veiklos organizavimą, vykdant vaikų resocializaciją.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pagrįsti socializacijos centro veiklos organizavimą, vykdant vaikų resocializaciją.
2. Pagrįsti socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, tyrimo metodologiją.
3. Nustatyti veiklos organizavimo ypatumus, vykdant vaikų resocializaciją X vaikų socializacijos centre.

Tyrimo metodai:

Duomenų rinkimo:

- Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.
- Iš dalies struktūruotas interviu.

Duomenų analizė:

- Kokybinė turinio analizė.

Tyrimo imtis ir organizavimas: Vienas iš svarbiausių sėkmingos vaikų resocializacijos elementų socializacijos centre yra gebėjimas tinkamai organizuoti centro veiklas. Todėl tyrimui yra pasirinktas kokybinis duomenų rinkimo metodas, siekiant geriau suvokti socializacijos centro vadovo ir kitų darbuotojų (socialinio pedagogo, auklėtojo) išsakomą poziciją, giliau išnagrinėti sukauptą darbinę patirtį, asmeninę nuomonę, specifiškumą bei kitą interviu metu pateiktą informaciją, aktualią atliekamam tyrimui. Kokybinis tyrimas atliktas Z miesto X vaikų socializacijos centre. Tyrimui atlikti pasirinktas iš dalies struktūruotas interviu su įstaigos darbuotojais, kurie yra įtraukti į veiklos organizavimą, vykdančią vaikų resocializaciją socializacijos centre (įstaigos vadovu, jo pavaduotojomis, vyr. socialiniu pedagogu, auklėtoja metodininke, vyr. mokytoja).

Tyrimo metodologinės nuostatos:

Siekiant išsiskirti darbo tikslo ir uždavinių įgyvendinimo, remiamasi humanistinio ugdymo (humanizavimo principais ir vertybėmis) ir socialinės integracijos teorinėmis nuostatomis:

- Humanistinio ugdymo (Rogers, 1969; Teresevičienė, Gedvilienė, 2003) nuostatos pabrėžia ugdymo procesą ir metodų parinkimą, atsižvelgiant į vaiko poreikius, pripažįstant pedagogų, tėvų ir vaikų tikslingą įtraukimą bendrai veiklai ir pedagogo tikėjimą ugdytinio galimybėmis. Remiantis šiomis nuostatomis, ugdymas, o ne izoliavimas ir bausmė yra sėkmingas pagrindas nepilnamečių resocializacijai.
- Socialinės integracijos (Giddens, 1971; Goffman 2000) nuostatos taikomos analizuojant prasižengusių, linkusių nusikalsti nepilnamečių resocializacijos procese. Nusikalstamumas suvokiamas ne kaip pačio asmens problema, o kaip socialinė visuomeninė problema ir netobulų, konfliktiškų visuomenės socialinių santykių pasekmė.

Šio darbo kontekste resocializacija suvokiama, kaip ilgalaikis procesas, kurio metu individui teikiama skirtingų specialistų pagalba, pritaikant auklėjamojo pobūdžio priemones, siekiant šalinti netinkamai susiformavusį, ydingą asmens elgesį, kad ateityje pavyktų sėkmingai integruotis visuomenėje.

Darbe vartojamos sąvokos „nepilnametis“ ir „vaikas“ apibrėžia nepilnamečius asmenis, padariusius teisėtvarkos pažeidimus, tačiau, kuriems nėra apribota laisvė (įkalinimas) ar paskirtas areštas“. Lietuvos civiliniuose įstatymuose „vaiku“ ir „nepilnamečiu“ įvardinamas asmuo, neturintis 18 metų, išskyrus atvejus, kai įstatymai numato kitaip, taigi „vaiko“ ir „nepilnamečio“ sąvokos šiame darbe vartojamos kaip sinonimai.

Analizuojant veiklos organizavimą, vykdančią vaikų resocializaciją, šio magistrinio darbo kontekste, analizuojama vaikų socializacijos centro, kaip vidutinę priežiūros priemonę vykdančios institucijos veiklos organizavimas.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro: įžanga, trys pagrindinės dalys, t. y. teorinė, metodologinė ir empirinė, išvados, rekomendacijos, literatūros sąrašas, priedai. Darbo apimtis: 13 lentelių, 2 paveikslėliai, 12 priedų.

1. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO, VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ, TEORINIS PAGRINDIMAS

Siekiant pagrįsti socializacijos centro veiklos organizavimą, vykdant vaikų resocializaciją, tikslinga išsamiau gilintis į resocializacijos sampratą, aptarti rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumus, išryškinti socializacijos centro veiklos vaikų resocializacijos procese teorines prielaidas, pagrįsti socializacijos centro veiklos organizavimą.

1.1. Resocializacijos samprata

Vaikų nusikalstamumas yra aktuali visuomenės problema, todėl svarbu ieškoti galimybių, kaip koreguoti ydingą ir visuomenės normų neatitinkantį vaikų elgesį bei suteikti jiems kompleksinę pagalbą, taip siekiant sukurti efektyviai veikiančią resocializacijos sistemą.

Resocializacijos procesą ir vaikų nusikalstamumą, kaip reiškinį skirtingu aspektu tyrinėja daugelis Lietuvos ir užsienio autorių: Christie (1999), Cliff (2010), Galaguzova (2000), Pytko (2000), Gottfredson (2001), Michailovič (2001), Podgorecki (2002), Merkys, Ruškus, Juodraitis (2002), Liaudinskienė (2005), Vitkauskas (2010), Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė (2011). Taigi, resocializacijos sąvoka aparta analizuojant aukščiau minėtų mokslininkų darbus.

Bendrają prasme, žodis “resocializacija“ įvardijamas, kaip asmens socialinio statuso ir vertybinių orientacijų grąžinimas kryptingomis socialinėmis, pedagoginėmis, psichologinėmis, ugdymo ar kitomis priemonėmis, siekiant integruoti asmenį į visuomenę (Tarptautinių žodžių žodynas, 2013). Moksliniuose darbuose resocializacijos sąvoka yra įvardinama panašiai. Remiantis Liaudinskienės (2005) išvalgomis, resocializacija – tai kompleksinis integralus procesas, kurio esmė yra pakartotinis individo išitraukimas į visuomenę. Resocializaciją galime įvardinti ir kaip paradigmą, nukreiptą ir orientuotą siekimą atitraukti nepilnametį nuo neįstatymiškos veiklos ne per bausmę, izoliaciją, o per teikiamą savalaikę pagalbą, priežiūrą.

Jatkevičius (2003, p. 150) pateikia kiek kitokį resocializacijos sąvokos apibūdinimą, teigdamas, kad „tai veikla, kurios tikslas yra individo, turinčio sutrikimų, auklėjimas ir socializacijos trūkumų šalinimas, turi būti realizuojama per resocializacinį auklėjimą, kuris individui nustato tam tikras pareigas ir įgaliojimus, įveikimą. Tokio poveikio tikslas yra santykinai pastovių, negatyvių nusistatymų prieš visuomenės lūkesčius šalinimas“. Taigi, tai galime įvardinti ir kaip auklėjamąjį, koreguojamąjį procesą asmens, kuriam sunku priimti reikiamas vertybes ir normas.

Lengvinas (2014) resocializaciją apibūdina kaip socialinės pagalbos instrumentą, padedantį individui realizuoti save ir integruotis visuomenėje. Mokslininkės Žilinskienė ir Tumilaitė (2011, p.

285) laikosi panašios nuomonės, teigdamas, kad „resocializacija – tai kompleksinis procesas, kurio esmė yra pakartotinė socializacija, siekiant, kad asmuo ateityje savo tikslų siektų teisėtais būdais ir priemonėmis, tačiau tai nėra vien socialinio statuso atstatymas“. Juodaitytė (2002) pabrėžia, kad resocializacija yra antrinė socializacija, kurios pagrindą sudaro vertybės, normos, žinios, įgūdžių transformavimas, statusų, vaidmenų įgijimas. Resocializacija ypač pastebima individui esant naujoje, jam nežinomoje situacijoje arba iš jos išeinant (įkalinimo įstaigoje, tardymo izoliatoriuje, ligoninėje). Pasak Kučinsko, Kučinskienės (2000), resocializacija – tai įvairiomis priemonėmis individui socialinio statuso ir vertingumo grąžinimas, kai buvo prarastas aplinkos socialinis pasitikėjimas. Kalendra (2006) pateikia kiek kitokį resocializacijos apibūdinimą. Autoriaus nuomone, tai nuolatinis pilnavertis asmens ugdymas ir mokymasis, taip siekiant asmenis socializuoti ir grąžinti į normalų visuomeninį gyvenimą.

Pasak Merfeldaitės, Pivorienės ir Raudeliūnaitės (2011) resocializacija apibrėžiama, kaip asmens socialinio statuso ir vertybinių orientacijų grąžinimas. Autorės akcentuoja, kad tarptautiniuose dokumentuose (Vaiko teisių konvencijoje (1989), Havanos taisyklėse (1990), Rijado gairių nuostatose (1990)) deklaruojama vaiko resocializacija į visuomenę, todėl svarbus uždavinys turėtų būti bendruomenės narių pastangos užtikrinti individualizuotos pagalbos vaikui teikimą, siekiant jo efektyvaus grįžimo į visuomenę. Resocializacija apibrėžiama ir kaip asmens socialinio statuso ir vertybinių orientacijų grąžinimas kryptingomis socialinėmis, pedagoginėmis, psichologinėmis, ugdymo ar kitomis priemonėmis, siekiant integruoti asmenį į visuomenę (Nepilnamečių justicijos programa, 2009-2013).

Taigi galime pastebėti, kad aukščiau minėti mokslininkai išryškina bendrus resocializacijos sąvokos bruožus: asmens pakartotinis integravimas, įtraukimas į visuomenę, auklėjamųjų ir ugdomųjų priemonių panaudojimas netinkamam elgesiui koreguoti, kryptingas ir ilgalaikis procesas.

Analizuojant skirtingų mokslininkų darbuose pateiktą resocializacijos sąvokos apibūdinimą, būtina aptarti ir resocializacijos procesą.

Resocializacijos procesą Christie (1999) apibrėžia, kaip idėją nukreiptą ne į tiesioginę įtaką individui, bet į aplinką, kuri skatintų asmenį keistis. Pasak Michailovič (2001), resocializacijos procesas yra specifinis reformuojamasis, koreguojamasis auklėjimas, formuojantis individo integracijos į visuomenę teigiamus pokyčius. Mokslininkas Ruškus ir kt. (2002) pabrėžia, kad resocializacijos procesas yra holistinis, kryptingas, skirtingų specialistų valdomas procesas. Anot Prakapo ir Katinaitės (2006) nuomonės, efektyvus resocializacijos procesas priklauso ir nuo įstaigos darbuotojų kvalifikacijos, turimų kompetencijų.

Remiantis Žilinskienės ir Tumilaitės (2011) nuomone, analizuojant resocializacijos procesą yra svarbu pirma suvokti proceso tikslą: t. y. naudą turi aiškiai suvokti ne tik asmenys, į kuriuos nukreiptas procesas, bet ir visuomenės nariai, bei antra – siekti efektyvaus nepilnamečių resocializacijos proceso perauklėjant nepilnamečius. Tai patvirtina Merkio ir kt. (2002), teiginius, kad siekiant sėkmingo ir

efektyvaus nepilnamečių resocializacijos proceso, svarbu, kad nepilnamečiai atitinkamose įstaigose būtų perauklėjami, pereitų efektyvias resocializacijos programas, įgalinančias sėkmingai adaptuotis visuomenėje, atveriant neasocialią individo raidos perspektyvą. Autorius akcentuoja ir tai, kad resocializacijos fenomenas iškyla tuomet, kai asmens psichosocialinė raida jau susiklostė visuomeniškai nepalankiai.

Apibendrinant mokslinėje literatūroje pateiktus resocializacijos apibrėžimus, galime pastebėti, kad visi autoriai įvardija, jog sėkmingam resocializacijos procesui, būtina individo integracija į visuomenę. Tačiau svarbu akcentuoti ir tai, kad siekiant sėkmingo asmens integravimo/si į visuomenę, reikia nueiti ilgą ir sudėtingą kelią, pasitelkiant visas įmanomas auklėjamąsias priemones, siekiant asmenis socializuoti. Galime pastebėti, išryškėjusią tendenciją, kad resocializacijos procesui svarbus kryptingas asmens ugdymas ir kompetentinga pagalba. Galime daryti prielaidą, kad asmens resocializacija priklauso ne tik nuo paties asmens noro ir tikslo keistis, bet ir nuo specialistų, kurie jam padeda. Tik kryptingas ir nuoseklus specialisto darbas, kompleksinės pagalbos taikymas, jų kompetencija padės asmeniui keistis ir grįžti į normalų gyvenimą. Taigi galime daryti išvadą, kad **resocializacija, tai ilgas ir kryptingas procesas, kurio metu siekiama integruoti asmenį į visuomeninį gyvenimą, pasitelkiant įvairias auklėjamojo pobūdžio priemones, siekiant koreguoti netinkamą asmens elgesį, pasitelkiant kompetentingų specialistų pagalbą.**

Analizuojant resocializacijos procesą svarbu išsiaiškinti ir veiksniai, kurie trikdo nepilnamečių resocializacijos procesui. Liaudinskienė (2005), analizuodama teisėtvarkos pažeidimus padariusių nepilnamečių resocializacijos trikdžius, išskyrė penkis lygmenis :

- Valstybės politikos lygmenyje (nėra vieningos ir harmoningai veikiančios resocializacijos sistemos paremtos tarpinstituciniu bendradarbiavimu).
- Visuomenės lygmenyje (stigmatizuojantis visuomenės narių požiūris į nusikalsti linkusius vaikus, informacinių technologijų neigiama įtaka).
- Švietimo organizacijos lygmenyje (ribotos neformaliosios veiklos pasirinkimo galimybės, nesudominimas mokslu).
- Asmenybės lygmenyje (motyvacijos ir asmenybės savybės, pareigingumo stoka).
- Šeimos lygmenyje (tėvų atsiribojimas nuo vaiko auklėjimo, pilnaverčio bendravimo stoka, netinkamas tėvų gyvenimo būdas).

Foucault (1998) nuomone, išnykus ar sumažinus rizikos veiksniai, galime sulaukti pozityvių asmens pokyčių. Išsiaiškinus nepilnamečių resocializaciją neigiamai veikiančius trikdžius, galime daryti prielaidą, kad bandant juos pašalinti arba bent sumažinti galime tikėtis efektyvesnio rezultato resocializacijos procese. Tačiau svarbu suprasti ir tai, kad trikdžių pašalinimas ar jų sumažinimas gali būti ilgas ir sudėtingas procesas.

Analizuojant resocializacijos teorinius aspektus, pastebimas dvejetainis požiūris į nusikalsti linkusių nepilnamečių resocializaciją: auklėti ir bausti. Pasak Ruškaus ir kt. (2002, p. 35), „resocializaciją charakterizuoja bent dvi alternatyvios, idėjiškai viena kitai oponuojančios veiklos paradigmos: pirmoji – bausmės ir izoliacijos, o antroji – ugdymo ir integracijos paradigma“. Remiantis Ruškumi ir kt. (2002):

- Bausmės ir izoliacijos paradigma suprantama, kad pamynus įstatymus, paniekinama visuomenės moralė, suteikiamos kančios kitiems visuomenės nariams (pavyzdžiui, aukoms), todėl nusikaltę nepilnamečiai patys privalo ilgai ir skaudžiai kentėti, atpirkti savo kaltes prieš visuomenę, prieš nukentėjusiuosius bei aukas.
- Ugdymo ir integracijos paradigma grįsta nusikaltusiųjų resocializacijos sistema. Nusikalstamumas suvokiamas ne tik kaip individuali problema, bet visų pirma kaip socialinė problema ir netobulų, konfliktiškų visuomenės socialinių santykių pasekmė (skurdas, nedarbas, lygių galimybių principo pažeidimas, smurtas ir prievarta nepilnamečių atžvilgiu, vaikų teisių pažeidimai ir t. t.).

Taigi, remiantis aukščiau minėtomis resocializaciją charakterizuojančiomis idėjomis, galime pastebėti, kad šios idėjos yra viena kitai labai prieštaraujančios ir tarpusavyje sunkiai suderinamos. Izoliacijos ir bausmės paradigmos propagavimas nesuteikia perspektyvių rezultatų, priešingai nei ugdymo ir integracijos paradigma, kuri pabrėžia platų ir išskirtinį resocializacijos galimybių pasirinkimą, todėl būtinas nuolatinis individo ugdymas ir mokymas.

Mokslinėje literatūroje pateikiami skirtingi, tačiau panašūs resocializacijos sąvokos apibūdinimai. Visiems priimtino bendro šio termino apibrėžimo nėra. Resocializacijos sąvoka yra gretinama su kitomis sąvokomis: pasitaisymas, auklėjimas, socializacija, integracija, rehabilitacija, prevencija, adaptacija. Pasak Gilligant (2002) norint tiksliai apibrėžti šias sąvokas vartojami konstruktai (socialinė integracija, socialinė rehabilitacija) arba naudojamos gramatinės formos (reintegracija, perauklėjimas).

Liaudinskienė, Leliūgienė (2007), tyrinėdamos nepilnamečių resocializacijos procesą išskyrė šiam procesui būdingus komponentus:

- *parama* (pasireiškianti įvairiomis pagalbos priemonėmis);
- *įvairialypis poveikis* (siekiant neasocialios individo raidos perspektyvos, sureikšminant ugdomąją veiklą);
- *tinkama priežiūra* (įgyvendinama per subjektui privalomą nustatytos tvarkos laikymąsi).

Taip pat Liaudinskienė, Leliūgienė, (2007, p. 108) teigia, kad „resocializacijos idėja šiandien plėtojama kaip kompleksinė ir didelių reikalavimų nekelianti teorija. Tai tarsi procesas su neribotais

ištekliais veiksmy, kuriais siekiama gražinti nusikaltusį asmenį į socialiai priimtina gyvenimą“. Tai reiškia, kad individui teikiama kompleksinė pagalba pasitelkiant skirtingus specialistus ir siekiant pašalinti jo ydingai susiformavusį elgesį pasitelkiant įvairias pagalbos priemones.

Svarbu yra tai, kad resocializacijos ir socializacijos sąvoką turi bendrų panašumų. Kaip teigia Merkys ir kt. (2002, p. 34), „resocializacija yra pakartotinis socializacijos bandymas, atliekamas labiau komplikuotomis sąlygomis. Reikia paminėti, kad socializacija ir resocializacija turi stichinį ir kryptingą institucinį pradą. Tikimybė, kad nusižengęs nepilnametis resocializuosis stichiškai (savaiame) yra mažesnė nei esant kryptingam instituciniam paveikimui, kuris pasireiškia kryptingu visuomenės bei artimiausios aplinkos poveikiu ir pagalba puolusiam nepilnamečiui“. Pagalba asmeniui tapatinama su ugdymo (auklėjimo ar perauklėjimo) sąvokomis ir tai siejasi su socializacijos ir resocializacijos sąvokomis, kadangi jos konceptualiau apibrėžia asmenybės tapsmo ypatumus šiuolaikinėje visuomenėje negu *auklėjimo* ir *perauklėjimo* sąvokos (Merkys, ir kt. (2002). Šiame kontekste tikslinga išsamiau aptarti socializacijos sampratą.

Šinkūnienės, Savickaitės (2008) nuomone, socializacija, tai vyraujančių nuostatų iš supančios aplinkos perėmimo periodas. Kvieskienė (2005) teigia, kad, socializacija, tai vaikystėje prasidedantis procesas, kuriame išmokstama perimti visuomenės normas, vertybes, gyvenimo būdą bei tapti pilnaverčiu visuomenės nariu. Leliūgienė (2002), laikosi panašios nuomonės ir socializaciją įvardija, kaip mechanizmą, kurio metu individas nuo pat mažumės išsiugdo visuomenei suprantamus ir priimtinius įgūdžius, elgesio bruožus, perima kultūros tradicijas, laikosi taisyklių ir tampa sėkmingu visuomenės nariu.

Apibrėžiant socializacijos sąvoką, priešingai nei kiti mokslininkai, Juodaitytė (2002) išskiria pirminę ir antrinę socializaciją. Pasak Juodaitytės (2002, p. 50) „pirminė socializacija įvardijama, kaip procesas vykstantis ankstyvuju žmogaus gyvenimo periodu – vaikystėje, o socialinių faktų pagrindimas dabartimi – specializavimasis profesinėje srityje, įgyjant atitinkamus socialinės komunikacijos įgūdžius ir reikiamas žinias – priskiriamas antrinei socializacijai, kuri prilyginama resocializacijai“. Antrinant Juodaitytės (2002) mintims, galime teigti, kad ankstyvasis žmogaus gyvenimo etapas yra tarsi „pamatas“ ir pats svarbiausias etapas žmogaus gyvenime, nes pirminės socializacijos metu asmuo įgyja pirminius įgūdžius, susiformuoja nuostatas, vertybes, kurios lemia ir tolimesnę žmogaus asmenybės raidą.

Taigi apibendrinant socializacijos sąvoką, galime teigti, kad Kvieskienė, Leliūgienė ir Juodaitytė apibūdindamos socializaciją, įvardina, kad tai procesas, prasidedantis nuo vaiko gimimo, kurio metu vaikas išmoksta priimti pagrindines vyraujančias nuostatas, svarbias sėkmingam integravimuisi į visuomenę. Juodaitytė, skirtingai nuo anksčiau darbe paminėtų autorių, išskiria ir antrinę socializaciją, kurios metu pasireiškia kitų socialinių grupių įtaka žmogaus gyvenimui.

Apžvelgus socializacijos sąvoką galime išskirti pagrindinius socializacijai būdingus bruožus: asmens įsitraukimą į visuomenę, socialinių normų, vertybių ir kultūros perėmimą. Atlikus resocializacijos sampratos analizę, galime teigti, kad resocializacija yra kompleksinis ir ilgalaikis procesas, kurio metu susiduriama su tam tikrais trikdžiais. Juos įveikus asmuo pakartotinai socializuojasi. Kryptinga ir nuosekli resocializacija pasitelkiant kompetentingų skirtingų sričių specialistų komandą, sudaro prielaidą sėkmingam asmens integravimuisi į visuomenę.

Resocializacijos proceso ypatumus rizikos grupei priskiriamiems vaikams aptarsime kitame poskyryje.

1.2. Rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumai

Pastaruoju metu visuomenėje tenka vis dažniau išgirsti terminą - "rizikos grupės vaikas", todėl tikslinga plačiau apžvelgti šią sąvoką ir aptarti šiai socialiniai grupei priskiriamų vaikų resocializacijos ypatumus.

Rizikos grupės vaikų problemas skirtingu aspektu analizuoja Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkai (Rimkevičienė, Rupšienė (2000), Prakapas (2002), Valickas (1997), Billings, T. Moore, McDonald (2003), Ogg (2005), Žukauskienė (2006), Kvieskienė (2005), Liaudanskienė, Leliūgienė (2007), Juodeikaitė (2009), Skirmantienė (2011), Indrašienė, Merfeldaitė, (2011; 2013)). Taigi, analizuojant aukščiau įvardintų mokslininkų darbus, šiame poskyryje bus aptarta rizikos grupės vaikų sąvoka, veiksniai nulemiantys netinkamą elgesį bei resocializacijos ypatumai.

Pirmiausia aptarsime rizikos grupei priskiriamų vaikų sąvoką. Pasak Ignatavičienės, Žukauskienės (1999) bei Prakapo (2002) rizikos grupei yra priskiriami beglobiai (gatvės), asocialiose, nedarniose arba nepilnose šeimose gyvenantys vaikai, kurie nuolatos patiria psichologinę, fizinę arba seksualinę prievartą, taip pat agresyvūs ir bendraamžių atstumti vaikai, kurie jau yra padarę smulkių prasižengimų arba nusikaltimų. Leliūgienė (2003), teigia, kad rizikos grupei priskiriamas vaikas yra iš daugiavaikės, nepilnos, pabėgėlių šeimos, kurios socialinis funkcionavimas dėl tam tikrų subjektyvių ar objektyvių priežasčių yra sutrikęs. Šeimos gyvenimo būdą akcentuoja ir Indrašienė ir Kvieskienė (2008, p. 25), teigdamos, kad „rizikos grupei priskiriami socialinės rizikos (dėl šeimos ar aplinkos) bei globjami (rūpinami) vaikai, tačiau tai nereiškia, kad socialinės rizikos šeimoje augantis vaikas turi elgesio sutrikimų, o priklausomybę turintis jaunuolis nebūtinai turi augti socialinės rizikos šeimoje“. Leliūgienė, Djačenko, (2010), rizikos grupei priskiria vaikus gyvenančius globos namuose ir socializacijos centruose. Juodeikaitė (2012) teigia, kad šeimos ir mokyklos vertybių neatitikimas lemia vaiko disfunkcinį elgesį. Palaipsniui, toks vaikas dėl raidos sutrikimų priskiriamas „rizikos grupei“, įspraudžiant vaiką į išankstinio „negatyvizmo“

rėmus. Giddens (2005) rizikos grupės vaikus apibūdina, kaip mokyklos nelankančius, praleidinėjančius pamokas, patiriančius skurdą, menką tėvų priežiūrą. Panašų, tačiau kiek išsamesnį apibūdinimą pateikia Jonutyte, ir Šmitienė (2007), teigdamos, kad tokie vaikai negali pilnavertiškai mokytis, nes turi įvairių sveikatos sutrikimų, žalingų įpročių ir priklausomybių, jiems trūksta tinkamų socialinių įgūdžių, susiduria su kriminaliniu pasauliu ir natūraliai perima šios subkultūros vertybes, normas ir nebeįsivaizduoja savo gyvenimo be nuolatinio pavojaus, nusikaltimų ir nevaržomos laisvės, kurioje negalioja jokios taisyklės.

Remiantis Lietuvos Respublikos Socialinių paslaugų įstatymu (2006), rizikos grupei priskiriamas vaikas apibrėžiamas kaip vaikas iki 18 metų, kuris vaikatauja, elgetauja, nesimoko ar turi elgesio problemų mokykloje, piktnaudžiauja alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis ar toksinėmis medžiagomis, yra įsitraukęs ar linkęs įsitraukti į nusikalstamą veiką, azartinius lošimus, patyręs ar kyla pavojus patirti psichologinę, fizinę ar seksualinę prievartą, smurtą artimoje aplinkoje ir dėl šių priežasčių jo galimybės ugdytis ir įsitraukti į visuomenės gyvenimą yra ribotos.

Taigi, apibendrinant aukščiau minėtų autorių mintis, galime pastebėti bendrų bruožų, apibūdinančių rizikos grupei priskiriamus vaikus. Rizikos grupės vaikai - tai vaikai, linkę daryti tam tikrus smulkius ar nusikalstamo pobūdžio nusižengimus, jie yra veikiami neigiamų socialinių veiksnių ir išgyvenantys baimę bei nuolatinės grėsmės pavojų. Svarbu yra tai, kad rizikos grupei priskiriami vaikai patiria sudėtingą socializacijos procesą, kadangi gyvendami socialinės rizikos šeimoje, kurioje vyrauja daugybė neigiamų veiksnių, vaikai siekia susitapatinti su tam tikromis grupėmis, suvokti savąjį aš, taip perimdami šeimoje neigiamas vertybes, elgesio normas, kurios ir lemia tolimesnę vaiko raidą ir elgesį, dažniausiai nepriimtina visuomenei.

Prakapas (2002) analizuodamas rizikos grupės vaikų elgesį, išskiria jų dažniausiai padaromus nusižengimus: alkoholio vartojimą, vagystes, silpnusių skriaudimą, turto ir gamtos niokojimą, vaikavimą, narkomaniją, nusikalstamumą. Taip pat Prakapas (2002) taikydamas mokyklinį monitoringą ir analizuodamas rizikos grupės vaikų elgesį, išskiria tris skirtingo elgesio tipo grupes:

- Epizodiškai pažeidžiantys nusistovėjusias normas (atsitiktinai, nepiktybiškai linkę pažeisti vieną ar kitą taisyklę / normą).
- Sistemingai linkę prasižengti (pražangos dar nesietinos su teisės pažeidimais, tačiau jie daro teisėtvarkos pažeidimus).
- Delikventai (jau įvykdę teisėtvarkos pažeidimus ir nusikaltimus). Jų veika policijos ir teismo sprendimu priskiriama administracinių teisės pažeidimų, baudžiamojo ir baudžiamojo proceso kodeksų dispozicijai¹.

¹ Žodis dispozicija (*lot. Dispositio*) – potvarkis, teisės normos dalis, nustatanti tam tikrą elgesio taisyklę, (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008).

Juodeikaitė ir Leliūgienė (2005) akcentuoja tai, kad rizikos grupei priskiriamo vaiko sampratą sieja du esminiai bruožai – vaikų elgesys, neatitinkantis visuomenei priimtinių normų ir jų nuolatinė išgyvenama krizė, kuri lemia delinkventišką elgesį. Kalbant apie rizikos grupės vaikus, svarbu akcentuoti, kad šiai grupei priklausantys asmenys pasižymi tam tikromis specifinėmis socialinėmis charakteristikomis: „kitokia“ elgsena, bendravimo ypatybėmis, gyvenimo būdu, kultūra“ (Pivorienė, Miliauskienė, 2006). Juodeikaitė (2012, p. 8) įvardina šias rizikos grupės vaikų negatyvias savybes:

- Demotivacija (vaiko negebėjimas patenkinti savo poreikių, niekuo nesidomėjimas).
- Nuotaikų kaitos pusiausvyros nebuvimas.
- Atsakomybės trūkumas (vengiama atlikti kiek sudėtingesnę užduotį, imtis iniciatyvos).
- Agresijos ir jėgos demonstravimas.
- Kantrybės trūkumas (norima greitų kuo geresnių rezultatų).

Taigi analizuojant rizikos grupės vaikų elgesio ypatumus, pastebime, kad rizikos grupės vaikams būdingas kitoks bendravimas su aplinkiniais, savitas vertybių ir elgesio normų suvokimas, socialinių įgūdžių stoka, vidiniai išgyvenimai, kurie kasdienybėje pasikartoja netinkamu, visuomenei nepriimtinu, agresyviu elgesiu bei sulaukia neigiamų aplinkinių vertinimų.

Dar vienas svarbus šios grupės vaikų bruožas yra delinkvencija. Delinkvencija, arba socialinių normų pažeidimo paplitimas yra akcentuotina ir aktuali visuomenės problema, kuri ne tik neigiamai veikia vaikų socializaciją, bet ir kriminogeninius procesus visuomenėje.

Anot Leliūgienės (2003, p. 64) „sunkiai auklėjamo vaiko elgesys, veikla, nepaisanti jokių visuomenėje priimtų bei nustatytų normų bei taisyklių, mokslinėje literatūroje apibūdinama „deviacijos“ (angl. deviance – nukrypimas) sąvoka“. Pažodžiui šią sąvoką galėtume suprasti ir kaip „nuokrypis“, „nukrypimas“. Toks elgesys visuomenėje laikomas netinkamu, netoleruotinu ir nepriimtinu. Žukauskienė (2006) akcentuoja, kad delinkventinis elgesys yra vaiko psichologinis polinkis pažeisti jau nusistovėjusias elgesio normas ir jį apibūdina, kaip padaromi smulkūs, moralinių elgesio normų pažeidimai, kurie nesukelia didelio pavojaus ir nepadaro rimtos žalos. Pasak autorės, delinkventai dažniausia nėra linkę padaryti sunkių ar labai sunkių nusikaltimų ar teisės pažeidimų.

Kalbant apie netinkamą vaiko elgesį ir tokio delinkventinio elgesio formavimuisi įtakos turinčius asmenybės veiksnius, Abromaitienė (2012) akcentuoja charakterio nukrypimus, nepasitikėjimą savimi ir elgesio motyvaciją bei pabrėžia, kad linkę nusikalsti vaikai išgyvena psichinės raidos kritinį periodą, t. y. kai fizinis brendimas vystosi sparčiau negu psichinis ir tai vaikui sukelia vidinę sumaištį, savęs neigiamą vertinimą. Pasak Ilgūnienės (2014), neigiamą savęs vertinimą ir išgyvenamą vidinį sąmyšį padeda įveikti bendraamžiai įtraukdami nepilnametį į grupinius nusikaltimus, taip padedant atsiriboti ir išspręsti vidines problemas.

Nepilnamečių netinkamo elgesio demonstravimas, nusikalstamumas išlieka opiausia problema visame pasaulyje, todėl būtina ieškoti šios rimtos problemos įveikimo būdų. Prevencinių, resocializacijos ir perauklėjimo programų kūrimas ir įgyvendinimas yra svarbi skirtingų specialistų darbo dalis. Todėl svarbu aptarti resocializacijos procese taikomas priemones delinkventinio elgesio nepilnamečiams, kurios vykdomos mokyklose, nevyriausybinėse organizacijose, socializacijos centruose, įkalinimo įstaigose.

Aptariant prevencinių programų paskirtį svarbu paminėti, kad jomis stengiamasi pagerinti turinčių problemų nepilnamečių prosocialų elgesį, socialinius įgūdžius, tėvų ir vaikų tarpusavio bendravimą formuojant prieraišumo ryšius šeimoje. Juodraitis, ir kt. (2002) tyrinėdami tėvų įtraukimą į prevencines programas siekiant sumažinti nepilnamečių delinkvenciją akcentuoja šių programų tikslingą įgyvendinimą ir būtiną tęstinumą, kadangi:

1. Tėvai yra pamatas, lemiantis vaiko psichosocialinę raidą;
2. Tėvų auklėjimo stilius ir ryšys su vaiku turi ypatingą ryšį vaiko charakterio, socialinių įgūdžių formavimuisi;
3. Tėvų puoselėjamos vertybės, elgesio demonstravimas nulemia vaiko vertybių ir elgesio normų įsisavinimą.
4. Tėvų psichosocialinė branda lemia ir vaiko psichosocialinį brandumą apimančias socialines, fizines ir psichines pakopas.

Iš Juodraičio (2002) išskirtų bruožų, galime pastebėti, kad šeima, kaip pirminė socialinė grupė turi didelę įtaką vaiko elgesio formavimuisi ir tolimesniam jo gyvenimui, nes šeimoje vaikas susikonstruoja pamatą iš šeimos puoselėjamų vertybių, elgesio normų, matomo šeimos modelio. Tai patvirtina ir Cliff, (2010) ilgamečių tyrimų rezultatai, kad tarp tėvų nepriežiūros ir netinkamo nusikalstamo vaiko elgesio yra tiesioginis stiprus ryšys.

Tarolla, Wagner ir kt. (2002) akcentuoja, tai, kad delinkventinio elgesio nepilnamečių prevencijos, perauklėjimo bei resocializacijos programų taikymas ir tėvų įtraukimas į jas yra tarsi vientisa sistema ir bendra tėvų ir vaikų sąveika, o ją pažeidus, neigiamai veikiamas vaikų delinkventinis elgesys, iškyla psichologinės problemos. Indrašienė ir Pivorienė (2012) taip pat pastebi, kad šeimą neigiamai veikiantys veiksniai, kaip skyrybos, tėvų nusikalstamumas, priklausomybių turėjimas, tėvystės įgūdžių stoka stipriai veikia vaiko asmenybę ir tokie vaikai yra linkę į delinkventinį elgesį.

Analizuojant užsienio šalių patirtis prevencijos, perauklėjimo bei resocializacijos programose, pastebima didelė gausa skirtingų programų nusikalsti linkusiems nepilnamečiams, siekiant koreguoti jų elgesį. Programų taikymas vaikų resocializacijos metu yra vienas iš svarbiausių dalių institucinėje priežiūroje esantiems nepilnamečiams. Šių programų turinyje akcentuojama edukacinis ugdomasis, profesinis, integracinis aspektas siekiant koreguoti netinkamą elgesį, suteikti visokeriopą pagalbą ir

parengti asmenį gebantį sėkmingai integruotis į visuomenę. Pasak Tarolla, Wagner ir kt. (2002) programų taikymas, šeimyninės terapijos, asmens įgūdžių ugdymas yra resocializacijos sudėtinė dalis siekiant padėti asmeniui.

Pasak Gerulaičio ir kt. (2002), geriausiai žinomos užsienio šalyse vykdomos programos yra:

- „STEEP“ programa yra vykdoma Anglijoje. Ja siekiama koreguoti vaikų neteisingus kasdieninio gyvenimo pasirinkimus, jų motyvacijas ir netinkamą elgesį.
- „Tvirtas kelias“ programa vykdoma JAV, taikoma nepilnamečiams, turintiems impulsyvumo, agresyvumo užuomazgų.
- „LHRE“ programa vykdoma Vakarų Europos šalyse, ji skirta socialinių įgūdžių ugdymui.
- „EQUIP“ programa skirta pozityviai grupės kultūrai stimuliuoti, ugdo gebėjimus priimti moralius sprendimus, slopina frustraciją ir agresiją.

Užsienio šalyse prevencines, perauklėjimo bei resocializacijos programas vykdančys specialistai didelį dėmesį skiria kvalifikacijos kėlimui, naujų žinių įgijimui, įvairioms mokomosioms stažuotėms kitose šalyse.

Dar viena delinkventiško nepilnamečių elgesio prevencijos, perauklėjimo bei resocializacijos programose akcentuojamų sričių yra šeimos terapija kartu su vaiku, taip siekiant įtraukti šeimos narius į vaiko perauklėjimo procesą. Terapijos metu aptariamos šeimos funkcijos, tarpusavio bendravimas, kylančios grėsmės ir sunkumai, galintys nulemti netinkamą vaiko elgesį.

Taip pat viena iš galimų resocializacijos proceso programų įvardijama ir socialinių įgūdžių ugdymas, padedantis modifikuoti netinkamai susiformavusį vaiko elgesį, nes būtent socialinių įgūdžių ugdymas yra vienas iš svarbiausių resocializacijos proceso veiksnių. Pasak Tarolla, Wagner ir kt. (2002), tokia programa skirta tėvams ir problemiško elgesio vaikams, akcentuojant ir tėvystės įgūdžių ugdymą, apjungiant edukacinio ir psichologinio ugdymo elementus.

Analizuojant mokslinę literatūrą išryškėjo, kad įvairūs mokslininkai socialinius įgūdžius apibrėžia skirtingai. Anot Šapelytės, Ališausko (2006), socialiniai įgūdžiai skirtingų autorių darbuose traktuojami nevienodai: vieni autoriai įvardina kaip socialinius, o kiti juos įvardina, kaip kognityvinius – biheivoristinius įgūdžius, siekiant sėkmingai įgyvendinti delinkventinio elgesio nepilnamečių reabilitaciją, resocializacijos procese.

Didelis dėmesys prevencijos, perauklėjimo bei resocializacijos programose skiriamas ir vertybinio – moralinio ugdymo metodui, kurio tikslas yra pakeisti vyraujančią gyvenimo prasmės ir gerovės suvokimą, taip įgalinant asmenį elgtis pagal visuomenėje nusistovėjusias ir priimtas normas.

Merkys, Ruškus, Juodraitis (2002) pabrėžia, kad nusikalsti linkusių vaikų perauklėjimo turinyje didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas psichologinei socialiniai korekcijai, o ne mokomiešiams dalykams, kadangi nepilnamečiai aiškiai prisimena skaudžius praeities įvykius, šeimos dramas, emocinius sutrikimus, tarpusavio santykių problemas. Psichologinės korekcijos metodų

taikymas būtų ypač reikšmingas nepilnamečių gyvenime, todėl privaloma, kad pedagogai gerai išmanytų vaiko amžiaus psichologinius ypatumus, mokėtų valdyti sudėtingas socialines situacijas.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, išryškėjo, kad vaikų nukrypimai nuo visuomenei priimtinių normų laikymosi, netinkamo elgesio, mokslininkų apibūdinami įvairiomis sąvokomis: delinkventinis, asocialus, nusikalstamas, deviantinis elgesys. Siaurąja prasme, taip įvardijami netinkamo vaikų elgesio padariniai, kurie pasireiškia visuomenei netoleruotinu elgesiu ir daro neigiamą įtaką asmens socializacijai, kurios metu pasireiškia vaikų neigiamos asmeninės savybės: agresija, įvairūs nusižengimai, nesimokymas, jėgos demonstravimas.

Išanalizavus rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumus, galime akcentuoti, kad šiai socialiniai grupei priskiriami vaikai nuo ankstyvos vaikystės yra susidūrę su netinkama socialine aplinka, tvirto šeimos modelio neturėjimu, asmenybės veiksniais, kurie nulėmė tolimesnį netinkamą vaiko elgesį, kadangi šeima, kurioje vaikas auga, ugdomi yra vienas pagrindinių veiksnių nulemiančių tolimesnį jo elgesį.

Apibendrinus analizuotus mokslininkų darbus, galime teigti, kad rizikos grupei priskiriami beglobiai (gatvės), asocialių, nedarnių šeimų, globos namuose gyvenantys vaikai, kurie išgyvena fizinę, psichologinę, seksualinę prievartą bei linkę smurtauti, nepaisyti visuomenei nusistovėjusių ir priimtų elgesio normų, linkę pažeisti įstatymus ir nusikalsti, gyvenantys sunkiomis materialinėmis sąlygomis, bei turintys asocialaus elgesio požymių. Rizikos grupės vaikams būdingas sunkus elgesys, visuomenės normų nepaisymas, kuris mokslinėje literatūroje apibrėžiamas, kaip deviacija (nukrypimas).

Analizuojant mokslininkų išsakytas mintis apie vykdomas profilaktines prevencijos, perauklėjimo, ir kt. programas resocializacijos procese, galime pabrėžti, kad šeimoje vykstantys procesai (teigiami, neigiami) daro didžiausią įtaką vaiko elgesio formavimuisi. Pažymėtina yra ir tai, kad nuo vaiko tėvų asmenybių, psichosocialinės jų brandos, tarpusavio ryšio su vaiku ir puoselėjamų vertybių, elgesio, priklauso ir vaiko asmenybė, elgesys. Galime teigti, kad ieškant būdų, kaip kovoti su nepilnamečių nusikalstamu ir vykdyti jų resocializaciją, vienas iš taikytinų būdų yra perauklėjimo, resocializacijos, prevencinės programos, socialinių įgūdžių ugdymas, terapija, tėvų įtraukimas į procesą, tai pagrindiniai resocializacijos proceso būdai, siekiant, kad nepilnamečiai suvoktų savo padarytas klaidas ir netinkamo elgesio priežastis, pasekmes, išmoktų valdyti agresiją ir prisiimtų atsakomybę už savo veiksmus. Pažymėtina yra tai, kad darbas su rizikos grupei priskiriamais vaikais, siekiant sėkmingos jų resocializacijos, yra ilgalaikis procesas. Viena iš institucijų, kurioje vyksta rizikos grupės vaikų resocializacija yra vaikų socializacijos centras, kurio veiklą aptarsime kituose poskyriuose.

1.3. Socializacijos centro veiklos vaikų resocializacijos procese teorinės prielaidos

Šiame poskyryje gilinamasi į socializacijos centro veiklos vaikų resocializacijos procese teorines prielaidas, detaliau aptariant šių centrų veiklos teisinį pagrindą bei socializacijos centro veiklų charakteristikas.

1.3.1. Socializacijos centro veiklos pagrindimas

Visame pasaulyje vaikų nusikalstamumas yra viena opiausių socialinių problemų. Pastebima, kad nusikalsti linkusių vaikų amžius gerokai mažėja, o jų padaromi nusikaltimai, teisės pažeidimai tampa kartotinais.

Pasak Vitkausko (2010), nepilnamečių nusikalstamos veikos 1990-2007 statistika atspindi didėjimo tendenciją pakartotinai linkusių nusikalsti nepilnamečių (nuo 1990 m. – 13,4 % iki 2007 m. – 23,2 %), nusikaltimų skaičius išaugo 9,8 %. Galime daryti prielaidą, kad tokią nusikalstamumo padėtį 1990-2007 metais lėmė socialiniai – ekonominiai veiksniai, kurie atsirado po Nepriklausomybės atkūrimo. Taip pat autorius akcentuoja, kad „didėjantis nepilnamečių nusikalstamumas buvo pastebimas ir dėl prastos to meto nepilnamečių pataisos sistemos. Šios aplinkybės suponavo būtinybę sukurti alternatyvių laisvės atėmimui auklėjimo priemonių sistemą, suvokiant ją ne vien kaip bausmių administravimo ar vykdymo priemonę, bet labiau kaip jaunų teisės pažeidėjų resocializacijos ir reabilitacijos galimybę“ (Vitkauskas, 2010, p. 118). Tai reiškia, kad sistema turėtų būti paremta ugdymu ir auklėjimu teikiant nepilnamečiams kompleksinę pagalbą, o ne vien juos izoliuojant ir baudžiant.

Remiantis pastarųjų metų statistikos departamento duomenimis (2015) nepilnamečių, Lietuvos Respublikoje padarytų nusikalstamų veikų skaičius išlieka dinamiškas ir pastaraisiais metais: 2007 metais padarytos 4051 nusikalstamos veikos, 2008 metais – 4325, 2009 metais - 4023, 2010 metais – 3589, o 2012, 2013 metais pastebimas nežymus mažėjimas – 3127, tačiau 2014 metais nepilnamečių padarytų nusikalstamų veikų skaičius vėl išauga iki 3386. Tai rodo, kad nepilnamečių nusikalstamumo problema išlieka ir toliau aktuali, todėl siekiant mažinti nepilnamečių nusikalstamumą būtina ieškoti efektyvių sprendimo būdų, kaip įveikti susiformavusį ydingą ir netinkamą vaiko elgesį, suteikti jiems kompleksinę pagalbą. Pasak Giddens (2005), formalioji nusikalstamumo statistika negali tiksliai atspindėti visų tam tikroje teritorijoje įvykdytų nusikaltimų, kadangi nemažai jų dėl skirtingų priežasčių lieka oficialiai neužfiksuoti.

Siekiant mažinti nepilnamečių daromus nusikaltimus, pakeisti ydingai susiformavusį jų elgesį būtina efektyviai veikianti resocializacijos sistema, kurios reforma Lietuvoje prasidėjo 1995 metais

ratifikavus Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvenciją ir priėmus tarptautinius įpareigojimus. Pasak Sakalausko (2007, p. 13) „pasauliniu mastu žinomos Jungtinių Tautų rekomendacijos ir įpareigojimai, kurių tikslas pasiūlyti viso pasaulio valstybėms tam tikrus nepilnamečių justicijos standartus, paremtus Vaiko teisių konvencijos nuostatomis. Pažymėtina, jog dauguma tiek Jungtinių Tautų, tiek Europos Tarybos rekomendacijų buvo sukurta XX amžiaus 9-ajame dešimtmetyje, dėl to, kad jaunimo nusikalstamas elgesys tapo svarbia socialine problema visame pasaulyje, kurią įvertinti tapo svarbu ir tarptautiniu požiūriu“. Tai rodo, kad jaunimo nusikalstamumo problema tapo aktuali skirtingose pasaulio šalyse ir būtina imtis priemonių įgyvendinant griežtesnę jaunimo elgesio kontrolę, kuriai galbūt įtakos turi socialiniai bei ekonominiai veiksniai.

Lietuvoje vaiko vidutinės priežiūros įstaigų ir priemonių sistemos atsiradimas siejamas su 1999 m. prasidėjusia nepilnamečių justicijos reforma ir jai vykstant priimtų nepilnamečių justicijos programų vykdymu. Pasak Zdanavičiaus (2002, p. 8) „plačiaja prasme nepilnamečių justicijos sąvoka suvokiama, „kaip sritis, apimanti ne tik teisingumo nepilnamečiams vykdymą (reakciją į nepilnamečių teisės pažeidimus, t. y. į nepilnamečių justiciją siaurąja prasme), bet ir vaikų teisių apsaugą, rizikos grupių prevenciją ir globą, vaikų ir jaunimo švietimo bei užimtumo politiką“. Kiek kitokį apibūdinimą pateikia Vileikienė (2007) teigdama, kad siaurąja prasme, tai nepilnamečių teisingumo vykdymas nuo teisinės atsakomybės atsiradimo iki jos pasibaigimo.

Vaikų perauklėjimo institucijos vykdančios vidutinės priežiūros priemonę, siekiančios koreguoti ir pakeisti netinkamą ir ydingą nepilnamečių elgesį, kuris kelia grėsmę ne tik aplinkiniams, bet ir pačiam asmeniui, vadinami vaikų socializacijos centrai, kurie mūsų šalyje atsirado nuo 2008 metų, o 2007 m. Lietuvoje priimtu Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, pradėta tęsti nepilnamečių auklėjimo ir korekcijos poveikio priemonių kūrimo sistema. Priimtu įstatymu sukurta vaiko, turinčio elgesio sutrikimų, socializacijos, ugdymosi bei socialinės, pedagoginės, psichologinės, specialiosios pedagoginės pagalbos minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistema, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą. Šalyje reorganizavus ir pertvarkius veikusias specialiąsias vaikų auklėjimo ir globos namų institucijas pradėjo veikti 7 (šiai dienai veikia 6) vaikų socializacijos centrai skirtinguose Lietuvos miestuose.

Vaikų socializacijos centras – švietimo institucija, pagal vykdomas programas priskiriama bendrojo ugdymo mokyklų grupei (vidurinės mokyklos tipui) ir įgyvendinanti vaiko vidutinės priežiūros priemonę pagal LR minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymą (Gumuliauskienė, 2013, p. 160). Vėlesniuose darbuose Gumuliauskienė (2014, p. 9) pateikia platesnį centro apibūdinimą „tai valstybinė bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči vaiko vidutinę priežiūros priemonę, siekiant užtikrinti apgyvendinto vaiko tinkamą ugdymą, jam teikiamą kvalifikuotą švietimo pagalbą, ugdyti jo vertybines nuostatas, socialinius įgūdžius, padedančius tapti atsakingu ir doru žmogumi“. Panašios nuomonės

laikosi ir mokslininkės Merfeldaitė ir Pivorienė (2011), apibrėžia vaikų socializacijos centrą, kaip kokybišką ugdymą teikiančią įstaigą, apgyvendintam ugdytiniui sudarant galimybę gauti socialinę, pedagoginę, psichologinę, specialiąją pedagoginę, informacinę ir kitokią reikalingą pagalbą, kuri padėtų siekti teigiamų elgesio rezultatų.

Vaikų socializacijos centras panašiai apibūdinamas ir LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme (2007, p. 1), kuriame akcentuojama, kad tai „apskritis viršininko ar apskritis viršininko kartu su Lietuvos Respublikos juridiniais ar fiziniais asmenimis įsteigta bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči vaiko vidutinę priežiūrą, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo ir (ar) pirminio profesinio mokymo programas, taip pat vaiko laikinąją globą (rūpybą)“. Vitkauskas (2010), tyrinėdamas teisinius vaikų socializacijos centro veiklos aspektus, vaikų socializacijos centrą apibrėžia, kaip vieną iš grandžių nepilnamečių įstaigų sistemoje, kuriai tenka pareiga ir atsakomybė suteikti elgesio sutrikimų turinčiam nepilnamečiui įvairiapusę kompleksinę pagalbą, padėti integruotis į visuomenę, perimant priimtina vertybių sistemą. Taigi centro paskirtis padėti asmeniui pasikeisti taikant skirtingą pagalbą, kad ateityje galėtų sėkmingai prisitaikyti visuomenėje.

Šalyje veikiančys centrai - viešas juridinis asmuo, specialiosios paskirties valstybinė mokykla, veikianti kaip biudžetinė švietimo įstaiga. Kasdieniame savo darbe vadovaujasi įstaigos nuostatais, švietimo ministro įsakymais, LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu (2007)² bei kitais LR teisės aktais. Finansiškai centrai yra savarankiški ir centrų žinybinis pavaldumas priklauso LR Švietimo ir mokslo ministerijai.

Pasak Gumuliauskienės (2013), vaikų socializacijos centras – tai švietimo įstaiga, kuri vykdo specialiąją paskirtį, realizuoja bendrojo ugdymo mokyklai perduodamą misiją ir kartu vykdo vaiko vidutinės priežiūros priemonę, dėl to yra įvardijama kaip specifinė švietimo organizacija, kurios valdymo specifiškumas sietinas su kokybišku bendrojo ugdymo užtikrinimu, reikšmingu valdymo objektu tampa veiksmingas nepilnamečių resocializacijos įgyvendinimas, kaip ir kitų švietimo organizacijų pagrindinis strateginis orientyras yra kokybiškas paslaugų teikimas.

Apibendrinant, galime teigti, kad vaikų socializacijos centre vaikams yra teikiama laikinoji globa (rūpyba), privalomas ugdymas, kompleksinė pagalba, siekiant išsiugdyti visuomenei priimtinių vertybių ir normų sampratą, įveikti netinkamai susiformavusį elgesį.

² LR vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo (2007) tikslas – sukurti vaiko teises ir teisėtus interesus bei visuomenės saugumo poreikius atitinkančią ir elgesio problemų turinčio vaiko socializacijai, ugdymui bei švietimo ir kitos pagalbos teikimui skirtą vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemonių sistemą, kuri padėtų vaikui įveikti susiformavusį ydingą elgesį, išsiugdyti prasmingo individualaus ir visuomeninio gyvenimo sampratą. Įstatymas nustato vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros principus, vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros priemones, šių priemonių skyrimo, pratęsimo, pakeitimo, panaikinimo pagrindus ir tvarką, taip pat vaiko vidutinės priežiūros priemonės ar auklėjamojo poveikio priemonės – atidavimo į specialią auklėjimo įstaigą (toliau – auklėjamojo poveikio priemonė) – vykdymo vaikų socializacijos centruose svarbiausias nuostatas.

Vaikams vidutinės priežiūros priemonės skyrimo pagrindas gali būti skirtingas, jį numato Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (2007)³. Lietuvoje institucinės priežiūros centruose teikiančiuose vidutinę priežiūros priemonę, vaikai gali būti apgyvendinami ir vidutinės priežiūros priemonė jiems gali būti skiriama nuo 14 metų savivaldybės, kurioje vaikas gyvena, administracijos direktoriaus, gavusio teismo sprendimą. Pagal vaiko elgesį administracijos direktorius nustato vidutinės priežiūros trukmę, kuri gali būti iki 3 metų, bet ne ilgiau kol vaikui sueis 18 metų. Jaunesnis negu 14 metų amžiaus vaikas taip pat gali būti apgyvendinamas, bet tik išimtiniais atvejais, kai vaiko elgesys kelia grėsmę ir pavojų. Remiantis Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro (2015) duomenimis, socializacijos centruose mokosi 163 vaikai⁴, maksimalus galimų vaikų skaičius siekia 190.

Užsienio šalyse numatoma skirtinga amžiaus riba, apgyvendinant vaiką socializacijos centre. Tai išryškėjo analizuojant Nikarto ir kt. (2013) atlikto tyrimo duomenis. Šiame tyrime įvardintas vaikų amžius, apgyvendinant vaiką vidutinės priežiūros priemonę vykdančiose įstaigose, skirtingose šalyse. Belgijoje, Danijoje, į VSC vaikai patenka nuo 12 metų, o Vokietijoje, Lietuvoje nuo 14 metų amžiaus. Tačiau Vokietijoje vaiko apgyvendinimas tokio tipo įstaigoje yra kaip paskutinė taikytina korekcinio elgesio priemonė. Olandijoje VSC apgyvendinimas vykdomas nuo 12 metų amžiaus, kaip ir Belgijoje, Danijoje, tačiau traktuojamas, kaip griežčiausia paskiriama priemonė. Tuo laikotarpiu, kai vaikas apgyvendinamas vaikų socializacijos centre (toliau tekste - VSC), tėvai privalo bendrauti ir bendradarbiauti su specialiai jiems priskirtu šeimos konsultantu, laikytis išipareigojimų, klausyti patarimų, atvykti į susitikimus. Priešingu atveju teismo keliu tėvams apribojama tėvų valdžia (Nikartas ir kt., 2013).

³ Vaikai į socializacijos centrus patenka jiems paskyrus vaiko vidutinės priežiūros priemones, kurių skyrimo pagrindas gali būti: 1) vaikas padarė nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu nebuvo Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio pagal Lietuvos Respublikos baudžiamuosius įstatymus galima baudžiamoji atsakomybė už jo padarytą veiką; 2) kuris per vieną metų laikotarpį 3 ir daugiau kartų padarė administracinių teisės pažeidimų požymių turinčią veiką, tačiau šios veikos padarymo metu jam nebuvo Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse nustatyto amžiaus, nuo kurio atsiranda administracinė atsakomybė; 3) kuriam pritaikius minimalios priežiūros priemones, nebuvo pasiekta teigiamų jo elgesio pokyčių. Vaikas į vaikų socializacijos centrą taip pat gali būti siunčiamas Lietuvos Respublikos baudžiamajame kodekse nustatytais atvejais, kai skiriama auklėjamojo poveikio priemonė – atidavimas į specialią auklėjimo įstaigą. Tokiu atveju šio įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksui.

⁴ Vaikų pasiskirstymas pagal amžių: 2 – 11 metų.; 4 – 12 metų; 11 – 13 metų; 22 – 14 metų; 39 – 15 metų; 50 – 16 metų; 34 – 17 metų.

Tuo tarpu Šveicarijoje, pasak Nikarto ir kt. (2013) atviro tipo institucijoje vaikas gali būti apgyvendinamas nuo 10 metų, įrodant, kad visos pagalbos priemonės jam buvo suteiktos ir nedavė jokių teigiamų rezultatų. Tačiau tik atviro tipo institucijoje, skirtingų specialistų kompleksinė pagalba gali padėti vaikui. Prancūzijoje edukacinės priežiūros institucijoje (sustiprinto ar uždaro režimo, globos namuose) vaikas gali būti apgyvendinamas jaunimo teismo teisėjo sprendimu nuo 13 metų amžiaus. Apgyvendinimo laikotarpis gali būti ilgalaikis arba trumpalaikis.

Latvijoje, skirtingai negu kitose aptartose šalyse, yra priimtas įstatymas dėl pataisos priemonių taikymo vaikams nuo 14 metų amžiaus. Viename iš įstatymo punktų apibrėžiama, kad vaiko apgyvendinimas švietimo įstaigoje galimas nuo 12 iki 36 mėnesių, bet ne ilgiau kol jis sulauks 18 metų. Pasak Ginter, Sootak (2010) Estijoje, kaip ir Šveicarijoje, lyginant pagal amžių, vaikas internate – pataisos mokykloje gali būti apgyvendinamas nuo 10 metų amžiaus, bet ne ilgesniam negu dviejų metų laikotarpiui teismo sprendimu⁵. Pažymėtina yra tai, kad tik 1-2 procentai vaikų iš 4000 pateiktų prašymų siunčiami į tokio tipo institucijas. Kasmet apgyvendinama apytiksliai tik apie 40-80 vaikų (Ginter, Sootak, 2010).

Pataisos priemonės Bulgarijoje, pasak Nikarto ir kt. (2013) gali būti skiriamos ir mažamečiams vaikams nuo 8 iki 14 metų, ir nepilnamečiams nuo 14 iki 18 metų. Vadovaujantis šioje šalyje priimtu Vaikų ir paauglių antisocialaus elgesio prevencijos įstatymu, gali būti apgyvendinimas socialinėje pedagoginėje internatinėje mokykloje konkrečiam laikotarpiui.

Akivaizdu, kad įvairiose šalyse vyrauja skirtinga institucinė priežiūra, į kurią vaikai patenka įvairaus amžiaus, padarę skirtingo pobūdžio, kartotinius prasižengimus, todėl tikslinga aptarti uždaro arba atviro tipo institucijų specifiką.

Pasak Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės (2011, p. 14) „pusiau atvirose priežiūros institucijose, vaikai leidžiami eiti į miesto mokyklas, susitarę iš anksto, turi galimybę eiti į miestą, gali patys rakinti kambarius. Uždarose institucijose yra ribojama vaikų laisvė, vaikai išleidžiami iš teritorijos tik lydimi įstaigos darbuotojo arba kai jie vyksta pas tėvus (globėjus), kai pagal įstatymą atsakomybę už vaiko priežiūrą ir elgesį prisiima vaiko atstovai“. Vadinas skirtingose priežiūros institucijose pagal vaikų patekimo į instituciją pobūdį, vyrauja skirtinga tvarka.

Ruškus ir kt. (2002, p. 18) laikosi nuomonės, kad „nusikaltusių jaunuolių priežiūros ir perauklėjimo idėja bei jos praktinis įgyvendinimas uždarose specializuotose įstaigose išryškina dvi viena kitai prieštaraujančias paradigmas: bausmės ir ugdymo. Bausmės ir izoliacijos strategija sukuria neperspektyvius, nefunkcionalius ugdymo ir resocializacijos rezultatus, tuo tarpu ugdymo ir integracijos strategija atveria visai kitokias resocializacijos rezultatų galimybes“. Akivaizdu, kad siekiant sėkmingos vaikų resocializacijos svarbiausia yra ugdymo, o ne bausmės prado taikymas.

⁵ Pagal Ginter J., Sootak J. Estonia // Dünkel F., Grzywa J., Horsfield P., Pruin I. (eds). Juvenile Justice Systems in Europe. Current Situation and Reform Development. Mönchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2010, vol. 1, p. 399–400, 404–405.

Lyginant Lietuvos ir užsienio šalių vidutinę priežiūros priemonę vykdančias institucijas, svarbu aptarti ir jose nustatomą buvimo institucijoje laikotarpį. Belgijoje teismo sprendimu institucinės priežiūros laikas yra nuo 3 mėnesių iki kol vaikas sulauks pilnametystės (18 metų). Uždaro tipo institucijoje išbūnama iki 3 mėnesių ir perkeliama į pusiau atvirą instituciją.

Pasak Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės (2011) Danijoje maksimalus buvimo laikas institucijoje yra 12 mėn., tačiau teismas gali pratęsti dar 6 mėn. Vaikams, kuriems reikalinga socialinė pedagoginė priežiūra skiriamas ne ilgesnis kaip 2 mėn. buvimo institucijoje laikas. Šis laikas, esant būtinybei, gali būti pratęstas savivaldos administracijos: *vaikams iki 15 m. – ne daugiau kaip 4 mėn., vyresniems nei 15 m. – ne daugiau kaip 12 mėnesių*. Remiantis Nikarto ir kt. (2013) nuomone, Latvijoje vaiko apgyvendinimas švietimo įstaigoje vykdančioje vidutinę priežiūros priemonę gali būti nuo 12 iki 36 mėnesių, bet ne ilgiau kol jis sulauks 18 metų. Estijoje maksimalus apgyvendinimas internate-pataisos mokykloje, skiriamas teismo sprendimu maksimaliam 2 metų terminui.

Mūsų šalyje vidutinė priežiūros priemonė gali būti skiriama ne daugiau kaip 12 mėn., iki kol vaikui sueis 18 metų, tačiau pratęsti galima neviršijant 3 metų buvimo centre termino. Lietuvoje socializacijos centre vaikams skirtas buvimo laikas yra: 20,8 % - 1 iki 1,5 metų; 17,9 % - 1,5 iki 2 metų; 27,3 % - 2 iki 3 metų (Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė, 2011). Anot Vitkausko (2010), skiriamas ilgas, o dažnai ir maksimalus apgyvendinimo centre laikas, remiantis psichologų išvadomis, gali negrįžtamai ir negatyviai paveikti vaiko psichoemocinę brandą.

Apibendrinant galime teigti, kad skirtingose šalyse kovojant su netinkamu ir ydingu vaikų elgesiu taikomos įvairios elgesio korekcijos priemonės, tačiau viena griežčiausiai taikomų priemonių yra apgyvendinimas institucijoje, kuri vykdo vaiko vidutinę priežiūros priemonę.

Mokslinės literatūros analizė parodė, kad visose šalyse buvimas institucinėje priežiūroje negali viršyti ilgesnio laiko negu vaikas sulauks pilnametystės, 18 metų. Tačiau pastebima, kad apgyvendinimo laikotarpis aptartose šalyse – Danijoje, Lietuvoje, Belgijoje, Estijoje ir Latvijoje – skiriasi. Danijoje buvimas institucinėje priežiūroje yra ne ilgesnis kaip 2 mėn., Belgijoje minimalus buvimo laikotarpis yra 3 mėn. Maksimalus laikotarpis institucijoje įvardijamas ne daugiau kaip 12 mėnesių.

Visiškai priešinga tendencija negu Danijoje ar Belgijoje pastebima Baltijos šalyse. Latvijoje, kaip ir Lietuvoje, buvimo laikas institucijoje panašus. Lietuvoje skiriamas 12 mėnesių laikotarpis, tačiau pratęsiant negalima viršyti 36 mėnesių buvimo institucijoje laiko. Latvijoje apgyvendinimą institucinėje priežiūroje galima iškart skirti nuo 12 iki 36 mėn. Estijoje iškart taikomas 2 metų (24 mėn.) terminas apgyvendinimo laikotarpiui.

Vaikų amžius patenkant į vidutinę priežiūros priemonę vykdančią instituciją skirtingose šalyse yra nevienodas: jauniausias 10 metų amžius numatomas Šveicarijoje, vėliausias 14 metų amžius – Lietuvoje, Vokietijoje.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad Lietuvoje vaiko vidutinės priežiūros įstaigų ir priemonių sistemos atsiradimas siejamas su 1999 m. prasidėjusia nepilnamečių justicijos reforma ir jai vykstant priimtų nepilnamečių justicijos programų vykdymu (1999-2002; 2004-2008; 2009–2013) metais. Vidutinę priežiūros priemonę Lietuvoje vykdo vaikų socializacijos centrai, kurie šalyje pradėjo veikti nuo 2008 metų. Šių centrų įsteigimą lėmė priimtas Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas (2007), kuriuo pradėta tęsti nepilnamečių auklėjimo ir korekcijos poveikio priemonių kūrimo sistema. Todėl kitame skyrelyje bus išsamiai aptartos socializacijos centro veiklų charakteristikos.

1.3.2. Socializacijos centro veiklų charakteristikos

Vaikų socializacijos centrai kaip vidutinę priežiūros priemonę teikianti institucija savo ugdytiniams turi užtikrinti kokybišką ugdymą, socialinę pedagoginę, psichologinę, specialiąją pedagoginę, švietimo informacinę, konsultacinę pagalbą, profesinį orientavimą. O kasdieninė centro veikla ir teikiama pagalba yra grindžiama principais, kurie yra numatyti vaikų socializacijos centro veiklos modelio apraše (2011), todėl siekiant atskleisti esmines socializacijos centro veiklos charakteristikas būtina išsamiau aptarti principus, kuriais grindžiama centro veikla:

- Vaiko dalyvavimo priimant su juo susijusius sprendimus – vaikui turi būti suteikiama galimybė būti išklaustam tiesiogiai arba per savo atstovus įstatymų nustatyta tvarka. Į vaiko nuomonę, privalu atsižvelgti, jeigu ji neprieštaruoja jo interesams;
- Bendradarbiavimo – vaikui ir jo atstovams kompleksiskai teikiama pagalba, grindžiama visų šiame procese dalyvaujančių juridinių ir fizinių asmenų, bendradarbiavimu, tarpusavio sutarimu ir pagalba;
- Individualizavimo – priimant su vaikais ir atstovais susijusius sprendimus, atsižvelgiama į vaikų brandą, psichikos ir fizines savybes, šeimų poreikius;
- Vaiko interesų ir gerovės pirmumo – imantis bet kokių veiksmų, svarbiausia – vaikų interesai;
- Lygybės ir nediskriminavimo – visiems vaikams garantuojamas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje įtvirtintos teisės nepriklausomai nuo vaiko, jo atstovų rasės, lyties, kalbos, socialinės padėties, sveikatos ar kitokių aplinkybių;
- Konfidencialumo, skaidrumo, nešališkumo – priimant sprendimus ir organizuojant kompleksiskai teikiamą pagalbą.

Kiekvieno socializacijos centro veikla apibrėžiama centro veiklos nuostatais, tačiau centre esančių vaikų įtraukimas į centre vykdomas veiklas yra neatsiejama centro darbuotojų darbo dalis, siekiant veiksmingų būdų koreguojant vaiko elgesį. Pasak Snieškienės ir Kuksėnaitės (2008),

tinkamas vaikų užimtumas ir naudinga veikla mažina nusikalstamo elgesio formavimosi veiksnius, todėl labai svarbu sudaryti tinkamas sąlygas prasmingai veiklai. Šapelytės (2013) teigimu, ugdytinio įtraukimas į socializacijos centro veiklos bei ugdymo procesą ir jo skatinimas, plėtojimas suvokiamas kaip vienas iš svarbių veiksnių siekiant sėkmingos vaiko adaptacijos socializacijos centre. Tam stengiamasi centre sukurti jaukią, saugią ir draugišką aplinką ir sudaryti tinkamas sąlygas naujai atvykusiam vaikui.

Atvykus į vaikų socializacijos centrą su vaiku sudaroma mokymo sutartis, vaikas ir įstatyminiai atstovai supažindinami su centro vidaus ir darbo taisyklėmis, atsakomybe, teisėmis ir pareigomis, gyvenamąja aplinka. Vaikas apgyvendinamas adaptacijos grupėje, kurioje yra nuo 1 iki 4 vaikų, atsižvelgiant į jų amžių, psichines ir fizines savybes. Atvykusiam vaikui nustatomas adaptacijos laikotarpis (trukmė iki 2 mėnesių). Šiuo laikotarpiu susipažįstama su vaiku, išsiaiškinamos jo problemos mokykloje, namie ir jų priežastys, sveikatos būklė, vaiko elgesiui turintys įtakos veiksniai, nustatomos vaiko galimybės, gebėjimai ir poreikiai, įvertinami mokymosi pasiekimai ir sunkumai, žinių lygis, mokymosi stilius ir tempas, vertybinės nuostatos ir socialiniai įgūdžiai. Dviejų savaičių laikotarpyje nuo vaiko atvykimo į VSC dienos vaikui parengiamas vidutinės priežiūros priemonės vykdymo planas (jame dalyvauja skirtingi specialistai), bei pats vaikas, tačiau kartą per savaitę su vaiku aptariama plano įgyvendinimo sėkmė ar sunkumai (Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašas, 2011). Lietuvoje berniukai ir mergaitės apgyvendinami atskiruose centruose.

Naujai centre apgyvendinti vaikai susiduria su nauja aplinka, nepažįstamais žmonėmis, adaptavimosi sunkumais. Merfeldaitė ir Pivorienė (2011) atlikusios tyrimą nustatė, kad 65 respondentai nesusidūrė su jokiais sunkumais atvykus į socializacijos centrą, 51 respondentas nurodė, kad sunku buvo priprasti prie naujos aplinkos, 8 respondantai nurodė, kad sunku buvo sutarti su kitais centre gyvenančiais vaikais. Pasak Rupšienės ir Kučinskienės (2006), adaptacijai teigiamą įtaką darantys veiksniai institucijoje yra mokytojų teikiama individuali pagalba, rodomas dėmesys.

Belgijoje į centrą naujai atvykusiam vaikui leidžiama apsibrasti, susipažinti su darbuotojais, aplinka, vaikais, stebimas jo prisitaikymas. Adaptavimosi laikotarpiui centre yra skiriamas ypatingas dėmesys. Analizuojant Belgijos šalyje vaikų adaptacijos laikotarpį galime išskirti tris etapus: *raudoną, mėlyną, baltą*. Vadovaujantis Merfeldaitės, Pivorienės ir Raudeliūnaitės (2011, p. 15) atliktu tyrimu, galime pastebėti, kad „Belgijoje raudonajame etape vaikai rašo patekimo į instituciją istoriją, gyvena atskirame kambaryje, su juo bendrauja įvairūs specialistai ir dirba individualų darbą su vaiku. Visa veikla individualizuota be pašalinių asmenų ir kitų centro gyventojų. Mėlynajame etape vaikas palaipsniui bandomas įtraukti į grupinius užsiėmimus ir veiklas. Baltajame etape vaikas jau pilnavertiškai dalyvauja grupiniuose užsiėmimuose. Už tinkamą ir pozityvų elgesį vaikai yra skatinami gražinant pirmąją atvykimo dieną paimtus jų daiktus. Taip vaikai patys geba įsivertinti, kaip jiems sekasi adaptuotis ir prisitaikyti institucijoje“. Pasak Nikarto ir kt. (2013) bei Merfeldaitės ir kt. (2011)

Belgijoje berniukai ir mergaitės yra apgyvendinami atskirose vidutinę priežiūros priemonę vykdančiose įstaigose. Danijoje, priešingai negu Lietuvoje ar Belgijoje, naujai institucijoje apgyvendintiems vaikams (berniukai ir mergaitės gyvena tame pačiame centre), kuriems paskirta vidutinės priežiūros priemonė, pirmiausia kontaktą su vaiku užmezga institucijos specialistai. Institucijoje jau pirmąsias gyvenimo dienas vaikas įtraukiamas į veiklas (dalyvauja grupiniuose užsiėmimuose, eina į mokyklą, trumpai aprašo savo patekimo į instituciją istoriją). Šioje šalyje adaptaciniam laikotarpiui skiriamas žymiai trumpesnis laikas negu Lietuvoje, Belgijoje.

Pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui tiek Lietuvoje, tiek minėtose užsienio šalyse, vaikai perkeliama į nuolatinės grupes. Pasak Merfeldaitės, Pivorienės ir Raudeliūnaitės (2011, p. 16) „Danijoje grupės sudaromos pagal nusikaltimo / patekimo pobūdį (vidutiniškai 5 vaikai). Šios grupės būna atskiruose skyriuose, o skyriai yra izoliuoti vieni nuo kitų: 1 skyriuje vaikai, kuriems skirta kardomoji priemonė, 2 skyriuje nukreipti vaikai teismo sprendimu už padarytus teisėtvarkos pažeidimus, 3 skyriuje vaikai, kuriems reikalinga socialinė pedagoginė priežiūra arba intervencija, kurie kelia pavojų sau ir kitiems, 4 skyriuje užsienio šalių vaikai, padarę teisėtvarkos pažeidimus arba nelegaliai gyvenantys Danijoje“. Belgijoje vaikai į nuolatinę grupę palaipsniui perkeliama ir apgyvendinami adaptavimosi laikotarpio antrame mėlynajame etape. Didžiausias dėmesys yra skiriamas vaiko savijautai, adaptacijai naujoje aplinkoje, grupėje. Vidutiniškai nuolatinėje grupėje esančių vaikų skaičius negali viršyti 7 asmenų.

Lietuvoje nuolatinėje grupėje apgyvendinama iki 8 vaikų. Tai reglamentuojama Lietuvos Respublikos vaikų socializacijos centro veiklos modelio apraše (2011), kuriame teigiama, kad vaikų apgyvendinimas bendroje grupėje vykdomas atsižvelgt į jų psichines savybes, amžių. Skirtingai negu Danijoje ar Belgijoje, Lietuvoje nuolatinės grupės socializacijos centre yra dvejopos: griežtai struktūruoto ir laisvo pobūdžio:

- *Laisvo pobūdžio* grupėje teikiama skirtingų specialistų pagalba, vaikai patys gali planuoti neformaliojo švietimo veiklą, dienos režimas yra laisvesnis.
- *Griežtai struktūruoto pobūdžio* grupėje vaikams kompleksiskai teikiama privaloma specialistų pagalba, reglamentuotas dienos režimas, dalyvavimas priskirtose centro veiklose.

Vaiką apgyvendinus vaikų socializacijos centre, centro darbuotojai privalo teikti vaiko atstovui pagal įstatymą išvadas ir informaciją apie vykdomą vidutinės priežiūros priemonės vykdymo eigą. Galime pastebėti, kad skirtingose šalyse yra numatytas nevienodas informavimo laikotarpis: Lietuvoje išvados teikiamos ne rečiau, kaip kartą per šešis mėnesius savivaldybės administracijos direktoriui, Belgijoje ne rečiau kaip kas tris mėnesius, Danijoje jau po pirmųjų dviejų vaiko buvimo savaitių

institucijoje, be to šioje šalyje kas du metus yra vertinami šalyje esantys centrai, lyginami tarpusavyje ir žiūrima su kokiomis problemomis jie susiduria.

Apžvelgus Lietuvos ir užsienio šalių patirtis vaikų socializacijos centre, galime pastebėti esminius išryškėjusius skirtumus:

- Atvykimas: Lietuvoje atvykęs vaikas iškart supažindinamas su centre nustatytomis taisyklėmis, sudaroma mokymo sutartis su vaiku bei aprodomas centras. Skirtingai negu Lietuvoje, Belgijoje ir Danijoje naujai atvykęs vaikas pirmiausia susipažįsta su įstaigos darbuotojais, nauja aplinka, yra stebimas jo prisitaikymas ir tik paskui skiriamas dėmesys dokumentų tvarkymui, centro taisyklėms.
- Adaptacijos laikotarpis: Lietuvoje šis laikotarpis užima ilgiausią laiką (iki 2 mėn.). Belgijoje jis apima tris etapus: raudoną, mėlyną, baltą, kuriuose ypatingas dėmesys yra skiriamas vaiko asmenybės pažinimui, veiklos individualizavimui palaipsniui vaiką įtraukiant į bendras veiklas su kitais ugdytiniais. Danijoje siekiama vaiką iškart įtraukti į bendras centro veiklas ir šiam laikotarpiui skiriamas ypatingai trumpas laikas.
- Nuolatinių grupių sudarymas: Lietuvoje pasibaigus adaptacijos laikotarpiui vaikas perkeliamas į nuolatinę grupę (laisvo arba griežtai struktūruoto pobūdžio). Danijoje grupės sudaromos pagal nusikaltimo pobūdį atskiruose įstaigos skyriuose. Belgijoje į nuolatinę grupę vaikas perkeliamas jau adaptavimosi laikotarpio antrame etape.
- Lyties aspektas: Belgijoje ir Lietuvoje vaikų socializacijos centrai yra skirstomi atskirai berniukams ir mergaitėms. Danijoje skirtingos lyties vaikai yra apgyvendinami tame pačiame centre.
- Išvadų teikimas: numatomas skirtingas laikotarpis teikti išvadas apie vidutinės priežiūros priemonės vykdymą ir jos eigą. Lietuvoje išvados laukimo laikas yra ilgiausiai trunkantis (6 mėn.), Belgijoje ne rečiau nei kas (3 mėn.), Danijoje po 2 savaitių.

Apžvelgus išryškėjusius esminius skirtumus, taip pat galime teigti, kad Lietuvoje stengiamasi didelį dėmesį skirti vaiko pažinimui ir tolimesniam jo asmenybės vystymuisi bei gyvenimui vaikų socializacijos centre. Vaikui sudaromas vidutinės priežiūros planas, kuris aptariamas kartu su vaiku, taip siekiant vaikui ateityje pačiam stebėti savo teigiamus ir neigiamus pokyčius. Belgijoje visa vaiko veikla yra individualizuota ir palaipsniui siekiama įtraukti vaiką į centro užsiėmimus, o Danijoje nuo pat pirmos dienos vaikas pratinamas prie grupinių užsiėmimų. Visose aptartose šalyse akcentuojamas skirtingų specialistų darbo svarba su vaiku ir į jo poreikius orientuota pagalba.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad vaikų socializacijos centrai, kaip švietimo institucija teikia formalųjį ir neformalųjį ugdymą, kuris yra neatsiejama ir pagrindinė įstaigos veiklos dalis. Tą pabrėžia ir Bakutytė (2013), teigdama, kad mokymosi veiklos organizavimas traktuojamas kaip svarbiausia veikla centre. Verta pažymėti, kad centre teikiant formalųjį ugdymą didelis dėmesys yra skiriamas individualizuotai vaiko ugdymo programai, taip siekiama grąžinti vaikui motyvaciją mokytis, su kiekvienu vaiku dirbama atskirai, mokymosi programa ir metodai orientuojami į tai, jog mokinys pamokoje patirtų mokymosi sėkmę, užpildytų turimas mokymosi spragas. Motyvaciją siekiama išugdyti per specialią vertinimo sistemą, kurioje vertinamas socialus elgesys. Tokios idėjos laikosi ir Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė (2011, p. 16) teigdamos, kad centre vykdant formaliojo ugdymo veiklas, ypač svarbus individualus darbas su kiekvienu vaiku, kurio metu ugdomi vaiko socialiniai įgūdžiai, kritinis, į sprendimus orientuotas, mąstymas, savarankiškumas.

Remiantis vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašu (2011), galime išskirti pagrindinius vykdomo formaliojo ugdymo bruožus centre:

- Švietimo pagalbos specialistai vertina vaiko gebėjimus, sunkumus, žinių ir įgūdžių lygį, vykdo individualų ir grupinį vaikų konsultavimą, teikia rekomendacijas mokytojams dėl ugdymo turinio individualizavimo, ugdymo formų ir metodų parinkimo.
- Vaikų ugdymą planuoja mokytojai kartu su švietimo pagalbos specialistais kartu įtraukdami ir vaiką.
- Ugdymo procesas planuojamas lanksčiai, koreguojamas atsižvelgiant į vaiko daromą pažangą, kuri yra nuolat stebima ir analizuojama bei aptariama kartu su vaiku.
- Vaikui sudaromas mokinio individualus ugdymo planas atsižvelgiant į vaiko patirtį, polinkius ir ugdymosi poreikius bei numatoma, kaip bus organizuojamas mokymas (-is), aptariamoms galimoms mokymo formoms ir metodika.
- Atliekant ugdytinio pažangos vertinimą ir pasiekimus ugdymo procese vadovaujamosi Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata.

Užsienio šalių (Belgijos ir Danijos) pavyzdžiai rodo, kad pamokų metu vyksta taip pat individualizuotas mokymasis. Vaikams užduotys parenkamos individualizuotai pagal vaiko galimybes ir jo poreikius, emocinę būseną. Klasėje būna 1 – 2 vaikai, žymiai mažiau negu Lietuvoje.

Lietuvoje stengiamasi mokyti vaikus pagal individualizuotas ir diferencijuotas mokymo programas atitinkančias vaiko poreikius, nes tai yra akcentuojama vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme (2007), o klasėje sudaryti mokymosi grupės ne didesnes kaip 5-13 mokinių. Bieliūnės, Juodkaitės, Uscilo (2013) atlikti tyrimai patvirtino, kad individualizuotas ir diferencijuotas mokymas socializacijos centruose yra formaliai pripažįstamas kaip reikšmingas uždavinys, bet kasdienybėje tai neretai įgyvendinama atsitiktinai, nesistemiškai, nekoordinuotai,

vyrauja įprastinė pamoka, stokojama aktyvių mokymo metodų. Tai rodo, kad formaliai individualizuotas mokymas yra apibrėžtas įstatymuose, tačiau galime daryti prielaidą, kad kasdienybėje tai yra taikoma fragmentiškai.

Tačiau verta pažymėti ir tai, kad centruose esantys ugdytiniai į centrus patenka turintys elgesio ir emocijų sutrikimų, įtraukti į psichiatro įskaitą, patraukti į administracinę ar baudžiamąją atsakomybę, priklausomi nuo alkoholio ar narkotinių medžiagų, patyrę psichologinį, fizinį ar seksualinį smurtą bei turintys lengvus ir vidutinius mokymosi poreikius (Bieliūnė, Juodkaitė, Lingienė ir kt., 2013). Tokių vaikų, kaip teigia Riggio (2000) formaliojo ugdymosi proceso organizavimas yra sudėtingas ir labai komplikuoatas, nes reikia ne tik specialių pedagogui kompetencijų ir tinkamų ugdymo/si sąlygų, bet ir specialaus pasiruošimo darbui su tokiais vaikais.

Neformalusis vaikų ugdymas centre taip pat yra svarbus siekiant koreguoti netinkamą vaikų elgesį, kurio svarbą akcentuoja mokslininkai. Pasak Petronienės ir Taljūnaitės (2011), neformalusis vaikų ugdymas tenkina vaiko saviraiškos poreikius, padeda išsiugdyti gebėjimą pažinti save, formuoja sąmoningą, atsakingą ir kūrybingą asmenybę, o veikla grindžiama konstruktyviu ir kūrybišku bendradarbiavimu, turinčiu nemažai psichologinių pranašumų. Taip vaikai ugdomi techninius, intelektinius, meninius, socialinius gebėjimus.

Neformalusis ugdymas ypač reikšmingas rizikos grupės vaikams gyvenantiems socializacijos centruose, neformalią veiklą integruojant į formalųjį ugdymą, kaip savęs realizavimo aspektą (Jeffs, Smith, 1996). Anot Ogg (2005), neformaliojo ugdymo veikloje vaikas išsiugdo teigiamus bendravimo ir komunikavimo gebėjimus, mokosi atrasti naujos pozityvios veiklos ribas. Autorės Indrašienė ir Merfeldaitė (2012, p. 105) mano, kad „siekiant plėtoti vaikų ir paauglių, kuriems paskirta vidutinė priežiūros priemonė, įvairialypius gebėjimus, skatinant vaikų asmenybės brandą, didinant resocializacijos galimybes vaikų socializacijos centre ypač svarbus tampa neformalaus ugdymo ir laisvalaikio organizavimas“. Vaikų socializacijos centruose ugdytiniams organizuojamas neformalusis ugdymas atsižvelgiant į vaikų norus ir centro galimybes. Stengiamasi pasiūlyti platų spektrą užsiėmimų, kurie ugdytų socialinius emocinius gebėjimus: mokėjimą bendrauti, savęs pažinimo, mokėjimo suprasti, užjausti, išklaudyti bei kontroliuoti savo elgesį, valdyti emocijas, spręsti konfliktus ir išmokyti konkrečios naudingos veiklos (namų ruošos, darbinių įgūdžių, pagalbos teikimo), ugdytų praktinius, elgesio ir bendravimo, kūrybiškumo įgūdžius.

Remiantis Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės (2011) tyrimais, neformaliojo ugdymo veikla vaikams turi būti prasminga, aktyvi, padedanti atskleisti jų gebėjimus, ugdyti atsakomybę, vertybines nuostatas. Šių autorių teigimu, užsienio šalyse (kaip ir Lietuvoje) organizuojant vaikų užimtumą didelis dėmesys skiriamas užtikrinti prasmingos veiklos galimybes ir platų veiklų pasirinkimą (Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės, 2011).

Svarbu pažymėti ir tai, kad vaikų socializacijos centruose be jau minėtų organizuojamų veiklų yra teikiama ir socioedukacinė pagalba ugdytiniams. Pasak Štuopytės (2010) socioedukacinė pagalba, tai procesas, kurio metu vaikai atitinkamai auklėjami, lavinami, tam kad galėtų resocializuotis ir pakartotinai integruotis į visuomenę. Socioedukacinė pagalba įgyvendinama per organizuojamas veiklas. Pastovios socioedukacinės pagalbos teikimo svarbą vaikų socializacijos ir resocializacijos procese akcentuoja ir Indrašienė, Pivorienė (2012). Jonutytė, Šmitienė (2007) išskiria sunkumus teikiant socioedukacinę pagalbą vaikų socializacijos centre: tarpinstitucinio bendradarbiavimo stoka, nesugebėjimą užmegzti ryšio su vaiko šeima, specifinių žinių atnaujinimo trūkumą. Akivaizdu, kad socializacijos centruose dirbantys darbuotojai kasdieniniame savo darbe susiduria su skirtingomis problemomis, kurių sprendimas priklauso nuo daugelio veiksnių, o socializacijos centruose veiklos organizavimas orientuotas į pagalbos teikimą bei vaikų įgūdžių ugdymą, įgyvendint skirtingas socioedukacines veiklas:

- teikiama socialinę pedagoginę, psichologinę, specialiąją pedagoginę, informacinę ar kita pagalbą;
- organizuoja formalųjį ir neformalųjį ugdymą, laisvalaikio užimtumą;
- vykdo prevencines, auklėjamąsias ir resocializacijos programas;
- bendradarbiauja su ugdytinio šeima, kitomis įstaigomis;

Taigi socioedukacinės pagalbos, kaip vienos iš VSC veiklų organizavimas, yra efektyvus būdas siekti norimų organizacijos tikslų. Svarbu yra tai, kad ta veikla būtų priimtina visų pirma pačiam ugdytiniui, nes tik taip ji bus naudinga.

Vaikų socializacijos centre apgyvendintiems vaikams be organizuojamų veiklų svarbus ir struktūruotas dienos režimas. Ryte vaikai mokosi, o pasibaigus pamokoms teikiamos specialistų konsultacijos, vykdomas neformalusis vaikų švietimas ir užimtumas grupėse (organizuojama pamokų ruoša, individuali ir grupinė veikla, teikiamos specialistų konsultacijos, ugdomi socialiniai įgūdžiai, vykdomas darbinis ugdymas, profesinio orientavimo valandėlės, kryptingas laisvalaikio užimtumas). Įstaigos darbuotojai, dažniausiai grupės auklėtojai, privalo kiekvieną savaitę parengti grupės vaikų savaitės užimtumo planą ir supažindinti vaikus bei kartu dalyvauja projektinėse veiklose, vykdomose programose (socialinių emocinių įgūdžių ugdymo, sveikos gyvensenos), kurios taikomos atsižvelgiant į vaikų amžių, psichines ir fizines savybes, socialinio gyvenimo ypatumus. (VSC Veiklos ir modelio aprašas, 2011).

Apibendrinant galime teigti, kad vaikų socializacijos centruose pagrindinės organizuojamos veiklos yra formalusis ir neformalusis vaikų ugdymas, kompleksinės (socioedukacinės) pagalbos teikimas, prevencinių, auklėjamųjų, resocializacijos programų vykdymas.

Didžiausias dėmesys organizuojant formalųjį ugdymą turėtų būti skiriamas vaiko individualizuotai mokymo programai parengti, nes taip yra ugdomi vaiko gebėjimai bei įgūdžiai. Tai akcentuojama ir užsienio šalyse (Belgijoje, Danijoje), kuriose skiriamas ypatingas dėmesys individualiam darbui su vaiku ir jo individualizuotai programai parengti. Tai svarbu dėl to, kad socializacijos centruose apgyvendinti vaikai turi asmenybinių sutrikimų, kurių ugdymas reikalauja papildomų pedagogų kompetencijų ir dažnai yra sudėtingas dėl reikiamų papildomų priemonių.

Taip pat galime teigti, kad minėti mokslininkai (Ogg (2005), Petronienė ir Taljūnaitė (2011) Indrašienė ir Merfeldaitė (2012)) laikosi vieningos nuomonės, kad neformalusis ugdymas vaikų socializacijos centre yra svarbus, nes vaikas ugdomi savarankiškumą, kritinį mąstymą, socialinius ir bendravimo įgūdžius. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad socializacijos centro veiklos yra orientuotos į centro ugdytinių poreikius, taip siekiant sudaryti sąlygas iš plataus neformalių veiklų spektro išsirinkti jiems labiausiai priimtinas ir dalyvauti centro veiklose, taip transformuojant netinkamą elgesį, įgyjant teigiamų savybių ir didžiausią dėmesį skiriant centro ugdytinių pozityviai elgesio korekcijai ir kompleksinės pagalbos teikimui. O socioedukacinė veikla padeda ugdytiniui tobulėti ir priimti visuomenines normas, gauti reikiamą kompleksinę pagalbą ir sėkmingai priimti naujus pokyčius prisitaikant visuomenėje.

Taigi, apibendrinant atliktos mokslinės literatūros analizės duomenis, galime išskirti pagrindines vaikų socializacijos centre organizuojamas veiklas (žr. 1 lentelę), kurias galima suskirstyti į tris kategorijas: socializacijos centro darbuotojų **veiklos su vaiku**, **veiklos organizavimas vykdant resocializaciją**, **socializacijos centro veiklos organizavimas**.

Kitame poskyryje išsamiau apžvelgsime socializacijos centro veiklos organizavimą centro ugdytiniams ir pagrįsime socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinį modelį.

1.4.Socializacijos centro veiklos organizavimas

Šioje darbo dalyje pirmiausia bus aptarta organizavimo sąvoka bei socializacijos centro, kaip vidutinę priežiūros priemonę vykdančios įstaigos, veiklos organizavimas teikiant pagalbą vaikams resocializacijos procese ir pateiktas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis.

1.4.1. Organizavimo samprata

Šiandieninėje nuolat besikeičiančioje visuomenėje viena iš pagrindinių vaikų socializacijos centre vykdomų vadybinių funkcijų yra veiklos organizavimas. Veiklos organizavimo funkciją analizavo įvairūs mokslininkai: Sakalas, Šilingienė (2000), Želvys (2001), Stoškus ir Beržinskienė (2005), Kvedaravičius, Jesevičiūtė-Ufartienė (2006), Kvedaravičius (2008), Melnikova (2011), Kotova (2014) ir kt.

Organizavimas – tai nustatytiems tikslams pasiekti reikalingos sistemos sukūrimas (Sakalas, Šilingienė, 2000). Pasak Stoškaus ir Beržinskienės (2005, p. 120) „organizavimas yra žinių visuma apie sąmoningos ir kryptingos žmonių veiklos formavimo dėsningumus. Organizavimas kaip valdymo funkcija formuoja darbinę struktūrą, kurios pagrindinis komponentas yra žmogus, nusakant organizaciją sudarančių elementų visumos bendrumą, pasižymintį griežta tvarka, aiškiais tarpusavio ryšiais, drausmingumu ir veiksmy sklandumu (organizuotas darbas, efektyvus veiklos organizavimas, organizuota komanda).“ Pažymėtina ir tai, kad organizavimas, kaip vadybos funkcija yra organizacijos struktūros sudarymas, sąlygojantis efektyvų darbą siekiant užsibrėžtų tikslų pasiekimo (Stoškus, Beržinskienė, 2005, p. 120).

Pasak Kvedaravičiaus, Jesevičiūtės-Ufartienės (2006) organizavimas, tai procesas siekiant organizuoti veiklas taip, kad būtų pasiektas laukiamas rezultatas. Vėlesniuose darbuose Kvedaravičius (2008, p. 64) pateikia platesnį organizavimo apibūdinimą teikdamas, kad „organizavimas, tai projektavimo veikla tokio objekto – socialinės sistemos – kurią galima būtų valdyti, o organizavimo proceso paskirtis yra iš atskirų, nepriklausomų, vienaip ar kitaip susiduriančių veiklų ir veiklos aktų padaryti vieningą ir darnią visumą“.

Pasak Želvio (2001), organizavimas yra vienas svarbiausių efektyviai dirbančios organizacijos veiksmų. Kitokios nuomonės laikosi Kvedaravičius ir Narbutaitė (2005) teigdami, kad organizavimas – tai sistemai reikalingų veiklų pradėjimas, derinimas, tobulinimas, efektyvinimas ir tvarkos palaikymas organizacijoje. Anot Indrašienės ir Merfeldaitės (2010), organizavimas tai nuolatinis valdymo procesas, siekiant optimizuoti įstaigos veiklą, sudaryti prielaidas didinti šios veiklos efektyvumui. Jakubavičius (2003) teigia, kad organizavimas, tai struktūros sukūrimas ir priemonių sistema, siekiant visų veiklos elementų efektyvaus suderinimo, kad tikslai būtų pasiekti laiku ir mažiausiomis sąnaudomis.

Melnikova (2011) akcentuoja, kad organizavimas apima tokią veiklą, kaip užduočių, resursų, įgaliojimų paskirstymą, atsakomybės nustatymą. Kitokios nuomonės laikosi Kotova (2014) teigdama, kad organizavimas tai veikla, susijusi su efektyviu kokybiškų paslaugų teikimu. Tam pritaria ir Želvys (2001), pabrėždamas, kad organizavimas yra vienas svarbiausių efektyviai dirbančios organizacijos

veiksnių. Anot Indrašienės ir Merfeldaitės (2010) nuomonės, organizavimas tai nuolatinis valdymo procesas, siekiant optimizuoti įstaigos veiklą, sudaryti prielaidas didinti šios veiklos efektyvumui.

Analizuojant organizavimo sąvoką tikslinga aptarti ir veiklos sąvoką, kadangi šiame darbe akcentuojama veiklos organizavimas VSC.

Jovaišos (2007) nuomone, veikla, tai struktūruotas veikimas, kurio struktūrą sudaro pagrindiniai elementai: tikslas ir jo siekimo motyvai, turinys, veiksmai, kuriais realizuojamas siekimas, grįžtamoji informacija, veiksmų koregavimas. Tai skiriasi nuo Melniko ir kt. (2000) išsakytos nuomonės, ir kad veikla, tai kryptinga, tikslinga ir nuostatomis į pertvarką orientuota forma nusakanti veikimo procesą, turinti savo tikslą ir pasižyminti konkrečiomis priemonėmis bei rezultatu, o veiklos organizavimas apibūdinamas, kaip tikslų siekimu racionaliai paskirstant išteklius. Panašios nuomonės laikosi Jakubavičius ir kt. (2003), teigdami, kad veikla, tai procesas, turintis konkretų tikslą ir priemones rezultatams pasiekti.

Atlikus mokslinės literatūros analizę, galime teigti, kad skirtingi autoriai pateikia savitus organizavimo sąvokos apibrėžimus, tačiau išryškina pagrindinius bruožus: priemonių sistemą ir veiklos efektyvumą, teigdami, kad organizavimas tai procesas, kurio metu atskiri elementai sujungiami į vientisą struktūruotą sistemą siekiant užsibrėžtų tikslų organizacijoje įgyvendinimo. O kryptinga veikla pasižymi numatytų tikslų siekimu bei rezultatu paskirstant išteklius apibūdinama veiklos organizavimu.

Apibendrinus išsakytas mintis, galime teigti, kad organizavimas yra nuolatinis valdymo procesas ir organizavimo struktūros sukūrimas, grįstas bendradarbiavimu, komandiniu darbu siekiant organizacijos tikslų. Šio darbo kontekste, šis procesas apima **įstaigos vadovo veiklos organizavimo valdymą, užduočių paskirstymą pavedant atlikti užduotis įstaigos darbuotojams, kad sėkmingai būtų realizuoti įstaigos tikslai ir gautas laukiamas rezultatas.**

1.4.2. Socializacijos centro veiklos organizavimo vykdam, vaikų resocializaciją, teorinis modelis

Analizuojant socializacijos centre vykdomų veiklų organizavimą, svarbu akcentuoti, kad šių veiklų organizatoriai yra centro darbuotojai, o pagrindinis jų vadovas yra socializacijos centro direktorius, kurio pagrindinė funkcija yra organizacijos valdymas. Pasak Appleby (2003), nuo įstaigos vadovo požiūrio į organizuojamą pagalbą ir vykdomas veiklas priklauso ir įstaigos darbuotojų kokybiškas darbas, pasiekti rezultatai. Todėl svarbu, kad vaikų socializacijos centre dirbtų kompetentingi, motyvuoti, atsakingi darbuotojai. Darbas komandoje ir tarpusavio bendravimas padeda dalintis patirtimi, spręsti iškilusias problemas, planuoti, organizuoti ir analizuoti susidariusias

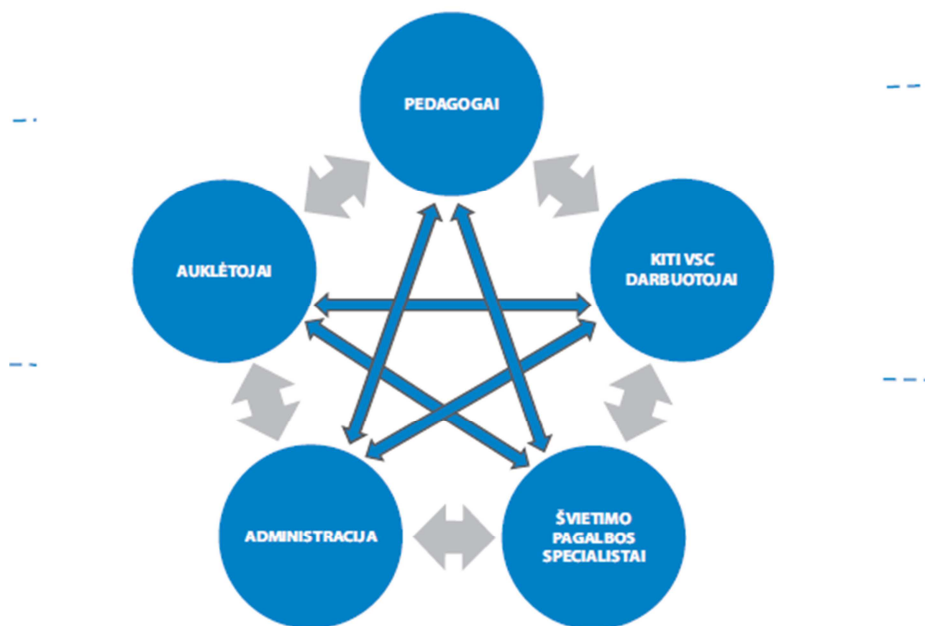
situacijas vaiko vidutinės priežiūros priemonės numatytiems tikslams pasiekti. Taigi pirmiausia tikslinga aptarti socializacijos centruose dirbančių darbuotojų veiklos specifiką.

Remiantis Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės (2011, p. 15) atliktų tyrimų duomenimis „Belgijoje ir Danijoje socializacijos centro personalo bendradarbiavimas grindžiamas atviru bendravimu, problemų įvardijimu ir jų sprendimu komandos pastangomis. Organizuojant individualų darbą su vaiku dirba komanda (socialinis pedagogas, socialinis darbuotojas, grupės vadovai, pedagogai, psichologai). “Vaikų priežiūros institucijose (Belgijoje, Danijoje) darbuotojams vedami intervizijos⁶, supervizijos užsiėmimai, kadangi didelė darbuotojų perdegimo problema (Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė, 2011). Vadinasi svarbu skirti dėmesį ne tik centro ugdytinių poreikių tenkinimui, teikiant jiems konkrečią pagalbą, bet ir įstaigos specialistų veiklos organizavimui, kompetencijos tobulinimui, įtampos įveikimui.

Remiantis Bieliūnės, Juodkaitės, Lingienės, Uscilos, (2010) tyrimu, Lietuvoje kaip ir Belgijoje ar Danijoje vaikų socializacijos centro darbuotojai, ypatingą dėmesį skiria tarpusavio bendradarbiavimui, nes tai vienas svarbiausių veiksnių dirbant tokio tipo įstaigoje. Skirtingų specialistų komunikacija yra svarbi organizuojant centre veiklas ugdytiniams ir teikiant jiems pagalbą (žr. 1 pav.). Tai akcentuojama ir dokumentuose, reglamentuojančiuose pagalbos teikimą (Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatyme, 2007, 25 str.) „centro darbuotojai privalo teikti vaiko poreikius atitinkančią kvalifikuotą socialinę, pedagoginę, psichologinę, specialiąją pedagoginę, informacinę arba kitą pagalbą, pažinti vaiko individualumą, plėtoti jo gebėjimus, rūpintis vaiko ugdymu, skatinti asmenybės brandą, ugdyti profesinius įgūdžius, sudaryti sąlygas vaiko saviraiškai, gerbti vaiko teises, nuolat tobulinti savo kvalifikaciją, vykdyti kitas įstatymų ir teisės aktų nustatytas pareigas“.

Centro darbuotojai, vykdydami jiems pavestas pareigas, bendradarbiauja su kolegomis, vaiko atstovais pagal įstatymą (tėvais, globėjais), savivaldybės administracija, vaiko teisių apsaugos tarnyba ir kitais savivaldybės administracijos padaliniais, kitomis institucijomis ir asmenimis vykdam vaiko vidutinę priežiūros priemonę (Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas, 2007).

⁶ Intervizija - personalo savirefleksija, darbinės veiklos įžvalgų ugdymas ir emocijų, susijusių su darbinėmis situacijomis, valdymas.

1. pav. Socializacijos centro darbuotojų bendradarbiavimo modelis (S. Bieliūnė, Juodkaitė Lingienė, Uscila, (2010))

Skirtingų sričių mokslininkai (Vitkauskas (2010), Bieliūnė, Juodkaitė, Lingienė, Uscila (2010), Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė (2011)) analizuodami vidutinę priežiūros priemonę vykdančią instituciją – vaikų socializacijos centrą – taip pat akcentuoja, kad centro personalas privalo aktyviai bendradarbiauti tarpusavyje ir dirbti kaip viena komanda siekiant bendrų tikslų ne tik centro organizuojamoje veikloje, bet ir atliekant pavienius darbus (Bieliūnė, Juodkaitė, Lingienė, Uscila). Panašaus požiūrio laikosi ir Merkys, Ruškus, Juodraitis (2002), teigdami, kad darbuotojai ne tik savo darbe privalo dirbti komandoje, bendradarbiauti, bet ir lavinti profesinius įgūdžius, tarpasmeninių santykių valdymą, nuolatos kelti kvalifikaciją ir mokytis. Lengvinas (2012) teigia, kad įstaigos darbuotojų veikla resocializacijos institucijose privalo būti nukreipta pirmiausia į jauną žmogų, jo globą ir ugdymą, todėl vaiko resocializacijos sėkmė priklauso nuo gebėjimo tinkamai identifikuoti vaiko socialinius, specialiuosius ugdymosi poreikius, vaiko stiprybes, o centro darbuotojų darbas komandoje ir bendradarbiavimas tik sustiprina darbuotojus.

Veiksmingą ir efektyvą pagalbos organizavimą užtikrina ir bendras skirtingų specialistų darbas. Pasak Štuopytės (2010, p.105), „komandinis darbas yra vienas iš pačių svarbiausių socioedukacinės pagalbos teikimo būdų, nes tik taip galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, išplėsti tarpinstitucinį bendradarbiavimą“.

Dar viena iš svarbiausių užduočių centro personalui, siekiant sėkmingos vaiko resocializacijos yra bendradarbiavimas su vaiko tėvais, globėjais (rūpintojais) ir jų įtraukimas į veiklos organizavimą VSC. Pasak Merfeldaitės, Pivorienės, Raudeliūnaitės (2011) Lietuvoje tėvų įtraukimas į centro veiklas

yra pasyvus arba jo visai nėra, skirtingai negu Belgijoje ar Danijoje, kur vyksta darbas su vaiko šeima, kol vaikas yra VSC.

Apibendrinant galime teigti, kad centruose dirbantys darbuotojai, siekdami produktyvaus darbo ir organizuojamų veiklų rezultato, privalo tarpusavyje bendradarbiauti ir dirbti kaip komanda, kadangi skirtingų specialistų teikiama pagalba centro ugdytiniams yra reikalinga ir naudinga, ypač, kai ji teikiama nuosekliai ir kryptingai. Tarpusavyje įstaigos specialistai suvienija skirtingų sričių žinias ir tikslingai jas panaudojant gali pasiekti maksimaliai geresnių rezultatų negu dirbdami pavieniui. O vaiko tėvų (atstovų) įtraukimas į centre organizuojamas veiklas yra vienas iš galimų siekių, siekiant sėkmingos vaiko resocializacijos.

Taigi, galime daryti išvadą, kad organizuojant VSC veiklas ir siekiant sėkmingos vaikų resocializacijos svarbu, kad centro darbuotojai tarpusavyje bendradarbiautų ir dirbtų kaip viena komanda. Tai akcentuoja ir skirtingų sričių mokslininkai (Vitkauskas, (2010), Bieliūnė, Juodkaitė, Lingienė, Uscila, (2010), Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė, (2011), Štuopytė, (2010)), kad komandinio darbo organizavimas ir bendradarbiavimas yra būtina darbo dalis, dirbant vaikų socializacijos centre, organizuojant veiklas, vykdant individualų ar kolektyvinį darbą su vaiku, siekiant bendrų tikslų. Svarbiausias objektas yra vaikas ir jo interesai.

Akcentuotina ir tai, kad tokio tipo įstaigoje dirbantys darbuotojai išgyvena neigiamas emocijas, sprendžia konfliktus ir patiria „perdegimą“, todėl svarbu stiprinti įstaigos darbuotojų profesinius įgūdžius, kelti jų kvalifikaciją ir atsparumą stresinėms situacijoms. Vadinasi, tikslinga atkreipti dėmesį į centre dirbančių pedagogų kompetenciją, nuolatinį žinių atnaujinimą ir sudaryti galimybes kelti kvalifikaciją.

Svarbu ir tai, kad vadovavimas procesui yra neatsiejama darbo dalis nuo įstaigos veiklos organizavimo ir siekiamų tikslų įgyvendinimo. Todėl tikslinga aptarti ir įstaigos vadovo veiklos organizavimo valdymą vaikų socializacijos centre.

Vadovavimas, pasak Diskienės, Marčinsko (2007), tai formalus lyderiavimas, kai asmens įtaka kyla iš oficialios užimamos padėties organizacijoje. Anot Melnikovos (2011) švietimo vadovai yra atsakingi už keturias pagrindines veiklos sritis – ugdymo(si) proceso valdymą; mokyklos valdymą ir administravimą; krypties nustatymą; organizacijos pertvarkymą. Kiekviena iš tų veiklos sričių apima mokyklos vadovų funkcijas organizacijoje. Gumuliauskienės (2013, p. 176) nuomone „VSC vadovas yra atsakingas už ugdymo(si) ir vaikų, kuriems skirta vidutinės priežiūros priemonė, resocializacijos procesų veiksmingumą ir rezultatus, jų nuolatinio įsivertinimo organizavimą, veiklos kokybės įsivertinimo rezultatų panaudojimą ugdymo(si), resocializacijos procesams ir VSC veiklai tobulinti“. Vėlesniuose savo darbuose Gumuliauskienė (2014) išskiria ir VSC vadovo funkcijas: kurti tinkamą, paveiklį ugdymo(si) ir resocializacijos procesų aplinką; VSC veiklos standartų reglamentavimą ir jų laikymosi užtikrinimą; visų VSC išteklių (žmogiškųjų, materialųjų, finansinių, technologinių ir kt.)

valdymą; institucijos krypties numatymą – vizijos, misijos, strategijos kūrimą, vertybių formavimą, situacijos analizę, tikslų nustatymą, centro plėtros planavimą. Jakubavičius, Strazdas, Gečas (2003) išskiria kiek kitokias įstaigos vadovo funkcijas organizuojant veiklas:

- Strateginė funkcija (tikslų iškėlimas, veiklų numatymas ir organizavimas ir t.t.);
- Administracinė funkcija (darbuotojų veiksmų koordinavimas, dokumentacija);
- Eksperto funkcija (konsultavimas darbiniais klausimais, darbuotojų vertinimas);
- Komunikacinė reguliavimo funkcija (informacijos rinkimas apie veiklų efektyvumą, darbuotojų darbą);
- Drausminė funkcija (stebima, kaip laikosi taisyklių, reikalavimų);
- Psichoterapinė funkcija (padėti darbuotojams įveikti iškilusius darbinius sunkumus, motyvuoti juos);

Apibendrinant galime teigti, kad vadovo vaidmuo įstaigoje yra svarbiausias. Vadovui kasdieniniame savo darbe tenka prisiimti didelę atsakomybę įstaigos veiklos organizavimo valdyme, priimti naujus pokyčius ir įveikti iššūkius, siekti iškeltų tikslų įgyvendinimo, numatyti materialinių išteklių valdymo galimybes. Nuo įstaigos vadovo organizuojamo valdymo priklauso įstaigos veiklos efektyvumas ir rezultatai, darbuotojų motyvacija atlikti jiems pavestas užduotis, įstaigos įvertinimas, tikslų pasiekimas, teikiamų paslaugų kokybės užtikrinimas. Todėl svarbu, kad įstaigos vadovas savo darbe būtų savo srities profesionalas, geras pedagogas ir puikus vadybininkas ir tinkamai organizuotų Centro darbuotojų darbą ir veiklas, siekiant sėkmingos vaikų resocializacijos.

Remiantis mokslinės literatūros ir dokumentų analizės metu gautais duomenimis, buvo sukurtas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdam, vaikų resocializaciją, teorinis modelis, kuris išryškino tris pagrindines socializacijos centro veiklos, vykdam resocializaciją, organizavimo sritis: **VSC veiklas su vaiku, veiklos organizavimą vykdam resocializaciją, VSC organizavimo proceso veiklas** (žr. 1 lentelę).

Teoriniame modelyje vaikų socializacijos centro **veiklos su vaiku** skirstomos į tris etapus:

- I etape išryškinama **pirminis vaiko pažinimas**, t.y. naujai VSC apgyvendintas vaikas supažindinamas su Centro tvarka, taisyklėmis, sutvarkoma priėmimo dokumentacija ir vaikas apgyvendinamas adaptacinėje grupėje numatytam adaptacijos laikotarpiui.
- II etape išryškinamas **adaptacijos laikotarpis**. Šiame laikotarpyje vaikui skiriamas ypatingas dėmesys. Centro darbuotojai stengiasi pažinti vaiką ir išsiaiškinti jo poreikius, įvertinti gebėjimus. Skirtingų sričių specialistai pagal savo kompetenciją organizuoja pagalbos teikimą vaikui, sudaro vidutinės priežiūros planą, kuriame numatoma siektini tikslai, pagalbos teikimas, tobulintinos ir koreguojamos sritys.

- III etape išryškėja vaiko **integravimas po adaptacijos laikotarpio** centre. Šiame etape vyksta skirtingų specialistų korekcinis darbas su vaiku, teikiama kompleksinė pagalba. Vaikas yra įtraukiamas į VSC užsiėmimus ir grupines veiklas, organizuojamas formalusis ir neformalusis ugdymas.

Apibendrinant vaikų socializacijos centro veiklas su vaiku, galime teigti, kad vaiko įtraukimas į veiklas, remiantis mokslinės literatūros ir dokumentų analize, yra vykdomas trim etapais, o kiekviename etape yra išskiriamos svarbiausios veiklos.

Socializacijos centre **veiklos organizavimas vykdant resocializaciją** yra antroji teoriniame modelyje išskirta sritis (žr. 1 lentelę), kurioje išryškėja **kompleksinės pagalbos, mokymosi veiklos, švietimo pagalbos specialistų teikiamos pagalbos organizavimas**. Centro ugdytiniam veiklos organizavimas vykdant resocializaciją yra vykdomas pasitelkiant skirtingus specialistus, kurie stengiasi suteikti visapusišką pagalbą vaikui siekiant efektyvios ir sėkmingos resocializacijos. Taigi galime teigti, kad skirtingų specialistų pagalbos teikimas VSC ugdytiniam yra neatsiejama įstaigos veiklų organizavimo vykdant resocializaciją dalis.

1 lentelė. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, teorinis modelis (Darvidė, 2015)

Socializacijos centro veiklos, vykdant resocializaciją, organizavimas			
VSC veiklos su vaiku		Veiklos organizavimas vykdant resocializaciją	VSC organizavimo proceso veiklos
I etapas	Pirminis pažinimas: <ul style="list-style-type: none"> Mokymo sutarties sudarymas; Supažindinimas su centru; Apgyvendinimas adaptacijos grupėje; 	Kompleksinės pagalbos teikimo organizavimas: <ul style="list-style-type: none"> Socialinė edukacinė pagalba (informavimas, konsultavimas, prevencinės veiklos organizavimas, švietimas, bendradarbiavimas); Psichologinė pagalba (konsultavimas, prevencijos įgyvendinimas, vaiko poreikių įvertinimas); Specialioji pedagoginė pagalba (logopedas); Profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba; Mokymosi veiklos organizavimas: <ul style="list-style-type: none"> Formalus ugdymas; Neformalusis ugdymas; Švietimo pagalbos specialistų* teikiamos pagalbos organizavimas:	<ul style="list-style-type: none"> Lankstus ugdymo proceso organizavimo užtikrinimas; Vaikų apgyvendinimo organizavimas Informacijos teikimas vaiko atstovams; Galimybė vaikui rinktis neformalias veiklas pagal poreikius užtikrinimas; Vaikų elgesio korekcijos programų užtikrinimas. Metodinių susirinkimų organizavimas; Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais; Glaudus įstaigos darbuotojų bendradarbiavimo užtikrinimas; Komandinio darbo organizavimas; Galimybių sudarymas darbuotojų profesinių žinių atnaujinimui
II etapas	Adaptacijos laikotarpis: <ul style="list-style-type: none"> Vaiko poreikių pažinimas ir gebėjimų įvertinimas; Vidutinės priežiūros plano sudarymas, aptarimas, įvertinimas; Specialistų konsultacijų teikimas; 		
III etapas	Integravimas po adaptacijos laikotarpio centre: <ul style="list-style-type: none"> Individualus / korekcinis darbas su vaiku; Kompleksinės pagalbos teikimas; Dalyvavimas grupiniuose / individualiuose užsiėmimuose; Formalus ir neformalus 		

	ugdytas pagal vaiko poreikius; <ul style="list-style-type: none"> • Užimtumas grupėse; 	<ul style="list-style-type: none"> • Rekomendacijų teikimas (mokytojams dėl ugdymo formų, metodų, užduočių parinkimo vaikui); • Individualus ir grupinis vaikų konsultavimas (mokymosi, klausimais); 	
--	---	--	--

* Švietimo pagalbos specialistų komandą sudaro: psichologai, specialieji pedagogai, socialiniai pedagogai, logopedai.

Trečioji socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinio modelio sritis yra **vaikų socializacijos centro organizavimo proceso veiklos**, kurioje išryškinama kaip pačiame Centre yra organizuojamos veiklos (žr. 1 lentelę).

Šiame magistro baigiamajame darbe, darbo objektas yra socializacijos centro veiklos organizavimas. Išryškinus socializacijos centro veiklos, vykdant resocializaciją, organizavimą ir išskyrus tris pagrindines sritis: veiklas su vaiku, veiklos organizavimą vykdant resocializaciją ir Centro organizavimo proceso veiklas, buvo sudarytas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis. Teorinį modelį sudaro skirtingos veiklos, kurių pobūdis priklauso nuo konkrečios srities, etapo, tačiau pagrindinis objektas į ką yra orientuotos šios veiklos yra VSC ugdytiniai.

Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę, išryškėjo, kad resocializacija yra ilgas, kryptingas procesas, siekiant integruoti asmenį į visuomeninį gyvenimą, panaudojant skirtingas auklėjamojo pobūdžio priemones, koreguojant netinkamą asmens elgesį, pasitelkiant kompetentingų skirtingų specialistų pagalbą. Kryptinga ir nuosekli resocializacija kartu su kompetentingų skirtingų sričių specialistų komanda, sudaro prielaidą sėkmingam asmens integravimuisi į visuomenę.

Viena iš institucijų, kurioje vyksta rizikos grupės vaikų resocializacija yra vaikų socializacijos centras, kuriame gyvena vaikai, kuriems paskirta vidutinė priežiūros priemonė. Rizikos grupės vaikai apibūdinami kaip linkę daryti tam tikrus smulkius ar nusikalstamo pobūdžio nusižengimus, jie yra veikiami neigiamų socialinių veiksnių ir išgyvenantys baimę bei nuolatinės grėsmės pavojų. Analizės metu išryškėjo, kad pagrindinės organizuojamos veiklos vaikų socializacijos centruose yra formalusis ir neformalusis vaikų ugdymas, kompleksinės (socioedukacinės) pagalbos teikimas, prevencinių, auklėjamųjų, resocializacijos programų vykdymas, o visas organizuojamas veiklas galima suskirstyti į tris skirtingas sritis: socializacijos centro darbuotojų veiklos su vaiku, veiklos organizavimas vykdant resocializaciją, socializacijos centro veiklos organizavimas.

Kaip jau buvo minėta, atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę buvo sukurtas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis. Remiantis sukurtu teoriniu modeliu, kitame skyriuje bus pagrindžiama tyrimo metodologija.

2. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO, VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ TYRIMO METODOLOGIJA

Pirmajame šio darbo skyriuje, atlikus mokslinės literatūros analizę, buvo sukurtas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis. Teoriškai pagrįstą socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinį modelį tikslinga išbandyti praktiškai. Taigi toliau bus pateikta socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo metodologija: tyrimo dizainas, tyrimo instrumento pagrindimas bei tyrimo duomenų apdorojimo logika.

2.1. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo dizainas

Atliekamo tyrimo išsamumui ir užbaigtumui užtikrinti, buvo sudarytas tyrimo dizainas, padėjęs laikytis tyrimo kryptingumo ir tikslumo. Šiame poskyryje pateikiami esminiai tyrimo dizaino elementai.

Šiame darbe atliekant empirinį tyrimą vadovaujamosi *atvejo studijos strategija*. Pasak Kardelio (2007) tai toks tyrimo būdas, kuriame pasirenkamas vieno subjekto (arba kelių) stebėjimas. Panašios nuomonės laikosi, tačiau pateikia platesnį apibūdinimą Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė (2008), teigdami, kad atvejo studiją sudaro vienas atskiras objektas, kuris parenkamas įvairiais būdais ir dažniausiai tai yra vadovai, darbuotojai, organizacija ir kt. atstovai. Pagrindinis atvejo studijos privalumas, tai tyrėjo gilinimasis į žmonių ar institucijų elgsenos ir veiklos subtilumus, sudėtingų santykių institucijoje analizę, objekto ypatumus, kurių neįmanoma numatyti kitomis socialinio tyrimo strategijomis (Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė (2008)). Anot Yin (2008), Dietrich (2011), atvejo studijos strategiją galime taikyti situacijose, kai norime plėtoti žinias apie grupinius, organizacinius, asmeninius ir kitus reiškinius bei siekiama apjungti arba atskirti konkrečius atvejus arba iliustruoti holistinį tyrimo dalyvių ir jų patirties vaizdą. Šiame magistro baigiamajame darbe, atvejo studijos tyrimo strategija pasirinkta siekiant nustatyti veiklos organizavimo ypatumus konkrečioje institucijoje ir įsigilinti į tiriamą objektą. Tai leido įsigilinti į institucijos darbuotojų sukauptą patirtį, išgyvenimus. Aptarus atvejo studijos strategiją, tikslinga aptarti ir tranguliaciją. Pasak Kardelio (2007), tai tyrimo būdas analizuojantis reiškinį iš kelių pozicijų. Atliekant empirinį tyrimą, šiame magistro baigiamajame darbe, tiriamas reiškinys analizuojamas iš skirtingų pozicijų, t.y. skirtingų darbinių pareigybių (direktoriaus, dviejų pavadootojų, auklėtojos, vyr. socialinės pedagogės, vyr. mokytojos).

Kokybinį tyrimą, pasak Bitino (2006), tikslinga rinktis tada, kai norima sužinoti konkrečios žmonių grupės, įvykio ar situacijos priežastis, požiūrį, nuostatas juos supančioje natūralioje aplinkoje

ir pateikti holistinį, interpretacinį jų paaiškinimą. Atliekant kokybinį tyrimą, šio darbo kontekste, į tyrimo objektą – socializacijos centro veiklos organizavimą siekiama pažvelgti iš vaikų socializacijos centre skirtingose pareigose dirbančių, veiklas organizuojančių darbuotojų pozicijos. Atliekant tyrimą nebuvo siekiama, kad tyrimo metu gauti duomenys būtų reprezentatyvūs visiems Lietuvoje įkurtiems vaikų socializacijos centrams.

Tyrimo metodai. Šiame magistro baigiamajame darbe siekiant nustatyti veiklos organizavimo ypatumus, vykdant vaikų resocializaciją vaikų socializacijos centre, *tyrimo duomenų rinkimui* buvo pasirinkti tokie metodai:

- **Mokslinės literatūros analizė.** Taikant mokslinės literatūros analizės metodą, teoriškai pagrindžiama resocializacijos samprata, rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumai, socializacijos centro veiklos vaikų resocializacijos procese teorinės prielaidos bei socializacijos centro veiklos organizavimas. Remiantis mokslinės literatūros analize sukuriama socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis, kurio pagrindu pagrindžiama tyrimo metodologija.

- **Dokumentų analizė.** Rengiant baigiamąjį magistro darbą dokumentų analizė yra taikoma kaip papildomas duomenų rinkimo metodas. Analizės metu analizuojami VSC vidiniai dokumentai, kurie labiausiai atspindi veiklos organizavimo ypatumus centre. Pasak Bitino, Rupšienės, Žydžiūnaitės (2008) vidiniai dokumentai, rengiami tik konkrečios tiriamos įstaigos vidinėms reikmėms tenkinti. Dokumentų analizei pasirinkti dokumentai:

- mėnesio veiklos planai,
- ugdymo planas 2014-2015 metams,
- 2014 metų veiklos programa.

Įstaigos dokumentuose randama informacija leidžia gauti objektyvios informacijos. Tai patvirtina ir Kardelis (2007) teigdamas, kad įstaigos dokumentai leidžia gauti reikiamos informacijos, tačiau ne visi dokumentai yra vienodos mokslinės vertės, todėl svarbu tinkamai juos atsirinkti. Šiame darbe naudojami įstaigos dokumentai susiję su veiklos organizavimu vykdant vaikų resocializaciją vaikų socializacijos centre.

- **Iš dalies struktūruotas interviu.** Iš dalies struktūruotas interviu metodas buvo pasirinktas dėl šio metodo lankstumo ir galimos interviu laisvės, kuri leidžia tyrėjui patogiu būdu surinkti informatyvius duomenis tiriamą temą. Tai akcentuoja Bitinas, Rupšienė, Žydžiūnaitė (2008), teigdami, kad iš dalies struktūruoto interviu privalumas yra visiška tyrėjo laisvė, nes jis spontaniškai gali formuoti klausimus interviu metu, interpretuoti juos pagal situaciją ir tyrimo tikslą. Tai leidžia tyrėjui lengviau suprasti tiriamą problemą, atskleisti nenumatytus tiriamos problemos aspektus. Iš dalies struktūruoto interviu metu buvo sudaryti pagrindiniai klausimai (klausimų blokai) ir keletas galimų (papildomų) klausimų, kurie padėjo tyrėjui nenukrypti nuo tyrimo tikslo. Papildomi iš dalies

struktūruoto interviu klausimai buvo pasiruošti iš anksto plane (žr. 1 priede), jeigu bus pastebėta, kad informantas nepilnai atsakė į užduotą klausimą, nukrypo nuo temos, taip siekiant surinkti daugiau išsamesnės informacijos.

Tyrimo duomenų analizei taikoma kokybinės turinio analizės metodas, kuris pasak Latter ir kt. (2000), palengvina prasmės tekste suvokimą, o kategorijų ir subkategorijų kartojimas išskiria atskiras temas. Kategorija suprantama ir įvardijama kaip teiginys, apimantis subkategorijų grupę (trumpų teiginių), kuriuos jungia bendras kontekstas, prasmė (Latter. (2000), Krippendorff, 1980).

Anot Bitino, Rupšienės, Žydžiūnaitės (2008) kokybinė turinio analizė, tai metodas, kuriuo gilinamasi į objektą ir teksto kontekstą, domintis skirtumais, panašumais tarp išskirtų kategorijų, kodų (objektų, įvykių). Kategorijomis dažniausiai pristatoma – ką tekstas sako (skelbiamas jo turinys), o temos yra turinio raiška ką tekstas kalba. Pasak Bitino, Rupšienės, Žydžiūnaitės (2008), kokybinės turinio analizės pagrindą sudaro kokybinė (tikslinė) informantų imtis, nes taip parenkami nagrinėjamos srities specialistai, pajėgūs atsakingai samprotauti apie tiriamą problemą, todėl galime tikėtis, kad tarp teorijai žinomų teiginių bei išvadų bus išsakyta ir naujų idėjų, kurios, tyrėjo tinkamai interpretuotos, gali tapti išieities momentu turtinant tiriamojo objekto teoriją. Taigi kokybinės turinio analizės metu, iš dalies struktūruoti informantų interviu, buvo transkribuojami, užkoduojami (A, B ir t.t.) ir tvarkomi interviu tekstai, išskiriant pagrindinius požymius, ar esmines jų grupes. Galiausiai pateikiama pagrindinių požymių interpretacija, išskirti interpretuojantys teiginiai ir pateikiamas apibendrinimas.

Apibendrinant galime teigti, kad rengiant darbą duomenų rinkimui buvo pasirinkti šie metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, iš dalies struktūruotas interviu, o tyrimo duomenų analizei taikoma kokybinės turinio analizės metodas. Atliekant empirinį tyrimą vadovaujamasi atvejo studijos strategija.

Tyrimo imtis. Prieš atliekant tyrimą tikslinga nusistatyti ir pagrįsti tyrimo imtį. Šiame darbe iš netikimybinės tiriamųjų grupės pasirinktas *tikslinės atrankos* metodas ir atrinktas vienas iš Lietuvoje įkurtų vaikų socializacijos centrų. Tyrime dalyvaujančių asmenų atrankos kriterijai:

- darbuotojų pareigos (administracijos vadovai ir aukščiausią kvalifikacinę kategoriją, didžiausią darbo stažą VSC turintys darbuotojai).
- darbuotojai organizuojantys įvairias vaikų socializacijos centro veiklas.
- darbo stažas, ne mažiau kaip 3 metai, t.y. turintys praktinės veiklos patirties.

Dėl etikos reikalavimų ir užtikrinant tyrimo duomenų konfidencialumą, įstaigos pavadinimas darbe yra neįvardijamas, tačiau remiantis aukščiau išskirtais kriterijais iš 34 įstaigos darbuotojų buvo atrinkti 6 informantai (1 vyras ir 5 moterys) dalyvauti tyrime atsižvelgiant į tyrimo tikslą ir atitinkantys nustatytus kriterijus:

- *Įstaigos direktorius;*
- *Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja;*

- *Ugdymo skyriaus vedėja;*
- *Vyr. socialinė pedagogė;*
- *Vyr. matematikos mokytoja;*
- *Auklėtoja metodininkė;*

Šie asmenys atrinkti dėl to, kad turi daugiausiai patirties tiriamu klausimu, o jų skirtingos pareigybės leidžia visapusiškai atskleisti tyrimo objektą ir pažvelgti į tiriamą objektą iš skirtingų pusių (vadovo, vedėjo, socialinio pedagogo, mokytojo, auklėtojo). Tai suteikia reikiamą informaciją atliekant tyrimą, kadangi kasdieniame savo darbe, skirtingai negu kiti centro darbuotojai minėti asmenys daugiausiai susiję su veiklos organizavimu bei turi sukaupę ilgametę darbinę patirtį.

Tyrimo etika. Tyrimas buvo atliekamas laikantis visų etikos principų. Remiantis etikos reikalavimais vaikų socializacijos centro pavadinimas nebus įvardijamas dėl etikos reikalavimų ir lengvo įstaigos identifikavimo galimybės.

Siekiant gauti kuo objektyvesnius tyrimo rezultatus, nepažeisti etikos reikalavimų ir tyrimo dalyvių teisių, atliekant tyrimą buvo laikomasi Kardelio (2007), Žydžiūnaitės (2007), Bitino (2008) išskirtų etikos principų:

- Pagarba asmens orumui;
- Teisingumo;
- Sąžiningumo;
- Konfidencialumo;

Remiantis aukščiau įvardintais principais, atliekant tyrimą pradžioje tyrėja prisistatydavo, supažindindavo informantus su tyrimo esme, tikslu, gaudavo informantų sutikimą įrašinėti pokalbį akcentuojant, kad duomenys bus naudojami tik šiame tyrime, užtikrinant duomenų anonimiškumą ir konfidencialumą, neidentifikuojant informantų asmenybių bei gautas žodinis tyrime dalyvauti sutikusių asmenų sutikimas. Informantai supažindinti, kad turi teisę nutraukti interviu ir atsisakyti dalyvauti tyrime, užduoti klausimus. Su tyrime dalyvaujančiais asmenimis iš anksto buvo suderintas jiems patogus susitikimo laikas.

Tyrimo eiga. Empirinis tyrimas atliktas 2015 metų balandžio mėn. pabaigoje. Atliekant tyrimą, susisiektas su VSC vadovybe telefonu dėl galimybės jų įstaigoje atlikti tyrimą. Pirmiausia įstaigos vadovas telefonu supažindintas su tyrimu ir paprašyta paskirti susitikimą dėl detalesnės tyrimo informacijos pateikimo ir galimų iškilusių klausimų aptarimo. Susitikimo metu su įstaigos vadovu aptartas planuojamas tyrimas, tyrėja supažindinama su planuojamais apklausti informantais, gaunamas jų žodinis sutikimas dalyvauti tyrime ir paskiriamas patogus susitikimo laikas tyrimui atlikti.

Atliekant tyrimą pirmasis informantas buvo įstaigos vadovas, kuris vėliau tapo koordinuojančiu asmeniu, kad visi tyrime pasižadėję dalyvauti asmenys nevēluotų į paskirtą susitikimą. Įstaigos

vadovas atidėjo planuojamą metodinį susirinkimą, tam, kad įstaigos pavaduotojos dalyvaujančios tyrime galėtų laisvai išdėstyti savo mintis, nebijodamos vėluoti į susirinkimą. Tyrime dalyvaujantys informantai buvo geranoriškai nusiteikę, į pateikiamus klausimus stengėsi atsakyti išsamiai. Pokalbio metu vyravo draugiška ir laisva atmosfera tarp tyrėjo ir informantų. Iš dalies struktūruotas interviu su įstaigos darbuotojais buvo įrašinėjamas ir užtruko nuo 20 iki 27 min. Pokalbio pabaigoje informantai pabrėždavo, kad iškilus klausimams, net ir pasibaigus tyrimui visada galima su jais susisiekti telefonu. Atliekant tyrimą nebuvo susidurta su iškilusiomis problemomis, tyrimas vyko sklandžiai.

Tyrimo ribotumas. Atliekant tyrimą, tyrimo imtis buvo suformuota naudojant netikimybinę, tikslinę atranką. Tai reiškia, kad ne visi populiacijos nariai turėjo galimybę patekti į tyrimo imtį, kadangi privalėjo atitikti numatytus kriterijus.

Atvejo tyrimo vienas pagrindinių bruožų yra tas, kad padarytos išvados įvardijamos tik konkrečiam tiriamam objektui. Vienas iš atvejo tyrimo ypatumų, pasak Bitino, Žydžiūnaitės, Rupšienės (2008), kad toks tyrimas pasižymi intensyvumu, nes per trumpą laiką siekiama surinkti išvadoms reikiamą informaciją. Svarbu paminėti ir tai, kad tyrimo metu susiduriama su prieštarais informantų atsakymais (pvz. vienur akcentuojama, kad centre veiklos organizavimas orientuotas atsižvelgiant į vaikų nuomones, kitu atveju, kad neatsižvelgiama).

Apibrėžus esminius tyrimo dizaino elementus, toliau tikslinga pagrįsti tyrimo instrumentą, kuris bus naudojamas kokybinio tyrimo metu.

2.2. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją instrumento pagrindimas

Remiantis atlikta mokslinės literatūros ir dokumentų analize sukurtas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teoriniu modelis (žr. 1 lentelę), kuris sudaro teorinį pagrindą tyrimo instrumentui, t.y. iš dalies struktūruotam interviu (toliau tekste – interviu) iš anksto numatyti privalomi ir galimi papildomi klausimai (žr. 1 priedas), kurį naudojant atliekamas kokybinis tyrimas. Siekiant užtikrinti iš dalies struktūruoto interviu patikimumą ir atitikimą analizuojamai temai, būtinas išsamus pagrindimas.

Iš dalies struktūruoto interviu metu informantams buvo užduota 15 pagrindinių atvirų klausimų, o pokalbio eigoje užduoti papildomi klausimai siekiant atskleisti papildomus tiriamos problemos aspektus. Interviu metu klausimų eiliškumas ir struktūra kito, klausimai buvo koreguojami atsižvelgiant į informantų pateikiamus atsakymus, pokalbio eigą.

Interviu metu pateikiami klausimai buvo suskirstyti į atskiras 6 grupes (žr. 1 priedas). Pažymėtina ir tai, kad tyrime dalyvavo tik numatytus kriterijus atitinkantys darbuotojai.

2 lentelė. Interviu klausimų grupės

Klausimų grupė	Pateikiami klausimai
I. Informantų charakteristika (demografiniai duomenys)	<i>Kokia Jūsų pareigybė? Kokia Jūsų vadybinė kategorija? Koks Jūsų vadybinio darbo stažas? Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas? Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre? Jūsų amžius?</i>
II. Vaiko atvykimas	<i>Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?</i>
III. Adaptacijos laikotarpis	<i>Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas? Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu? Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime prieš ir po adaptacijos laikotarpio?</i>
IV. Mokymosi proceso organizavimas	<i>Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?</i>
V. Neformalaus ugdymo organizavimas	<i>Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas? Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?</i>
VI. Centro valdymas ir veiklų organizavimas	<i>Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas? Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius? Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose? Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas? Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė? Kokiais principais organizuojant grindžiamas centro darbuotojų darbas? Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais? Kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?</i>

I klausimų grupė – Informantų charakteristika - pateikiami 6 klausimai, kuriais siekiama sužinoti informaciją apie informantus t.y. jų pedagoginį/vadybinį darbo stažą, kvalifikacinę/vadybinę kategoriją, amžių. Tyrime dalyvaujantys asmenys užima skirtingas darbinės pozicijas, skiriasi jų darbo stažas, kvalifikacinės kategorijos, patirtis, todėl analizuojant tyrimo duomenis tikslinga apžvelgti ir informantų charakteristikas, nes kiekvienas tyrimo dalyvis pateikia tyrimui aktualią informaciją iš savo darbinės pusės. Remiantis gautais informantų charakteristikų rezultatais siekiama susidaryti bendrą vaizdą apie tyrime dalyvaujančius asmenis.

II klausimų grupė – Vaiko atvykimas - pateikiamas 1 pagrindinis klausimas orientuotas į pirminį vaiko pažinimą. Šiuo klausimu siekiama išsiaiškinti organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą.

III klausimų grupė – Adaptacijos laikotarpis - pateikiami trys klausimai susiję su naujai atvykusio vaiko adaptacija. Šiais klausimais siekiama sužinoti apie adaptacijos laikotarpį centre: apie pagalbos teikimą vaikui šiame periode, vaiko veiklos organizavimą ir pagrindinius skirtumus vaiko veiklos organizavime prieš ir po adaptacijos laikotarpio. Šie klausimai skirti nustatyti kaip centre organizuojama veikla vaiko adaptacijos laikotarpiu, kadangi naujai atvykusiam vaikui tenka susidurti su nauja aplinka, žmonėmis, taisyklėmis.

IV klausimų grupė – Mokymosi proceso organizavimas – pateikiamas 1 klausimas kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre. Vaikų socializacijos centras yra švietimo

institucija, priskiriama bendrojo ugdymo mokyklų grupei, kuri vykdo vidutinę priežiūros priemonę, todėl tikslinga buvo išsiaiškinti apie organizuojamą formalųjį ugdymo procesą, kadangi šioje įstaigoje apgyvendinti rizikos grupei priskiriami vaikai.

V klausimų grupė – Neformalaus ugdymo organizavimas – šis blokas skirtas nustatyti, kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas ir kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas. Šį bloką sudaro du klausimai.

VI klausimų grupė - Centro valdymas ir veiklų organizavimas – tai paskutinis ir daugiausiai klausimų turintis blokas. Šį bloką sudaro 8 klausimai, kurie yra orientuoti į centro valdymą ir veiklų organizavimą.

Pažymėtina ir tai, kad pagrindiniai iš dalies struktūruoto interviu klausimai susiję su socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją sudaryti prieš tai išskiriant charakteristikas, kriterijus ir indikatorius (žr. 3 lentelę). Tai leido išsamiau įsigilinti ir iširti analizuojamą temą. Šiame tyrime išskirtos trys veiklos charakteristikos: *VSC veiklos su vaiku*, *veiklos organizavimas vykdant resocializaciją* ir *VSC organizavimo proceso veiklos*. Šios charakteristikos išskirtos mokslinės literatūros analizės metu analizuojant socializacijos centro veiklos organizavimą, vykdant vaikų resocializaciją pagrindu, o jas suskaidžius, galime išskirti smulkesnes dalis, kurias pavadinsime kriterijais. Remiantis Dabartinės lietuvių kalbos žodynu (2000), charakteristika apibūdinama, kaip aprašymas, apibūdinimas, skiriamųjų ypatybių apibrėžimas, o kriterijus – įvardijamas, kaip daikto požymis, taisyklė. Vėlesniame Dabartinės lietuvių kalbos žodyno leidime (2007) indikatorius įvardijamas kaip objekto būseną, kiekybiniai ar kokybiniai charakteristikai atvaizduoti žmogui suvokiama forma.

3 lentelė. Socializacijos centro veiklos, vykdant resocializaciją, organizavimo charakteristikos, kriterijai ir indikatoriai

Charakteristika	Kriterijus	Indikatorius
VSC veiklos su vaiku	Pirminis pažinimas	<i>Mokymo sutarties sudarymas</i>
		<i>Supažindinimas su centru</i>
		<i>Apgyvendinimas adaptacijos grupėje</i>
	Adaptacijos laikotarpis	<i>Vaiko poreikių pažinimas ir gebėjimų įvertinimas</i>
		<i>Vidutinės priežiūros plano sudarymas, aptarimas, įvertinimas</i>
		<i>Specialistų konsultacijų teikimas</i>
	Integravimas po adaptacijos laikotarpio centre	<i>Individualus/ korekcinis darbas su vaiku</i>
		<i>Kompleksinės pagalbos teikimas</i>
		<i>Formalus ir neformalus ugdymas pagal vaiko poreikius</i>
		<i>Užimtumas grupėse</i>
<i>Dalyvavimas grupiniuose / individualiuose užsiėmimuose</i>		
Veiklos organizavimas vykdant resocializaciją	Kompleksinės pagalbos teikimo organizavimas	<i>Socialinė edukacinė pagalba</i>
		<i>Psichologinė pagalba</i>
		<i>Specialioji pedagoginė pagalba</i>
		<i>Profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba</i>
	Mokymosi veiklos organizavimas	<i>Formalus ugdymas</i>
		<i>Neformalusis ugdymas</i>

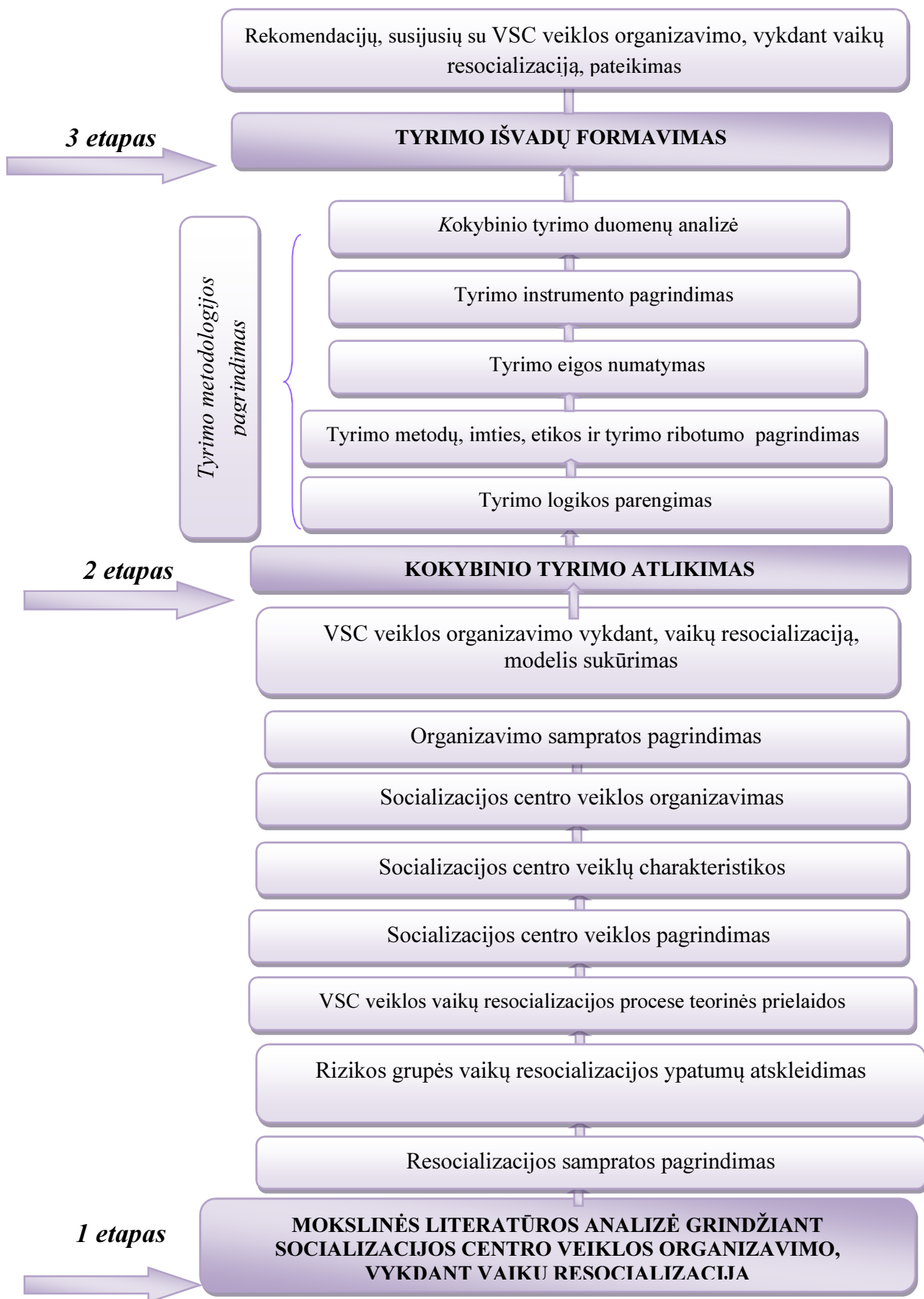
	Švietimo pagalbos specialistų teikiamos pagalbos organizavimas	<i>Rekomendacijų teikimas</i>
		<i>Individualus ir grupinis vaikų konsultavimas</i>
VSC organizavimo proceso veiklos	Organizuojamos vidinės veiklos	<i>Lankstus ugdymo proceso organizavimo užtikrinimas</i>
		<i>Vaikų apgyvendinimo organizavimas</i>
		<i>Informacijos teikimas vaiko atstovams</i>
		<i>Galimybė vaikui rinktis neformalias veiklas pagal poreikius užtikrinimas</i>
		<i>Vaikų elgesio korekcijos programų užtikrinimas</i>
		<i>Metodinių susirinkimų organizavimas</i>
		<i>Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais</i>
		<i>Glaudus įstaigos darbuotojų bendradarbiavimo užtikrinimas</i>
		<i>Komandinio darbo organizavimas</i>
		<i>Galimybių sudarymas darbuotojų profesinių žinių atnaujinimui</i>

Reziumuojant galime teigti, kad tinkamai pagrįstas tyrimo instrumentas yra svarbus tolimesnei tyrimo eigai, siekiant nuoseklumo, kryptingumo, todėl tikslingai sukurta socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją atliekamo tyrimo duomenų apdorojimo logika.

Kitame poskyryje bus aptarta aukščiau paminėta tyrimo duomenų apdorojimo logika, kurios laikomasi atliekamo tyrimo metu.

2.3. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo logika

Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę, galime teigti, kad analizuojama tema socializacijos centro veiklos organizavimas, vykdant vaikų resocializaciją yra įdomi, tačiau sudėtinga ir reikalaujanti tinkamo ir atsakingo pasiruošimo organizuojamam tyrimui. Siekiant tinkamai ir atsakingai pasiruošti planuojamam atlikti tyrimui buvo parengta tyrimo logika (žr. 2 pav.)

2 pav. Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo logika

Šiame magistro baigiamajame darbe pirmiausia išryškinama socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją esmė, pagrindžiant resocializacijos bei organizavimo sampratą ir rizikos grupės vaikų resocializacijos ypatumus, VSC veiklos vaikų resocializacijos procese teorines prielaidas, socializacijos centro veiklas, centro veiklų charakteristikas ir veiklos organizavimą.

Sukuriamas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją, teorinis modelis, kurio pagrindu grindžiama atliekamo tyrimo metodologija, kuri leidžia nustatyti veiklos organizavimo ypatumus, vykdant vaikų resocializaciją X vaikų socializacijos centre. Parengta tyrimo logika palengvina tyrimo procesą nepraleidžiant nė vieno etapo sudedamosios dalies, o tai svarbu apdorojant tyrimo duomenis ir jų rezultatui.

Socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo duomenų apdorojimo logika sudaryta iš trijų pagrindinių etapų:

- *I etape* – išgryninama socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją temos esmė ir atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę sukuriamas socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant, vaikų resocializaciją, teorinis modelis.
- *II etape* – remiantis sukurtu socializacijos centro veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją teoriniu modeliu, kuris pritaikytas praktiškai atliekamas kokybinis tyrimas X miesto VSC. Remiantis sukurta tyrimo metodologija apibrėžtas tyrimo dizainas (tyrimo metodai, imtis, etika, tyrimo ribotumas), pagrindžiamas tyrimo instrumentas, duomenų apdorojimo logika ir atliekama kokybinio tyrimo duomenų analizė.
- *III etapas* – galutinis, apimantis viso atlikto darbo išvadų (esminės apibendrintos informacijos) pateikimą ir rekomendacijų formulavimą konkrečiai grupei, priklausomai nuo tyrimo tikslo.

Kitame skyriuje bus pateikiama kokybinio tyrimo duomenų analizė ir interpretacija.

3. SOCIALIZACIJOS CENTRO VEIKLOS ORGANIZAVIMO, VYKDANT VAIKŲ RESOCIALIZACIJĄ TYRIMO REZULTATAI

Šioje dalyje bus pateikiama socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją tyrimo duomenų analizė, siekiant nustatyti veiklos organizavimo ypatumus, vykdant vaikų resocializaciją X vaikų socializacijos centre ir pateikti duomenų analizės metu išryškėjusias išvadas.

3.1. Tiriamo atvejo pristatymas

Tyrimui atlikti pasirinktas vienas iš šešių Lietuvoje veikiančių vaikų socializacijos centrų, kurio pavadinimas dėl etikos reikalavimų neatskleidžiamas. Centre ugdomų ugdytinių lytis (berniukai, mergaitės), taip pat neįvardijama dėl etikos reikalavimų ir centro galimo identifikavimo.

Šalyje reorganizavus ir pertvarkius veikusias specialiąsias vaikų auklėjimo ir globos namų institucijas 2008 m. pradėjo veikti 7 (šiai dienai veikia 6) vaikų socializacijos centrai skirtinguose Lietuvos miestuose. Remiantis LR Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu (2007), tai „apskrities viršininko ar apskrities viršininko kartu su Lietuvos Respublikos juridiniais ar fiziniais asmenimis įsteigta bendrojo lavinimo mokykla, vykdanči vaiko vidutinę priežiūrą, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo ir (ar) pirminio profesinio mokymo programas, taip pat vaiko laikinąją globą (rūpybą) ir teikianči kitas kompleksines paslaugas, kurios padėtų siekti teigiamų vaiko elgesio pokyčių ir ugdytų jo vertybines nuostatas bei socialinius įgūdžius, padedančius tapti doru, sąžiningu, atsakingu žmogumi, ir paruoštų jį integravimuisi į visuomenę. Centro savininko teises ir pareigas įgyvendina Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

X Centre, kaip ir kituose, Lietuvoje veikiančiuose socializacijos centruose, vaikai priimami nuo 14 m. amžiaus (įstatymo nustatyta tvarka ir jaunesnio amžiaus), kuriems savivaldybės administracijos direktorius, gavęs teismo leidimą, yra paskyręs vidutinės priežiūros priemonę arba teismas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka yra paskyręs auklėjamojo poveikio priemonę – atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą. Vadovaujantis įstaigos nuostatais, (patvirtintais Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m.) vaikų skaičius Centre negali viršyti 30; mokinių skaičius klasėje – ne mažiau kaip 4 ir ne daugiau kaip 8 mokiniai, grupėje ne mažiau kaip 6 ir ne daugiau kaip 8 vaikai (X vaikų socializacijos centro nuostatos, 2014).

Vaikų socializacijos centrui vadovauja direktorius, turintis trečiąją vadybos kvalifikacinę kategoriją ir aukštąjį pedagoginį (edukologijos magistro) išsilavinimą. Vadybinis stažas 26 m., pedagoginis stažas – 30 m.

Centro kolektyvą sudaro 34 darbuotojai: 12 mokytojų, 12 auklėtojų, 3 pagalbos mokiniui specialistai ir 3 administracijos vadovai, 1 pavaduotojas ūkiui, 1 buhalterė, 1 informacinių technologijų specialistas ir 1 bibliotekininkė. Pedagoginių darbuotojų amžiaus vidurkis – 48 metai, pedagoginio darbo stažo vidurkis – 17 metų. Visi pedagoginiai darbuotojai turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą. O įstaigoje dirbančių darbuotojų kvalifikacinės kategorijos nurodytos lentelėje (žr. 4 lentelę).

4 lentelė. Centro darbuotojų kvalifikacinės kategorijos

Mokytojai	Mokytojas	3
	Vyriausias mokytojas	7
	Mokytojas metodininkas	2
Auklėtojai	Auklėtojas	3
	Vyriausias auklėtojas	7
	Auklėtojas metodininkas	2
Specialistai	Vyriausia socialinė pedagogė	1
	Socialinė pedagogė	1
	Psichologas	1
Administracijos vadovai III vadybinė kategorija	Direktorius	1
	Ugdymo skyriaus vedėja	1
	Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja	1
Kiti darbuotojai	Bibliotekininkė	1
	Pavaduotojas ūkiui	1
	Informacinių tech. Specialistas	1
	Buhalterė	1

Centre gyvenantys elgesio sutrikimų turintys vaikai bei siekiant įveikti susiformavusį ydingą jų elgesį, didelis dėmesys skiriamas neformalios veiklos organizavimui:

- Būreliams (sporto, medžio darbų, namų ūkio, keramikos, etikos ir saviraiškos);
- Prevencinėm, auklėjamosioms ir resocializacijos programoms (sveikatinimo ir fizinio aktyvumo, alkoholio, narkotikų, tabako vartojimo ir smurto prevencijos, skatinimo ir drausminių nuobaudų skyrimo, pilietinio ir tautinio ugdymo, bendradarbiavimo su atstovais pagal įstatymą, darbinio ir profesinio ugdymo programoms, bibliotekos, socialinių įgūdžių, elgesio korekcijos programai - EQUIP.

Neformalios veiklos organizavimas centre vykdomas atsižvelgiant į vaiko poreikius ir centro materialines galimybes. Neformaliojo ugdymo būrelius lanko visi VSC vaikai. Taip siekiama užtikrinti kokybišką vaikų laisvalaikio praleidimą.

3.2. Tyrimo rezultatų aptarimas

Iš dalies struktūruoto interviu rezultatų aptarimas

Atliekant kokybinį tyrimą ir taikant iš dalies struktūruotą interviu metodą, buvo apklausti 6 X vaikų socializacijos centro darbuotojai atrinkti pagal iš anksto numatytus kriterijus (**pareigas** (administracijos vadovai ir aukščiausią kvalifikacinę kategoriją, didžiausią darbo stažą VSC turintys darbuotojai) bei **sukauptą patirtį skirtingose srityse veiklų organizavime turintys darbuotojai**).

Pokalbio pradžioje pirmiausia siekta išsiaiškinti informaciją apie informantus (pareigybę, vadybinę kategoriją, vadybinį darbo stažą, pedagoginį darbo stažą, stažą VSC, amžių) (žr. 5 lentelę).

5 lentelė. Informantų demografiniai duomenys

Informantas	Pareigybė	Vadybinė kategorija	Vadybinis darbo stažas	Pedagoginis darbo stažas	Amžius
A	Direktorius	Trečia	23	28	56
B	Vyr. socialinė pedagogė	-----	-----	7	29
C	Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja	Trečia	9	20	55
D	Formalaus ugdymo skyriaus vedėja	Trečia	10	27	57
E	Auklėtoja metodininkė	-----	-----	26	50
F	Vyr. matematikos mokytoja	-----	-----	10	57

Kaip matyti iš lentelėje pateiktų duomenų, trys iš šešių tyrime dalyvavusių informantų turi trečią vadybinę kategoriją (įstaigos direktorius, neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja, formalaus ugdymo skyriaus vedėja). Didžiausią vadybinio darbo stažą turi įstaigos direktorius – 23 metus, centre dirbančių vedėjų vadybinio darbo stažas yra panašus: formalaus ugdymo skyriaus vedėjos – 10 metų, o neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėjos – 9 metai. Šie minėti asmenys ir sudaro įstaigos administraciją. Svarbu paminėti, kad įstaigos administraciją sudarančių darbuotojų pedagoginis darbo stažas yra daugiau negu dvidešimt metų. Tai rodo, kad šie asmenys yra atsidavę savo profesijai, yra lojalūs darbuotojai. Darbuotojų ilgametė darbo patirtis, papildomas mokymasis suteikė galimybę kelti savo kvalifikaciją ir kilti karjeros laiptais.

Kitos trys tyrime dalyvavusios informantės (vyr. matematikos mokytoja, auklėtoja metodininkė ir vyr. socialinė pedagogė) vadybinio stažo neturi, o pedagoginio darbo stažas šių trijų darbuotojų yra skirtingas: vyr. socialinės pedagogės – 7 metai, auklėtojos metodininkės – 26 metai, vyr. matematikos

mokytojos – 10 metų. Trys iš šešių tyrime dalyvavusių informantų įstaigoje dirba nuo pat pirmos atidarymo dienos, t.y. nuo 1989 metų. Pažymėtina, kad įstaiga, kaip „Vaikų socializacijos centras“ pradėjo veikti tik nuo 2008 metų, prieš tai šalyje reorganizavus ir pertvarkius veikusias specialiąsias vaikų auklėjimo ir globos namų institucijas. Iš lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad penki iš šešių informantų yra virš penkiasdešimties metų, viena informantė yra dvidešimt devynių metų. Bendras tyrime dalyvavusių informantų pedagoginio darbo stažo vidurkis yra 19,6 metai.

Išsiaiškinus informantų charakteristikas tikslinga pereiti prie pagrindinių iš dalies struktūruoto interviu klausimų. Pirmasis klausimas „**Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?**“, kuriuo siekta išsiaiškinti kokios veiklos/procesai organizuojami naujai vaikų socializacijos centre apgyvendintam vaikui. Sugrupuoti atsakymai yra pateikti 6-oje lentelėje.

Analizuojant interviu metu gautus informantų atsakymus buvo išskirta viena kategorija - **organizuojamos veiklos/procesai vaikui atvykus į VSC**, kuri apima 4 subkategorijas: vaiko priėmimas į VSC, priėmimo dokumentacijos tvarkymas, pirminis vaiko poreikių išsiaiškinimas, apgyvendinimas.

6 lentelė. Organizuojami procesai/veiklos vaikui atvykus į centrą

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Organizuojamos veiklos/procesai vaikui atvykus į VSC	Vaiko priėmimas į VSC	„...pirmiausia mes susipažįstame su vaiku, su jo atstovais pagal įstatymą ir vaiką priiminėjant ne vienas kažkuris specialistas ar vadovas, o priiminėja vaiko gerovės komisija (A)“; „...mokinys priimamas vaiko gerovės komisijos posėdyje (B)“; „Vyksta susipažinimas su vaiku ir su vaiką lydinčiais asmenimis, organizuojamas vaiko priėmimas, kuriame dalyvauja direktorius ir vaiko gerovės komisijos nariai (C)“; „...vaiko gerovės komisija sutinką vaiką (D)“; „...vaiko gerovės komisija ir priima tą naujai atvykusį vaiką (E)“;
	Priėmimo dokumentacijos tvarkymas	„Su vaiku pasirašomos atitinkamos sutartys: mokymo sutartis ir trišalė ugdymo santykių sutartis <...> Vaiko atstovas pagal įstatymą suteikia mums visus įgaliojimus, pasirašome sutikimus, įteikiamos vidaus tvarkos taisyklės (A)“; „...pasirašoma ugdymo santykių, mokymo sutartis <...> Duodamos vidaus tvarkos taisyklės (B)“; „Pasirašomos sutartys (C)“; „...išnagrinėja jo dokumentus (D)“;
	Pirminis vaiko poreikių išsiaiškinimas	„...vaiko sveikatos būkle domimasi, ar vartoja kažkokių tai vaistus ar nevirtuoja, paklausoma kaip jis jaučiasi, ar žino kur atvažiavo (A)“; „...dėl kokių priežasčių mokinys pateko į socializacijos centrą, aptariamos sveikatos problemos, pastebėjimai iš tėvų pusės <...> Vykdo vaiko anketavimą, kurio tikslas nustatyti vaiko problemines elgesio sritis, vėliau sudarytas individualus darbo planas su mokiniu (B)“; „...pagal savo veiklos sritis klausinėja atvykusius (C)“; „...susipažįsta, atliekama vaiko apklausa pagal parengtą klausimyną (D)“; „...sužinome informaciją apie vaiką: klasę kurioje mokosi, kokie įvertinimai, pagal kokią programą mokosi (F)“;
	Apgyvendinimas	„...ar norėtų pirmomis dienomis gyventi vienas, ar jis sutinka iš karto būti apgyvendintas grupėje (A)“; „...grupės sudarytos pagal klases (B)“; „Pas mus pagal klases (E)“;

Pirmojoje išskirtoje subkategorijoje (**Vaiko priėmimas į VSC**) šeši iš penkių tyrime dalyvavusių informantų (A, B, C, D, E) įvardino, kad naujai atvykęs vaikas į vaikų socializacijos

centrą yra priimamas vaiko gerovės komisijos narių. Visi tyrime dalyvavę informantai, išskyrus informantę (F) laikėsi vieningos nuomonės ir aiškiai įvardino kas priimama naujai atvykusį į įstaigą vaiką. Tai rodo, kad įstaigoje suburta vaiko gerovės komisija dirba atsakingai, o ją sudarantys skirtingų sričių specialistai gali iš savo darbinės pozicijos įvertinti naujai atvykusį vaiką, užmegzti pirminį kontaktą su vaiku, vaiko atstovais pagal įstatymą.

Antrojoje išskirtoje subkategorijoje (**Priėmimo dokumentacijos tvarkymas**) keturi iš šešių informantų (A, B, C, D) aiškiai įvardina kokia dokumentacija yra tvarkoma vaiko priėmimo metu. Informanto (A) teigimu, „*pasirašomos atitinkamos sutartys: mokymo sutartis ir trišalė ugdymo santykių sutartis <...> Vaiko atstovas pagal įstatymą suteikia mums visus įgaliojimus, pasirašome sutikimus, įteikiamos vidaus tvarkos taisyklė*“. Tai patvirtina ir kiti informantai (B, C, D) nurodydami, kad „*...pasirašoma ugdymo santykių, mokymo sutartis <...> Duodamos vidaus tvarkos taisyklės (B)*“; „*Pasirašomos sutartys (C)*“; „*...išnagrinėja jo dokumentus (D)*“. Tyrimo rezultatų analizės metu išryškėjo, kad naujo vaiko apgyvendinimas yra reglamentuotas konkrečiais dokumentais, t.y. pasirašoma mokymo sutartis ir trišalė ugdymo santykių sutartis. Sutarčių pasirašymą reglamentuoja ir Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašas (2000) „Atvykus į vaikų socializacijos centrą su vaiku sudaroma mokymo sutartis, vaikas ir įstatyminiai atstovai supažindinami su centro vidaus ir darbo taisyklėmis, atsakomybe, teisėmis ir pareigomis, gyvenamąja aplinka“. Interviu metu informantai nurodė, kad trišalę ugdymo santykių sutartį pasirašo įstaigos vadovas, naujai įstaigoje apgyvendintas vaikas ir vaiko atstovai pagal įstatymą. Šioje sutartyje yra apibrėžtos visų šalių teisės, pareigos ir atsakomybė. Viena iš priežasčių, pasak informanto (A) sąlygojusių tokios sutarties (papildomos) atsiradimą lėmė seniau iškilę nesutarimai, kai nebuvo apibrėžtos visų atsakingų asmenų teisės, pareigos, atsakomybė.

Trečioji išskirta subkategorija (**Pirminis vaiko poreikių išsiaiškinimas**) išryškino, kad didelis dėmesys yra skiriamas atvykusio vaiko poreikiams išsiaiškinti dalyvaujant skirtingiems specialistams, kurie pagal savo kompetenciją įvertina vaiko poreikius. Tai patvirtina ir informantės (C) teiginys, kad „*...pagal savo veiklos sritis klausinėja atvykusius (C)*“. Du informantai (B, D) nurodo, kad siekiant išsiaiškinti vaiko ydingo elgesio sritis vykdoma vaiko apklausa „*Vykdo vaiko anketavimą, kurio tikslas nustatyti vaiko problemines elgesio sritis, vėliau sudarytas individualus darbo planas su mokiniu (B)*“; „*...atliekama vaiko apklausa pagal parengtą klausimyną (D)*“. Vadinas, galime teigti, kad siekiant išsiaiškinti vaiko poreikius, įstaigos darbuotojai ne tik žodžiu bando sužinoti informaciją apie vaiką, bet stengiasi išsamiai įvertinti jo poreikius remiantis specialia metodika. Interviu metu buvo nurodoma, kad vykdoma vaiko apklausa (anketavimas), tai paminėjo informantai (B, D), kuri padeda išsamiai įvertinti vaiko poreikius, problemines sritis ir parengti individualų darbo planą probleminėm sritim tobulinti. Svarbu paminėti ir tai, kad atvykimo metu siekiant išsiaiškinti vaiko poreikius domimasi vaiko sveikata, savijauta, patekimo į VSC priežastimis („*...vaiko sveikatos būkle domimasi, ar vartoja*

kažkokius tai vaistus ar nevartoja, paklausiama kaip jis jaučiasi, ar žino kur atvažiuo (A)“; „...dėl kokių priežasčių mokinys pateko į socializacijos centrą, aptariamoms sveikatos problemoms, pastebėjimai iš tėvų pusės (B)“. Tai rodo, kad įstaigos darbuotojai stengiasi surinkti kuo išsamesnę informaciją apie naujai atvykusį vaiką, tam, kad galėtų suteikti kuo reikalingesnę pagalbą.

Apgyvendinimas – yra paskutinė išskirta subkategorija, kuri apima vaiko apgyvendinimą atvykus į vaikų socializacijos centrą. Pasak informanto (A) stengiamasi naujai atvykusiam vaikui leisti pasirinkti ar jis norėtų gyventi kurį laiką vienas, ar grupėje (*„...ar norėtų pirmomis dienomis gyventi vienas, ar jis sutinka iš karto būti apgyvendintas grupėje (A)“*). Tai rodo, kad įstaigoje ypatingas dėmesys skiriamas ne tik išsiaiškinti vaiko poreikiams, bet ir atsižvelgiama į vaiko nuomonę, kadangi naujai atvykusiam vaikui reikia laiko prisitaikyti prie naujos aplinkos. Svarbu paminėti, kad VSC, kaip interviu metu išaiškėjo informantų (B, E) atsakymuose, vaiko apgyvendinimas grįstas klasių principu t.y. jeigu vaikas pagal mokymosi lygį eis į 7 klasę, tai jis apgyvendinamas su septintokais, jeigu eis į 8 klasę, tai apgyvendinamas su aštuntokais (*„...grupės sudarytos pagal klases (B)“; „Pas mus pagal klases (E)“*). Apgyvendinimo metu nesvarbu kokio amžiaus vaikai gyvens kartu. Pagal Centro vidaus tvarkos taisyklės visa grupė sudaro vieną klasę t.y. 7 - okų klasę, 8 – okų klasę ir t.t.

Tyrimo rezultatų analizės metu išryškėjo, kad **organizuojamos veiklos/procesai vaikui atvykus į VSC yra:** pirmiausia vaiką priima vaiko gerovės komisijos nariai, kurie susipažįsta su vaiku ir jo atstovu pagal įstatymą; sutvarkoma dokumentacija t.y. pasirašomos atitinkamos sutartys; išsiaiškinami vaiko poreikiai žodžiu ir atliekant anketavimą pagal specialią metodiką; organizuojamas apgyvendinimas atsižvelgiant į vaiko nuomonę;

Vadinasi galime teigti, kad centro darbuotojai organizuodami veiklas/procesus vaikui atvykus į VSC pirmiausia stengiasi didelį dėmesį skirti vaiko pažinimui (išsiaiškinti jo sveikatos būklę, patekimo priežastis, išklaudyti atstovų pastebėjimus, sužinoti savijautą) ir tolimesniam jo asmenybės vystymuisi (atliekamas anketavimas probleminėms elgesio sritims nustatyti, sudaromas individualus darbo planas). Įstaigoje veikianti vaiko gerovės komisija ne tik organizuoja vaiko priėmimą, poreikių išaiškinimą, bet tvarko reikiamus dokumentus reikalingus vaiko apgyvendinimui.

Analizuojant gautą informaciją antruoju iš dalies struktūruoto interviu klausimu buvo siekta išsiaiškinti informantų nuomonę **kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje** ir išskirtos dvi kategorijos: **adaptacinio laikotarpio trukmė ir pagalbos teikimo rūšys adaptaciniame laikotarpyje** (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Pagalbos teikimas vaikui adaptaciniame laikotarpyje

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Adaptacinio laikotarpio trukmė	Iki 2 mėnesių	<i>„Pagal mūsų vidaus dokumentus adaptacinis laikotarpis yra iki dviejų mėnesių, bet praktiškai nebuvo dar atvejo, kad tikrai ta adaptacija truktų pilnai du mėnesius (A)“; „...Pagal dokumentus iki dviejų mėnesių adaptacinis</i>

		<i>laikotarpis trunka mūsų įstaigoje, bet kategoriškai mes nenustatome laikotarpio, tiesiog stebime vaiką (B)“; „Iki dviejų mėnesių (C)“;</i>
	Iki 2-3 savaitių	<i>„...stebimas kokias porą savaitių (E)“;</i>
Pagalbos teikimo rūšys adaptaciniame laikotarpyje	Grupės auklėtojo pagalba	<i>„...vaikas yra perduodamas grupės auklėtojui (A)“; „...auklėtojas pasiima mokinį, supažindina su grupės mokiniais (B)“;</i>
	Skirtingų specialistų teikiama pagalba	<i>„...numatomos taisytinios sritys tiek specialistui, tiek mokytojui, tiek auklėtojui, tiek sveikatos specialistams ir pradeda kiekvienas savo srityje darbą (C)“; „... iš karto su juo pradeda dirbti specialistų komanda (D)“; „Psichologo, socialinio pedagogo ir kitų specialistų teikiama kompleksinė pagalba (F)“;</i>
	Vaiko stebėjimas	<i>„...ypatingas dėmesys yra skiriamas tam vaikui <...> Visi jį mato, stebi ypatingai, kaip jis elgiasi, jaučiasi, kaip kiti vaikai reaguoja į naujai atvykusį vaiką (A)“; „Adaptacinio periodo metu ypatingas dėmesys skiriamas vaiko stebėjimui (B)“; „...vaikas grynai stebimas kokias porą savaitių (E)“;</i>
	Supažindinimas su vidine įstaigos tvarka	<i>„...susipažįstama su vaiku grupėje <...> su vidaus tvarkos taisyklėmis (A)“; „...aptariamoms nuobaudų ir skatinimo sistemos taisyklės (B)“; „...supažindinamas vaikas su pastatais, darbotvarka, dienotvarka, pasirašytinai su vidaus tvarkos taisyklėmis, nuobaudomis, skatinimais <...> su visais dokumentais, veikla, su grupės draugais, pamokų tvarkaraščiais, su reikalavimais (E)“;</i>

Pirmojoje išskirtoje kategorijoje (**Adaptacinio laikotarpio trukmė**) išryškėjo, kad iš šešių tyrime dalyvavusių informantų du informantai nurodė adaptacinio laikotarpio trukmę vaikui atvykus į VSC, tačiau jų atsakymai skyrėsi. Informantas (A) teigia, kad („Pagal mūsų vidaus dokumentus adaptacinis laikotarpis yra iki dviejų mėnesių, bet praktiškai nebuvo dar atvejo, kad tikrai ta adaptacija truktų pilnai du mėnesius (A)“), o informantės (E) teigimu („...stebimas kokias porą savaitių (E)“). Kiti tyrimo dalyviai adaptacinio laikotarpio trukmės interviu metu neįvardino. Galime daryti prielaidą, kad įstaigos vidiniuose dokumentuose adaptacinis laikotarpis yra aiškiai įvardijamas, kaip ir minėjo informantas (A) teigdamas, kad („Pagal mūsų vidaus dokumentus adaptacinis laikotarpis yra iki dviejų mėnesių (A)“), tačiau adaptacijos laikotarpio trukmė priklauso nuo pačio vaiko.

Antroji kategorija (**Pagalbos teikimo rūšys adaptaciniame laikotarpyje**) išryškino, kad naujai atvykusį vaiką po vaiko gerovės komisijos posėdžio perima grupės auklėtoja („...vaikas yra perduodamas grupės auklėtojui (A)“; „...auklėtojas pasiima mokinį, supažindina su grupės mokiniais (B)“, kuri ir supažindina vaiką su kitais vaikais, aprodo jo kambarį ir ypatingai stebi visą adaptacinį laikotarpį. Šiame laikotarpyje skirtingų specialistų teikiama pagalba yra taip pat svarbi, nes naujai atvykusiam vaikui ne visada lengva prisitaikyti naujoje aplinkoje, o į VSC patenka elgesio problemų turintys vaikai, todėl skirtingi specialistai pagal savo kompetenciją stengiasi koreguoti netinkamai susiformavusį, ydingą vaikų elgesį, numatyti taisytinias sritis („...numatomos taisytinios sritys tiek specialistui, tiek mokytojui, tiek auklėtojui, tiek sveikatos specialistams ir pradeda kiekvienas savo srityje darbą (C)“; „... iš karto su juo pradeda dirbti specialistų komanda (D)“; „Psichologo, socialinio pedagogo ir kitų specialistų teikiama kompleksinė pagalba (F)“. Tai patvirtina trys iš šešių tyrime dalyvavusių informantų. Akivaizdu, kad naujai atvykusiam vaikui, jau pirmomis gyvenimo

įstaigoje dienomis stengiamasi suteikti reikiamą pagalbą pagal vaiko poreikius, numatyti tobulintinas sritis siekiant įveikti ydingai susiformavusį vaiko elgesį.

Interviu metu tyrime dalyvavę informantai, ypač (A, B, E) akcentavo, kad adaptaciniame laikotarpyje vaikas yra ypatingai stebimas, domimasi jo savijauta („...ypatingas dėmesys yra skiriamas tam vaikui <...> Visi jį mato, stebi ypatingai, kaip jis elgiasi, jaučiasi, kaip kiti vaikai reaguoja į naujai atvykusį vaiką (A)“; „Adaptacinio periodo metu ypatingas dėmesys skiriamas vaiko stebėjimui (B)“; „...vaikas grynai stebimas kokias porą savaitių (E)“). Tai rodo, kad įstaigos darbuotojai yra suinteresuoti, kad į VSC patekę vaikai lengvai prisitaikytų prie naujos aplinkos, priimtų naujus žmones, o įstaigos darbuotojai stebėdami vaiką siekia geriau jį pažinti.

Pirmomis įstaigoje dienomis vaikas supažindinamas su įstaigos tvarka, taip siekiant nubrėžti aiškias vaikui ribas („...susipažįstama su vaiku grupėje <...> su vidaus tvarkos taisyklėmis (A)“; „...aptiriamos nuobaudų ir skatinimo sistemos taisyklės (B)“; „...supažindinamas vaikas su pastatais, darbotvarke, dienotvarke, pasirašytinai su vidaus tvarkos taisyklėmis, nuobaudomis, skatinimais <...> su visais dokumentais, veikla, su grupės draugais, pamokų tvarkaraščiais, su reikalavimais (E)“). Tyrime dalyvavę informantai (A, B, E) akcentavo, kad pirmomis dienomis tikslinga vaikui įvardinti ir jį supažindinti su įstaigos taisyklėmis, tvarka, skatinimo ir drausminimo galimybėmis, kad vaikas žinotų kas jo laukia nusižengus, ar už tinkamą ir gerą elgesį.

Apibendrinant galime teigti, kad naujai atvykusiam vaikui į VSC skiriamas ypatingas dėmesys jį stebint (jo elgesį, savijautą) visą jo adaptacinį laikotarpį, kuris priklauso nuo pačio vaiko gebėjimo prisitaikyti prie naujos aplinkos. Adaptaciniame laikotarpyje teikiama pagalba vaikui yra orientuota į patį vaiką. Skirtingi specialistai pradėdami dirbti su vaiku išsiaiškina jo poreikius ir teikia tam vaikui individualizuotą pagalbą. O grupės auklėtojas nuolat stebi vaiką, bando jį pažinti ir stengiasi kartu su kitais specialistais koreguoti netinkamą vaiko elgesį.

Vienu iš interviu klausimų buvo siekta išsiaiškinti **kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu**. Gautų tyrimo duomenų analizė išryškino kad adaptacijos laikotarpiu vaiko veikla yra individualizuota (teikiamos individualios specialistų konsultacijos, nustatomas mokymosi gebėjimų lygis, sudaromas individualus darbo planas) ir vaikas palaipsniui bandomas įtraukti į grupinius VSC esančius būrelius, bendras grupės veiklas. Pasak informantės (B) („...specialistai stengiasi pasikviesti mokinį dažniau konsultacijoms“), išsiaiškinti kuo daugiau informacijos apie vaiko praeitį, gebėjimus („...vykdo vaiko apklausą <...> sudarinėjamas individualus darbo planas su vaiku (A)“; („...užvedama individuali byla ir dirbama su tuo vaiku pagal individualų planą (E)“; („Duodamas patikrinamasis žinių testas (F)“), ir („Stengiamės įlieti mokinį į visas veiklas, būrelius (B)“).

Apibendrinant galime teigti, kad VSC organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu yra individualizuota, su vaiku bendrauja įvairių sričių specialistai (teikia konsultacijas, vykdo apklausą,

sudarinėjama ir paskui dirbama pagal individualų darbo planą, patikrinamos mokymosi žinios) ir palaipsniui vaikas įtraukiamas į centre organizuojamas veiklas, būrelius: medžio, sporto, keramikos ir namų ūkio, etikos ir saviraiškos.

Ketvirtuoju iš dalies struktūruoto interviu klausimu siekta išsiaiškinti **kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime išryškėję adaptacijos laikotarpiu ir po jo**. Išryškėjusių skirtumai Atsakymai yra pateikti 8-oje lentelėje.

8 lentelė. Vaiko veiklos organizavimas adaptacijos laikotarpiu ir pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui

Adaptacijos laikotarpiu	Pasibaigus adaptacijos laikotarpiui
<p>„...ypatingas dėmesys vaikui iš specialistų ir kitų įstaigos darbuotojų (A)“;</p> <p>„...pirmą dieną vaikas nedalyvauja pamokose <...> visada stebimas (B)“;</p> <p>„...daugiau žvalgomasi, stebima <...> kai vaikas atsiveria yra konkretinamos veiklos, smulkinamas planas ir dirbama su vaiku (C)“;</p> <p>„...stebimas vaikas, keičiamės apie jį informacija, kaip jis adaptuojasi su savo grupe, klase, lankosi pas specialistus (D)“;</p> <p>„...Per tą stebėseną, matome ar jam bus lengva pritaipyti ar ne <...> ar reikia su juo pabūti individualiai (E)“;</p> <p>„...vaiką ypatingai stebi iš visų pusių, teikia pagalbą (F)“;</p>	<p>„...vėliau darbas vykdomas su vaiku pagal tą parengtą individualų vaiko darbo planą <...> vaikas įtraukiamas į tas veiklas, kaip ir visi vaikai (A)“;</p> <p>„Mažesnis susitikimų skaičius su specialistais, jei nėra poreikio (D)“;</p>

Analizuojant vaiko veiklos organizavimą adaptacijos laikotarpiu, išryškėjo, kad visi tyrime dalyvaujantys informantai (A, B, C, D, E, F) patvirtino, kad adaptacijos laikotarpiu įstaigoje ypatingas dėmesys yra skiriamas vaiko stebėjimui. Informantai (A, C, D, F) akcentavo ir vaiko lankymąsi pas specialistus („...dirbama su vaiku (C)“, „...lankosi pas specialistus (D)“, „...teikia pagalbą (F)“). Viena (C) informantė įvardino, kad („...kai vaikas atsiveria yra konkretinamos veiklos, smulkinamas planas ir dirbama su vaiku (C)“;

Analizuojant tyrimo metu gautus duomenis apie veiklos organizavimą pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui, du (A, D) iš šešių informantų nurodė, kad pasibaigus šiam laikotarpiui vaikas įtraukiamas į veiklas su kitais įstaigos ugdytiniais, su vaiku dirbama pagal parengtą planą, pasibaigus adaptaciniam periodui vaiko konsultacijų skaičius pas įstaigos specialistus teikiančius pagalbą vaikui sumažinamas („...vėliau darbas vykdomas su vaiku pagal tą parengtą individualų vaiko darbo planą <...> vaikas įtraukiamas į tas veiklas, kaip ir visi vaikai (A)“; „Mažesnis susitikimų skaičius su specialistais, jei nėra poreikio (D)“).

Taigi apibendrinant galime teigti, kad dižiausi išryškėję skirtumai yra: adaptaciniame laikotarpyje (ypatingas visų įstaigos darbuotojų dėmesys skiriamas vaikui, jo elgesiui, bendravimui; skiriamos dažnesnės skirtingų specialistų konsultacijos; sudaromas individualus darbo planas su vaiku.

Pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui, skirtingai negu adaptacijos laikotarpiu mažinamas skirtingų specialistų konsultacijų skaičius su vaiku; vaikas palaipsniui įtraukiamas į visas organizuojamas įstaigoje veiklas (būrelius, darbą grupėje); su vaiku dirbama pagal parengtą darbo planą, kuriame nurodomos konkrečios veiklos siekiant įveikti ydingai susiformavusį vaiko elgesį. Galime daryti prielaidą, kad adaptacijos laikotarpyje vaikui skiriamas ypatingas dėmesys, jo veikla daugiau individualizuota siekiant, kad vaikas kuo greičiau prisitaikytų naujoje aplinkoje, stengiamasi įsigilinti į jo poreikius, pažinti patį vaiką, kad ateityje būtų galima teikti individualizuotą pagalbą vaikui ir sėkmingai koreguoti jo elgesį pritaikant tik vaikui atitinkamą metodiką. Pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui vaiko veiklos organizavimas labiau orientuotas į centre organizuojamas veiklas, įtraukimą į grupinius užsiėmimus.

Atlikus informantų apklausos metu gautų duomenų analizę išskirta 1 pagrindinė kategorija **formalaus proceso organizavimas** (žr. 9-ąją lentelę), kuri apima 5 subkategorijas.

9 lentelė. Formalaus ugdymo proceso organizavimas centre

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Formalaus proceso organizavimas	Specialistų pateiktų išvadų įvertinimas	„...išnagrinėjama ar jis lankėsi ar nesilankė Pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, ar yra kokios nors tarnybos pateiktos išvados (A)“; „...pedagoginės - psichologinės tarnybos išvadas (B)“;
	Vaiko mokymosi gebėjimų įvertinimas	„...stebi, ir žiūri, kokios yra jo žinios, gebėjimai ir ką jis gali <...> atsižvelgiant į jo galimybes (A)“; „...Mokytojai paruošia programas (B)“; „...Sudaroma mokymo programa pagal vaiko poreikius (E)“;
	Individualizuota veikla	„vaikui pritaikomas mokymas pagal jo poreikius, individualizuojant užduotis (A)“; „...veikla pritaikyta individualiai pagal vaiką (C)“; „...mokytojai paruoštą individualizuotą programą (D)“; „...mokytojai prieina, konsultuoja (E)“; „...ruošiasi kiekvienai pamokai <...> vaiką sudominti, kad jis suprastų ir galėtų atlikti užduotis (F)“;
	Proceso organizavimas pagal bendrąsias ugdymo programas	„Vyksta pamokos (B)“; „...pagal bendrus ugdymo reikalavimus (C)“; „...pagal bendruosius ugdymo planus (D)“; „...turi pamokas, pamokų tvarkaraštį (E)“; „...vyksta pamokos <...> pagal pagrindines ugdymo programas (F)“;
	Vaikų skaičius klasėje	„Klasėje mokosi iki 8 mokinių (A)“; „...iki 8 mokinių (B)“; „...klasėje yra iki 8 mokinių. Vidurkis panašiai 6 - 7 mokiniai (F)“;

Analizuojant tyrimo duomenis išryškėjo, kad formalaus ugdymo proceso organizavimas centre, pasak informantų (A, C, D, E, F) yra orientuotas į individualizuotą vaiko veiklą („vaikui pritaikomas mokymas pagal jo poreikius, individualizuojant užduotis (A)“; „...veikla pritaikyta individualiai pagal vaiką (C)“; „...mokytojai paruoštą individualizuotą programą (D)“; „...mokytojai prieina, konsultuoja (E)“; „...ruošiasi kiekvienai pamokai <...> vaiką sudominti, kad jis suprastų ir galėtų atlikti užduotis (F)“). Tyrime dalyvavę informantai (A, B, E) patvirtina, kad VSC svarbu yra įvertinti vaiko mokymosi gebėjimus („...stebi, ir žiūri, kokios yra jo žinios, gebėjimai ir ką jis gali <...> atsižvelgiant į jo galimybes (A)“; „...Mokytojai paruošia programas (B)“; „...Sudaroma mokymo programa pagal vaiko poreikius (E)“).

Tyrimo metu išaiškėjo, kad formalaus mokymosi metu klasėje mokosi iki 8 mokinių, vadinasi galime daryti prielaidą, kad toks mažas vaikų skaičius suteikia mokytojams galimybes didelį dėmesį skirti kiekvienam vaikui, įvertinti jo poreikius, mokymosi lygį, teikti konsultacijas, individualizuoti veiklą ir sekti vaiko pasiekimus. Interviu metu informantė (F – vyr. matematikos mokytoja) apgailestavo, kad vaikų mokymosi motyvacija yra žema, į VSC dažnai patenka vaikai turėdami daug mokymosi spragų, negebėdami skaičiuoti net kartais iki 10. Pasak informantų (A, B) naujai apgyvendintas vaikas įvertinamas skirtingų specialistų, gaunama informacija ir išvados iš Pedagoginės Psichologinės tarnybos („...išnagrinėjama ar jis lankėsi ar nesilankė Pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, ar yra kokios nors tarnybos pateiktos išvados (A)“; „...pedagoginės psichologinės tarnybos išvadas (B)“) apie vaiko galimybes mokytis, raidą. Vaikų socializacijos centras yra švietimo institucija, kur mokymas vyksta pagal pagrindines ugdymo programas, bendrus ugdymo reikalavimus („Vyksta pamokos (B)“; „...pagal bendrus ugdymo reikalavimus (C)“; „...pagal bendruosius ugdymo

planus (D)“; „...turi pamokas, pamokų tvarkaraštį (E)“; „...vyksta pamokos <...> pagal pagrindines ugdymo programas (F)“;

Šeštuoju iš dalies struktūruoto interviu klausimu siekta išsiaiškinti, kaip VSC **organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas** ir išskirta 1 pagrindinė kategorija - **užimtumo organizavimas centre** ir 3 subkategorijos (žr. 10-ąją lentelę).

10 lentelė. Neformalaus vaikų ugdymo proceso organizavimas centre

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Užimtumo organizavimas centre	Grupinė veikla	„eina į užsiėmimus su visa grupe <...> veikia keturi būreliai (A)“; „...Yra keturi būreliai: etikos ir saviraiškos, namų ūkio, sporto, medžio darbų būreliai <...> organizuoja išvykas, einam į muziejus <...> , įtraukiau mokinius į socialinį projektą su krepšininkais (B)“; „...auklėtojos organizuoja visą veiklą po pamokų: vaikai lanko būrelius, išeina į išvykas, dalyvauja ir ruošiasi renginiams, projektams, lankosi bibliotekose, bendrauja su specialistais, dalyvauja klasės valandėlėse <...> vyksta higienos įgūdžių mokymų, socialinių įgūdžių (apsipirkimo parduotuvėje) <...> alkoholio, tabako, narkotikų ir smurto prevencija vykdoma (C)“; „...pas mus yra keturi būreliai ir grupių auklėtojai organizuoja įvairias veiklas po pamokų pagal veiklos planus (D)“; „...yra būreliai, veiklos grupėje <...> pagal galimybes vyksta į ekskursijas (E)“; „...renginių, integruotas pamokas, projektus darome (F)“;
	Individuali veikla	„...už pirmas tris vietas surinkus daugiausiai pliusų vežami į baseiną (E)“;
	Finansavimo stoka	„Finansavimo trūksta <...> neturime pakankamai didelio autobusiuko, kad galėtume vienu metu visus vaikus nuvežti į renginius <...> pačios auklėtojos nuperka iš savo asmeninių lėšų (B)“; „...labai riboja finansų stoka (E)“; „...materialinis aprūpinimas dar šlubuoja (A)“; „...Finansinė padėtis, materialiniai ištekliai (C)“; „Finansų trūkumas (D)“; „Priemonių trūkumas, jų visai neturime <...> finansiniai ištekliai labai prasti (F)“;

Analizuojant informaciją apie neformalaus vaikų ugdymo proceso organizavimą centre, penki (A, B, C, D, E) iš šešių tyrime dalyvaujančių informantų nurodė, kad neformalaus ugdymo veikla VSC yra orientuota į grupinę veiklą, t.y. vaikai bendrai lanko būrelius ir kitas centre organizuojamas grupines veiklas, vyksta į organizuojamas išvykas. Kiekvienos grupės auklėtojas savo grupės mokiniams organizuoja edukacines veiklas pagal parengtus veiklos planus ugdytinių įgūdžiams ugdyti („...vyksta higienos įgūdžių mokymų, socialinių įgūdžių (apsipirkimo parduotuvėje) (C)“). Vaikui individualios veiklos organizavimo neformaliajame ugdymo procese yra mažai. Tik viena informantė (E) nurodė, kad įstaigos ugdytiniai už tinkamą ir mandagų elgesį, taisyklių laikymąsi yra skatinami pliusais ir daugiausiai pliusų surinkę centro ugdytiniai vežami į baseiną („...už pirmas tris vietas surinkus daugiausiai pliusų vežami į baseiną (E)“). Interviu metu paaiškėjo, kad lankytis baseine vieną kartą į mėnesį galimybę turi tik trys VSC ugdytiniai dėl įstaigos finansų stokos. Tyrimo dalyvių atsakymai į klausimą su „**kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas**“ visi informantai (A, B, C, D, E, F) patvirtino faktą, kad įstaigai veiklos organizavimui reikalinga stipri

materialinė bazė, papildomi finansai. Informantų teigimu neformalios veiklos organizavimui ir užimtumo stiprinimui reikėtų žymiai daugiau lėšų, tačiau stengiasi ugdytiniams sudaryti kuo geresnes sąlygas pagal esamas materialines galimybes, nes daugiau skirti lėšų įstaiga neturi galimybių. Finansavimo stoką interviu metu akcentavo informantai (A, B, E), teigdami, kad papildomų užimtumo veiklų organizavimui, išvykoms reikalingos papildomos lėšos, priemonės, kurių įstaiga neturi. Skurdi materialinė bazė apriboja įstaigos organizuojamas veiklas, nukenčia jų kokybę („*Finansavimo trūksta <...> neturime pakankamai didelio autobusiuko, kad galėtume vienu metu visus vaikus nuvežti į renginius <...> pačios auklėtojos nuperka iš savo asmeninių lėšų (B)*“; „*...labai riboja finansų stoka (E)*“);

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad neformalaus vaikų ugdymo proceso organizavimas yra orientuotas į centro ugdytinių grupines veiklas, o didžiausias sunkumas veiklos organizavime yra finansų trūkumas. Vadinasi, galime teigti, kad įstaigos darbuotojai kasdieniame savo darbe privalo mokėti tinkamai administruoti turimas lėšas ir pasitelkti kūrybiškumą, kuris reikalingas veiklų organizavime norint pritraukti ir sudominti Centro ugdytinius, o papildomų priemonių, veiklų organizavimui trūksta lėšų.

Kiti du iš dalies struktūruoto interviu metu užduoti klausimai buvo „**kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas**“ ir „**kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius centre**“. Tyrimo duomenų analizės metu išryškėjo vieningi informantų (A, B, C, D, E, F) atsakymai dėl galimybės centro darbuotojams organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas. Informantų teigimu visi centro darbuotojai turi galimybę organizuoti ir inicijuoti neformalaus ugdymo veiklas centre („*...neformalaus ugdymo veiklas inicijuoja mūsų centro darbuotojai vieningai, kaip komanda (A)*“; „*...užimtumą organizuoja ne tik centro vedėja, bet ir darbuotojai (B)*“, „*...mūsų įstaigoje visos iniciatyvos yra sveikintinos (C)*“, „*rašoma bendra veiklos programa visiems metams <...> visi darbuotojai gali metų eigoje papildyti (D)*“, „*...darbuotojai gali viską daryti <...> galime inicijuoti (E)*“, „*...Visi centro darbuotojai gali organizuoti vaikų neformaliojo ugdymo veiklas (F)*“). Galime daryti prielaidą, kad VSC dirbantys darbuotojai didelį dėmesį skiria neformalios veiklos organizavimui ir kiekvieno įstaigos darbuotojo rodoma iniciatyva centre yra laukiama ir svarstoma. Akcentuotina ir tai, kad įstaigos darbuotojai žino, kad kiekvienas gali prisidėti prie organizuojamų veiklų ir kiekvieno išsakyta idėja bus išklaudyta ir apsvastyta. Galime teigti, kad pagrindiniai veiklų iniciatoriai yra visi centro darbuotojai ir nėra vieno konkretaus asmens, kuris inicijuotų veiklas.

Vaikų socializacijos centruose dirbantys darbuotojai savo kasdieniame darbe tenka spręsti įvairias vaikų problemas (elgesio, bendravimo, konfliktų valdymo), todėl darbuotojams svarbu kelti savo kvalifikaciją, įgyti naujų kompetencijų, atnaujinti savo turimas žinias, kurias galėtų sėkmingai taikyti praktikoje. Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti informantų nuomonę, **kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose**. Gautų duomenų turinio analizė

išryškino, kad visi tyrime dalyvavę informantai vieningai teigė, kad Centre visada sudaromos sąlygos kelti kvalifikaciją, dalyvauti mokymuose („...Darbuotojai gali kelti kvalifikaciją kada tik nori <...> jam yra sudaromos tam galimybės ir sąlygos“). Išskirta 1 pagrindinė kategorija – **VSC darbuotojų tobulinimosi galimybės** ir 3 subkategorijos (žr. 11-oje lentelė).

11 lentelė. VSC darbuotojų tobulinimosi galimybės

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
VSC darbuotojų tobulinimosi galimybės	Dalyvavimas seminaruose	„...į seminarus, mokymus išleidžia noriai, nekyla problemų (B)“; „...jie lanko seminarus (C)“; „...dalyvauja, svarbu suderinti mokymus su darbo laiku (D)“; „...organizuojami mokymai, seminarai, kuriuose galime dalyvauti (E)“; „...dalyvaujame dažnai <...> net į mūsų centrą atvažiuoja specialistai praveisti (F)“;
	Dalyvavimas konferencijose	„...Dalyvaujame ir konferencijose (F)“;
	Dalyvavimas projektinėse veiklose	„...dalyvavo europiniame projekte (B)“; „...per projektines veiklas (C)“;

Kaip išryškėjo tyrimų rezultatų analizės metu, šeši iš šešių tyrime dalyvavusių informantų nurodė, kad savo kvalifikaciją dažniausiai kelia dalyvaudami organizuojamuose seminaruose (B, C, D, E, F). Viena informantė (F) nurodė dalyvaujanti taip pat ir konferencijose, o kita informantė (B) dalyvaujanti ir projektinėse veiklose. Interviu metu tyrimo dalyviai džiaugėsi, kad centre darbuotojams stengiamasi sudaryti palankias darbo sąlygas dalyvauti kvalifikacijos kėlimo renginiuose. Penki iš šešių informantų akcentavo, kad VSC didžiausia problema, kad Centras neturi galimybių apmokėti darbuotojų kvalifikacijai kelti lankomus kursus, seminarus ir tenka mokėti iš savo kišenės („...problema ta, kad finansavimo kvalifikacijos kėlimui praktiškai nėra (A)“; „...Kas liečia kvalifikacijos kėlimą, tai galime ieškoti patys seminarų, bet dauguma mokami, o įstaiga neapmoka (B)“; „...Apmokėjimas iš savo lėšų (D)“; „...stengiamės rinktis nemokamus seminarus, nes niekas mums jų neapmoka (E)“).

Pasak tyrimo dalyvavusių informantų į klausimą **kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas** išryškėjo, kad centre numatytos ir organizuojamos veiklos Centro ugdytiniams yra privalomos ir vaikai taip savaime įsitraukia į veiklas („...laikomės tokios pozicijos „noriu nenoriu, patinka nepatinka, bet reikia“ (A)“; „...Visos organizuojamos centro veiklos pas mus yra privalomos, mokiniai privalo jas lankyti (B)“; „...Trumpalaikius planus darant, bandome sužinoti ko jie nori, bet ilgalaikius planus mes parengiame be vaikų dalyvavimo <...> bet dažniausiai vaikai dalyvauja noriai veiklose (D)“; „...reikia ir negali būti noriu ar nenoriu <...> yra įstaiga ir darom tą ką reikia (E)“; „...yra privalomos ir vaikai jose dalyvauja (F)“). Galime daryti išvadą, kad Centro ugdytiniams savarankiško pasirinkimo dalyvauti organizuojamose veiklose galimybės nėra ir vaikai privalo įsitraukti į Centre siūlomas veiklas, kuriuos yra reglamentuotos įstaigos vidiniuose dokumentuose, tai siekiant sėkmingos vaikų resocializacijos.

Interviu metu siekta išsiaiškinti, kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė. Gautų duomenų rezultatų analizės metu išskirta viena kategorija – įstaigos veiklos stebėsenos kokybės užtikrinimas ir dvi subkategorijos: vidinis ir išorinis vertinimas (žr. 12 lentelė).

12 lentelė. VSC organizuojamos veiklos stebėsenos ir kokybės vertinimas

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Įstaigos veiklos stebėsenos kokybės užtikrinimas	Vidinis vertinimas	„Kiekvienais metais centre vyksta vidinis auditas įsivertinimas (A)“; „...Vidinis vertinimas vyksta per veiklos įsivertinimą, anketavimą (pagal tam tikras sritis) (B)“; „...Stebimos valandėlės, renginiai, pildomos stebėjimo formos (C)“; „...Vyksta vidiniai auditi, vidaus įsivertinimas (D)“; „...kiekvienais metais vyksta įstaigos vidaus įsivertinimas <...> darome anketinę apklausą, paskui teikiame išvadas, rekomendacijas (E)“; „...Vyksta ir vidinis įsivertinimas (F);
	Išorinis vertinimas	„...vyksta išorės auditi kas 5 metus (B)“;

Gautų duomenų kokybinė turinio analizė išryškino (žr. 12-ąją lentelę), kad visi tyrime dalyvavę informantai (A, B, C, D, E, F) patvirtino, kad įstaigos veiklos stebėsenos kokybės užtikrinimui užtikrinti įstaigoje vyksta vidinis vertinimas, o viena informantė (B) nurodė vykstant ir išorinį įstaigos vertinimą („...vyksta išorės auditi, kas 5 metus (B)“). Vadinasi galime teigti, kad VSC dirbantys darbuotojai suvokia vidinio įsivertinimo svarbą, dalyvauja rengiant anketas ir vertinant veiklas, o centro vadovui vidinis įstaigos vertinimas yra tarsi įrankis galintis parodyti silpnąsias įstaigos sritis, kurias ateityje yra galimybė tobulinti.

Analizuojant informaciją „**kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas**“, išryškėjo, kad VSC darbuotojų darbas yra paremtas bendradarbiavimo ir darbo komandoje principais. Tai patvirtina ir visų tyrime dalyvavusių informantų išsakytos mintys („...Centre vyrauja bendradarbiavimas, darbas komandoje (A)“; Centro darbuotojų darbas organizuojamas bendradarbiavimu bei darbu komandoje (B)“; „...Pas mus viskas vyksta komandoje <...> mes dirbame tik komandiniu principu (C)“; „...Centre vyrauja darbas komandoje, tai atsispindi veiklose. Bendradarbiavimas tarp darbuotojų taip pat vyksta (D)“; „...svarbu dirbti visiems drauge, komandoje, bendradarbiauti <...> taip tarpusavyje bendradarbiaujame ne tik darbo metu, bet ir po darbo (E)“; „...Aišku, vyksta komandinis darbas <...> Taip pat ir bendradarbiavimas vyksta (F)“).

Svarbu paminėti ir tai, kad kalbant apie bendradarbiavimą ir komandinį darbą, Centro darbuotojai nurodė, kad kiekvieną rytą jie keičiasi ir dalinasi informacija „penkminutėse“ („...Kiekvieną dieną 13 val. susitinku su į darbą atėjusiais auklėtojais, perduodu visą informaciją (A)“; „...kiekvieną dieną matomės, pasitariame iškilusiais svarbiais ir esminiais klausimais, dalinamės informacija (B)“; „...Penkminutės vyksta kiekvieną rytą (C)“; „...Grupių auklėtojai kiekvieną dieną

susitinka penkminutėse, perduoda informaciją (D)“; „...Grupės auklėtojai ryte išeidami iš darbo mini informaciją direktoriui susakome, kas įvyko per tą parą ir atėjus į darbą 13 val. susirenkame trumpai informacijai išgirsti (E)“).

Paskutiniu metu klausimu siekta išsiaiškinti, **kokius sunkumus galėtų įvardinti savo darbe su kuriais susiduria tyrime dalyvaujantys informantai.** Gautų duomenų kokybinė turinio analizė išryškino, kad didžiausi sunkumai su kuriais susiduria informantai yra: vaikų tarpusavio bendravimo, elgesio problemos, finansinių išteklių stoka, šiuolaikinių mokymosi priemonių neturėjimas, nesuvienodinti VSC dokumentai. Akivaizdu, kad centruose dirbantys darbuotojai vykdydami vaiko vidutinę priežiūros priemonę susiduria su labai rimtom problemom, kurias reikėtų spręsti kuo greičiau.

Dokumentų analizė

Atliekant tyrimą, dokumentų analizei pasirinkti įstaigos vidiniai dokumentai: *mėnesio veiklos planai (kovo, balandžio, gegužės), ugdymo planas 2014 - 2015 metams, 2014 metų veiklos programa,* kurie labiausiai atspindi veiklos organizavimo ypatumus centre. Gilinant į įstaigos dokumentus, siekiame gauti objektyvios, analizei reikalingos informacijos analizuojamu aspektu. Pasak Kardelio (2007) įstaigos dokumentai leidžia gauti reikiamą, tikslią, patvirtintą informaciją.

Šiame darbe naudojami įstaigos dokumentai susiję su veiklos organizavimu vykdant vaikų resocializaciją vaikų socializacijos centre. Atsižvelgiant į pagrindinius parametrus, išskiriami dokumentų analizės kriterijai, įvardijami indikatoriai (žr. 13-ąją lentelę).

13 lentelė. Dokumentų analizės kriterijai

Tyrimo parametrai	Kriterijai	Indikatoriai
Mokinių ugdymo proceso veiklos organizavimas	Formaliojo ugdymo organizavimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentuose atsiskleidžia, kaip VSC organizuojamas formalusis vaikų ugdymas. 2. Dokumentuose atsiskleidžia įstaigoje formuojamų ugdymo turinio dalių veiklos. 3. Dokumentuose atsiskleidžia mokinių ugdymo proceso diferencijavimas ir individualaus ugdymo plano sudarymas.
	Neformalios veiklos organizavimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentuose atsiskleidžia, kaip VSC organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas. 2. Dokumentuose atsiskleidžia skirtingų neformalių veiklų organizavimo galimybės. 3. Dokumentuose atsispindi kokios neformalios veiklos organizuojamos konkrečiame laikotarpyje.
Kompleksinės pagalbos užtikrinimas mokiniams	Psichologo, socialinio pedagogo, centro darbuotojų konsultacijų teikimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentuose atsispindi, kaip centre vyksta veiklos organizavimas vaikams, kuriems teikiamos skirtingų specialistų konsultacijos. 2. Dokumentuose atsiskleidžia, kaip vyksta kompleksinės pagalbos teikimas.
	Prevencinių, socialinių įgūdžių ugdymo, resocializacijos programų, projektinių veiklų organizavimas ir įgyvendinimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentuose atsispindi, kaip organizuojama ugdytinių veikla dalyvaujant preventinėse, resocializacijos programose ir projektinėse veiklose. 2. Dokumentuose atsispindi kokiose preventinėse, projektinėse ir socialinių įgūdžių programose ir veiklose dalyvauja centro ugdytiniai.
	Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dokumentuose atsispindi su kokiais socialiniais partneriais bendradarbiauja centras.

Atliekant vaikų socializacijos centro minėtų dokumentų analizę, svarbu paminėti, kad įstaigos veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m.

Analizės metu išryškėjo, kad vaikų socializacijos centre formaliojo ugdymo veiklos organizavimas vykdomas pagal pagrindinio ugdymo programą, vaikų skaičius klasėse yra iki 8 mokinių bei mokslo metai skirstomi į tris trimestrus. Trimestrų datos:

- I trimestras: rugsėjo – lapkričio mėnesis imtinai;
- II trimestras: gruodžio – vasario mėnesis imtinai;
- III trimestras: kovo – birželio mėnesio imtinai;

Centro ugdymo turinys formuojamas atrenkant ir pritaikant ugdymo turinį pagal mokyklos tikslus, konkrečius mokinių ugdymo(si) poreikius. Formuojant mokyklos ugdymo turinį ir rengiant švietimo įstaigos ugdymo planą remiamasi švietimo stebėsenos, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo ugdymo procese informacija, pasiekimų tyrimų, mokyklos veiklos įsivertinimo ir išorinio

vertinimo duomenimis, o mokyklos ugdymo plano rengimas grindžiamas demokratiškumo, prieinamumo, bendradarbiavimo principais, įtraukiant mokytojus, vaiko atstovus pagal įstatymą. Centre vykdoma kultūrinė, meninė, pažintinė, kūrybinė, sportinė, praktinė, socialinė, prevencinė ir kitos veiklos, kurios sudaro vaikų socializacijos centro formuojamą ugdymo turinį, kuris siejamas su mokyklos tikslais, mokinių mokymosi poreikiais. Akcentuotina ir tai, kad vaikų socializacijos centre skiriamas ypatingas dėmesys vaiko individualaus ugdymo plano sudarymui. Tai apibrėžta ir VSC ugdymo plane 2014 – 2015 metams (*„...siekiant užtikrinti ugdymo(si) pagalbos tęstinumą, kiekvienam vaikui, ugdomam vaikų socializacijos centre, sudaromas individualus ugdymo planas, kuriame įvertinama jo turima patirtis, polinkiai, mokymosi poreikiai ir numatomas reikiamos mokymosi pagalbos teikimas. Ugdymo plano turinį sudaro numatomi artimiausi ir tolesni mokinio ugdymo(si) tikslai ir būdai, numatoma mokinio veikla, susieta su atskirų dalykų pasiekimų gerinimu, mokinio prisiimti įsipareigojimai, tikslinių užduočių, mokymosi metodų, mokymo priemonių parinkimas, susitariama dėl individualaus ugdymo plano laikotarpio“*).

Vadinasi, galime daryti prielaidą, kad VSC individualizuojant užduotis mokiniams, stengiamasi padidinti ir sustiprinti jų mokymosi motyvaciją, atsižvelgti į kiekvieno vaiko gebėjimus ir ankstesnę mokymosi patirtį.

Be jau minėto individualaus plano sudarymo mokiniui, vaikų socializacijos centro 2014 – 2015 metų ugdymo plane, akcentuojama ir ugdymo diferencijavimas (*„...Centre vaikai pradeda mokytis įvairiu mokslo metų laiku, neturintys mokymosi motyvacijos, esantys labai skirtingo pasiekimų lygio, linkę nelankyti pamokų, daryti nusikalstamas veikas ir pan., ir tai lemia skirtingus ugdymo(si) poreikius. Diferencijuotu ugdymu atsižvelgiama į šiuos poreikius, pritaikant mokiniui mokymosi uždavinius ir užduotis, ugdymo turinį, metodus, mokymo(si) priemones, tempą ir skiriamą laiką“*).

Galime daryti prielaidą, kad vaikų socializacijos centre didelis dėmesys skiriamas ugdytinių skirtybėms ir pagal galimybes stengiamasi sudaryti tinkamas sąlygas centro ugdytinių sėkmingam ir rezultatyviam mokymuisi.

Analizuojant neformalios veiklos organizavimą, dokumentuose (2014 – 2015 metų ugdymo plane, 2014 m. veiklos programoje, X vaikų socializacijos centro veiklos plane) išryškėjo neformalios veiklos pasirinkimo galimybė ir neformalios veiklos organizavimas pagal programas: sporto, medžio darbų, namų ūkio ir keramikos, etikos ir saviraiškos. Remiantis mėnesio veiklos planu, neformalaus užimtumo veiklos vaikams organizuojamos kas mėnesį (t.y. įvairios ekskursijos, išvykos, parodų organizavimas, minėjimai (*„Stendas. Gegužės 1 –oji – Tarptautinė darbo diena“*, *„Susipažinimas su profesijomis. Išvykos į profesines mokyklas“*, *„Išvyka į X muziejų“*, *„Renginys mamų dienai“*). Neformaliojo ugdymo būrelių lankymas yra privalomas pagal iš anksto sudarytą būrelių lankomumo grafiką, kurie yra finansuojami iš mokinio krepšelio lėšų (*„...būrelių finansavimas vykdomas iš mokinio krepšelio lėšų, o programų skaičių mokykla nustato pagal turimų mokymo lėšų dydį“*).

Neformaliuoju vaikų švietimu siekiama sukurti palankią bei saugią aplinką ir galimybes mokinių pažinimui, lavinimuisi, saviraiškai, darbinėms ir profesinėms kompetencijoms ugdyti, bendravimo poreikių tenkinimui, vertybinių nuostatų formavimui.

Apibendrinant galime teigti, kad analizuotuose dokumentuose išryškėjo gausus skirtingo pobūdžio neformalių veiklų pasirinkimas vaikų socializacijos centre, o į neformalios veiklos organizavimą yra įtraukiami ir centro ugdytiniai, kurie ne tik dalyvauja organizuojamose veiklose, bet prisideda ir prie veiklų organizavimo pavyzdžiui renginių, parodų metu. Galime teigti, kad neformalus ugdymas plėtoja įstaigoje esančių ugdytinių asmenines kompetencijas ir ugdo jų įgūdžius (bendravimo, konfliktų valdymo).

Atlikta dokumentų analizė patvirtino, kad mokinių ugdymo proceso veiklos organizavime, svarbiausios veiklos vaikų socializacijos centre yra formaliojo ir neformaliojo ugdymo organizavimas.

Vaikų socializacijos centro veiklų organizavime ypatingas dėmesys yra skiriamas ir Centro ugdytinių kompleksinės pagalbos užtikrinimui. Centre kompleksinė pagalba yra teikiama psichologo, socialinio pedagogo, švietimo pagalbos specialistų, o specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimas organizuojamas pagal Vaiko gerovės komisijos veiklos organizavimo tvarką. Mokymosi pagalba integruojama į mokymo ir mokymosi procesą („...*Mokymosi pagalbą mokiniui pirmiausia suteikia jį mokantis mokytojas, pritaikydamas programas, parinkdamas tinkamas užduotis, metodikas*“). Mokymosi pagalbos teikimo dažnumas ir intensyvumas priklauso nuo jos poreikio mokiniui. Pagalba mokiniui gali būti teikiama pastebėjus, kad jam nesiseka pasiekti bendrosiose programose numatytų pasiekimų, o neformalioje veikloje pagalbos teikimas integruojamas į užsiėmimus.

Apibendrinant galime teigti, kad pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimas Centro ugdytiniams yra teikiamas atsižvelgiant į Vaiko gerovės komisijos veiklos organizavimo tvarką. Vaikų socializacijos centre kompleksinę pagalbą teikia psichologas, socialinis pedagogas, specialusis pedagogas, kurie dirbdami kaip komanda gali lengviau išspręsti iškilusius sunkumus.

Analizuojamuose vidiniuose įstaigos dokumentuose kompleksinės pagalbos užtikrinimas mokiniams vykdomas ir per prevencinių, socialinių įgūdžių ugdymo, resocializacijos programų, projektinių veiklų organizavimą ir įgyvendinimą. Tai atsispindi ir įstaigos mėnesio veiklos planuose, ugdymo plane 2014-2015 metams („...*Prevencinių programų įgyvendinimą planuoja ir vykdo Centro veiklos programoje numatytos darbo grupės pagal parengtas programas*“, „...*Vykdoma elgesio korekcijos EQUIP, alkoholio, narkotikų ir tabako vartojimo ir smurto prevencijos, mokinių skatinimo ir drausminių nuobaudų skyrimo programos*“).

Taigi vaikų socializacijos centro vidinių dokumentų analizė atskleidė, kad kompleksinės pagalbos teikimas vaikams yra vykdomas įtraukiant juos į prevencines, socialinių įgūdžių, resocializacijos programas, projektines veiklas, tokias kaip: elgesio korekcijos programa EQUIP -

skirta nepilnamečių mokymams mąstyti ir elgtis atsakingai, taikant savitarpio pagalbos metodus; prevencinės programos: sveikatinimo ir fizinio aktyvumo, alkoholio, narkotikų, tabako vartojimo ir smurto prevencijos.

Atliekant vaikų socializacijos centro minėtų dokumentų analizę, išryškėjo bendradarbiavimas su socialiniais partneriais, kurie prisideda prie Centro ugdytinių veiklų organizavimo siekiant koreguoti ydingai susiformavusį vaikų elgesį, ugdyti socialinius įgūdžius, stiprinti mokymosi motyvaciją. Vaikų socializacijos centro bendradarbiavimas atsispindi 2014 metų veiklos programoje (*„...bendradarbiauja su LSU, VDU, KTU, ŠU, VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“, X miesto bendruomenės centru, VŠĮ „Hope for Football“, VŠĮ „X krepšinio centru“*). Socialiniai partneriai, prisidėdami prie X vaikų socializacijos centro veiklų organizavimo, sudaro galimybę ugdytiniams vykti į išvykas, suteikia papildomą finansavimą, veda užsiėmimus, kurie padėtų koreguoti vaikų elgesį.

Apibendrinant galime daryti prielaidą, kad vaikų socializacijos centre esantiems ugdytiniams socialinių partnerių teikiama pagalba, prisidėjimas prie veiklų organizavimo suteikia galimybę pabendrauti su naujais žmonėmis, pajvairinti veiklas, tobulinti socialinius įgūdžius.

3.3. Tyrimo rezultatų apibendrinimas ir diskusija

Gauti tyrimų analizės rezultatai padėjo atsakyti į probleminį klausimą, *kaip vaikų socializacijos centre organizuojama veikla, sąlygoja vaikų resocializacijos procesą.*

Atliktos tyrimo rezultatų analizės metu išryškėjo, kad vaikų socializacijos centre, adaptacijos laikotarpio trukmė yra kintanti ir šiame laikotarpyje įstaigos darbuotojai skiria ypatingą dėmesį naujai atvykusiam vaikui. Tai akcentavo visi tyrime dalyvaujantys informantai (A, B, C, D, E, F), kurie patvirtino, kad adaptacijos laikotarpiu įstaigoje ypatingas dėmesys yra skiriamas vaiko stebėjimui. Remiantis įstaigos vidiniais dokumentais ir Lietuvos Respublikos socializacijos centro veiklos modelio aprašu (2011) adaptacijos laikotarpis vaikų socializacijos centre yra reglamentuotas ir apibrėžtas laiko intervalu, t.y. 2 mėnesiai. Kyla klausimas, kodėl yra nustatytas toks ilgas laikotarpis, jeigu jis trunka trumpiau? Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, iš šešių tyrime dalyvavusių informantų du informantai (A, E) nurodė adaptacinio laikotarpio trukmę vaikui atvykus į VSC, tačiau jų atsakymai skyrėsi. Naujai centre apgyvendinti vaikai susiduria su nauja aplinka, nepažįstamais žmonėmis, adaptavimosi sunkumais. Merfeldaitė ir Pivorienė (2011) atlikusios tyrimą nustatė, kad 65 respondentai nesusidūrė su jokiais sunkumais atvykus į socializacijos centrą, 51 respondentas nurodė, kad sunku buvo priprasti prie naujos aplinkos, 8 respondantai nurodė, kad sunku buvo sutarti su kitais centre gyvenančiais vaikais. Tyrimo rezultatai patvirtina ir Rupšienės, Kučinskienės (2006) išsakytas mintis, kad vaiko adaptacijos laikotarpio trukmė skirtinga ir jo prisitaikymas naujoje aplinkoje priklauso nuo skiriamo vaikui dėmesio, vaiko savijautos, grupės priėmimo. Teigiamą įtaką darantys

veiksniai institucijoje yra mokytojų teikiama individuali pagalba, rodomas dėmesys. Galime daryti prielaidą, kad kiekvienas naujai apgyvendintas vaikas yra individualus ir jam prisitaikyti naujoje aplinkoje, priimti naujas taisykles reikia skirtingo laiko. Vieni vaikai geba greitai ir lengvai prisitaikyti naujoje aplinkoje, susiranda draugų, o kitiems prireikia ilgesnio laiko tarpo, specialistų pagalbos, tačiau svarbu akcentuoti, kad įstaigos darbuotojai ypatingai stebi naujai įstaigoje apgyvendintą vaiką ir tik nuo pačio vaiko priklauso kiek reikės jam laiko adaptuotis.

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad adaptacijos laikotarpiu vaiko veikla yra individualizuota (teikiamos individualios specialistų konsultacijos, nustatomas mokymosi gebėjimų lygis, sudaromas individualus darbo planas) ir vaikas palaipsniui bandomas įtraukti į grupinius VSC esančius būrelius, bendras grupės veiklas. Mokslinės literatūros analizės metu, remiantis užsienio šalių patirtimi išryškėjo skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu. Vadovaujantis Merfeldaitės, Pivorienės ir Raudeliūnaitės (2011) atliktu tyrimu atskleista, kad Belgijoje su vaiku bendrauja įvairūs specialistai ir dirba individualų darbą, o visa vaiko veikla individualizuota be pašalinių asmenų ir kitų centro gyventojų. Vaikas palaipsniui bandomas įtraukti į grupinius užsiėmimus ir veiklas. Pasak Nikarto ir kt. (2013) bei Merfeldaitės ir kt. (2011) Danijoje pirmomis dienomis vaikas įtraukiamas į veiklas (dalyvauja grupiniuose užsiėmimuose, lankosi konsultacijose pas specialistus). Kyla diskutuotinas klausimas, kada yra geriau, kai vaikas palaipsniui yra įtraukiamas į Centro veiklas, ar iškart pirmomis gyvenimo dienomis? Pasak Šapelytės (2013) ugdytinio įtraukimas į socializacijos centro veiklas bei ugdymo procesą ir jo skatinimas, plėtojimas suvokiamas kaip vienas iš svarbių veiksnių siekiant sėkmingos vaiko adaptacijos socializacijos centre. Vadinasi, galime daryti prielaidą, kad kuo anksčiau vaikas yra įtraukiamas į Centro veiklas, tuo didesnė tikimybė sėkmingai adaptuotis, o veiklos individualizavimas padeda stiprinti mokinio gebėjimus, mokymosi motyvaciją. Pažymėtina, kad visose aptartose šalyse akcentuojama skirtingų specialistų darbo svarba su vaiku ir į jo poreikius orientuota pagalba.

Atlikto tyrimo metu išryškėjo skirtumai tarp minėtos veiklos organizavimo adaptacijos laikotarpiu ir pasibaigus adaptacijos laikotarpiui. Pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui, skirtingai negu adaptacijos laikotarpiu mažinamas skirtingų specialistų konsultacijų skaičius su vaiku; vaikas palaipsniui įtraukiamas į visas organizuojamas įstaigoje veiklas (būrelius, darbą grupėje); su vaiku dirbama pagal parengtą darbo planą, kuriame nurodomos konkrečios veiklos siekiant įveikti ydingai susiformavusį vaiko elgesį. Galime daryti prielaidą, kad adaptacijos laikotarpyje vaikui skiriamas ypatingas dėmesys, jo veikla daugiau individualizuota siekiant, kad vaikas kuo greičiau prisitaikytų naujoje aplinkoje, stengiamasi įsigilinti į jo poreikius, pažinti patį vaiką, kad ateityje būtų galima teikti individualizuotą pagalbą vaikui ir sėkmingai koreguoti jo elgesį pritaikant tik vaikui atitinkamą

metodiką. Pasibaigus adaptaciniam laikotarpiui vaiko veiklos organizavimas labiau orientuotas į centre organizuojamas veiklas, įtraukimą į grupinius užsiėmimus.

Mokslinės literatūros analizės metu išryškėjo, kad neatsiejama ir pagrindinė įstaigos organizuojamos veiklos dalis yra formalusis ir neformalusis vaikų ugdymas. Aptariant formaliojo ugdymo svarbą Bakutytė (2013), teigia, kad mokymosi veiklos organizavimas traktuojamas kaip svarbiausia veikla centre kur didelis dėmesys yra skiriamas individualizuotai vaiko ugdymo programai, taip siekiant gražinti vaikui motyvaciją mokytis. Tokios idėjos laikosi ir Merfeldaitė, Pivorienė, Raudeliūnaitė (2011) teigdamos, kad centre vykdant formaliojo ugdymo veiklas, ypač svarbus individualus darbas su kiekvienu vaiku, kurio metu ugdomi vaiko socialiniai įgūdžiai, kritinis, į sprendimus orientuotas, mąstymas, savarankiškumas. Bieliūnės, Juodkaitės, Uscilo (2013) atliktas tyrimas rodo, kad individualizuotas ir diferencijuotas mokymas socializacijos centruose yra formaliai pripažįstamas kaip reikšmingas uždavinys, bet kasdienybėje tai neretai įgyvendinama atsitiktinai, nesistemiškai, nekoordinuotai, vyrauja įprastinė pamoka, stokojama aktyvių mokymo metodų. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, išryškėjo, kad formalaus ugdymo proceso organizavimas centre, pasak informantų (A, C, D, E, F) yra orientuotas į individualizuotą vaiko veiklą, tai suteikia mokytojams galimybes didelį dėmesį skirti kiekvienam vaikui, įvertinti jo poreikius, mokymosi lygį, teikti konsultacijas, individualizuoti veiklą ir sekti vaiko pasiekimus. Galime teigti, kad pasirinktame X vaikų socializacijos centre formalaus ugdymo organizavimas yra orientuotas į individualizuotą vaiko veiklą ir aukščiau minėtų autorių (Bieliūnės, Juodkaitės, Uscilo, 2013) gauti tyrimo rezultatai lyginant su šio tyrimo skiriasi.

Analizuojant neformalaus vaikų ugdymo proceso organizavimą centre, penki (A, B, C, D, E) iš šešių tyrime dalyvavusių informantų nurodė, kad neformalaus ugdymo veikla VSC yra orientuota į grupinę veiklą, t.y. vaikai bendrai lanko būrelius ir kitas centre organizuojamas grupines veiklas, vyksta į organizuojamas išvykas, tačiau didžiausia išryškėjusi problema organizuojant neformalųjį vaikų ugdymą yra finansavimo stoka. Mokslinės literatūros analizė išryškino neformaliojo ugdymo svarbą vykdant vidutinę priežiūros priemonę VSC. Anot Ogg (2005), neformaliojo ugdymo veikloje vaikas išsiugdo teigiamus bendravimo ir komunikavimo gebėjimus, mokosi atrasti naujos pozityvios veiklos ribas. Autorės Indrašienė ir Merfeldaitė (2012, p. 105) mano, kad „siekiant plėtoti vaikų ir paauglių, kuriems paskirta vidutinė priežiūros priemonė, įvairialypius gebėjimus, skatinant vaikų asmenybės brandą, didinant resocializacijos galimybes vaikų socializacijos centre ypač svarbus tampa neformalaus ugdymo ir laisvalaikio organizavimas“. Taip pat galime teigti, kad mokslininkai (Ogg (2005), Petronienė ir Taljūnaitė (2011), Indrašienė ir Merfeldaitė (2012)) laikosi vieningos nuomonės, kad neformalusis ugdymas vaikų socializacijos centre yra svarbus, nes vaikas ugdomi savarankiškumą, kritinį mąstymą, socialinius ir bendravimo įgūdžius. Mokslinės literatūros analizė atskleidė, kad socializacijos centro veiklos yra orientuotos į centro ugdytinių poreikius, taip siekiant sudaryti sąlygas

iš plataus neformalių veiklų spektro išsirinkti jiems labiausiai priimtinas ir dalyvauti centro veiklose, taip transformuojant netinkamą elgesį, įgyjant teigiamų savybių ir didžiausią dėmesį skiriant centro ugdytinių pozityviai elgesio korekcijai ir kompleksinės pagalbos teikimui.

Atliekant mokslinės literatūros analizę išryškėjo, kad vaikų socializacijos centro darbuotojų darbas yra grindžiamas bendradarbiavimo ir darbo komandoje principais. Atlikto tyrimo rezultatai patvirtino, kad X vaikų socializacijos centre darbuotojų darbas yra grindžiamas bendradarbiavimu ir darbu komandoje. Tai patvirtina ir visų tyrime dalyvavusių informantų (A, B, C, D, E, F) išsakytos mintys. Komandinio darbo ir bendradarbiavimo svarba akcentuojama ir mokslinėje literatūroje. Veiksmingą ir efektyvų pagalbos organizavimą užtikrina ir bendras skirtingų specialistų darbas. Pasak Štuopytės (2010, p.105), „komandinis darbas yra vienas iš pačių svarbiausių socioedukacinės pagalbos teikimo būdų, nes tik taip galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, išplėsti tarpinstitucinį bendradarbiavimą“. Anot Bieliūnės, Juodkaitės, Lingienės, Uscilos (2010) centro personalas privalo aktyviai bendradarbiauti tarpusavyje ir dirbti kaip viena komanda siekiant bendrų tikslų ne tik centro organizuojamoje veikloje, bet ir atliekant pavienius darbus.

Taigi atlikto tyrimo duomenų analizė parodė, kad VSC darbuotojų darbas yra grindžiamas dviem svarbiausiais principais: bendradarbiavimu ir darbu komandoje, tai įvardino visi tyrime dalyvavę informantai. Galime daryti prielaidą, kad įstaigos darbuotojai supranta, jog pasitelkdami vien tik savo jėgas nepasieks efektyviausių rezultatų, o suvienijant skirtingų specialistų žinias ir gebėjimus galima siekti užsibrėžtų tikslų realizavimo ir pasiekti norimo rezultato.

Tyrimo rezultatai padėjo atsakyti į probleminį klausimą - **kaip vaikų socializacijos centre organizuojama veikla, kuri sąlygoja vaikų resocializacijos procesą?** Tyrimo rezultatai patvirtino, kad vaikų socializacijos centre veikla, sąlygojanti vaikų resocializacijos procesą, organizuojama taip kaip ir buvo numatyta sukurtame teoriniame šio darbo modelyje (vaikų socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją teorinis modelis), kuriame išskiriamos trys veiklos organizavimo sritys: **VSC veiklos su vaiku, veiklos organizavimas vykdant resocializaciją, VSC organizavimo proceso veiklos.**

Pirmoje srityje – **VSC veiklos su vaiku**, išskiriamos į tris etapus, akcentuojant vaiko pirminį pažinimą, adaptacijos laikotarpį ir integravimąsi po adaptacijos laikotarpio. Šioje srityje visos veiklos organizavimas yra orientuotas į veiklas su vaiku vaikų socializacijos centre.

Antroje srityje - **veiklos organizavimas vykdant resocializaciją**, išryškinama kompleksinės pagalbos, mokymosi veiklos, švietimo pagalbos specialistų teikiamos pagalbos organizavimas. Centro ugdytiniams veiklos, vykdant vaikų resocializaciją, organizuojamas pasitelkiant skirtingus specialistus, kurie stengiasi suteikti visapusišką pagalbą vaikui siekiant efektyvios ir sėkmingos resocializacijos. Taigi galime teigti, kad skirtingų specialistų pagalbos teikimas VSC ugdytiniams yra neatsiejama įstaigos veiklų organizavimo vykdant vaikų resocializaciją dalis.

Trečioji sritis - **vaikų socializacijos centro organizuojamo proceso veiklos**, kuriose išryškinaama kaip pačiame Centre yra organizuojamos veiklos.

Taigi apibendrinant galime teigti, kad be jau minėtų vaikų socializacijos centre organizuojamų veiklų, sąlygojančių vaikų resocializacijos procesą didelis dėmesys yra skiriamas neformalaus ir formalaus ugdymo organizavimui. Formalaus ugdymo veiklų organizavimas orientuotas į individualizuotą vaiko veiklą, o neformalaus ugdymo veiklų organizavimas yra orientuotas į grupinę veiklą. Skirtingų specialistų pagalbos teikimas VSC ugdytiniams yra neatsiejama įstaigos veiklų organizavimo vykdant resocializaciją dalis.

IŠVADOS

1. Atlikus mokslinės literatūros ir dokumentų analizę, socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją aspektu galima teigti, kad:

- resocializacija, tai ilgas ir kryptingas procesas, kurio metu palaipsniui stengiamasi integruoti asmenį į visuomeninį gyvenimą, pasitelkiant įvairias auklėjamojo pobūdžio priemones, taip siekiant koreguoti netinkamai susiformavusį vaiko elgesį, pasitelkiant kompetentingų specialistų pagalbą.
 - vaikų socializacijos centruose pagrindinės organizuojamos veiklos yra *formalusis ir neformalusis vaikų ugdymas, kompleksinės (socioedukacinės) pagalbos teikimas, prevencinių, auklėjamųjų, resocializacijos programų vykdymas.*
 - Sukurtas *socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, teorinis modelis*, kuriame išskiriamos trys pagrindinės socializacijos centro veiklos, vykdant resocializaciją, organizavimo sritys: *VSC veiklos su vaiku, veiklos organizavimas vykdant resocializaciją, VSC organizavimo proceso veiklos.* Pirmąją teorinio modelio veiklos organizavimo sritį - *vaikų socializacijos centro veiklos su vaiku* sudaro trys etapai (*pirminis pažinimas, adaptacijos laikotarpis, integravimas po adaptacijos laikotarpio*), kuriems būdingi skirtingi laikotarpiai ir veiklos .
2. Tyrimo metodologija pagrindžiama *socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, teoriniu modeliu. Šio modelio pagrindu parengtas kokybino tyrimo, taikant iš dalies struktūruoto interviu metodą, instrumentas-* išskirtos trys veiklos organizavimo charakteristikos, septyni kriterijai, dvidešimt devyni indikatoriai. Iš dalies struktūruoto interviu, klausimai suskirstyti į atskiras 6 grupes: *demografiniai duomenys, vaiko atvykimas, adaptacijos laikotarpis, mokymosi proceso organizavimas, neformalaus ugdymo organizavimas, centro valdymas ir veiklų organizavimas.*
3. Atlikus socializacijos centro veiklos organizavimo, vykdant vaikų resocializaciją, tyrimą, išryškėjo šie veiklos organizavimo vykdant vaikų resocializaciją X vaikų socializacijos centre ypatumai:
- X vaikų socializacijos centre organizuojant darbuotojų veiklą, vadovaujamosi bendradarbiavimo ir darbo komandoje principais.
 - Organizuodami veiklas adaptacijos laikotarpyje Centro darbuotojai skiria ypatingą dėmesį vaiko stebėjimui..
 - Adaptacijos laikotarpio trukmė formaliai apibrėžta tik įstaigos vidiniuose dokumentuose.

- Formalaus ugdymo veiklų organizavimas orientuotas į individualizuotą vaiko veiklą, o neformalaus ugdymo veiklų organizavimas yra orientuotas į grupinę veiklą. Skirtingų specialistų pagalbos teikimas VSC ugdytiniams yra neatsiejama įstaigos veiklų organizavimo vykdančios resocializacijos dalis.
- Tyrimo metu didžiausia veiklos organizavimo problema informantai įvardino - įstaigos mažą finansavimą.

REKOMENDACIJOS

X vaikų socializacijos centro įstaigos vadovui ir administracijai:

- Ieškoti būdų, kaip padidinti materialinius išteklius reikalingus papildomų Centro veiklų organizavimui.
- Rasti papildomų lėšų apmokėti mokamus darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursus, reikalingus darbuotojų kvalifikacijai tobulinti.
- Suorganizuoti Centro darbuotojams užsiėmimus psichologiniam darbuotojų atsparumui stiprinti.

LITERATŪRA

1. Abromaitienė, L. (2008). *Delinkventinio elgesio pedagogika*. Kaunas: Technologija.
2. Ališauskas, A., Ališauskienė, S., Gerulaitis, D., Melienė, R., Miltenienė, L., & Šapelytė, O. (2008). Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo lygis ir poreikis Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose. *Special Education*, (1).
3. Appleby, C. R. (2003). *Šiuolaikinio verslo administravimas*. Vilnius: Charibdė.
4. Ar vaikų socializacijos centrų veikla efektyvi. Peržiūrėta 2015, balandžio, 25 Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos tinklapyje: <http://www.lpsk.lt/2013/08/09/valstybes-kontrolė-elgesio-problemu-turinciu-vaiku-socializacijai-butina-skirti-daugiau-demesio/>.
5. Bakutytė, R., Geležinienė, R., Gumuliauskienė, A., Šapelytė, O. et al. (2013). *Socializacijos centro veiklos modeliavimas: ugdytinių resocializacijos procesų valdymas ir metodika*. Vilnius: BMK leidykla.
6. Baršauskienė, V., & Mačerinskienė, I. (2004). *Studijų darbų parengimo tvarka*. Kaunas: Technologija.
7. Billings P., Moore D.T., McDonald T.P. (2003). What Do We About the Relationship Between Public+Welfare and Child Welfare? In: *Journal of Children and Youth Services Review*, vol. 25, No 8, August, p. 673 – 675.
8. Bitinas, B. (2006). Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai. *Pedagogika*, (83), 9-15.
9. Bitinas, B., Rupšienė, L., & Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
10. Bujokaitė, M. (2010). Mokytojo lyderystė: galimybės ir pavojai. *Mūsų socialinis kapitalas–žinios*, 44-47.
11. Bujokaitė, M. (2010). *Mokytojo lyderystės potencialas ir jo raiška*. Magistro darbas. Kaunas.
12. Christie, N. (1999). *Nusikaltimų kontrolė kaip pramonė*. Į Gulagą–Vakarų stiliumi. Vilnius.
13. Cleaver, H., Walker, St., Scott, J., Cleaver, D. ir kt. (2008). The Integrated Children's System. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 13(4), p. 224.
14. Cliff, R. (2010). *Juvenile Justice: Theory and Practice*. Taylor and Francis Group.

15. *Darbo su delinkventinio elgesio vaikais taikant vaiko vidutinės priežiūros priemonę tobulinimas ir specialistų kompetencijų ugdymas pasitelkiant Norvegijos patirtį tyrimas užsakomasis tyrimas*). Peržiūrėta 2015, sausio, 29 Švietimo ir mokslo ministerijos tinklapyje: http://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/pasitelkiant-norvegijos-patirti-tobulinama-elgesio-problemu-turinciu-vaiku-socializacijos-sistema-lietuvoje.
16. Vries Robb, M., & de Vogel, V. (2013). *13 Protective Factors for violence risk Bringing balance to risk assessment and management*.
17. Dietrich, C. (2011). *A Phenomenological Study of Social Science Instructors' Assessment Practices for Online Learning*. Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy. Walden University
18. Diskienė, D., & Marčinskas, A. (2007). *Lietuvos vadybinis potencialas. Būklė ir perspektyvos. Monografija*. Vilnius: VU leidykla.
19. Foucault, M. (1998). *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*. Vilnius: Baltos lankos.
20. Galaguzova, M. A. (2000). *Socialinė pedagogika*.
21. Giddens, A. 1971. *Capitalism and modern social theory: an analysis of the writing of Marx, Durkheim and Max Weber*. Cambridge: Cambridge University Press.
22. Gilligan, J. (2002). *Smurto prevencija. Vilnius*.
23. Ginter J., Sootak J. Estonia // Dünkel F., Grzywa J., Horsfield P., Pruin I. (eds). *Juvenile Justice Systems in Europe. Current Situation and Reform Development*. Mönchengladbach: Forum Verlag Godesberg, 2010, vol. 1, p. 399–400, 404–405.
24. Goffman, E. 2000. *Savęs pateikimas kasdieniame gyvenime*. Vilnius: Vaga.
25. Gottfredson, D. C. (2001). *Schools and delinquency*. Cambridge University Press.
26. Gumuliauskienė, A. (2014). *Vaikų socializacijos centrų paskirties įgyvendinimo valdymas*. Peržiūra 2015, gegužės, 1, adresu: <http://oaji.net/articles/2014/513-1413445130.pdf>.
27. Gumuliauskienė, A. *Vaikų socializacijos centrų paskirties įgyvendinimo valdymas*.
28. Ignatavičienė, S., & Žukauskienė, R. (1999). *Rizikos grupės vaikai*. Lietuvos Respublikos Švietimo ir Mokslo Ministerija. Vilnius.
29. Yin, R. K. (2008). *Case Study Research: Design and Methods*. London: SAGE.
30. Ilgūnienė, R. (2014). Nepilnamečių grupinio nusikalstamumo prevencija. *Socialinis ugdymas*, 1(37).
31. Indrašienė, V., & Merfeldaitė, O. (2010). Bendrojo lavinimo mokyklos vadovo vadybinių funkcijų raiška. *VADYBA*, (1), 181.

32. Indrašienė, V., & Merfeldaitė, O. (2011). Vaiko minimalios priežiūros įgyvendinimas savivaldos ir instituciniu lygmenimis. *Socialinis darbas*, (01), 6-11.
33. Indrašienė, V., & Pivorienė, J. (2012). *Pagalba šeimai, kai vaikui paskirta vidutinės priežiūros priemonė*. Peržiūrėta 2015, kovo, 19 adresu: http://vddb.library.lt/fedora/get/LT-eLABa-0001:J.04~2012~ISSN_2029-0470.N_10_2.PG_65-82/DS.002.0.01.ARTIC.
34. Jakubavičius, A. (2003). *Procesai, valdymo modeliai, galimybės*. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras.
35. Jakubavičius, A., Strazdas, R., & Gečas, K. I. (2003). *Procesai, valdymo modeliai, galimybės*. Vilnius: Lietuvos inovacijų centras.
36. Jatkevičius, A. (2003). *Nepilnamečių smurtinio nusikalstamumo prevencija. Daktaro disertacija*. Vilniaus universitetas, Vilnius. Peržiūrėta 2015, sausio 25, adresu: <http://elibrary.lt/resursai/NPLC/ivairus/lit23dis.pdf>.
37. Jonutytė, I., & Šmitienė, G. (2007). Socioedukacinės pagalbos gatvės vaikams ypatumai nevyriausybinėje organizacijoje. *Bridges/Tiltai*, 41(4).
38. Jonutytė, I., & Šmitienė, G. (2007). Socioedukacinės pagalbos gatvės vaikams ypatumai nevyriausybinėse organizacijose. *Bridges/Tiltai*, 41(4).
39. Jovaiša, L. (2007). *Enciklopedinis edukologijos žodynas*. Gimtasis žodis.
40. Juodaitytė, A. (2002). *Socializacija ir ugdymas vaikystėje*. Vilnius: Petro Ofsetas.
41. Juodeikaitė, A. (2012). Daugiadalykis požiūris į rizikos grupės vaiko socioedukacines problemas mokykloje. *Socialinis ugdymas*, (20), 5.
42. Juodeikaitė, A. (2009). *Rizikos grupės vaikų pozityvios socioedukacinės raiškos galimybės teritorinėje bendruomenėje realizuojant neformalaus ugdymo programas*. Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07S). Kaunas: Kauno Technologijos universitetas.
43. Kalendra, R. (2006). *Asmenų, nuteistų laisvės atėmimu, nuolatinio ugdymo ir mokymosi prielaidos: Lietuvos aspektas*. Peržiūrėta 2015, vasario, 12, adresu: <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367163895942/datastreams/DS.002.0.02.ARTIC/content>.
44. Kalendra, R. (2006). Preconditions for Continuing Education and Learning of Individuals Sentenced to Imprisonment: the Case of Lithuania. *Social Sciences (1392-0758)*, 52(2).
45. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex, 398.
46. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Liucilijus.

47. *Kognityvinės-elgesio korekcijos programą "EQUIP"*. Peržiūrėta 2015, balandžio, 25
Psichikos sveikatos perspektyvų tinklapyje:
http://www.perspektyvos.org/lt/naujienos/equip_programos_efektyvumas_pagristas_ilgiau_ne_i_metus_vykdytu_tyrimu.
48. Kotova, L. (2014). Socialinio darbo paslaugų privatizavimas gerovės valstybėje: samprata ir modeliai. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*, 6.
49. Kučinskas V., Kučinskienė R. *Socialinis darbas švietimo sistemoje. Teoriniai aspektai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2000.
50. Kvedaravičienė, I. (2008). Vadybos sampratos plėtra ir praktinė reikšmė. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, (46), 61-69.
51. Kvedaravičius, J., & Jesevičiūtė-Ufartienė, L. (2006). Minties veikla valdant ir vystant organizacijas. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, (39), 105-128.
52. Kvedaravičius, J., & Narbutaitė, I. (2005). Sinergija-organizacijos vystymąsi suponuojantis veiksnys. *Organizacijų Vadyba: Sisteminiai Tyrimai*, (36), 76-88.
53. Kvieskienė, G. (2005). *Pozityvioji socializacija*. Monograph. Vilnius: Vilniaus peda.
54. Kvieskienė, G. (2007). *Pozityvioji socializacija kaip ugdymo paradigma*. Vilnius: VPU leidykla.
55. Kvieskienė, G., & Indrašienė, V. (2008). Socialinio darbo ypatumai vaikų globos namuose. *Socialinis ugdymas*, 3, 15.
56. Kvieskienė, G., & Petronienė, O. (2007). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas. *Socialinis ugdymas*, 3, 14.
57. Latter, H., Flowers, P., Larkin, M. (2000). Exploring lived experience. *The Psychologist*, 18(1), 20-23.
58. Leliūgienė, I. (2002). *Socialinė pedagogika*. Kaunas: Technologija.
59. Leliūgienė, I., & Liaudinskienė, G. (2007). Nepilnamečių resocializacija-anachronizmas, utopija ar iššūkis šiuolaikiniams socialiniams mokslams?. *Pedagogika*, (88), 106-115.
60. Leliūgienė, I., Djačenko, V. (2010). Socializacijos centro edukacinė sistema ugdytinių tolimesnį formalųjį mokymąsi lemiantis kompleksinis veiksnys. *Socialinis ugdymas*, 13.
61. Lengvinas, D. (2014). Ugdytojų socioedukacinės veikla nepilnamečių resocializacijos institucijose. *Tiltai*, 61(4), 123-133.
62. Lengvinas, D. Educational Assistance to Convicted Juvenile Offenders by Educators Working at the Houses of Correction. *Tiltai*, 2010, 2, p. 113-123.

63. Liaudinskienė, G. (2005). Teisėtvarkos pažeidimus padariusių nepilnamečių resocializacijos trikdžiai. *Socialiniai mokslai*, 1, 47.
64. Liaudinskienė, G. (2005). *Teisėtvarkos pažeidimus padariusių nepilnamečių resocializacijos specialistų veiklos socioedukaciniai ypatumai*. Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, edukologija (07S). Kaunas: Kauno Technologijos universitetas, nr. 1 (1), p. 35–52.
65. Liaudinskienė, G., Žydžiūnaitė, V., Babachinaitė, G., Leliūgienė, I., & Jucevičienė, P. (2005). *Teisėtvarkos pažeidimus padariusių nepilnamečių Resocializacijos specialistų veiklos socioedukaciniai ypatumai* (Doctoral dissertation, Kauno technologijos universitetas).
66. Lietuvos statistikos departamentas (2015). *Nepilnamečių nusikalstamumas*. Peržiūrėta 2015 kovo 1, adresu: <http://osp.stat.gov.lt/rodikliai14>.
67. LR Seimas (2006). "Socialinių paslaugų įstatymas". Peržiūrėta 2015 kovo 15, adresu: http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_1?p_id=270342&p_query=&p_tr2=.
68. LR Švietimo ir mokslo ministerija (2007). Įstatymas "Vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymas". Peržiūrėta 2015 kovo 4, adresu: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=301806&p_query=Vaiko%20ir%20minimalios%20ir%20vidutin%C4%97s%2
69. LR Švietimo ir mokslo ministerija (2011). Įsakymas "Dėl vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašo aptvirtinimo". Peržiūrėta 2015 kovo 1, adresu: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=399553&p_query=&p_tr2=.
70. Melnikas, B., Jakubavičius, A., & Strazdas, R. (2000). *Inovacijų vadyba*. Vilnius: Technika.
71. Melnikova, J. (2011). *Mokyklų vadovų kompetencijų ugdyimas švietimo vadybos paradigmu virsmo kontekste* (Doctoral dissertation, Šiaulių universitetas).
72. Merfeldaitė, O., & Pivorienė, J. (2011). Vaikų ir pagalbos specialistų požiūris į socializacijos centruose teikiamą pagalbą vaikams. *Socialinis darbas*, (02), 255-266.
73. Merfeldaitė, O., Raudeliūnaitė, R., & Pivorienė, J. (2011). Socializacijos centrų veikla vaikų resocializacijos procese: lyginamoji analizė. *Socialinis darbas*, (01), 12-19.
74. Merkys, G. (2002). *Šiuolaikinė socializacijos ir resocializacijos samprata bei nusižengusių nepilnamečių ugdyimas*. *Nepilnamečių resocializacija*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
75. Merkys, G., Ruškus, J., & Juodraitis, A. (2002). *Nepilnamečių resocializacija. Priežiūros įstaigų psichosocialinė ir edukacinė situacija Lietuvoje*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
76. Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. San Francisco, CA: Jossey-Bass

77. Michailovič, I. (2001). *Baudžiamajame įstatyme numatytų nepilnamečių resocializacijos priemonių taikymas*. Daktaro disertacija (01 S), Vilnius: Vilniaus universitetas.
78. Misevičius, V. (2001). *Vadybos pagrindai*. Kaunas: Technologija.
79. Ogg J. Social exclusion and insecurity among older Europeans: the influence of welfare regimes. *Ageing and Society*, 2005, 25 (1), p. 69–90.
80. *Palanki aplinka vaikams ir jaunimui: iššūkiai ir galimybės*. Peržiūrėta 2015, balandžio, 25 Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos tinklapyje:
http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CB8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.socmin.lt%2Fdownload%2F6114%2F2013-palanki_aplinka_vaikams_ir_jaunimui.pdf&ei=djliVan5AsSxygPPIYHoCw&usg=AFQjCNEAjpyvqym71jNlmsevSjDOZqFSfw.
81. Perttula, J., Naujanienė, R., Godvadas, P., Gudliauskaitė-Godvadė, J., Malinauskas, G., & Užaitė, V. (2014). *Social work identity as represented in international academic context*.
82. Petronienė, O., & Taljūnaitė, M. (2011). Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumo geografinis veiksnys. *FilosoFija. sociologija*, 22(4), 455-465.
83. Pytka, L. (2000). *Pedagogika resocjalizacyjna. Wybrane zagadnienia teoretyczne, diagnostyczne i metodyczne*. Warszawa: Wydawnictwo APS.
84. Pivorienė, J., & Miliauskienė, V. (2015). *Rizikos grupei priklausančių paauglių ir jų tėvų tarpusavio santykių ypatumai*. Peržiūrėta 2015, vasario, 15, adresu:
<https://repository.mruni.eu/handle/007/13077>.
85. Podgorecki, J. (2002). *Licznostnyje determinanty socjalnoj komunikacji*. Uniwersytet tomonosowa. Moskwa.
86. Prakapas, R. (2002). *Rizikos grupės vaikų elgesio koregavimas taikant mokyklinį monitoringą*. Daktaro disertacijos santrauka. Socialiniai mokslai, edukologija (07 S). Vilnius: VPU, 2002.
87. Prakapas, R., Katinaitė, R. Nuteistų asmenų resocializacija: socialinė komunikacija ir edukacinių lūkesčių realizavimas. *Socialinis ugdymas*, 2008, 5(16), p. 81-92.
88. Riggio, R. E. (2005). The Social Skills Inventory (SSI): Measuring nonverbal and social skills. In V. Manusov (Ed.), *The sourcebook of nonverbal measures: Going beyond words* (p. 25–33). Mahwah, NJ: Erlbaum.
89. Rupšienė, L., & Kučinskienė, R. (2006). Mokinių adaptacija naujojoje mokykloje. *Acta Pedagogica Vilnensia*, 17, 86-102.
90. Ruškus, J. (2002). Gerulaitis D. Nepilnamečių resocializacija užsienio šalyse: patirtis, metodai, pokyčiai. *Nepilnamečių resocializacija: priežiūros įstaigų psichosocialinė ir edukacinė situacija Lietuvoje/sud. G. Merkys ir kt.–Šiauliai*, 6-20.

91. Sakalas, A., & Šilingienė, V. (2000). *Personalo valdymas*. Kaunas: Technologija.
92. Sakalauskas, G., Česnaitytė, I., Pakštaitis, L. et al. (2007). *Nepilnamečių justicija Lietuvoje: Teorija ir praktika. Metodinis leidinys*. Vilnius: Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras.
93. Skiecevičius, P. (2012). *Empowering partnership as resocialization from og juveniles subject to delinquency*. Summary of Doctoral Dissertation. *Social Sciences, Educational Science (07S)*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
94. Skirmantienė, J. (n.d.) *Neformaliojo ugdymo svarba pozityviajai socializacijai*. Peržiūrėta 2015, gegužės, 5, adresu:
http://www.zurnalai.vu.lt/files/journals/180/articles/1400/public/108_skirmantiene.pdf.
95. Stoškus, S., & Beržinskienė, D. (2005). *Pokyčių valdymas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
96. Stoškus, S., & Beržinskienė, D. (2005). *Vadyba*. Kaunas: Technologija.
97. Surgėlienė, Jurgita. (2014). *Edukacinės aplinkos, įgalinančios mokinius svarstyti karjeros pasirinkimą*. Daktaro disertacija . *Socialiniai mokslai, edukologija (07S)*. Kaunas: Technologija.
98. Šinkūnienė, J. R., & Savickaitė, D. (2014). *Sociokultūrinio darbo dilema*. Peržiūrėta 2015, sausio, 10, adresu: <https://repository.mruni.eu/handle/007/12011>.
99. Štuopytė, E. (2010). Savanorių mokymasis vykdant socioedukacinę veiklą nevyriausybinėje organizacijoje. *Socialiniai mokslai*, 2 (68).
100. Štuopytė, E. (2010). Socioedukacinė veikla: jos formos ir būdai, siekiant socialinės aprėpties. *Socialiniai mokslai*, 2 (68).
101. Tarolla, M. et. al. Understanding and treating juvenile offenders: a review of current knowledge and future directions. *Agression and Violent Behaviour*, 2002, 7, p. 125 – 143.
102. *Tarptautinių žodžių žodynas* (2008). Vilnius: Alma littera.
103. Teresevičienė, M., & Gedvilienė, G. (2003). *Mokymasis grupėse ir asmenybės kaita. Monografija*. Kaunas: VDU leidykla.
104. Uscila, R., Bieliūnė, S., Juodkaitė, D., Lingienė, A. (2010). *Darbas su prasižengusiais nepilnamečiais vaikų socializacijos centruose, Norvegijos patirties pritaikymas Lietuvai*. Vilnius.
105. *Vaikų socializacijos centrai*. Specialiosios psichologijos ir pedagogikos centras. Peržiūrėta 2015, kovo 25, adresu: <http://www.sppc.lt/index.php?-1279749703>.
106. Valickas, G. (1997). *Psichologinės asocialaus elgesio ištakos*. Monografija. Vilnius: Lietuvos teisės akademija.

107. Vileikienė, E. (2007). *Lietuvos nepilnamečių justicijos problemos: sociologinė analizė*. Vilnius: UNDP.
108. Vyriausybės, L. R. (2009). m. rugsėjo 2 d. nutarimas Nr. 1070 „Dėl nepilnamečių justicijos 2009–2013 metų programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, (110-4664).
109. Vitkauskas, K. (2014). *Delinkventinio elgesio vaikų resocializacija nepilnamečių vidutinės priežiūros sistemoje*. Peržiūrėta 2015, sausio, 11, adresu: <https://repository.mruni.eu/handle/007/12302>.
110. Zaksaitė, S., Nikartas, S., Ūselė, L. et al (2013). *Vaiko minimalios priežiūros priemonės Lietuvoje: prielaidos, situacija ir įgyvendinimo problemos*. Monografija. Vilnius: Lietuvos teisės institutas.
111. Zdanevičius, Arnas. 2002. *Ekspertai kaip viešosios politikos formavimo agentai: kriminologinis išmanymas ir nepilnamečių justicijos reforma Lietuvoje*. Politologija. 2(26): p. 8–9.
112. Zlobin, S. I. (2013). Re-Socialization of Prisoners in Russia at the Present Stage. *World Applied Sciences Journal*, 26(5), 588-590.
113. Želvys, R. (2001). *Švietimo vadybos pagrindai*. Vilnius: VU leidykla.
114. Žydžiūnaitė, V. *Tyrimo dizainas: struktūra ir strategijos*. Kaunas: Technologija, 2007.
115. Žilinskienė, L., & Tumilaitė, R. (2011). Resocializacijos modeliai ir jų taikymas. *Sociologija. Mintis ir veiksmas*, (02), 285-313.
116. Žukauskienė, R. (2006). *Kriminalinio elgesio psichologija: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.

PRIEDAI

Interviu klausimai

Demografiniai

Kokia Jūsų pareigybė?

Kokia Jūsų vadybinė kategorija?

Koks Jūsų vadybinio darbo stažas?

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre?

Jūsų amžius?

Vaiko atvykimas

Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Adaptacijos laikotarpis

Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime prieš ir po adaptacijos laikotarpio?

Mokymosi proceso organizavimas

Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Neformalaus ugdymo organizavimas

Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Centro valdymas ir veiklų organizavimas

Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Kokiais principais organizuojant grindžiamas centro darbuotojų darbas?

Kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

A interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Labą diena, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė ir rengiu baigiamąjį magistro darbą. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Labą diena, užeikite, prisėskite kur patogiau ir galėsime pradėti. Pokalbį galite įrašinėti, manau ir Jums pačiai taip lengviau.

Ačiū. Audio įrašo medžiaga turėsiu tik aš ir Jūsų asmeniniai duomenys, įstaigos pavadinimas baigiamajame darbe nebus minimi dėl galimo lengvo įstaigos identifikavimo. Jeigu esate pasiruošęs galime pradėti. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Taip. Supratau.

Kokia Jūsų pareigybė?

Esu įstaigos direktorius.

Kokia Jūsų vadybinė kategorija?

3 Vadybinė kategorija

Koks Jūsų vadybinio darbo stažas?

23

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

28

Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre?

Kadangi vyko daug pokyčių įstaigoje, tai kaip Vaikų socializacijos centro direktoriumi dirbu nuo 2008 m.

Jūsų amžius?

56

Ačiū už trumpą prisistatymą, dabar pereisime prie pagrindinių klausimų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Pirmiausia jau kai yra suderintas vaikas ir gaunama informaciją iš savivaldybės, numatomas vaiko atvykimas, tai mes visada prašome, kad vaiką atlydėtų vaiko atstovas pagal įstatymą. Ir kai vaikas atvyksta su savo atstovu pagal įstatymą ar jis būtų globėjas (rūpintojas), tėvai, ar gali vienas iš tėvų ar abu tėvai, tai mes vaiką priiminėjam ne vienas kažkuris specialistas ar vadovas, o priiminėja vaiko gerovės komisija mūsų, į kurią įeina: skyriaus vedėja ugdymui, skyriaus vedėja neformaliajam švietimui, socialinė pedagogė, psichologė, medicinos slaugytoja, aš (direktorius). Pirmiausia mes susipažįstame su vaiku, su jo atstovais pagal įstatymą, pristatom įstaigą, papasakojame apie įstaigą

(vidaus tvarką), atsakom į visus rūpimus klausimus. Su vaiku pasirašomos atitinkamos sutartys: mokymo sutartis ir tokią vieną mes turim, patys ją esam padarę, tai trišalę ugdymo santykių sutartį, kuri apima mokymą ir ne tik mokymą, kurią pasirašom – aš (direktorius), vaikas ir vaiko atstovas. Sutartyje yra visų apibrėžtos visų teisės, pareigos, atsakomybė ir taip toliau. Vaiko atstovas pagal įstatymą suteikia mums visus įgaliojimus, pasirašome sutikimus, atsakome į vaiko ar vaiko atstovui rūpimus klausimus, papasakojame, kaip vykdomas darbas, įteikiamos vidaus tvarkos taisyklės skirtos mokiniams asmeniškai, kad jis jas turėtų, va, tuo tas priėmimas ir baigiasi. Jis užtrunka nuo 15 min. iki 30 min. Aišku, visi specialistai pagal savo sritį pasižiūri kokie yra dokumentai, kokia yra vaiko sveikatos būkle domimasi, ar vartoja kažkokius tai vaistus ar nevartoja, nes visi mūsų vaikai prirašomi X poliklinikoje pas šeimos gydytoją. Tuo tas priėmimas ir baigiasi. Aišku, vaiko yra paklausama kaip jis jaučiasi, ar žino kur atvažiavo, nes dabar kažkaip ir nebėra tokių dalykų, kaip ankščiau, nes pirmais metais tokių kuriozinių dalykų būdavo, kad vaiką atvežus pas mus ištikdavo šokas, pasirodo jam buvo sakoma, kad važiuoja į X miesto įstaigą, laisvalaikio praleidimui (suteikiant klaidingą informaciją) ir vaikas patenka pas mus. Bet dabar jau tokių dalykų kaip ir nebėra per pastaruosius metus. Visada paklausiam ar jis žino, ar girdėjęs ką nors apie socializacijos centrą, ar norėtų pirmomis dienomis gyventi vienas, ar jis sutinka iš karto būti apgyvendintas grupėje. Tai yra tik susipažinimas su vaiku ir iškart vaikas į veiklas dar neįtraukiamas.

2. Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Pagal mūsų vidaus dokumentus adaptacinis laikotarpis yra iki dviejų mėnesių, bet praktiškai nebuvo dar atvejo, kad tikrai ta adaptacija truktų pilnai du mėnesius. Tai irgi priklausomai nuo pačio vaiko ta adaptacija trunka nuo kelių dienų iki 2-3 savaičių. Adaptacijos laikotarpyje teikiant pagalbą vaikas yra perduodamas grupės auklėtojiui, tada jau vyksta grupėje veikla su vaiku (grupės susirinkimas, susipažįstama su vaiku grupėje, prisistato vaikas, prisistato kiti vaikai. Auklėtojas pasirašytinai supažindina vaiką su vidaus tvarkos taisyklėmis, va, ir tuo ta pirmoji diena kaip ir baigiasi tuo susipažinimu. O toliau jau pagal mūsų jau tokią nusistovėjusią tvarką, ypatingas dėmesys yra skiriamas tam vaikui, ypatingai pirmomis dienomis, mes visada prašome vaiko atstovų pagal įstatymą, kad jis kaip galima dažniau, kasdien, pasiskambintų ir pabendrautų su vaiku, pasikalbėtų, kaip jis jaučiasi, nes kartais vaikas mums gali visko ir nepasakyti, bet jis pasakys tėvams, atstovams. O tėvai, atstovai, kad perduotų mums ir vaikas, jeigu galima taip pasakyti, yra po „padidinamuoju stiklu“. Visi jį mato, stebi ypatingai, kaip jis elgiasi, jaučiasi, kaip kiti vaikai reaguoja į naujai atvykusį vaiką.

Sakykite prašau, o šiame laikotarpyje vaikas gyvena adaptacinėje grupėje?

Ne, pas mus tokių adaptacinių grupių nėra, už tai mes ir klausiam vaiko ar jis norėtų gyventi atskirai ar nuolatinėje grupėje, tačiau per visą laikotarpį nuo 2008 metų vienintelis vaikas buvo išreiškęs norą gyventi vienas. Mes sudarėme tokias galimybes, bet jis sekančią dieną atėjo jau pas mane ir sako kelkit

mane į grupę. Pas mus grupės sudaromos klasių principu: jeigu jis yra septintokas, tai eis gyventi į tą grupę, kur gyvena septintokai, jeigu aštuntokas, tai gyvens su aštuntokais.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Specialistai (socialinis pedagogas, psichologas) vykdo vaiko vadinamą tyrimą (vaiko apklausą). Tai vėlgi gali užtrukti kelias dienas, priklausomai kaip vaikas bendrauja, atsiveria. Ta apklausa yra vykdoma pagal R. Žukauskienės metodiką ir iš tos apklausos kartu su vaiku yra sudarinėjamas individualaus darbo planas su vaiku, kuris yra pristatomas ir galutinai suredaguojamas Vaiko gerovės komisijoje. Plane numatomi visi specialistai, kas kurioje srityje teiks vaikui pagalbą. Plano sudaryme taip pat dalyvauja ir pats vaikas.

4. Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Kaip ir sakiau, adaptaciniu laikotarpiu yra ypatingas dėmesys vaikui. Ypatingai jis stebimas, juo domimasi ir stebimas jo išsiliejimas. Toliau, priklausomai nuo vaiko, vienas gali per kelias dienas adaptuotis ir jaustis geriau negu tas, kuris prabuvęs pusę metų. O vėliau darbas vykdomas su vaiku pagal tą parengtą individualų vaiko darbo planą, kurį turi auklėtojai, specialistai ir taip vaikas įtraukiamas į tas veiklas, kaip ir visi vaikai.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Vėlgi yra išnagrinėjama ar jis lankėsi ar nesilankė Pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, ar yra kokios nors tarnybos pateiktos išvados ir tada jau mokykloje dalykų mokytojai jį mato, stebi, ir žiūri, kokios yra jo žinios, gebėjimai ir ką jis gali. Ypatingas dėmesys skiriamas vaikui pamokų metu, atsižvelgiant į jo galimybes. Klasėje mokosi iki 8 mokinių, todėl vaikui pritaikomas mokymas pagal jo poreikius, individualizuojant užduotis.

6. Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Neformalus ugdymas organizuojamas visiems. Vaikas eina į užsiėmimus su visa grupe ir yra sudaryta gana griežta dienos veiklos dienotvarkė valandų ir minučių tikslumu. Tai yra bendra visoms grupėms sudaryta dienotvarkė, tik aišku, grupių veikla skiriasi. Pavyzdžiui, jeigu šiandien tą valandą yra koks nors būrelis, tai vadinasi tas vaikas ir eina į tą būrelį kartu su auklėtoja. Dėl neformalios veiklos organizavimo vykdėme centre ir apklausą vaikų, tačiau kiek yra vaikų, tiek yra ir skirtingų jų norų. Todėl jų norų įgyvendinti neįmanoma, atsižvelgiant net į tai, kad va šitiems vaikams labai greitai viskas pabosta. Vaikai yra patikinę, kad centre veikiantys keturi būreliai jiems patinka ir tinka. Aišku vieni labiau mėgstami, kiti mažiau.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Centro darbuotojai vykdė apklausą vaikų dėl neformalių veiklų organizavimo. Neformalaus ugdymo veiklas inicijuoja mūsų centro darbuotojai vieningai, kaip komanda, pagal galimybes.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Trūksta metodikų, finansavimo, įstatyminės bazės. Dabar po truputį pradeda atsirasti metodikos, bet pirmaisiais metais ką sugalvojome, tą ir darėme. Pasiteisino – valio, nepasiteisino – kuriam naują. Bandydavom galvoti iš savo praktikos ir savo patirties. Dabar jau gaunam pagalbą ir iš specialistų, Pedagogikos ir psichologijos centro, Ugdymo plėtotės centro. Atsirado įvairios *metodikos, ateina specialistai į pagalbą*. Bet vis dėl to įstatyminė bazė ir materialinis aprūpinimas dar šlubuoja.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Visi centro darbuotojai, kaip komanda, gali siūlyti pasiūlymus, tik ne visada pavyksta į juos atsižvelgti, dėl minėtų finansinių galimybių.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Darbuotojai gali kelti kvalifikaciją kada tik tai nori. Jam yra sudaromos tam galimybės ir sąlygos. Kadangi mes esam švietimo įstaiga, tai privalomai turi kasmet išklausti atitinkamą valandų skaičių kvalifikacijos kėlimui ir pateikti atitinkamus dokumentus kur jei kelia tą kvalifikaciją. Visa problema ta, kad finansavimo kvalifikacijos kėlimui praktiškai nėra. Arba ieškome galimybių kur yra nemokamai, arba tiesiog darbuotojui tenka susimokėti iš savo kišenės.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Mes laikomės tokios pozicijos „noriu nenoriu, patinka nepatinka, bet reikia“. Taip kaip ir paklaustumėte kurio nors vaiko ar jam patinka eiti į mokyklą. Atsakytų, kad nepatinka. Dėl to didžioji dalis vaikų pateko į socializacijos centrą, kad nelankė mokyklų, darė nusikalstamas veikas. Todėl visos tos organizuojamos veiklos pas mus yra privalomos.

Sakykite prašau, kaip elgiatės jeigu vaikas atsisako dalyvauti organizuojamose veiklose?

Jeigu vaikas atsisako eiti į organizuojamas veiklas pirmiausia stengiamasi išsiaiškinti dėl ko tu atsisakai eiti, gal yra kokia nors priežastis, gal tu nesveikuoji, gal dar kažkas, o jeigu tiesiog nenori, tai vaikas žino, kad tai yra vidaus tvarkos taisyklių pažeidimas ir už tai bus taikomos nuobaudos, mano (direktoriaus) įsakymu, iš vaikų ir skatinimo ir drausminimo nuobaudų sistemos atitinkamai dedami plusai ir minusai ir nuo surinktų plusų ir minusų priklauso ar tu važiuosi į ekskursiją, ar eisi į baseiną. Tokios išvykos organizuojamos pagal galimybes, pagal mūsų centro turimą finansavimą, pagal socialinių partnerių su kuriais turime pasirašę bendradarbiavimo sutartis, galimybes rengti edukacines išvykas. Centro ugdytiniai labai laukia atvykstančių krepšininkų ir krepšinio fanų, su kuriais taip pat pasirašyta sutartis ir organizuojamos bendros veiklos į kurias vaikai noriai įsitraukia ir klausinėja ar tikrai atvyks. Rėmėjai suteikia galimybę dalyvauti krepšinio varžybose, kuriose vaikai noriai lankosi, organizuojamos treniruotės su krepšininkais, jų fanais ir jie ne tik atvyksta į vaikų socializacijos centrą, bet ir pasikviečia pas save. Stengiamės versti kaip galim.

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Kiekvienais metais centre vyksta vadinamas vidinis auditas įsivertinimas kažkokių tai organizuojamų veiklų. Apsprendžiam, apsitariam ir pasirenkam kažkokią tai sritį ir yra sudaryta darbo grupė, kuri

rengia klausimynus darbuotojam, juos platina, surenka, apibendrina ir pristato. Toliau yra administracijos atstovai, kurie atsakingi už tam tikras sritis, tai jų yra vertinimas, galų gale mano, kaip vadovo vertinimas. Aš kiekvieną rytą susitinku su vakar dirbusiais žmonėmis (po naktinės pamainos). Kiekvieną dieną 13 val. susitinku su į darbą atėjusiais auklėtojais, perduodu visą informaciją. Tai tarsi penkminutės susirinkimai informacijos perdavimui kiekvieną dieną, išskyrus savaitgalį.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Auklėtojai dirba savo metodinėje grupėje, mokytojai savo metodinėje grupėje. Tarpusavyje visi keičiasi informacija. Auklėtojai su mokytojais, būrelių vadovai su klasių auklėtojais. Centre vyrauja bendradarbiavimas, darbas komandoje.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais?

Vieni socialiniai partneriai lankosi pas mus kiekvieną savaitgalį, o taip pagal galimybes, pagal atskirus susitarimus.

Kaip stengiamasi įtraukti tėvus į veiklos organizavimą centre?

Centre du kartus per metus prieš Kalėdas ir Velykas organizuojami susitikimai, nes vis dėl to vaikai yra iš 16 – 17 skirtingų savivaldybių. Dėl to įtraukti tėvus į centro veiklas yra neįmanoma. Domėjimasis vaiku vyksta dvejopai: vieni domisi vaiku, atvažiuoja aplankyti dažniau, skambina telefonu, klausia, kaip sekasi. Kiti nerodo jokios iniciatyvos. Daugiau iniciatyvos yra iš mūsų pusės, kadangi patys skambiname, pasakojame. O jie... aha, gerai, ačiū. Ir taip iki sekančio karto kol mes patys paskambinsime. Yra ir tokių kuriems visiškai neįdomu.

15. Sakykite, kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

Žmogiškasis faktorius. Labai svarbu žmogiškasis faktorius, nes ne visi žmonės čia gali dirbti. Čia yra ne darbas, o gyvenimo būdas. Arba tu gali gyventi, arba negali gyventi. Ypatingai aš labai nemėgstu to požiūrio, kaip vadinu valdiškas darbas – atėjau, atbuvau ir nieko man negali prikišti. Mano darbo laikas baigėsi ir aš einu. Tenka ir vadinamus viršvalandžius neapmokant dirbti. Labai gerbiu žmones, kurie ateina, nepaslapstins ir jaunų žmonių, kurie aiškiai pasako, aš negalėsiu čia dirbti. Va tai gerbiu tokius žmones už jų atvirumą.

Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.

Viso gero.

Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės.

B interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Labą dieną, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė ir rengiu baigiamąjį magistro darbą. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Labą dieną, užėikite, prisėskite kur patogiau ir galėsimė pradėti. Pokalbį galite įrašinėti, manau ir Jums pačiai taip lengviau.

Ačiū. Audio įrašo medžiaga turėsiu tik aš ir Jūsų asmeniniai duomenys, įstaigos pavadinimas baigiamajame darbe nebus minimi dėl galimo lengvo įstaigos identifikavimo. Jeigu esate pasiruošusi galime pradėti. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Kokia Jūsų pareigybė?

Esu vyr. socialinė pedagogė

Koks Jūsų vadybinio darbo stažas?

Neturiu.

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

7 metai.

Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre?

Kadangi tai pirma mano darbovietė, tai darbo stažas taip pat 7 metai.

Jūsų amžius?

29 metai.

Ačiū už trumpą prisistatymą, dabar pereisime prie pagrindinių klausimų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Atvykus mokiniui į vaikų socializacijos centrą, mokinys priimamas vaiko gerovės komisijos posėdyje. Šiame posėdyje dalyvauja ne visi komisijos nariai, dažniausiai tai būna įstaigos vadovas, psichologė, socialinė pedagogė, pagalbos skyriaus vedėja, ugdymo skyriaus vedėja, bendruomenės slaugytoja, o kai nevyksta pamokos ir mokytojai, auklėtojai. Atvykus vaikui, atstovams pagal įstatymą į centrą, pasirašoma ugdymo santykių (mokymo) sutartis. Mokiniui duodamos vidaus tvarkos taisyklės. Susirenkama informacija, dėl kokių priežasčių mokinys pateko į socializacijos centrą, aptariami svarbiausi klausimai, kaip sveikatos problemos, pastebėjimai iš tėvų pusės. Po to vaiko gerovės komisijos posėdžio auklėtojas (jei jo dar nėra tai psichologė) vykdo vaiko anketavimą, kurio tikslas nustatyti vaiko problemines elgesio sritis, pagal kurias būna vėliau sudarytas individualus darbo planas su mokiniu.

2. Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Po vaiko gerovės komisijos posėdžio, auklėtojas (kartais psichologė) pasiima mokinį, supažindina su grupės mokiniais, kartu pasiima patalynę ir vaikas nuvedamas į grupę. Jei dar tuo metu vyksta pamokos, tai mokiniui dar neleidžiame eiti į pamokas, kad vaiko adaptacija vyktų sklandžiau. Ir dar mokinio paklausiame ar jis nori greitai įsilieti į grupę, ar norėtų truputėli pabūti vienas. Beveik 100% mokinių iš karto nori įsilieti į grupę ir būti joje. Socializacijos centre grupės sudarytos pagal klases. Adaptacinio periodo metu ypatingas dėmesys skiriamas vaiko stebėjimui, bendravimui su auklėtojais, aptariamoms nuobaudų ir skatinimo sistemos taisyklės, už ką galima gauti minusus ar tai plusus.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Mūsų centre nėra adaptacinės grupės, mes atsižvelgiame į vaikus, jog jie iš karto nori eiti į bendrą grupę, susipažinti su kitais vaikais, atskirai jų nelaikome. O adaptaciniu periodu teikiama specialistų pagalba, stengiamasi pasikviesti mokinį dažniau, stebėti kaip jis jaučiasi grupėje. Iškilus socialiniams klausimams, bendraujama su atstovais pagal įstatymą, tuomet leidžiame dažniau paskambinti artimiesiems, kad jie rodytų didesnę dėmesį, galbūt kažkokių priemonių reikia, bendradarbiaujame. Stengiamės įlieti mokinį į visas veiklas, kad vaikas kuo greičiau susidomėtų ar tai sporto, medžio būreliais. Ir jei tas mokinys linkęs pasišalinti iš socializacijos centro, nevedame į renginius, nes už pasišalinimus mokiniai renginiuose nedalyvauja.

4. Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Kaip minėjau, pirmą dieną vaikas nedalyvauja pamokose, o vėliau jis įsilieja į visas veiklas, daugiau stebimas. Jei vaikas bando pasišalinti iš centro, tada ribojame išvykumą, o veiklų organizavimas išlieka tas pats.

Kiek laiko užtrunka adaptacinis laikotarpis?

Įvairiai, vieni praėjus adaptaciniam laikotarpiui dar ne visiškai pripranta prie grupės, nėra linkę bendrauti, o kiti jau kitą dieną bendrauja. Pagal dokumentus iki dviejų mėnesių adaptacinis laikotarpis trunka mūsų įstaigoje, bet kategoriškai mes nenustatome laikotarpio, tiesiog stebime vaiką. Jei mokinys tinkamai adaptuojasi, visur dalyvauja, tai konsultacijų skiriame mažiau. Didesnę dėmesį skiriame tiems mokiniams, kuriems sunkiau mokykloje, kuriems sunkiau bendraujant.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Vyksta pamokos, kaip ir bendrojo lavinimo mokykloje.

Jos diferencijuotos pagal vaiko poreikius?

Pamokos pritaikytos, diferencijuotos pagal pedagoginės - psichologinės tarnybos išvadas. Mokytojai paruošia programas, jei iškyla nesklandumų, konsultuojasi su pedagogine - psichologine tarnyba. Kadangi mokinių skaičius klasėje nėra didelis, iki 8 mokinių, tai jiems teikiama pedagoginė - psichologinė pagalba specialiujų poreikių vaikams. Tokių mokinių turime apie 10 -13 vaikų. O centre iš viso yra apie 24 vaikus, o galimas didžiausias skaičius 30 vaikų.

6. Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Neformalus ugdymas organizuojamas po pamokų. Yra keturi būreliai: etikos ir saviraiškos, namų ūkio, sporto, medžio darbų būreliai. Jie yra privalomi.

O sakykite atsizvelgiama į vaikų nuomonę organizuojant būrelius?

Būreliai pagal vaikų norus specialius nėra organizuojami, nes tam šiuo metu **nėra lėšų** ir jų norai dažnai keičiasi.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Popamokinių užimtumą organizuoja ne tik centro vedėja, bet ir darbuotojai. Pavasarį ir vasarą vedėjai ir auklėtojos organizuoja išvykas, eina į muziejus. Aš, socialinė pedagogė, įtraukiau mokinius į socialinį projektą: vykstame į X komandos krepšinio varžybas, pas mus atvyksta X krepšininkai, X komandos fanai. X komandos centro administracija organizuoja socialines veiklas, bendrauja su mokiniais, žaidžia krepšinį arba gatvės krepšinį.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Susiduriame su tuo, kad neturime pakankamai didelio autobusiuko, kad galėtume vienu metu visus vaikus nuvežti į renginius, po kelis kartus vairuotojui tenka vežioti. Finansavimo trūksta, pavyzdžiui, jei suorganizuojame iškylą, susikuriame laužą, tai pačios auklėtojos nuperka iš savo asmeninių lėšų dešrelių, kurias galėtume kepti ant laužo. Į kiną būtų smagu vaikams nueiti, bet vėl susiduriame su ta pačia finansine problema.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Negaliu teigti, jog pagrindinis veiklos iniciatorius yra centro vadovas, nes to nėra. Daugelis darbuotojų yra iniciatyvūs, siūlo projektus, renginius, patys ieško partnerių.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Visi centro darbuotojai dalyvavo europiniame projekte, mokymus vedė visiems centro pedagogams Šiaulių universiteto dėstytojai bei taip pat Globalios iniciatyvos psichiatrijos projektas EQUIP, kuriame buvome apmokyti gydytojų metodika vesti grupes. Pradžioje aš ir psychologė buvome apmokytos dirbti ta metodika, vesti grupes. Šiuo metu mes jau baigėme vesti šeštą grupę. Vėliau dar dvi trenerės parengtos, turim metodiką, įrankį, kurį tikrai naudojame ir vykdomė. Ir visa centro vadovybė apmokyta. Kas liečia kvalifikacijos kėlimą, tai galime ieškoti patys seminarų, bet dauguma mokomi, o įstaiga neapmoka, nebent ypatingos reikšmės seminaras įstaigai arba viešųjų pirkimų mokymai, kurie yra apmokomi. O socialinio pedagogo ar psichologo kvalifikacijos kėlimo mokymai nėra apmokami, patys turime iš savo lėšų susimokėti. Neseniai skyriaus vedėja pakabino stendą, kur sukabinta informacija apie vykstančius nemokamus seminarus X miesto pedagogų kvalifikacijos centre, tad naudojames šia galimybe. O įstaigos vadovybė į mokymus išleidžia noriai, nekyla problemų.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Visos organizuojamos centro veiklos pas mus yra privalomos, mokiniai privalo jas lankyti.

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Centre organizuojamos veiklos vertinimas būna vidinis ir išorinis. Vidinis vertinimas vyksta per veiklos įsivertinimą, anketavimą (pagal tam tikras sritis), savęs įsivertinimas grupėje. Tam tikrais metais tyrinėja tam tikrą sritį (pvz.: neformalaus ugdymo), taip pat, vedėja stebi mokytojų, auklėtojų darbą, pedagogų klasės valandėles, viską aprašo bei išsako pastebėtus trūkumus, užpildo pastebėtų trūkumų lentelę. Išorinis vertinimas - išorės auditai, mokytojus stebi ugdymo skyriaus vedėja, po stebėtų pamokų pateikia išvadas, kurios yra daugiau patarimo pobūdžio. Pasako kas negerai, kuo galėtų tai pakeisti.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Centro darbuotojų darbas organizuojamas bendradarbiavimu bei darbu komandoje. Tačiau kaip ir visose įstaigose pasitaiko įvykių, kai vienai grandžiai neatlikus kažko, neprisiėmus atsakomybės, nukenčia visos sistemos darbas.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais?

Kaip ir minėjau, darbas su socialiniais partneriais organizuojamas per projektines veiklas.

O kaip dažnai yra organizuojamas darbas su socialiniais partneriais?

Pavyzdžiui garsus projektas "One time" vyksta antri metai. Yra labai daug sudaryta sutarčių su socialiniais partneriais, jos dažnai pasipildo, keičiasi, stengiamės pritraukti kuo daugiau naujų socialinių partnerių ir tuo pačiu išlaikyti jau esamus. Vykdomi socialiniai projektai su kunigais - katalikiškieji projektai, tai pat su profesinėmis mokyklomis, vaikai supažindinami su specialybėmis, parodoma darbo specifiška. Vaikams partnerių apsilankymas labai patinka, teigiamai juos veikia. Mokiniai vis klausinėja ar įvyks susitikimas su partneriais, ar eis žaisti krepšinio, ir pan.

O kaip pas Jus vyksta metodiniai susirinkimai, rezultatų aptarimas, susitikimai su vadovais?

Su auklėtojais, įstaigos specialistais kiekvieną dieną matomės, pasitariame iškilusiais svarbiais ir esminiais klausimais, dalinamės informacija. Taip pat bet kada yra galimybė vienu ar kitu kasdieniniu klausimu nueiti pasitarti su įstaigos vadovu ar pavaduotoja. Jei didesnė problema, organizuojamas vaiko gerovės komisijos posėdis, taip pat yra organizuojami metodiniai susirinkimai, rezultatų, iškilusių problemų aptarimas, neformalaus ugdymo susirinkimai, kurių metu skaitome pranešimus apie veiklas, dalinamės patirtimi.

15. Sakykite, kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

Įvardinsiu svarbiausią problemą - labai dažnai iškyla vaikų tarpusavio bendravimo problemos. Dažnai įvyksta konfliktai tarp mokinių, kurias būtina spręsti, ieškoti konfliktų sprendimo būdų. Mokome bendravimo įgūdžių, bet taip greitai neišmokysi to. O tai į jų bendravimą įneša daug sumaišties. Labai gaila, bet konfliktų sprendimas užima daug laiko, tad mažiau lieka laiko vaikų pažinimui, pagalbos teikimui jiems. Taip pat ir finansų stoka.

**Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.
Viso gero.**

Nėra už ką. Buvo smagu padėti. Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės.

C interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Laba diena, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė ir rengiu baigiamąjį magistro darbą. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Laba diena, prisėskite. Ar pirmą kartą lankotės mūsų centre?

Taip, pirmą kartą. Daugiau tenka darbiniais reikalais bendrauti telefonu su Jūsų įstaigos direktoriumi. Dėl to ir pasirinkau magistrinio darbo temą susijusią su darbu. Sakykite, ar neprieštaraujate, kad interviu metu pokalbį įrašinėsiu?

O, tai turime bendrų darbinių reikalų. Žinoma, kad neprieštrausiu.

Ačiū. Audio įrašo medžiaga turėsiu tik aš ir Jūsų asmeniniai duomenys, įstaigos pavadinimas baigiamajame darbe nebus minimi dėl galimo lengvo įstaigos identifikavimo. Jeigu esate pasiruošusi galime pradėti. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Kokia Jūsų pareigybė?

Esu c.

Kokia Jūsų vadybinė kategorija?

3 vadybinė kategorija.

Koks Jūsų vadybinio darbo stažas?

9 metai.

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

20 metų.

Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre?

Virš 20 metų įstaigoje, bet vaikų socializacijos centru vadinasi nuo 2008 metų.

Jūsų amžius?

55 metai.

Ačiū už trumpą prisistatymą, dabar pereisime prie pagrindinių klausimų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Atvykus vaikui į centrą yra organizuojamas vaiko priėmimas, kuriame dalyvauja direktorius ir vaiko gerovės komisijos nariai. Vyksta susipažinimas su vaiku ir su vaikų lydinčiais asmenimis. Visi grupės nariai pagal savo veiklos sritis klausinėja atvykusius: tiek vaiką, tiek lydinčiuosius. Bando pokalbio metu gauti pirminę informaciją. Susipažinimas vyksta žodine forma panašiai valandą, kartais ilgiau. Pasirašomos sutartys.

2. Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Yra atliekamas anketavimas, sudaromas individualaus darbo su vaiku planas, numatomos taisytinios sritys tiek specialistui, tiek mokytojui, tiek auklėtojui, tiek sveikatos specialistams ir pradeda kiekvienas savo srityje darbą.

O anketavimą kas atlieka?

Mūsų psichologė.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Priėmimo metu vaikas supažindinamas su taisyklėmis: kas tas adaptacinis laikotarpis, kiek jis tęsiasi. Paklausiamo vaiko ar jis nori gyventi skyrium ar su grupe. Dažniausiai vaikai nori bendrauti su kitais vaikais. Ir tada stebime vaiką, dažnai jis yra aptariamasis penkminutėse, perduodant budėjimą auklėtojams, jam padidintas dėmesys, aptarinėjama jo adaptacija.

O kokie specialistai daugiausiai teikia pagalbą dirbant su vaiku tuo metu?

Psichologas ir socialinis pedagogas.

4. Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Adaptacijos laikotarpiu daugiau žvalgomasi, stebima, o po tam tikro laiko, kai vaikas atsiveria yra konkretinamos veiklos, smulkinamas planas ir dirbama su vaiku.

Kaip smulkinamas priežiūros planas?

Auklėtojos mato ko vaikui trūksta: ar tai elgesio korekcijos, ar bendravimo su vaikais, ar su suaugusiais (panašiai vaikai atsiveria labiau po mėnesio), tada planas peržiūrimas ir taisomas pagal poreikį.

Kiek laiko trunka Jūsų įstaigos adaptacinis laikotarpis?

Iki dviejų mėnesių. Nebūna niekada, kad savaitę tai truktų.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Šiuo klausimu galėsit konkrečiau paklausti kitos skyriaus vedėjos, kuri atsako už formalų ugdymą. Bet veikla pritaikyta individualiai pagal vaiką ir pagal bendrus ugdymo reikalavimus, kaip ir visose švietimo įstaigose.

6. Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Yra grupės auklėtojai, yra būreliai ir darbo grupės. Vaikai gyvena klasių principu ir auklėtojos organizuoja visą veiklą po pamokų: vaikai lanko būrelius, išeina į išvykas, dalyvauja ir ruošiasi renginiams, projektams, lankosi bibliotekose, bendrauja su specialistais, dalyvauja klasės valandėlėse.

Tai kiekvieną dieną jie turi kažkokį užsiėmimą?

Vyksta po porą būrelių, valanda bibliotekoje, valanda auklėtojai higienos įgūdžių mokymų, socialinių įgūdžių (apsipirkimo parduotuvėje). Per dieną jie yra užimti labai ir to laisvo laiko yra labai mažai.

O kada jie turi laisvą laiką?

Vakare. Prieš miegą televizorių žiūri, savitvarka.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Mūsų įstaigoje visos iniciatyvos yra sveikintinos. Bet svarbu paminėti, jog pas mus yra programinės darbo grupės, kurios organizuoja vaikams neformalaus ugdymo veiklas. Prie to turi prisidėti ir grupės auklėtojos, kurios teikia savo pasiūlymus, ir tampa taip pat organizatorėmis. Suplanavus galimą veiklą, žiūrime finansinę situaciją ir tada nusprendžiam kuo galim padėti.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Finansinė padėtis, materialiniai ištekliai. Pas mus geranoriški žmonės dirba, kiek gali, tiek prisideda prie centro veiklos organizavimo.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Pas mus to tikrai nėra, visi siūlo ir priimame bendrą sprendimą.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Gali dalyvauti, jie lanko seminarus ir taip kaip priklauso pagal kvalifikacijos kėlimo modelius. Išleidimo į seminarą problemos nėra, nes dirba kas trečia dieną. O jei laikas sutampa, susikeičia darba, arba jei vėluoja, organizuojame vaikų užimtumo veiklos pakeitimą kita veikla.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Yra vaikų savivalda, jie dalyvauja programinėse grupėse.

Galite detalizuoti kas tai yra programinė grupė?

Tai alkoholio, tabako, narkotikų ir smurto prevencija vykdoma. Auklėtojos organizuoja renginį, reikia pasiruošti iš anksto: padaryti pakvietimus, susirasti filmą, pasiimti kompiuterį, pajungti multimedija. Kitos grupės fizinio aktyvumo, sveikatinimo ir panašiai.

Kokie sunkumai iškyla siekiant vaiką įtraukti į organizuojamą veiklą?

Mūsų vaikai nesišalina organizuojamų veiklų. Žinoma, yra ir išimčių, bet vaikai noriai padeda ir aptarnaujančiam personalui ir žiemą ir vasarą, sniego kasimui, lapų grėbimui ar pakalti ką nors.

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Stebimos valandėlės, renginiai, pildomos stebėjimo formos, aptariama, kviečiami kolegos į kitų kolegų renginius, diskutuojama.

O vyksta vidiniai ar išoriniai auditai?

Taip, vyksta vidaus įsivertinimas. Arba atvyksta ir atlieka išorinį vertinimą.

Kas kiek laiko vyksta vidinis vertinimas?

Kas metai anketuojant tam tikrą sritį tobulintą sritį. Šiomet pasirinkome strateginę sritį.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Pas mus viskas vyksta komandoje. Vienam padaryti būtų labai sunku, kadangi vaikui reikia informacijos iš įvairių sričių. Grupėje yra trys auklėtojos, auklėtojos - mokytojos, specialistai, programinės grupės. Mes dirbame tik komandiniu principu. Neperdavus informacijos, negali turėti viso vaizdo, o informacija yra labai svarbi kitiems kolegoms.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais?

Yra projektai, renginiai planuojami.

Noriai vaikai į jį įsitraukia?

Labai noriai, nes neturime per daug, tai vaikai labai noriai dalyvauja.

Sakykite, o kaip įtraukiami tėvai, kurie gyvena arčiau į organizuojamas centro veiklas?

Tėvai tikrai nedalyvauja veiklose. Daugelis vaikų nėra iš Kauno. Jie daugiau bendrauja telefonu, nes daugelis tėvų toli gyvena, pavyzdžiui gaunant pašalpą atvažiuoti iš Klaipėdos yra labai sudėtinga.

O kaip pas Jus vyksta darbuotojų susirinkimai, rezultatų aptarimas, susitikimai su vadovais?

Visuotinis ataskaitinis susirinkimas vyksta metuose kartą, pasibaigus semestru mokytojų tarybos posėdis būna, o auklėtojų metodinė grupė kas antrą mėnesį. Vaiko gerovės komisija kas mėnesį ir pagal poreikį organizuojama. Penkminutės vyksta kiekvieną rytą, jos metu perduodama direktoriui informacija kas vyko vakare ir naktį. Tai pat jos vyksta atvykus auklėtojui į darbą, po pamokų, nes keičiasi auklėtojas. Taip pasidalinama informacija.

15. Sakykite, kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

Kaip sunkumą įvardinčiau finansinių išteklių sritį, nes riboja galimybes. O su kolektyvu problemų nėra, mes kalbame ta pačia kalba, su vaikais sutariu taip pat gerai, pagiriu juos renginių metu, stebiu, pasiaiškinu situacijas konfliktų metu individualiai.

Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.

Viso gero.

Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės rašant darbą.

Ačiū.

D interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Laba diena, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė ir rengiu baigiamąjį magistro darbą. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Laba diena, užeikite, galvoju su kuo aš čia tariausi susitiki šiandien. Tikiuosi klausimai nebus sudėtingi.

Klausimai tikrai lengvi ir susiję su Jūsų darbu, tad manau lengvai pavyks atsakyti. Sakykite, ar sutinkate, kad pokalbis būtų įrašinėjamas? Audio įrašo medžiagą turėsiu tik aš ir Jūsų asmeniniai duomenys, įstaigos pavadinimas baigiamajame darbe nebus minimi dėl galimo lengvo įstaigos identifikavimo. Jeigu esate pasiruošusi, galime pradėti. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Taip, galite įrašinėti ir pradėdam.

Kokia Jūsų pareigybė?

Esu formalaus ugdymo skyriaus vedėja.

Kokia Jūsų vadybinė kategorija?

3 vadybinė kategorija

Koks Jūsų vadybinio darbo stažas?

10 metų.

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

27 metų.

Koks Jūsų darbo stažas šiame vaikų socializacijos centre?

12 metų.

Jūsų amžius?

57 metai.

Ačiū už trumpą prisistatymą, dabar pereisime prie pagrindinių klausimų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Pirmiausia, vaiko gerovės komisija sutinką vaiką ir išnagrinėja jo dokumentus, susipažįsta, papasakoja apie įstaigą. Kadangi esu vaiko gerovės komisijos pirmininkė, aš atsakau už informacijos perdavimo apie vaiką buvusiai mokyklai. Tada atliekama vaiko apklausa (pagal parengtą klausimyną).

Kiek trunka susitikimas su vaiku?

Gali būti valandą ir daugiau.

Kokių specialistų komandą sudaro vaiko gerovės komisija?

Direktorius, vedėjos, psichologė, du mokytojai, dvi grupės auklėtojos, socialinės pedagogės, sveikatos priežiūros specialistas.

2. Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Kartais būna, jog pratęsiame adaptacinį periodą. O pagalba tokia, kad vaikui atvykus į centrą, iš karto su juo pradeda dirbti specialistų komanda: pirmiausia vaikas ištiriamas pagal metodikas, sudaromas individualus planas, socialinės pedagogės prižiūri vaikus ir sprendžia jų problemas.

O sakykite kiek laiko trunka adaptacinis laikotarpis centre?

Adaptacinis laikotarpis nėra apibrėžtas konkrečiu laiku, bet panašiai trunka apie dvi savaites.

O vaikas individualaus plano sudaryme dalyvauja?

Taip, pirmiausia organizuojama apklausa vaiko, kurios pagrindu sudaromas planas.

O anketavimą kas atlieka?

Mūsų psichologė.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Priėmimo metu vaikas supažindinamas su taisyklėmis: kas tas adaptacinis laikotarpis, kiek jis tęsiasi. Paklausime vaiko ar jis nori gyventi skyrium ar su grupe. Dažniausiai vaikai nori bendrauti su kitais vaikais. Ir tada stebime vaiką, dažnai jis yra aptariamasis penkminutėse, perduodant budėjimą auklėtojoms, jam padidintas dėmesys, aptarinėjama jo adaptacija.

4. Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Mažesnis susitikimų skaičius su specialistais, jei nėra poreikio. Adaptaciniu laikotarpiu stebimas vaikas, keičiamės apie jį informacija, kaip jis adaptuojasi su savo grupe, klase. Ir kai adaptacija baigiasi, tai susitikimų skaičius su specialistais sumažėja, bet nenutrūksta.

Po kiek laiko vaikas integruojamas į mokyklą?

Iš karto kitą dieną.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Pagal bendruosius ugdymo planus, kaip ir visose bendro ugdymo mokyklose.

Bet atsizvelgiama į vaiko poreikius, individualizuota programa?

Taip, jei vaikas atsiveža pažymą apie programos pritaikymą, tai mes išnagrinėjame ta pažymą, parašome direktoriaus įsakymą, kad mokytojai paruoštų individualizuotą programą. Tada šios programos svarstomos vaiko gerovės komisijoje ir kai jos patvirtintos, mokytojai dirba pagal tas programas.

Tai galime teigti, kad pamokose ypatingas dėmesys skiriamas vaiko poreikiams?

Taip.

6. Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Pas mus yra keturi būreliai ir grupių auklėtojai, kurie organizuoja įvairias veiklas po pamokų pagal veiklos planus.

O į būrelius visi vaikai įtraukti?

Pas mus visi privaloma tvarka eina į visus būrelius.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Yra rašoma bendra veiklos programa visiems metams (nuo sausio mėnesio iki kitų metų sausio mėnesio). Tačiau visi darbuotojai gali metų eigoje papildyti šią veiklos programą pagal situaciją ir įtraukti naują veiklą į programą.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Finansų trūkumas ir nenoras priimti mūsų vaikus viešosiose įstaigose, baimė dėl jų elgesio, išankstinis nusistatymas prieš juos. Kaip pavyzdys, esame sudarę bendradarbiavimo sutartis su profesinėmis mokyklomis. Anksčiau mes veždavome vaikus pas juos, o šiemet profesinių mokyklų atstovai patys panorą pas mus ateiti, kad vaikai nesimaišytų pas juos, nebūtų konfliktų, netrukdytų dirbti. Nes buvo atvejų, kai mūsų vaikai nuėję į profesines mokyklas sugadino daiktus.

Kaip pas Jus organizuojamas profesinis orientavimas?

Pas mus veiklos programa yra suskirstyta į darbo grupės. Viena iš jų ir yra profesinis orientavimas. Į kurią įeina ir būrelio vadovo, ir technologijų mokytojų veiklos. Kas įeina į tą grupę, tas ir organizuoja.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Direktorius nėra pagrindinis veiklų iniciatorius, jis tik duoda leidimą vykdyti veiklas.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Kiek darbuotojui reikia, tiek dalyvauja, svarbu suderinti mokymus su darbo laiku. Apmokėjimas iš savo lėšų. Nebent seminaras duotų naudos visam centrui, o ne tik tam darbuotojui, tuomet būtų apmokama iš centro lėšų.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Trumpalaikius planus darant, bandome sužinoti ko jie nori, bet ilgalaikius planus mes parengiame be vaikų dalyvavimo. Bet dažniausiai vaikai dalyvauja noriai veiklose. Aišku būna atvejų, kai pakviečiame specialistą, ar suorganizuojame filmo žiūrėjimą, o vaikas tiesiog pasako "ne, nenoriu, neisiu".

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Aš kaip ugdymo skyriaus vedėja vykdu mokytojų darbo stebėseną, o kito skyriaus vedėja vykdo grupių auklėtojų ir specialistų stebėjimą.

Vyksta vidiniai auditai, vidaus įsivertinimas. Ši darbo grupė dirba visus metus, o ataskaita pateikia kartą metuose. O skyrių vedėjos savo planuose numato kokias veiklas kiekvieną mėnesį tikrins.

O kaip mokytojai, grupių auklėtojai reaguoja į tokį vertinimą?

Nesmagu, aišku, bet iš anksto susideriname, pranešame ir nekyla jokių problemų. Pavyzdžiui, metodinė grupė nurodo, jog vasario ir kovo mėnesiais bus stebimos pamokos, tai mokytojai žino ir yra

pasirengę tam. Be to su mokytoju asmeniškai dar deriname kada būtų galima stebėti. Po stebėjimų pamatytas klaidas, trūkumus aptariame su tikrinamu darbuotoju. Tai daugiau konsultacinis stebėjimas.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Centre vyrauja darbas komandoje, tai atsispindi veiklose. Bendradarbiavimas tarp darbuotojų taip pat vyksta. Pavyzdžiui, kol vyksta pamokos, aš būnu mokykloje, sprendžiu problemas, kurios išskyla, padedu mokytojams. Nėra taip, kad darbuotojai dirbtų pavieniui.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais? Kaip dažnai vyksta susitikimai?

Retai vyksta iš tikrųjų susitikimai su socialiniais partneriais. Viskas priklauso koks tai socialinis partneris ir koks yra susitarimas.

Kaip dažnai darbuotojai darbe susitinka per susirinkimus?

Grupių auklėtojai kiekvieną dieną susitinka penkminutėse, perduoda informaciją.

15. Sakykite, kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

Labai trūksta pas mus šiuolaikinių priemonių, dirbame su elementariais vadovėliais, kompiuteriu ir internetu. Jokių šiuolaikiškų darbo priemonių neturime. Labai nesuvienodinti visų socializacijos centrų dokumentai. Mes rengiame vaikui keturis planus ir kiekvienas socializacijos centras rengia juos pagal save, nėra reglamentuotos formos. Pirmas - individualus planas, kuris sudaromas su psichologe, kai vaikas atvyksta į socializacijos centrą. Antras planas kuriamas mokykloje, tai individualus tik su ugdymu susijęs planas ir pan. Dar viena problema, jog nėra sukurtų vieningų dokumentų. Kai atvažiuoja mūsų tikrinti specialistai, kartais nesutampa formos mūsų pildomos, nes kiekviena įstaiga daro juos savo nuožiūra. Finansai dar didelis trūkumas, pavyzdžiui vasarą mes neturim galimybės užtikrinti užimtumą vaikų.

O kaip pas Jus vaikų išleidimas iš centro vykdomas?

Jei vaikas nepažeidinėja vidaus tvarkos taisyklių, praėjus ne mažiau nei dviems mėnesiams, gali būti išleidžiamas mokinių atostogoms. Kai vaikas išvažiuoja atostogų, yra užpildoma forma, kad vaiko atstovas pagal įstatymą, kuris pasiėmė vaiką, įsipareigoja ir yra atsakingas tuo metu už vaiko elgesį. Jei vaikas nustoja elgtis pagal taisykles, jis gali būti grąžinamas į centrą.

Dėl kokių aplinkybių pas Jus patenka daugiausia vaikų?

Dėl nusikalstomų veikų daugiausia, dėl mokyklos nelankymo yra tik keli 3 - 4 vaikai.

O kaip su vaikų priklausomybėmis pas jus centre?

Daug vaikų rūkančių yra. Yra buvusių vaikų, kurie vartojo narkotikus. Visi praktiškai vaikai yra su emocijų, elgesio sutrikimais.

O centre yra vaikų su psichikos sutrikimais?

Pas mus centre lengvas protinis atsilikimas leistinas ir šiuo metu turime du tokius vaikus.

Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.

Ačiū už pokalbį.

Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės.

E interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Labą diena, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Labą diena, kaip tik Jūsų laukiau, nes turiu pertrauką iki sekančio užsiėmimo. Prisėskite ir galite klausinėti. Tikiuosi klausimai nebus sudėtingi.

Ačiū. Sudėtingų klausimų nebus. Sakykite, ar galiu įrašinėti pokalbį? Audio įrašas niekur nebus viešai skelbiamas. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Tikrai galite įrašinėti.

Ačiū. Trumpai pristatykite savo pareigybę, pedagoginio darbo stažą, amžių ir kiek laiko dirbate vaikų socializacijos centre.

Esu auklėtoja metodininkė. Pedagoginio darbo stažas yra 26 pilni metai, dirbu nuo šios įstaigos įsteigimo pirmos dienos tuos 26 metus, dar kai ši įstaiga nesivadino vaikų socializacijos centru. Mano amžius 50 metų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Pas mus yra sudaryta darbo grupė – vaiko gerovės komisija, ten yra įvairūs specialistai, direktorius, pavaduotoja ir kiti, jie ir priima tą naujai atvykusį vaiką. Toks būna pats pirmas žingsnis. Tai tiek.

2. O sakykite prašau, kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Tai kaip ir visur adaptaciniame laikotarpyje supažindinamas vaikas su pastatais, darbotvarke, dienotvarke, pasirašytinai su vidaus tvarkos taisyklėmis, nuobaudomis, skatinimais. Visu tuo, kas yra mūsų kasdienybė. Tai kaip ir sakau supažindinam su visais dokumentais, veikla, su grupės draugais, pamokų tvarkaraščiais, su reikalavimais, kokie yra pas mus keliami ir vaikas grynai stebimas kokias porą savaitių.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Jam užvedama individuali byla ir **dirbama su tuo vaiku pagal individualų planą**. Tiesiog per tą adaptaciją įvedam vaiką į viso centro veiklas.

Tai ar gerai supratau, kad kiekvienas vaikas turi atskiras individualias bylas?

Taip, kiekvienas vaikas turi individualų darbo planą, kurį sudaro skirtingų sričių specialistai, paskui grupėje dirbantys trys auklėtojai dar padaro jam atskirą planą.

O tie planai saugomi pas grupės auklėtojas?

Taip, visos bylos yra pas mus grupėje, kadangi, bet kurią minutę, kiekvienas pokalbis, kiekvienas įvykis yra fiksuojamas byloje ir paskui labai lengva rašyti charakteristikas, ar jeigu kokių duomenų reikia apie tą vaiką. Tai viskas ten yra.

4. Sakykite prašau, kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Kažkokių pagrindinių skirtumų gal nėra. Kuo greičiau tas vaikas įsilieja į grupės veiklą, tuo jam lengviau dalyvauti ir būreliuose, ir pamokose. Per tą stebėseną, adaptaciniame laikotarpyje matome ar jam bus labai lengva prie tų vyresnių pritaipyti, ar jį reikia truputį pasaugoti ir daugiau su juo pabūti individualiai, daugiau stebime patį vaiką.

O kaip vaikas parenkamas į konkrečią grupę?

Pas mus pagal klases. Jeigu pavyzdžiui atvyksta septintokas, tai jis ir eina į antrą grupę, kurioje yra septintokai. Jeigu aštuntokas, tai jis eina į tą grupę, kurioje gyvena aštuntokai. Amžius vaikų įvairus. Pas mane grupėje yra vaikai nuo 13 iki 16 metų. Mes bandėme čia visaip daryti: ir pagal metus, ir pagal klases, pagal giminytės ryšį ar padarytus nusikaltimus, bet šitas variantas yra geriausias, nes derinamės prie pamokų tvarkaraščio. Tada jeigu nėra pirmos pamokos, tai visi vaikai yra vienoje grupėje. Jeigu nėra paskutinės pamokos, tai vaikai vėl visi kartu grįžta į grupę.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Formalus ugdymas, kaip ir visose mokyklose organizuojamas. Vaikai turi pamokas, pamokų tvarkaraštį. Sudaroma mokymo programa pagal vaiko poreikius ir mokytojas tada dirba su vaiku, laikosi jos. Bent jau privalo laikytis, aišku keik pavyksta, kiek nepavyksta laikytis, nes tai priklauso ir nuo vaiko norų, mokytojo pastangų. Bet mokytojai labai geranoriškai atsižvelgia, prieina, konsultuoja ir vaikas kuris nori tikrai gali išmokti ir pasiekti daugiau.

Tai kaip suprantu, vaikas turintis mokymosi sunkumų visada gali kreiptis į mokytoją prašydamas pagalbos.

Taip, žinoma, visada. Nebūtinai iš mokytojo, bet iš kiekvieno dirbančio čia darbuotojo ir net kiaurą parą.

6. Sakykite prašau, o kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Neformalusis yra būreliai, veiklos grupėje pavyzdžiui pedagoginė pamokėlė. Mes turim nustatytą pastovų būrelių lankymo planą griežtai struktūruotą. Būrelių vadovai turi tam tikrą valandų skaičių kiek jiems priklauso ir tas valandas išdalina visoms grupėms. Tai pavyzdžiui vieniems vieną dieną būna sporto būrelis, kitą dieną medžio būrelis, trečią dieną etikos būrelis. Taip ir keičiamės. Kiekvieną dieną vaikai turi po kažkokį vieną ar du būrelius. Būrelių trukmė apie vieną akademinę valandą. Pas mus, sakau, dienvarkė ir būrelių laikas surašytas minučių tikslumu. Aišku, būna ir nuokrypių nuo dienvarkės, nes tai serga, tai nuotaikų kaitos. Taip pat sukeičiame veiklas vietomis, nes būna pavargę

po 8 pamokų. Yra centre pliusų minusų sistema, tai už pirmas tris vietas surinkus daugiausiai pliusų vežami į baseiną vaikai ir pagal galimybes vyksta į ekskursijas.

O sakykite kada vaikai turi laisvą laiką?

Pavyzdžiui po pamokų iki būrelio. Va dabar mano vaikai turi laisvą laiką po pamokų ir jie žaidžia lauke, krepšinio aikštelėje, nes šiandien mes būrelio neturime. Mano grupėje šiai dienai yra 5 vaikai, leistina iki 8.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Darbuotojai gali viską daryti jeigu nori. Mes galime inicijuoti išėjimą, žygį už centro teritorijos, tačiau labai riboja finansų stoka. Stengiamės eiti pasivaikščioti į parką, mišką, treniruoklių aikštelę esančia netoliese, X aikštę, X pilį, muziejus aplankyti. Ir patys vaikai labai nori tų išėjimų, tačiau pinigų trūkumas labai stabdo viską, nes visur einame pėsčiomis kiek galime.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Be jau minėtų finansinių sunkumų, sunku atsižvelgti į kiekvieno vaiko poreikius, nes skiriasi jų amžius, norai. Todėl sėdam ir šnekamės, kad šiandien darysime tą ir tą, o tada rytoj darysime taip ir taip. Šiandien atsižvelgiam į vienų norus, o rytoj bandysim į tavo norus. Tiesiog viskas vyksta grupei kartu organizuotai. Jeigu pildyti kiekvieno norą, tai persiplėši į 5 dalis. Vienas norės miegoti, kitas prie kompiuterio sėdėti, trečias futbolą žaisti, ketvirtas pasivaikščioti.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Visi kas turi noro, tik direktorius tvirtina galutinai.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Yra organizuojami mokymai, seminarai, kuriuose galime dalyvauti, bet stengiamės rinktis nemokamus seminarus, nes niekas mums jų neapmoka. Būna mokymai organizuojami ir centre.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Pas mus yra žodis „reikia“ ir negali būti noriu ar nenoriu, kadangi čia ne sanatorija, ne poilsio namai, o yra įstaiga ir darom tą ką reikia. Aišku, ieškome būdų, kaip išsisukinėti, kaip išlaviruoti, kaip pritraukti, ką pažadėti, kaip ir su vaikais.

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Tai yra kiekvieno padalinio kuriojantis vadovas, kuris kartais, praeina per grupes, stebi vedamus renginius, veiklas. Taip pat kiekvienais metais vyksta įstaigos vidaus įsivertinimas. Aš priklausau tai grupei įsivertinimo. Pasirenkam kažkokią silpną sritį, darome anketinę apklausą, paskui teikiame išvadas, rekomendacijas.

O sakykite anketinę apklausą teikiate įstaigos darbuotojams ir vaikams?

Taip.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Be abejo, svarbu dirbti visiems drauge, komandoje, bendradarbiauti, nes pavyzdžiui mes trys auklėtojai keičiamės kas trečia para ir dalinamės informacija, taip tarpusavyje bendradarbiaudami ir tai ne tik darbo metu, bet ir po darbo, nes būna visokių dienų.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais?

Turim mes tų partnerių. Mūsų socialinės pedagogės labai aktyviai įsijungusios į organizuojamą darbą su socialiniais partneriais. Jau gal treči metai vieni partneriai atvyksta pas mus kas 2-3 savaites, duoda bilietus į varžybas.

15. Kaip dažnai centre vyksta darbuotojų susirinkimai?

Tokie mini susirinkimai ir problemų aptarimai kaip aš sakau vyksta kiekvieną dieną. Grupės auklėtojai ryte išeidami iš darbo mini informaciją direktoriui susakome, kas įvyko per tą parą ir atėjus į darbą 13 val. susirenkame trumpai informacijai išgirsti.

Metodiniai susirinkimai vyksta kas mėnesį ar kas du, pagal poreikį. Tai dalijimasis gerąja patirtimi, pranešimų skaitymai, kursų medžiaga, problemų sprendimu ir vaiko gerovė būna. Aišku būna sušaukiamas vaiko gerovės posėdis ir ekstra atveju iš tų narių, kurie dirba. Bet taip, tai vaiko gerovės komisijos posėdis organizuojamas į 2 ar 3 mėnesius kartą ir visada prieš atostogas ir šventes. Daugiausia pas mus centre vaikų yra už nusikalstamas veikas: vagystes, plėšimus, nors ir už bėgimą iš namų, mokyklos nelankymą. Šiaip vaikai daugiausia yra iš globos namų, arba šeimų, kur mamos vienos augina vaikus, nors vienetai ir iš normalių.

16. O sakykite, kokius sunkumus iš savo darbinės patirties galėtumėte įvardinti?

Tai kaip ir minėjau **didžiausi sunkumai dėl finansų**. Mes netgi važiuoti negalime nemokamai mieste, visur einame pėsčiomis, o kiek galime apeiti. Būna ir taip, kad nesusikalbi su vaiku, ta **dažna jų norų kaita, bei konfliktų būna**, bet pavyksta juos užgesinti.

Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.

Viso gero.

Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės.

F interviu rezultatai

Interviu laikas 2015 balandžio 23 d.

Laba diena, esu Evelina Darvidė II k. magistrantė ir rengiu baigiamąjį magistro darbą. Buvome su Jumis susitarę dėl susitikimo ir interviu.

Laba diena, prisėskite kur patogiau.

Ačiū. Ar sutinkate, kad pokalbis bus įrašinėjamas? Audio įrašo medžiaga turėsiu tik aš ir Jūsų asmeniniai duomenys, įstaigos pavadinimas baigiamajame darbe nebus minimi dėl galimo lengvo įstaigos identifikavimo. Jeigu esate pasiruošusi galime pradėti. Pradžioje užduosiu klausimus susijusius su Jumis, o vėliau pereisime prie pagrindinių interviu klausimų.

Sutinku. Pradedam.

Kokia Jūsų pareigybė?

Esu vyr. matematikos mokytoja.

Koks Jūsų pedagoginio darbo stažas?

10 metų.

Jūsų amžius?

57 metai.

Ačiū už trumpą prisistatymą, dabar pereisime prie pagrindinių klausimų.

1. Papasakokite prašau apie organizuojamus procesus/veiklas vaikui atvykus į centrą?

Atvykus vaikui sužinome informaciją apie vaiką: klasę kurioje mokosi, kokie įvertinimai, pagal kokią programą mokosi. Aš kaip mokytoja labiau gilinuosi į veiklas mokykloje, ne centre.

O sakykite mokytojas dalyvauja vaiko gerovės komisijoje tik jam atvykus į centrą?

Ne, mokytojas vaiką pamato, kai jį atveda į klasę.

Tai Jūs tą vaiką pamatote kitą dieną?

Dažniausiai taip, kitą dieną, priklauso nuo to, kada atveda, kartais ir tą pačią dieną.

2. Kokia pagalba teikiama vaikui adaptaciniame laikotarpyje? Kaip vyksta procesas?

Psichologo, socialinio pedagogo ir kitų specialistų teikiama kompleksinė pagalba.

3. Kaip organizuojama vaiko veikla adaptacijos laikotarpiu?

Duodamas pirmiausia patikrinamasis žinių testas (**mokykloje**), kad žinotume, kuriame jis lygyje. Rezultatai kartais būna labai blogi, kartais vidutiniškai. O testas parengtas iš esminių dalykų pagal amžių.

4. Kokie pagrindiniai skirtumai vaiko veiklos organizavime adaptacijos laikotarpiu ir po jo?

Adapciniu laikotarpiu vaiką ypatingai stebi iš visų pusių, ne tik iš mokymosi pusės, bet kaip jis bendrauja, kaip kiti vaikai elgiasi su juo, kaip priima.

5. Kaip organizuojamas formalus ugdymo procesas centre?

Ugdymo procesas - vyksta pamokos po 45 minutes. Klasėje yra iki 8 mokinių. Vidurkis panašiai 6 - 7 mokiniai, skaičius dažnai keičiasi. Kartą buvo 9, bet sumažėjo.

Kaip pagalba teikiama formaliajame ugdymo procese?

Mokymas vyksta pagal pagrindines ugdymo programas, bet padirbus keletą pamokų, pastebi ką vaikas žino, kur yra spragos. Tada ruošiesi kiekvienai pamokai, ruošiesi informaciją, kad tik vaiką sudominti, kad jis suprastų ir galėtų atlikti užduotis. O užduotys siejamos su gyvenimiškomis situacijomis, ne tik iš vadovėlio.

Sudaryta programa yra individualizuota pagal vaiko poreikius?

Programos gali būti individualizuotos arba pritaikytos pagal poreikius. Bet jei nenustatyta pritaikymų, tuomet vaikus mokome pagal pagrindines ugdymo programas kaip ir kitose mokyklose. Kiekvienam vaikui parenki užduotis pagal jo lygį, žinias.

6. Kaip organizuojamas neformalusis vaikų ugdymas?

Mokykloje to nėra, tai profesinis mokymas, integruoti dalykai. Mokymosi atžvilgiu, bet kada vaikas klausia, konsultuojasi, duodame papildomus darbus, jei tik yra noro iš vaikų pusės.

7. Kokias galimybes turi centro darbuotojai organizuoti vaikų neformalaus ugdymo veiklas?

Visi centro darbuotojai gali organizuoti vaikų neformaliojo ugdymo veiklas. Tad vedame daug renginių, integruotas pamokas, projektus darome, integruotas veiklas ir pan.

Kaip dažnai vyksta integruotos pamokos, projektai?

Kaip susiplanuojame. Konkrečiai suplanuota integruota pamoka mokyklos mastu, per mėnesį panašiai vieną kartą vyskta.

8. Su kokiais sunkumais susiduriama organizuojant centro veiklas?

Priemonių trūkumas, jų visai neturime. Pamokų metu taip pat jų labai trūksta. Turime tik nešiojamą kompiuterį. Finansiniai ištekliai labai prasti, tenka knygas pirkti iš savo lėšų.

9. Kas yra pagrindinis veiklų iniciatorius?

Visi centro darbuotojai yra veiklų iniciatoriai.

10. Kaip dažnai centro darbuotojai kelia savo kvalifikaciją, dalyvauja mokymuose?

Kvalifikacijos kėlimo kursuose dalyvaujame dažnai. Net į mūsų centrą atvažiuoja specialistai pravesti kursus. Kvalifikacijos kėlimas vyksta nuolatos. Dalyvaujame ir miesto kvalifikacijos kėlimo kursuose, konferencijose. Svarbu tik susiderinti laiką.

11. Kaip vyksta ugdytinių įtraukimas į VSC veiklas?

Jos yra privalomos ir vaikai jose dalyvauja.

12. Kaip centre vyksta organizuojamos veiklos stebėseną, vertinama kokybė?

Ugdymo skyriaus vedėja vykdo tai, stebi pamokas ir panašiai, taip pat ir direktorius. Vyksta ir vidinis įsivertinimas.

Kaip dažnai jis vyksta?

Metuose kartą. Šiais metais vyksta "Strateginis valdymas", dabar jau anketos yra paruoštos ir baigiame suvesti rezultatus. Šį vertinimą daro sudaryta grupė. Prieš 5 metus ir šiemet buvo ir išorinis vertinimas. Atvažiuoja specialistai, kurie stebi pamokas, grupinę veiklą.

13. Kokiais principais organizuojamas centro darbuotojų darbas?

Pareigybėmis. Aišku, vyksta komandinis darbas. Nėra, kad pavieniui dirbtų darbuotojai. Taip pat ir bendradarbiavimas vyksta tarp mokytojų, dalinamės informacija. Kadangi kolektyvas nedidelis, 5 mokytojai, tai dienos metu susitikus dalinamės informacija, sprendžiame iškilusias problemas, dalinamės patirtimi.

14. Kaip organizuojamas darbas su socialiniais partneriais? Kaip dažnai vyksta susitikimai?

Pagal grafiką, galimybes. Šiuo metu vyksta kūrybinės partnerystės projektas. Jis prasidėjo spalio mėnesį. Šio projekto tikslas - kūrybingumo ugdymas.

Jūs kaip mokytoja labiau orientuojatės į ugdymo procesą, bet ar įsiliejate ir į grupių veiklą?

Klasės vadovai bendrauja su grupių auklėtojais. Jie kviečiami į klasės valandėlių susirinkimus. Su auklėtojais bendraujame dažnai, visada susitikus, perduodame informaciją apie vaikus.

15. Sakykite, kokius sunkumus galėtumėte įvardinti savo darbe su kuriais susiduriate?

Su kolektyvu bendravimo problemų nekyla. **Sunkumas su vaikų elgesiu, bendravimu.** Nėra dienos, kad ko nors nenutiktų. Būna, kad pamokų metu vaikai išsišoka. Tada bandome konfliktą numalšinti.

Koks buvo sudėtingiausias atvejis?

Vieną kartą mokinys kėdes pradėjo mėtyti į kitus vaikus, kai nepatiko kitų mokinių pasakyti žodžiai. Tik dabar šis vaikas pradėjo keistis. Bet ko norėti, jis atėjo pas mus septintoje klasėje. Ir jam atėjus, vaikas skaičiavo ant rankos pirštų ir tik iki dešimties. O dabar jis ganėtinai gerai skaičiuoja.

Vaikai laiko dešimtos klasės egzaminus?

Taip, jie laiko tokius pačius egzaminus, kaip ir vaikai iš bendro lavinimo mokyklos. Pasiruošimas egzaminas labai sunkiai sekasi, bet dar nebuvo atvejų, kad kuris nors vaikas neišlaikytų egzamino.

Egzamino programa jiems tokia pati?

Taip, ta pati programa. Labai sunku išmokyti vaikus, kad gautų bent jau 4. Juk būna atvejų, kad vaikai nelankydavo mokyklos po kelerius metus. Jų motyvacija susilpnėjusi, spragos didžiulės. Tad prireikia daug pastangų sudominti vaiką ugdymo procesu ir išmokyti egzaminui reikalingų žinių.

Dėkoju Jums už skirtą laiką ir visą suteiktą informaciją. Linkiu sėkmės numatytuose darbuose.

Viso gero.

Tikiuosi suteikta informacija bus naudinga. Sėkmės.

PATVIRTINTA
X socializacijos centro
direktoriaus 2014 m. sausio 20 d.

įsakymu Nr. V-9

**X VAIKŲ SOCIALIZACIJOS CENTRAS
2014 METŲ VEIKLOS PROGRAMA**

1. BENDROSIOS NUOSTATOS.

X vaikų socializacijos centras yra švietimo įstaiga, skirta vykdyti vidutinės priežiūros priemones, užtikrinti vaiko tinkamą ugdymą, jam teikiamą kvalifikuotą švietimo pagalbą ir kitas paslaugas, kurios padėtų siekti teigiamų vaiko elgesio pokyčių ir ugdytų jo vertybines nuostatas bei socialinius įgūdžius, padedančius tapti doru, savarankišku, atsakingu žmogumi, ir paruoštų jį savarankiškam gyvenimui visuomenėje. Ši įstaiga savo veiklą pradėjo 2008 metais, įsigaliojus Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymui. Centro savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.

Į Centrą priimami vaikai 14 - 16 m. amžiaus (įstatymo nustatyta tvarka ir jaunesnio amžiaus), kuriems savivaldybės administracijos direktorius, gavęs teismo leidimą, yra paskyręs vidutinės priežiūros priemonę arba teismas Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nustatyta tvarka yra paskyręs auklėjamojo poveikio priemonę – atidavimą į specialią auklėjimo įstaigą. Vadovaujantis Centro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. V-1612 (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. vasario 22 d. įsakymo Nr. V-125 redakcija), 26.5. punktu vaikų skaičius Centre negali viršyti 30; mokinių skaičius klasėje – ne mažiau kaip 4 ir ne daugiau kaip 8 mokiniai, grupėje ne mažiau kaip 6 ir ne daugiau kaip 8 mokiniai.

2014 m. sausio 1 dieną Centre gyveno ir mokėsi 29 mokiniai. Sukomplektuoti keturi klasių komplektai: 7, 8, 9, 10. Mokiniai bendrabutyje gyvena keturiose grupėse, kurios suformuotos klasių principu. Metų eigoje vaikų skaičius kintantis dėl skirtingų vidutinės priežiūros priemonės skyrimo terminų. Per 2013 m. iš Centro, pasibaigus paskirtos vidutinės priežiūros terminui ar dėl kitų priežasčių, išvyko 26 mokiniai, o atvyko – 36.

Centre neformalusis ugdymas vykdomas pagal šias programas: sporto, medžio darbų, namų ūkio ir keramikos, etikos ir saviraiškos. Neformaliojo ugdymo būrelius lanko visi Centro mokiniai pagal sudarytą būrelių lankomumo grafiką.

2014 m. sausio 1d. Centre tiesiogiai su vaikais dirba 29 pedagoginiai darbuotojai: 11 mokytojų, 12 auklėtojų, 3 pagalbos mokiniui specialistai ir 3 administracijos vadovai; visi turi kvalifikacinę kategoriją: direktorius ir ugdymo skyrių vedėjos turi III vadybos kvalifikacinę kategoriją, 6 – specialisto, mokytojo (auklėtojo), 17 – vyr. pagalbos mokiniui specialisto, vyr. mokytojo (vyr. auklėtojo), 3 – mokytojo metodininko (auklėtojo metodininko) kvalifikacinę kategoriją. 23 pedagoginiai darbuotojai dirba pirmaeilėse pareigose, kiti 6 (mokytojai) dirba antraeilėse pareigose.

Pedagoginių darbuotojų amžiaus vidurkis – 48 metai, pedagoginio darbo stažo vidurkis – 17 metų. Visi pedagoginiai darbuotojai turi aukštąjį išsilavinimą.

Administracija – direktorius, ugdymo skyriaus vedėja, neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja, direktoriaus pavaduotojas ūkiui. Visi turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą; 1 (direktorius) turi edukologijos magistro laipsnį, 1 (neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja) išsilavinimas prilygintas magistro laipsniui. Visi ugdymą organizuojantys administracijos darbuotojai turi pedagogo kvalifikaciją.

Pagalbos vaikui specialistai – socialiniai pedagogai ir psichologas turi įgiję atitinkamą aukštąjį universitetinį išsilavinimą.

2013 m., pagal Centro mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų 2012-2014 metų Perspektyvinę atestacijos programą, atestavosi 1 auklėtoja, kuriai buvo suteikta auklėtojo metodininko kvalifikacinė kategorija.

Žemės sutarties situacija. Nekilnojamojo turto registro centrinio duomenų banko 2013-03-13 išrašas, unikalus Nr. 4400-0789-0968.

Pastato kategorija. Nekilnojamojo turto juridinių asmenų registro centro 2013-03-13 d. išrašas.

Higienos paso situacija. X visuomenės sveikatos centras 2013-12-09 d. išdavė X vaikų socializacijos centrui: Leidimą-higienos pasą Nr. 9-0960(6) vykdyti Ugdymo veiklą (bendrojo lavinimo mokyklų ugdymo veikla) ir 2013-12-10 Leidimą-higienos pasą Nr. 9-0962(6) vykdyti Ambulatorinių asmens sveikatos priežiūros įstaigų veiklą (bendruomenės slauga).

X valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos išduotas Maisto tvarkymo subjekto patvirtinimo pažymėjimas Nr. 1049.

Išorės lėšų pritraukimo tendencijos. X vaikų socializacijos centro išorės lėšų pritraukimas ženkliai sumažėjęs. Viso 2013 m. Centras gavo paramos už 6214,81 Lt. Maisto produktais padeda Maisto bankas, 2013 m. gauta 2237,05 Lt 2% pajamų mokesčio lėšų.

2013 m. finansinių prioritetų realizavimas. X vaikų socializacijos centras savo veiklą vykdė pagal skirtus finansus užtikrindamas ugdymą, neformalųjį ugdymą ir darbuotojų darbo apmokėjimą. Įstaiga 2013 m. baigė be kreditorinių įsiskolinimų darbuotojams, tačiau su kreditoriniais įsiskolinimais už įstaigai teikiamas paslaugas.

2. 2013 METŲ VEIKLOS APIBENDRINIMAS.

2013 metais Centro veiklos programą sudarė: Centro mokytojų, auklėtojų ir neformalaus ugdymo metodinių grupių programos, Metodinės tarybos, Vaiko gerovės komisijos, Centro veiklos kokybės įsivertinimo, Skatinimo ir drausminių nuobaudų skyrimo, Pilietinio ir tautinio ugdymo, Bendradarbiavimo su atstovais pagal įstatymą, Darbinio ir profesinio ugdymo programos, 1-4 grupių programos, Bibliotekos, Socialinių įgūdžių,

Elgesio korekcijos programa EQUIP. Prevencinės programos: Sveikatinimo ir fizinio aktyvumo, Alkoholio, narkotikų, tabako vartojimo ir smurto prevencijos. Savivaldos programos: Centro tarybos, Mokinių savivaldos. Neformalus ugdymas vykdomas pagal: Keramikos ir namų ūkio, Etikos ir saviraiškos, Medžio darbų, Sporto programas.

Centras bendradarbiauja su LSU, VDU, KTU, ŠU, VŠĮ „Globali iniciatyva psichiatrijoje“, X NTI-PN Socialinės integracijos į visuomenę skyriumi, Eigulių bendruomenės centru, VŠĮ „Hope for Football“, VŠĮ „Žalgirio krepšinio centru“.

Mokiniai turi galimybę susipažinti su profesijų įvairove, planuoti karjerą, bendradarbiaujama su X buitinių paslaugų ir verslo mokykla, X maisto pramonės ir prekybos mokymo centru, X taikomosios dailės mokykla.

2013 m. Centro įsivertinimo grupė atliko giluminį įstaigos veiklos įsivertinimą. Giluminiam įsivertinimui buvo parinkta tema „Pagalba mokiniui“. Įsivertinimo rezultatai ir pateiktos rekomendacijos panaudotos rengiant 2014 m. veiklos programą.

Dėl mokslo metų pabaigoje atvykusių naujų nepažangių mokinių, buvome priversti keturis mokinius palikti kartoti kurso, todėl pažangumas 2012/2013 m.m. pabaigoje sudarė 80%.

2013 metais Centre buvo tęsiamas EQUIP projektas, skirtas nepilnamečių mokymams mąstyti ir elgtis atsakingai, taikant savitarpio pagalbos metodus. Sėkmingai mokymus baigė dvi mokinių grupės, kuriose dalyvavo 11 mokinių. Dvi trenerės įgijo nacionalinio EQUIP programos mokytojo kvalifikaciją, parengtos dvi trenerės.

2013 metais Centro direktorius ir auklėtojų metodinės grupės pirmininkas dalyvavo tarptautiniame projekte „Every day for Edukacion“ Lenkijoje.

2013 metais Centro bendrojo ugdymo mokykla vykdė Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrą. Patikroje dalyvavo 4 mokiniai, kurie sėkmingai išlaikė egzaminus ir jiems buvo išduoti Pagrindinio ugdymo programos baigimo pažymėjimai.

2013 metais pagal Investicijų programą buvo įsisavinta 183 tūkst. Lt ir pradėti Centro pastatų modernizavimo darbai, t.y. atlikti dalies bendrabučio korpuso IV a. patalpų remonto darbai. Suremontuotose patalpose įsikurs bendrojo ugdymo mokyklos 4 klasės, informacinių technologijų kabinetas, ugdymo skyriaus vedėjos kabinetas, mokytojų kambarys.

Stiprybės	Silpnybės
1. Centro veikla planuojama ir vykdoma komandinio darbo principu. 2. Planuojant veiklą analizuojamas vykdytų programų įgyvendinimas, Centre vykdomos tiriamosios veiklos ir vidaus įsivertinimo rezultatai. 3. Greitas ir efektyvus probleminių situacijų kompleksinis sprendimas. 4. Integruoti renginiai, užsiėmimai/pamokos gerina ugdymo procesą.	1. Dėl finansavimo trūkumo nėra galimybės pilnai sudaryti teigiamą emocinį poveikį darančią aplinką, įsigyti naujų šiuolaikiškų ugdymo priemonių. 2. Planuojant ugdymo procesą, trūksta bendrų projektų rengimo ir įgyvendinimo.

<p>5. Metodinių grupių susirinkimuose dalijamasi įgytomis žiniomis, skleidžiama geroji patirtis.</p> <p>6. Sprendimų, susijusių su mokinių interesais, priėmime dalyvauja ir Centro mokiniai.</p> <p>7. Sėkmingai veikia Skatinimo ir drausminių nuobaudų skyrimo programa.</p> <p>8. Tikslingai bendradarbiaujama su kitais socializacijos centrais, dalijamasi gerąja patirtimi.</p> <p>9. Tapo glaudesnis bendradarbiavimas su savivaldybių administracijomis, socialiniais partneriais ir kitomis, vaiko gerove suinteresuotomis, institucijomis.</p> <p>10. Atliekamas visų naujai atvykusių į Centrą vaikų įvertinimas, rengiami individualaus darbo su vaiku planai, individualizuotos ir pritaikytos mokomųjų dalykų programos.</p> <p>11. Sudarant individualų darbo su vaiku planą įtraukiami vaiko atstovai pagal įstatymą.</p> <p>12. Gautas lėšos ir pradėtas ketvirto aukšto vidaus patalpų remontas mokyklai įrengti.</p> <p>13. Iš projektinės veiklos gautos metodinės priemonės darbui su mokiniais.</p> <p>14. Saugos tarnybos darbas įstaigoje užtikrina visų Centro grandžių nuoseklų darbą, įtakoja darbuotojų ir vaikų bei vaikų tarpusavio santykių stabilumą, gerina Centro mikroklimatą.</p> <p>15. Pasirašytos bendradarbiavimo sutartys ir vykdoma veikla su naujais socialiniais partneriais.</p> <p>16. Centro įvaizdžio formavimui ir veiklos sklaidai efektyviai panaudojama internetinė svetainė.</p>	<p>3. Dalis pedagoginių darbuotojų pasyviai dalyvauja Centro veiklos planavime, rengiant ir įgyvendinant veiklos programas.</p> <p>4. Dalis pedagoginių darbuotojų nėra suinteresuoti užsiėmimuose bei renginiuose diegti naujus metodus, nes pasiruošimas reikalauja papildomų laiko šnaudų ir išteklių.</p> <p>5. Saviraiškos priemonės turi mažą įtaką mokinių mokymosi rezultatams.</p> <p>6. Dėl mokinių, turinčių ryškiai išreikštų elgesio ir emocijų problemų, Centre trūksta saugumo jausmo tiek mokiniams, tiek darbuotojams.</p> <p>7. Dėl lėšų trūkumo nepakankama mokinių skatinimo ir laisvalaikio užimtumo formų įvairovė.</p>
Galimybės	Grėsmės

<ol style="list-style-type: none"> 1. Ieškoti galimybių pagerinti Centro edukacinę aplinką, stiprinti materialinę bazę. 2. Ieškoti būdų dalyvauti skelbiamuose projektuose, gauti finansavimą ir plėsti mokinių skatinimo šaltinius ir būdus. 3. Centro aplinkos kūrimo panaudoti mokinių kūrybinius darbus. 4. Rengti bendrus renginius, šventes, projektus su kitais Centrais, ugdymo įstaigomis, atstovais pagal įstatymą. 5. Puoselėti Centro tradicijas ir ugdyti žmogiškąsias mokinių vertybes. 6. Stiprinti mokytojų/auklėtojų/specialistų bendradarbiavimą ugdymo procese. 7. Vystyti bendradarbiavimą su socialiniais partneriais. 8. Didinant pedagoginių darbuotojų asmeninę atsakomybę už pareigų atlikimą, gerės įstaigos mikroklimatas ir ugdomoji veikla. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dėl didelių pastatų išlaikymo sąnaudų, įstaiga visas skiriamas biudžeto lėšas privalo nukreipti komunalinių paslaugų apmokėjimui ir nelieta lėšų gerbūvio atnaujinimui. 2. Skatinimo formų įvairovės trūkumas gali slopinti mokinių motyvaciją siekti geresnių rezultatų. 3. Vaiko elgesio korekcijos tęstinumui kelia grėsmę nepakankamas darbas su vaiko buvusia aplinka. 4. Šiuolaikinių edukacinių, metodinių priemonių stoka įtakoja ugdymo proceso kokybę ir įvairovę. 5. Dėl lėšų trūkumo negalime užtikrinti įvairesnio vaikų vasaros ir laisvalaikio užimtumo.
--	--

3. 2014 METŲ VEIKLOS AKTUALUMO PAGRINDIMAS.

Rengdama veiklos programą 2014 metams darbo grupė vadovavosi:

X vaikų socializacijos centro strateginiu veiklos planu 2012-2014 metams;

Valstybinės švietimo 2013-2022 m. strategijos projekto pagrindinėmis kryptimis;

Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymu;

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu;

Vaikų socializacijos centro veiklos modelio aprašu;

X vaikų socializacijos centro nuostatais;

X apskrities vaikų socializacijos centro išorės vertinimo ataskaita;

2013 metų Centro veiklos įsivertinimo išvadomis;

Centro veiklos programos darbo grupių parengtų ir vykdytų programų 2013 metais analizėmis.

X vaikų socializacijos centro veiklos programa 2014 metams, atsižvelgus į strateginius įstaigos planus, švietimo būklę, bendruomenės poreikius, nustato metinius įstaigos tikslus bei uždavinius, apibrėžia prioritetus ir priemones uždaviniams vykdyti.

Programa siekiama, įgyvendinant valstybinę švietimo politiką, teikti kokybiškas ugdymo paslaugas, atitinkančias mokinių ugdymosi poreikius, racionaliai, taupiai ir tikslingai naudoti švietimui skirtus išteklius.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos 2013-2022 m. strategijos projekto pagrindinėmis kryptimis ir Centro 2012-2014 m. Strateginiu veiklos planu, išskiriamos pagrindinės veiklos sritys:

Užtikrinti ugdymo proceso kokybę, integruojant bendrą žinių, gebėjimų, kritinio mąstymo, kūrybingumo ir vertybinių nuostatų ugdymą bendrosiose programose;

Ugdymo procese diegti vertybių sistemą, kuri palanki tautinės savimonės ugdymui;

Optimizuoti formalaus ir neformalaus ugdymo krūvius taip, kad mokiniai turėtų laiko ir galimybę realizuoti individualius ugdymo(si) poreikius;

Pritaikyti tokias ugdymo metodikas, kad mokiniai turėtų kuo daugiau galimybių žinias įvertinti per praktinę veiklą, asmeninę patirtį, susieti įvairių dalykų žinias, socializuotis, sudaryti sąlygas saviraiškai bei tapti atsakinga, laisva, dvasinga asmenybe, pasirengusia integruotis, gyventi ir dirbti socialiai priimtinoje visuomenėje;

pedagogiškai kontroliuojamoje aplinkoje, pritaikant kiekvienam vaikui individualias gyvenimo ir ugdymo sąlygas, vykdyti vaikų psichosocialinę diagnostiką, ugdymo(si) diferencijavimą, mokymą bei grąžinimą į pilnavertį socialinį gyvenimą;

plėtoti Centro ir mokinių atstovų pagal įstatymą bendradarbiavimą;

ugdinti darbuotojų kompetencijas, dalyvaujant mokymuose pedagogų kvalifikacijos tobulinimo programose.

4. VEIKLOS TIKSLAI:

- 1. Užtikrinti mokinių ugdymo proceso kokybę.**
- 2. Teikti mokiniams kompleksinę pagalbą.**
- 3. Užtikrinti darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimą.**
- 4. Vykdyti ūkinę – finansinę veiklą.**

5. VEIKLOS TURINYS

1. Tikslas: Užtikrinti mokinių ugdymo proceso kokybę.
Uždaviniai
1.1. Atsižvelgiant į individualius mokinių ugdymo(si) poreikius, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą.

1.2. Formuoti formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo turinį, ugdant mokinių mokymosi motyvaciją ir saviraišką.

1.3. Rengti ir vykdyti programas, ugdančias mokinių pilietines, socialines, karjeros planavimo kompetencijas.

1.4. Siekiant užtikrinti Centro veiklos kokybės analizę, vykdyti įstaigos veiklos vidaus įsivertinimą.

Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės/programos pavadinimas	Vykdydamas		Laikas/ištekliai	Pagrindiniai rezultatų rodikliai	
			Vykdytojas	Partneriai		Esama būklė	2014 m.
1.1.	Atsižvelgiant į individualius mokinių ugdymo(si) poreikius, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą	1.1.1. Tikslingas ugdymo proceso planavimas vadovaujantis Bendrosiomis programomis ir mokinių gebėjimais	Mokytojai, specialistai, Ugdymo skyriaus vedėja	ŠMM, kvalifikacijos kėlimo centrai	2014 m. rugsėjis Žmogiškieji ištekliai Informacinės technologijos	Parengti ilgalaikiai mokomųjų dalykų planai 7,8,9,10 klasėms	Parengti 100% ilgalaikių mokomųjų dalykų planų, bei juos koreguoti atsižvelgiant į 2014 m. atvykusių mokinių ugdymo poreikius
		1.1.2. Mokinių individualių ugdymo(si) poreikių tenkinimas taikant individualizuotas ir pritaikytas programas;	Dalykų mokytojai, Vaiko gerovės komisija, pirmininkė A. Juozapavičienė,	PPT	2014 m. sausis- birželis, 2014 m. rugsėjis- gruodis. Žmogiškieji ištekliai	Vykdoma mokinių specialiųjų poreikių analizė, 15 mokinių parengtos pritaikytos ar individualizuotos programos	Ne mažiau, kaip 75% mokinių pagerins savo ugdymo(si) pasiekimų vidurkį
		1.1.3. Ugdymo(si) sunkumų ir pasiekimų analizė.	Mokytojų taryba, Vaiko gerovės komisija,	PPT, Vaiko atstovai pagal įstatymą	2014 m. sausis- gruodis	Mokytojų metodinės grupės susirinkimuose, buvo analizuoti ugdymo sunkumai ir	Ne mažiau, kaip 85% mokytojų bus parengę priemonių individualizuotam ir diferencijuotam ugdymui

		1.1.4. Individualaus ugdymo plano su mokiniu sudarymas ir vykdymas	pirmininkė X X, Dėstantys mokytojai	Vaiko atstovai pagal įstatymą	2014 m. sausis-gruodis	pasiekimai ir nutarta parengti priemones pritaikytam ir individualizuotam ugdymui nuo 2013 m. rugsėjo 1 d. visiems mokiniams buvo parengti individualūs planai	98% mokinių, kurie Centre mokėsi ne trumpiau 6 mėn., baigs mokslo metus be nepatenkinamų pažymių
1.2.	Formuoti formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo turinį, ugdant mokinių mokymosi motyvaciją ir saviraišką	1.2.1. projektinės mokinių veiklos, tarpdalykinės integracijos planavimas ir vykdymas 1.2.2. Gerosios patirties sklaida	Dalykų mokytojai, neformaliojo švietimo pedagogai, grupių auklėtojai, specialistai Mokytojų metodinė grupė,	Kitos švietimo įstaigos, nevyriausybinės organizacijos Kitos švietimo įstaigos,	2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji, materialiniai ištekliai, gautos paramos lėšos 2014 m. sausis-gruodis	Pravestos 9 formaliojo ugdymo integruotos pamokos, grupių auklėtojai su neformaliojo švietimo būrelių vadovais, bei būrelių vadovai vedė bendrus integruotus užsiėmimus. Įgyvendinti 8 formaliojo švietimo projektai Kartą per savaitę vyko bendri klasių ir grupių auklėtojų	Ne mažiau kaip 75% pedagogų sistemingai taikys aktyvias ugdymo formas ir individualizuotą ir diferencijuotą ugdymą, ne mažiau kaip 25% formaliojo ugdymo ir neformaliojo švietimo vykdoma projektinės veiklos formomis Vyks metodinės išvykos į kitus socializacijos centrus ir kitas įstaigas, dirbančias su

			Auklėtojų ir neformalaus švietimo metodinė grupė.	nevyriausybines organizacijas	Žmogiškieji ištekliai	susirinkimai, metodinių grupių susirinkimuose vyko prarastų renginių, integruotų veiklų pristatymai; Įvyko 3 metodiniai susitikimai su kolegomis iš socializacijos centro „Saulutė“ ir X NTI-PN socialinės integracijos į visuomenę skyriaus specialistais; Centro specialistai lankėsi 3 socializacijos centruose, dalijosi darbo patirtimi	socialinės rizikos grupės vaikais; dalyvavimas tęstiniame ilgalaikiame tarptautiniame projekte su rytų ir vidurio Europos šalių socializacijos centrais; pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su Baltijos šalių socializacijos centru; kartą per trimestrą vyks jungtiniai auklėtojų ir mokytojų metodinių grupių susirinkimai
1.3.	Rengti ir vykdyti programas, ugdančias mokinių pilietines, socialines, karjeros planavimo kompetencijas	1.3.1. Parengta ir įgyvendinama Darbinio ugdymo ir karjeros planavimo programa	Darbinio ugdymo ir karjeros planavimo programos grupė, vadovas X	Profesinės mokyklos, Jaunimo darbo centras	2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai	Kartą per mėnesį mokiniai lankėsi profesinėse mokyklose; Surengtos 2 vaikų darbų mugės, 5 mokinių darbų parodos Centre ir 4- už įstaigos ribų;	Ne mažiau kaip 90% išėjusių iš Centro mokinių tęs mokymąsi arba pasirinks darbinę veiklą; Tęsimas bendradarbiavimas ir pasirašytos bendradarbiavimo sutartys su 2 profesinėmis mokyklomis,

		<p>1.3.2. Parengtos ir įgyvendinamos 1 - 4 gr. veiklos programos, Individualios darbo su vaiku programos</p> <p>1.3.3. Parengta ir vykdoma Pilietinio ir tautinio ugdymo programa</p> <p>1.3.4. Parengta ir vykdoma Mokinių savivaldos programa</p>	<p>Grupių auklėtojai, klasių vadovai</p> <p>Pilietinio ir tautinio ugdymo grupė, vadovė X</p> <p>Mokinių savivaldos grupė, kuratorė X</p>	<p>NVO</p> <p>Kultūros ir meno įstaigos</p> <p>Centro bendruomenė</p>	<p>2014 m. sausis-gruodis</p> <p>2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai, Centro materialinė bazė</p> <p>2014 m. sausis-gruodis</p>	<p>Vyko 2 Centro bendruomenės talkos aplinkai tvarkyti</p> <p>Visi grupių vaikai buvo įtraukti į grupių veiklos programų įgyvendinimą;</p> <p>Vyko 3 integruotos pamokos, skirtos valstybinėms šventėms pažymėti, parengti proginiai stendai;</p> <p>Vyko 2 pilietinės socialinės akcijos;</p> <p>4 grupių seniūnai buvo apmokyti pozityvios lyderystės įgūdžių;</p> <p>Kartą per mėn. leidžiamas laikraštis „Vilos laikas“;</p> <p>Mokiniai teikė siūlymus rengiant</p>	<p>Plėsti mokinių darbų ekspozicijų vietas;</p> <p>98% vaikų aktyviai bus įtraukti į programų įgyvendinimą ir sustiprins socialinius, darbinius ir gyvenimiškuosius įgūdžius;</p> <p>Dalyvavimas pilietinėse socialinėse akcijose, minimos valstybinės, tautinės šventės, puoselėjamos pilietinės-tautinės tradicijos;</p> <p>80% mokinių pagerės tautinė savimonė</p> <p>70% mokinių gebės dirbti komandoje, išmoks diskutuoti, tinkamai išreikšti mintis</p>
--	--	---	---	---	--	--	--

1.4.	Siekiant užtikrinti Centro veiklos kokybės analizę, vykdyti įstaigos veiklos vidaus įsivertinimą.	1.4.1. Atlikti Centro veiklos vidaus įsivertinimą tema „Centro kultūra”	Centro veiklos kokybės įsivertinimo darbo grupė, vadovas X	Centro bendruomenė	2014 m. gegužės mėn. Žmogiškieji išteklių Centro materialinė bazė	vidaus dokumentus, susijusius su mokiniais Atlikto vidaus įsivertinimo tema „Pagalba mokiniui“ rezultatai aptarti Mokytojų tarybos posėdyje. Išvados panaudojamos veiklos planavime.	Atlikto vidaus įsivertinimo „Centro kultūra”, rezultatai aptarti bendruomenėje ir panaudoti veiklos planavime
------	--	---	--	--------------------	---	---	---

2. Tikslas: Teikti mokiniams kompleksinę pagalbą.

Uždaviniai

2.1 Teikti kvalifikuotą psichologinę, socialinę pedagoginę pagalbą mokiniams.

2.2 Užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimą.

2.3 Vykdyti prevencines, socialinių įgūdžių ugdymo programas, projektines veiklas.

2.4 Bendradarbiauti su socialiniais partneriais, vaiko atstovais pagal įstatymą ir kitomis suinteresuotomis institucijomis.

Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės/ programos pavadinimas	Vykdymas		Laikas/ išteklių	Pagrindiniai rezultatų rodikliai	
			Vykdytojas	Partneriai		Esama būklė	2014 m.
2.1.	Teikti kvalifikuotą psichologinę,	2.1.1. Parengti ir vykdyti	X	PPT, Kalniečių	2014m. sausis-	mokiniams pagal poreikį suteiktos individualios ir	80% konsultuojamų mokinių lengviau

	socialinę pedagoginę pagalbą mokiniams	psichologės veiklos programą		psichikos sveikatos centras	gruodis Žmogiškieji ištekliai	grupinės psichologės konsultacijos, palengvinama mokinių, atvykusių į Centrą, adaptacija, koreguojamos mokinių, turinčių elgesio ir emocijų sutrikimų, problemos Per metus suteikta 205 individualios konsultacijos, 49 kartus dėl vaikų elgesio problemų konsultuoti pedagogai, pravesta 96 grupiniai užsiėmimai	adaptuosis Centre, 70% sustiprės mokinių psichologinis atsparumas
		2.1.2. Parengti ir vykdyti socialinės veiklos programas	X X	X m. Žaliakalnio PK, Savivaldybių VTAS, Seniūnijos X probacijos skyrius	2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai	mokiniams teikiamos individualios ir grupinės konsultacijos adaptaciniu laikotarpiu ir sprendžiant socialines problemas, mokiniai geriau adaptuojasi mokykloje, gyvenimo ir mokymosi aplinkoje, laikosi teismo paskirtų įpareigojimų; Pravesta 330 individualių pokalbių, 2 kartus per savaitę grupėse vyko grupiniai užsiėmimai;	80% mokinių tinkamai adaptuosis Centre, 60% pagerės socialinių problemų sprendimo įgūdžiai
2.2.	Užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų	2.2.1. Parengta ir vykdoma	Bendruomenės slaugytoja	VšĮ Kalniečių	2014 m. sausis-	Atliktas išsamus visų naujai atvykusių vaikų sveikatos	100% vaikų atliekamas išsamus

	teikimą	<p>medicinos veiklos programa;</p> <p>2.2.2. Parengta ir vykdoma Sveikatinimo ir fizinio aktyvumo veiklos programa</p>	<p>X</p> <p>Sveikatinimo ir fizinio aktyvumo veiklos programos grupė, vadovas X</p>	<p>poliklinika ,X apskrities priklausomybių ligų centras</p> <p>Visuomenės sveikatos centras, X m. bendrojo ugdymo mokyklos, Socializacijos centrai</p>	<p>gruodis žmogiškieji išteklių; paramos lėšos</p> <p>2014 m. sausis-gruodis žmogiškieji išteklių; paramos lėšos; Centro sportinė bazė</p>	<p>patikrinimas, nuosekliai stebėta vaikų sveikata, buvo suteiktos 309 specialistų paslaugos, sutaisyti 25 vaikų dantys; prieš gripą paskiepyta 17 vaikų;</p> <p>Pravesta 10 sportinių varžybų, renginių, sveikatingumo dienų ir išvykų kartu su kitų mokyklų mokiniais, kartą per mėn. organizuoti renginiai, sportieji žygiai Centro mokiniams,</p>	<p>vaiko sveikatos patikrinimas, nuosekliai stebima vaiko sveikata, konsultuojamas specialistų ir vykdomi paskyrimai, pagerėja sveikata</p> <p>80% mokinių gebės pritaikyti įgytas žinias sveikos gyvensenos klausimais, sustiprės fiziškai</p>
2.3.	Vykdyti prevencines, socialinių įgūdžių ugdymo programas, projektines veiklas	2.3.1. Vykdoma elgesio korekcijos EQUIP programa	<p>Socialinės pedagogės X</p> <p>Grupių auklėtojai</p>	VŠĮ Psichikos sveikatos perspektyvos	2014 m. sausis-gruodis žmogiškieji išteklių, materialiniai išteklių	3 mokinių grupės (17 mokinių) dalyvavo elgesio korekcijos programos užsiėmimuose, įgijo gebėjimų mąstyti ir elgtis atsakingai, taikant savitarpio pagalbos metodus, 11 mokinių gavo	4 tikslinės mokinių grupės dalyvavo Equip užsiėmimuose, įgijo socialinių įgūdžių, gebės adaptuotis visuomenėje

		<p>2.3.2. Parengtos ir vykdomos Grupių veiklos ir Individualaus darbo su mokiniu programos</p>	<p>Alkoholio, narkotikų ir tabako vartojimo ir smurto prevencijos grupė, vadovė X</p>	<p>Socialiniai partneriai</p>	<p>2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai, projektinės lėšos</p>	<p>programos baigimo pažymėjimus</p> <p>Igyvendintos 4 grupių veiklos programos; 70% mokinių buvo stebimi pozityvūs elgesio korekcijos, mokymosi motyvacijos, socialinių įgūdžių srityse</p>	<p>80 % mokinių negatyvios nuostatos pasikeis į socialiai atsakingą ir priimtina elgesį</p>
		<p>2.3.3. Parengta ir vykdoma Alkoholio, narkotikų ir tabako vartojimo ir smurto prevencijos programa</p>	<p>Mokinių skatinimo ir drausminių nuobaudų programos grupė, vadovė X</p>		<p>2014 m. sausis-gruodis žmogiškieji ištekliai, paramos lėšos</p>	<p>90 % mokinių yra vartoję ar turi priklausomybę tabakui, alkoholiui ir kitoms psichoaktyvioms medžiagoms, ugdomi gebėjimai sveikai gyventi, nevartoti psichiką veikiančių medžiagų</p> <p>Mokiniai yra patyrę smurtą ar patys linkę smurtauti.</p> <p>Per metus praveista 11 prevencinių programoje numatytų renginių</p>	<p>60% mokinių įgis gebėjimų, skatinančių atsispirti aplinkos spaudimui vartoti psichoaktyvias medžiagas;</p> <p>70% išmoks tinkamai spręsti konfliktus, valdyti pyktį</p>
		<p>2.3.4. Parengta ir vykdoma Mokinių skatinimo ir</p>			<p>2014 m. sausis-gruodis žmogiškieji</p>	<p>100% mokinių elgesys vertinamas pagal skatinimo ir drausminių nuobaudų skyrimo programą, ugdomas socialiai</p>	<p>80% mokinių gebės tinkamai laikytis Centro vidaus tvarkos taisyklių,</p>

		drausminių nuobaudų skyrimo programa.			ištekliai, paramos lėšos	atsakingas elgesys, tarpusavio bendravimo įgūdžiai; Kiekvieną mėn. 3 geriausiai besielgiantys mokiniai skatinami išvykomis;	pagerės tarpusavio santykiai ir atsakingumas.
2.4	Bendradarbiauti su socialiniais partneriais, vaiko atstovais pagal įstatymą ir kitomis suinteresuotomis institucijomis	2.4.1. Parengta ir vykdoma Bendradarbiavimo su vaiko atstovais pagal įstatymą programa 2.4.2. Rengti ir vykdyti vaikų nepamokinio užimtumo projektus	Bendradarbiavimo su vaiko atstovais pagal įstatymą grupė, vadovė X Neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja X Administracija Vaiko gerovės	Atstovai pagal įstatymą NVO, Švietimo įstaigos, socializacijos centrai, X m. Žaliakalnio PK Savivaldy	2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai, IKT 2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai, projektų lėšos	Nuolat bendradarbiaujama su atstovais pagal įstatymą, keičiamasi informacija apie mokinio elgesį ir ugdymo(si) pasiekimus; Vyko Atvirų durų diena; atlikta vaiko atstovų pagal įstatymą anketinė apklausa, surengti 2 proginiai renginiai Mokiniai dalyvavo 4 bendruose projektuose su NVO, Eigulių bendruomene, socialiniuose projektuose.	100% atstovams pagal įstatymą teikiama informacija apie mokinio elgesį ir ugdymo(si) pasiekimus; 60% vaiko atstovų pagal įstatymą kartą per mėn. aplankys vaiką Centre 70% mokinių gebės dirbti komandoje, bendrauti ir bendradarbiauti, praplės akiratį, užmegs naujų pažinčių, susidomės alternatyvia veikla.

3.1.	Sudaryti sąlygas darbuotojų kompetencijų tobulinimui pagal individualius poreikius	<p>3.1.1. Informacijos apie kvalifikacijos tobulinimo renginius viešinimas, palankių sąlygų sudarymas</p> <p>3.1.2. Įgytų kompetencijų pagal projektą „Vaikų socializacijos centrų pedagogų bei kito personalo kompetencijų ugdymas“ ir pagal EQUIP programą pritaikymas</p>	<p>Administracija</p> <p>Mokytojai, auklėtojai ir specialistai</p>	<p>KPKC, X rajono Švietimo centras, SPPC, X visuomenės sveikatos centras</p>	<p>2014 m. sausis-gruodis Centro biudžetinės lėšos, asmeninės lėšos, projektinės lėšos</p> <p>2014 m. Žmogiškieji ištekliai, projekto lėšomis gautos metodinės priemonės</p>	<p>29 Centro pedagogai ir specialistai dalyvavo kvalifikacijos kėlimo kursuose ir seminaruose, kurių trukmė ne mažiau nei 5 dienos</p> <p>100% pedagoginių darbuotojų įgijo kompetencijų pagal projektą „Vaikų socializacijos centrų pedagogų bei kito personalo kompetencijų ugdymas“ ir ugdytinių elgesio korekcija pagal EQUIP programą panaudojamos tiesioginiame darbe</p>	<p>Visiems pageidaujantiems darbuotojams bus sudarytos sąlygos kelti kvalifikaciją pagal individualius poreikius</p> <p>Kartą per mėn. rengiamos intervizijos dėl EQUIP programos įgyvendinimo; 2 supervizijos grupių auklėtojams ir specialistams</p>
3.2.	Plėtoti gerosios	3.2.1.	Mokytojų	Socializac	2014 m.	Vykdamos dviejų metodinių	30% vykdomų

	patirties sklaidą.	Parengtos ir vykdomos Mokytojų, Auklėtojų ir neformalaus ugdymo metodinių grupių programos	metodinė grupė, vadovas X, auklėtojų ir neformalaus ugdymo pedagogų metodinė grupė, vadovas X	ijos centrai, NVO, X, X rajono Švietimo centras	sausis-gruodis žmogiškieji ištekliai	grupių programos, dalijamasi gerąja patirtimi, užtikrinama veiklos kokybė	projektų bus parengti bendradarbiaujant metodinėms grupėms
3.3.	Veiksmingai vykdyti vidaus veiklos priežiūrą.	3.3.1. Veiklos koordinavimas, stebėsenas ir analizė	Direktorius X, ugdymo skyriaus vedėja X, neformaliojo švietimo ir pagalbos skyriaus vedėja X Atestacijos komisija, pirmininkas X		2014 m. sausis-gruodis žmogiškieji ištekliai	Vykdomas tikslingas veiklų koordinavimas ir kokybės užtikrinimas; Pedagogų atitikties turimai kvalifikacinei kategorijai priežiūra. Centro administracija metų eigoje stebėjo 83 pamokas, grupių valandėles ir kitus užsiėmimus.	Stebėti, aptarti ir analizuoti 100 pamokų, valandėlių, užsiėmimų, vykdomų renginių ir pan. Kasdien su grupių auklėtojais aptarti buvusios dienos ir esamos dienos veiklos aktualijas
3.4.	Vykdyti mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų atestaciją ir atitikties turimai kvalifikacinei kategorijai priežiūrą.	3.4.1. Vykdyti atestaciją vadovaujantis perspektyvin			2014 m. sausis-gruodis Žmogiškieji ištekliai,	Pedagogų atitikties turimai kvalifikacinei kategorijai priežiūra vykdyta atestacijos komisijos posėdyje. Atestuota ir suteikta vyresniojo socialinio	Pagal pedagogų pateiktas savianalizės anketas vykdyti jų kvalifikacijos kėlimo ir tikrinti jų atitikties turimai kvalifikacinei

		e atestacijos programa			biudžeto lėšos	pedagogo ir auklėtojo metodinio kvalifikacinės kategorijos	kategorijai, vykdoma pedagogų atestacija
--	--	------------------------	--	--	----------------	--	--

4. Tikslas: Vykdyti ūkinę – finansinę veiklą.

Uždaviniai

4.1. Modernizuoti Centro patalpas ir optimizuoti vidaus patalpų panaudojimą.

4.2. Taupiai ir racionaliai naudoti biudžeto lėšas

Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės/ programos pavadinimas	Vykdymas		Laikas/ ištekliai	Pagrindiniai rezultatų rodikliai	
			Vykdytojas	Partneriai		Esama būklė	
						Planuojama 2014 m.	
4.1.	Modernizuoti Centro patalpas ir optimizuoti vidaus patalpų panaudojimą.	4.1.1. Naudojamų patalpų optimizavimas	Direktorius X	ŠMM	2014 m. sausis-gruodis/ES ir valstybės kapitalo investicijos	2013-07-04 pasirašyta Panaudos sutartis su LSMU ir 1684,07 kv.m. perduota naudotis universitetui. Virš 40 proc. sumažėjo išlaidos už šildymą.	Atsisakyti dalies patalpų (3-4 kab.) nerenovuotame korpuse, juos perkelti į bendrabučio IV a. Grupę vaikų perkelti gyventi į buvusias gyv. patalpas
		4.1.2. Renovuoti bendrabučio IV aukštą, įruošiant	Direktorius X	ŠMM	2014 m. sausis-gruodis/ES ir valstybės kapitalo	60 proc. patalpų renovuota, įsisavinta 183 tūkst. Lt skirtų lėšų. Perkeltos bendrojo ugdymo mokyklos klasės.	Renovuoti likusią 40 proc. aukšto dalį, perkelti neformaliojo švietimo būrelių kabinetus, biblioteką

	neformaliojo ugdymo patalpas	Direktorius X		investicijos		
	4.1.3. Atlikti vaikų gyvenamųjų patalpų kapitalinį remontą.	Direktorius X	ŠMM	2014 m. sausis-gruodis/ES ir valstybės kapitalo investicijos	Gyvenamųjų kambarių būklė bloga, trūkstant lėšų nebuvo atliktas einamasis remontas	Atlikti bendrabučio 3 a. kapitalinį remontą: renovuoti šalto ir karšto vandens bei nuotekų vamzdynus, sutvarkyti san. mazgus, sudaryti vaikams autonomines gyvenimo sąlygas.
	4.1.4. Derinti su steigėju dėl galimybės renovuoti medicinos patalpas ir administracijos patalpų perkėlimą	Pavduotojas ūkiui X	ŠMM	2014/2015 m./ES ir valstybės kapitalo investicijos		Renovuoti apie 200 kv.m. patalpų, į kurias perkeltume administracijos kabinetus iš nerenovuoto korpuso. Bus racionaliai panaudotos patalpos ir sutaupytos biudžeto lėšos.
	4.1.5. Renovuoti šilumos punktą.		AB „X energija“	2014 m. gegužė-rugsėjis/biudžeto lėšos.	Atskirtas korpusų šilumos padavimo reguliavimas	Pakeisti karšto vandens reguliatorių, pakeisti karšto vandens šilumokaitį, izoliuoti

							pakeistus vamzdžius.
4.2.	Taupiai ir racionaliai naudoti biudžeto lėšas ir valstybės turtą	4.2.1 Tikslingai vykdyti švietimo ir mokslo administravimo programą, kodas 11.002.	Vyr. buhalterė X		2014 m. sausis- gruodis/biudžeto lėšos	Patvirtinta ataskaitinio laikotarpio sąmata, įskaitant patikslinimus – 1760 100,00 Lt, gauta asignavimų 1760 100,00 Lt, panaudota 1760 100,00 Lt. Įvykdymas 100 proc.	Planuojami asignavimai – 1676 000,00 Lt. Racionalus ir tikslinis lėšų panaudojimas.
		4.2.2. Valstybinės švietimo strategijos įgyvendinimas, kodas 11.001.	Direktorius X	ŠMM	2014/2015 m./ES ir valstybės kapitalo lėšos	Skirti asignavimai – 183 000,00 Lt Panaudota - 182 690,52 Lt Atlikta bendrabučio IV a. dalies remonto darbai.	Pagal gaunamus asignavimus tęsti pastatų modernizavimo darbus
		4.2.3. Vykdyti viešuosius pirkimus Centre	Viešųjų pirkimų komisija, pirmininkė X	VPT	2014 m. sausis- gruodis	Atlikta 20 viešųjų pirkimų dėl prekių ir paslaugų įsigijimo.	Visos prekės ir paslaugos bus perkamos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka ir mažiausią kainą
		4.2.4. Vykdyti finansinę kontrolę	Direktorius, X				
			Pavaduotojas	ŠMM	2014 m. sausis- gruodis	Visi skirti asignavimai buvo panaudoti taupiai ir racionaliai. Pažeidimų	Tikslingai ir taupiai naudojamos biudžeto lėšos

			ūkiui X			nenustatyta.	
		4.2.5. Tikslingas turto įsigyjimas, panaudojimas ir priežiūra	Ilgalaikio turto inventorizavimo komisija, pirmininkė X	Paramos teikėjai	2014 m./ Biudžeto lėšos, paramos lėšos	Prekių pirkimas vykdytas Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasirašant sutartis su pardavėjais. Prekių ir turto įsigyta už 16.000 Lt	Planuojama įsigyti už 16.000 Lt. Racionaliai naudojamas Centro turtas
		4.2.6. Savalaikiai vykdyti turto priežiūrą ir nurašymą.	Nurašymo komisija, pirmininkė X		2014 m. sausis-gruodis	Visas turtas apskaitomas ir nurašomas nustatyta tvarka pagal komisijos aktus	Racionaliai naudojamas valstybės turtas
		4.2.7. Paramos paieška ir gautų lėšų ir priemonių panaudojimo priežiūra	Paramos komisija, pirmininkė X		2014 m.	2013 m. iš fizinių ir juridinių asmenų paramos gauta už 6214,81 Lt. Praturtinta Centro materialinė bazė, praturtėja vaikų mityba	Paramos lėšos, 2 proc. pajamų mokesčio lėšos, Maisto bankas Planuojama gauti iki 10.000 Lt sumai.

1. VEIKLOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO ĮVERTINIMO IR ATSISKAITOMYBĖS FORMOS. Veiklos programos įgyvendinimo įvertinimas atliekamas pagal Centro vidaus įsivertinimo programą. Atsiskaitymas vykdomas Centro darbuotojų visuotiniame susirinkime, savivaldos institucijose ir įstaigos steigėjo LR Švietimo ir mokslo ministerijos nustatyta tvarka.

PRITARTA:

X vaikų socializacijos centro
tarybos posėdžio 2013-01-20
protoliniu nutarimu (protokolo Nr. 1)

PATVIRTINTA
vaikų socializacijos centro
direktorius
2014 m. rugsėjo 2 d.
Įsak. Nr.V-147

VAIKŲ SOCIALIZACIJOS CENTRO UGDYMO PLANAS 2013/2014 MOKSLO METAMS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. 2013–2014 mokslo metų ugdymo planas reglamentuoja pagrindinio ugdymo ir specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams pritaikytų programų, neformalaus ugdymo įgyvendinimą X vaikų socializacijos centro bendrojo ugdymo mokykloje.

1.1. X vaikų socializacijos centro (toliau- Centro) veikla organizuojama vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo pakeitimo 5statymu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 14 d. Nr. XI-1232.

2. Ugdymo plano tikslas:

2.1. Apibrėžti Ugdymo programų vykdymo Centre principus ir reikalavimus;

2.2. Suformuoti ugdymo turinį ir organizuoti procesą taip, kad būtų užtikrintas kiekvieno vaikų socializacijos centre apgyvendinto vaiko tinkamas ugdymas, jam teikiama kvalifikuota švietimo pagalba ir kitos paslaugos, kurios padėtų siekti teigiamų vaiko elgesio pokyčių ir ugdytų jo vertybines nuostatas bei socialinius įgūdžius, padedančius tapti doru, savarankišku, atsakingu žmogumi, kad kiekvienas besimokantysis pasiektų geresnių ugdymo(si) rezultatų ir įgytų mokymuisi visą gyvenimą būtinų bendrųjų ir dalykinių kompetencijų.

3. Ugdymo plano uždaviniai:

3.1. Nustatyti pamokų skaičių, skirtą pagrindinio ugdymo programoms įgyvendinti;

3.2. Aprašyti pagrindinius individualizavimo, diferencijavimo, integravimo ir kitus ugdymo turinio pritaikymo pagal mokinių poreikius būdus;

3.3. Aptarti ugdymui(si) palankios aplinkos kūrimo principus;

3.4. Parinkti veiksmingus ugdymo(si) motyvacijos susigrąžinimo, visuomenei priimtinių vertybių, tautinio sąmoningumo, dorinio, sociokultūrinio ir pilietinės brandos ugdymo pagrindus, būdus.

4. Ugdymo plane vartojamos sąvokos atitinka Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804), Nauja įstatymo redakcija nuo 2011 m. liepos 1 d.: Nr. XI-1281, 2011-03-17, Žin., 2011, Nr. 38-1804 (2011-03-31), 2013-2015 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendruosiuose ugdymo planuose ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose vartojamas sąvokas.

II. UGDYMO PROGRAMŲ VYKDYMO BENDROSIOS NUOSTATOS

II. 1. UGDYMO PROCESO ORGANIZAVIMO TRUKMĖ

5. Mokslo metai prasideda rugsėjo 1 d. Ugdymo procesas baigiamas atitinkamai:

Klasė	Ugdymo proceso pradžia	Ugdymo proceso pabaiga	Ugdymo proceso trukmė savaitėmis
7-9	09-01	06-06	35
10	09-01	06-06	35

6. X vaikų socializacijos centro bendrojo ugdymo mokykloje mokymas vykdomas penkias dienas per savaitę.

7. Ugdymo procesas pagal pagrindinio ugdymo programą skirstomas trimestrais. Trimestrų datos:

I trimestras: 2013-09-02 – 2013-11-29; II trimestras: 2013-12-02 – 2014-02-28; III trimestras: 2014-03-06 – 2014-06-06 (BUP 5.1 p. lentelė).

8. Mokinių atostogų trukmė kalendorinėmis dienomis:

Atostogos	Prasideda	Baigiasi
Rudens	2013-10-28	2013-10-31
Žiemos (Kalėdų)	2013-12-23	2014-01-05(+2 papild d)
Pavasario (Velykų)	2014-04-14	2014-04-18
Vasaros:	2014-06-09	2014-08-31

9. Vadovaujantis Centro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. lapkričio 23 d. įsakymu Nr. V-1612 (Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministro 2013 m. vasario 22 d. Įsakymo Nr. V-125 redakcija) 26.5 punktu, minimalus mokinių skaičius klasėje yra 4, jei yra mažiau, tai steigiama jungtinė klasė. Mokinių skaičius (taip pat ir jungtinėse klasėse) negali būti didesnis nei 8 mokiniai. Klasės jungiamos Mokyklų, vykdančių formaliojo švietimo programas, tinklo kūrimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 768, nustatyta tvarka.

10. 2013/2014 mokslo metais numatytos tokios klasės: 7, 8, 9, 10.

11. Centro direktorius iškilus situacijai, keliančiai pavojų mokinių sveikatai ar gyvybei, ar paskelbus ekstremalią padėtį priima sprendimus dėl ugdymo proceso koregavimo, apie priimtus sprendimus informuoja Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministeriją.

II. 2. CENTRO UGDYMO PLANO RENGIMAS FORMUOJANT IR ĮGYVENDINANT UGDYMO TURINĮ

12. Centro ugdymo turinys formuojamas atrenkant ir pritaikant ugdymo turinį pagal mokyklos tikslus, konkrečius mokinių ugdymo(si) poreikius:

12.1. Į Centrą vaikai priimami ištisus metus, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymo ir Centro nuostatų nustatyta tvarka.

13. Formuojant Centro mokyklos ugdymo turinį vadovaujamosi Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433 (toliau- Pagrindinio ugdymo bendrosios programos), patvirtintomis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. vasario 21 d. , Bendraisiais ugdymo planais, Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. V-1049, ir atsižvelgiant į mokyklai skirtas mokymo lėšas.

14. Formuojant mokyklos ugdymo turinį ir rengiant mokyklos ugdymo planą remiamasi švietimo stebėsenos, mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo ugdymo procese informacija, pasiekimų tyrimų, mokyklos veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenimis.

15. Centro mokyklos ugdymo plano rengimas grindžiamas demokratiškumo, subsidiarumo, prieinamumo, bendradarbiavimo principais, įtraukiant mokytojus, atskirus punktus derinant su vaiko atstovais pagal įstatymą.

16. Ugdymo plano projektą rengė darbo grupė, sudaryta Centro direktoriaus 2013 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. V-91: X, ugdymo skyriaus vedėja ir mokytojai: X

17. Atsižvelgiant į didelę mokinių kaitą Ugdymo planas rengiamas vieneriems, 2013-2014 mokslo metams.

18. Centras savo sprendimų dėl ugdymo organizavimo neprivalo kasmet atnaujinti, jei jie neprieštarauja BUP.

19. Atsiradus BUP nenumatytiems atvejams ugdymo proceso metu, ugdymo plano įgyvendinimas gali būti koreguojamas priklausomai nuo mokymo lėšų, išlaikant minimalų pamokų skaičių dalykų programoms įgyvendinti ir minimalų privalomų pamokų skaičių mokiniui.

20. Centro ugdymo plano projektas suderintas su Centro taryba (Centro tarybos posėdžio 2013-08-13, Protokolas Nr. 3), taip pat Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerija.

21. Centro ugdymo planą direktorius tvirtina iki 2013-09-01 d.

22. Centro formuojamo ugdymo turinio dalį sudaro Centre vykdoma kultūrinė, meninė, pažintinė, kūrybinė, sportinė, praktinė, socialinė, prevencinė ir kitos veiklos, siejamos su mokyklos tikslais, mokinių mokymosi poreikiais. 2013/2014 m. m. planuojamos 5 mokymosi dienos.

KULTŪRINĖS, MENINĖS, PAŽINTINĖS, KŪRYBINĖS VEIKLOS PROGRAMA

Data	Veiklos pavadinimas	Atsakingi mokytojai
10.07	Sporto, judriųjų žaidimų diena.	X, mokytojai pagal pamokų tvarkaraštį
11.21	Tikslųjų ir gamtos mokslų diena.	X
0127	Socialinių mokslų diena.	X
0326	Gimtosios ir užsienio kalbų diena	X
0523	Technologijų, dailės, muzikos diena	X

Pastaba. Programa ir atsakingi mokytojai gali būti koreguojama.

23. Mokytojų tarybos posėdyje 2013-06-07, protokolo Nr. 4, susitarta dėl:

23.1. Pasirenkamųjų dalykų ir dalykų modulių, modulių programų pasiūlos ir rengimo:
23.1.1. Renkantis dorinio ugdymo dalykus, mokiniams siūloma tikyba ar etika;
23.1.2. Renkantis užsienio kalbas - pirmoji užsienio kalba anglų, antroji rusų; atvykus mokiniui, kuris mokėsi kitų užsienio kalbų, mokymosi tęstinumas sprendžiamas individualiai.

23.1.4. Dėl kai dalykų mokymo, ugdymo turinio integravimo: susitarimai pateikti Ugdymo plano III skyriuje.

23.1.5. Siūlomos šios ikiprofesinio ugdymo programos: dailioji keramika, namų ūkio ekonomika, kompiuterinis raštingumas.

23.1.6. Planuojant ugdymo turinį, mokytojas turi teisę pasirinkti išplanavimo tvarką ir temai skiriamų pamokų skaičių.

23.1.7. Visų mokomųjų dalykų Ilgalaikiai planai rengiami pagal formą, patvirtintą mokytojų metodinės grupės susirinkime 2011-10-27. Protokolo Nr.2.

23.1.8. Svarbiausi mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo periodai, būdai, laikas (II. 9 ugd. plano sk.), suderinti Centro mokytojų tarybos posėdžio (2013-06-07 d., protokolo Nr.4) sprendimu.

23.1.9. Klasių auklėtojai rengia klasių auklėtojų veiklos programas pusmečiams, kuriose numatomi veiklos tikslai, uždaviniai, klasės valandėlių temos ir datos, kita auklėtojo veikla, veiklos apibendrinimas.

23.1.10. Neformaliojo vaikų švietimo tikslai ir pasirinkimo galimybės apibendrintos II.11 Ugdymo plano skyriuje.

24. Pagal BUP 20 punktą, Centro mokytojų tarybos posėdyje (2013-06-07 d. protokolo Nr.) priimti sprendimai (Priedas Nr.1):

24.1. Dėl ugdymo turinio planavimo: ugdymo turinys Centro mokykloje planuojamas BUP 5 punkte nurodytam mokymosi savaitėlių skaičiui ir vadovaujantis BUP nurodytu dalyko programai skiriamų valandų (pamokų) skaičiumi (137 punkto lentelė);

24.2. Individualizuotas ir pritaikytas programas mokytojai aptaria su Vaiko gerovės komisijos nariais; specialiųjų poreikių mokinių ugdymui dalykų bendrąsias programas individualizuoja ir pritaiko mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių ugdymosi poreikius, PPT išvadas ir rekomendacijas (specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimas organizuojamas pagal Vaiko gerovės komisijos veiklos organizavimo tvarką, patvirtintą 2011 m. gegužės 19d. direktoriaus įsakymu Nr.V-123);

24.3. Parengtos neformaliojo ugdymo programos ir ilgalaikiai planai derinami su ugdymą organizuojančio skyriaus vedėju iki rugsėjo 5 d.;

24.4. Ilgalaikiai planai, neformaliojo ugdymo programos suderinti su skyriaus vedėju teikiami tvirtinti direktoriui iki rugsėjo 20 d.;

24.5. Dėl mokinių pasiekimų mokantis žmogaus saugos, dailės, kūno kultūros, technologijų, pilietiškumo pagrindų, ekonomikos vertinimo:

24.5.1. Žmogaus saugos, kūno kultūros parengiamosios grupės, mokymosi pasiekimus vertinama įrašu „įskaityta“ arba „neįskaityta“, kitus dalykus vertinti pažymiais.

II.3. MOKINIO INDIVIDUALAUS UGDYMO PLANO SUDARYMAS

25. Siekiant užtikrinti ugdymo(si) pagalbos tęstinumą, kiekvienam vaikui, ugdomam vaikų socializacijos centre, sudaromas individualus ugdymo planas, kuriame įvertinama jo turima patirtis, polinkiai, mokymosi poreikiai ir numatomas reikiamos mokymosi pagalbos teikimas. Ugdymo plano turinį sudaro numatomi artimiausi ir tolesni mokinio ugdymo(si) tikslai

ir būdai, numatoma mokinio veikla, susieta su atskirų dalykų pasiekimų gerinimu, mokinio prisiimti įsipareigojimai, tikslinių užduočių, mokymosi metodų, mokymo priemonių parinkimas, susitariama dėl individualaus ugdymo plano laikotarpio.

II.4. MOKYMO SI APLINKOS KŪRIMAS

26. Centro direktorius ir visa bendruomenė atsako už atviros, saugios socialiai ir psichologiškai, ramios, kūrybingos, vertybines nuostatas puoselėjančios, mokinių ir mokytojų mokymuisi palankios edukacinės kultūros kūrimą ir palaikymą įstaigoje. Centro vadovai skatina mokytojus ir sudaro jiems sąlygas mokyklos ugdymo turinį įgyvendinti ne tik mokykloje, bet ir kitose aplinkose: muziejuose, parkuose ir kt., koreguojant ugdymo procesą, pamokų tvarkaraštį. 2013-2014 m.m. numatyta mokymąsi ne pamokų forma organizuoti vieną dieną per mėnesį, netradicinės ugdomosios veiklos dienų planas bus parengtas iki 2013-09-20 d. Pagal Centro turimus materialinius išteklius ir finansines galimybes mokytojams sudaromos sąlygos dirbti inovatyviai, naudojant šiuolaikines mokymo technologijas, biblioteką ir kt., aprūpinant mokymo ir mokymosi priemonėmis.

II.5. UGDYMO DIFERENCIJAVIMAS

27. Centre vaikai pradeda mokytis įvairiu mokslo metų laiku, neturintys mokymosi motyvacijos, esantys labai skirtingo pasiekimų lygio, linkę nelankyti pamokų, daryti nusikalstamas veikas ir pan., ir tai lemia skirtingus ugdymo(si) poreikius. Diferencijuotu ugdymu atsižvelgiama į šiuos poreikius, pritaikant mokiniui mokymosi uždavinius ir užduotis, ugdymo turinį, metodus, mokymo(si) priemones, tempą ir skiriamą laiką. Diferencijuotas ugdymas taip pat kompensuoja brendimo, mokymosi tempo netolygumus, atsirandančius dėl turimų mokinių sutrikimų.

28. Diferencijuotu ugdymu atsižvelgiama į šiuos poreikius:

28.1. Atvykus naujam mokiniui nustatomas jo žinių lygis, bendrieji gebėjimai bei mokymosi stilius;

28.2. Atsižvelgiant į nustatytus lygius bei bendruosius gebėjimus, mokiniui pritaikomi mokymosi uždaviniai ir užduotys, ugdymo turinys, metodai, mokymo(si) priemonės, tempas ir skiriamas laikas.

29. Diferencijavimas gali būti taikomas:

29.1. Mokiniui individualiai;

29.2. Mokinių grupei:

29.2.1. Tam tikriems tikslams pasiekti (pvz.: pasiekimų skirtumams mažinti, gabumams plėtoti, skirtingoms mokymosi strategijoms įgyvendinti);

29.2.2. Tam tikroms veikloms atlikti (projektiniai, tiriamieji mokinių darbai, darbo grupės), kurią galima sudaryti iš mišrių arba panašių polinkių, interesų mokinių.

29.3. Centras analizuoja, kaip ugdymo procese įgyvendinamas diferencijavimas, kaip mokiniams sekasi pasiekti dalykų bendrosiose programose numatytų pasiekimų, ir priima sprendimus dėl tolesnio ugdymo diferencijavimo. Priimant sprendimus atsižvelgiama į mokinio mokymosi motyvaciją ir ugdymo turinio pasirinkimą, individualią pažangą ir sąmoningai keliamus mokymosi tikslus.

II.6. MOKYMOŠI PAGALBOS TEIKIMAS

30. Atvykus į Centrą naujam mokiniui, Vaiko gerovės komisijoje analizuojami dokumentai apie jo ugdymo(si) pasiekimus ir specialiuosius poreikius, problemas ir jų priežastis, identifikuojami mokymosi sunkumai, nustatomi švietimo pagalbos priemonių prioritetai, kryptys, teikimo formos.

31. Vadovaujantis PPT pažymomis, aptariamos ugdymo programų pritaikymo formos bei trukmė Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.

32. Periodiškai analizuojamas teikiamos švietimo pagalbos mokiniui veiksmingumas, prireikus koreguojamas švietimo pagalbos priemonių teikimas.

33. Mokymosi pagalba integruojama į mokymo ir mokymosi procesą. Mokymosi pagalbą mokiniui pirmiausia suteikia jį mokantis mokytojas, pritaikdamas programas, parinkdamas tinkamas užduotis, metodikas ir t.t.

34. Mokymosi pagalbos teikimo dažnumas ir intensyvumas priklauso nuo jos poreikio mokiniui. Pagalba mokiniui gali būti teikiama pastebėjus, kad jam nesiseka pasiekti bendrosiose programose numatytų pasiekimų, po nepatenkinamo kontrolinio darbo įvertinimo, po ligos, po ilgesnio mokyklos nelankymo ir pan.

II.7. CENTRO IR VAIKO ATSTOVŲ PAGAL ĮSTATYMĄ BENDRADARBIAVIMAS

35. Siekiant užtikrinti Centro bendradarbiavimą su vaiko atstovais pagal įstatymą, pasirinktos tokios formos:

35.1. informacijos apie mokinių ugdymo(si) pasiekimus sklaida (raštu, žodžiu, elektroniniais laiškais, kt.) vaiko atstovų pagal įstatymą susirinkimai, individualūs pokalbiai, atvirų durų dienų organizavimas;

35.2. vaiko atstovų pagal įstatymą bendradarbiavimas rengiant Individualaus darbo su vaiku planą ir reguliarius informavimas apie vykdomą korekcinę, pagalbos mokiniui veiklą.

36. Centras užtikrina, kad vyktų abipusis ir savalaikis grįžtamosios informacijos apie mokinių mokymąsi perdavimas tarp mokyklos ir vaiko atstovų pagal įstatymą.

II.8. UGDYMO TURINIO INTEGRAVIMAS

37. Centro mokytojų taryba, mokytojų metodinė grupė, siekdamas mažinti mokymosi krūvius, vadovaujantis BUP VII skyriaus 143 punkto nuostatomis, priėmė sprendimus dėl mokomųjų dalykų, kurių ugdymo turinys yra susijęs ar priskiriamas tai pačiai ugdymo sričiai integravimo:

37.1. 10 klasės informacinių technologijų kursas integruojamas į ikiprofesinio ugdymo kursą (Kompiuterinis raštingumas), (sprendimas priimtas Mokytojų tarybos posėdžio (2013-06-07 d., protokolas Nr.4) nutarimu);

37.2. 8-10 klasėse technologinis ugdymas ir integruotas technologijų kursas integruojamas su ikiprofesiniu mokymu;

37.3. 9, 10 klasėse pilietiškumo pagrindai integruojami į istoriją;

37.4. 9, 10 klasėse žmogaus sauga integruojama į ikiprofesinį mokymą;

37.5. Integruojamųjų dalykų ugdymo turinys numatomas rengiamuose trumpalaikiuose ir ilgalaikiuose planuose;

37.6. Centras analizuoja, kaip mokymosi procese įgyvendinamos integruojamųjų dalykų programos ir priima sprendimus dėl tolesnio integravimo.

38. Integruotų pamokų apskaitai užtikrinti integruojamųjų dalykų pamokų turinys dienynuose įrašomas tų dalykų apskaitai skirtuose puslapiuose.

I.9. MOKINIŲ PAŽANGOS IR PASIEKIMŲ VERTINIMAS

39. Vertinant mokinių pažangą ir pasiekimus vadovaujamosi Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo samprata, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256 ir Centro susitarimais.

40. Planuodamas ugdymo turinį mokytojas planuoja ir mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimą, jį sieja su mokymo(si) tikslais atsižvelgdamas į mokinių patirtį ir gebėjimus. Vertinimo metodus mokytojai derina tarpusavyje.

41. Siekiant ugdyti mokymosi motyvaciją naudojamas ir kaupiamasis vertinimas. Kaupiamasis vertinimas fiksuojamas mokytojo pasirinkta forma. Taškų konvertavimo į dešimtbalę sistemą tvarka nustatyta X vaikų socializacijos centro mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarkos apraše, patvirtintame Centro direktoriaus 2010-10-14 d. įsakymu V- 36 (Priedas Nr. 2).

42. Mokinių pasiekimai ir ugdymo(si) problemos kiekvieną savaitę aptariamos klasių/grupių valandėlėse. Klasių auklėtojai kartą per mėnesį rengia ataskaitas apie mokslo rezultatus. Ataskaitos pateikiamos grupių auklėtojams ir vaiko atstovams pagal įstatymą. Ataskaitos forma Nr. 1 aprobuota Centro mokytojų tarybos posėdyje (2009-06-18 d.).

II.10. MOKINIŲ MOKYMOSI KRŪVIO REGULIAVIMAS

43. Centro direktorius koordinuoja, o ugdymo skyriaus vedėjas organizuoja mokytojų bendradarbiavimą sprendžiant mokinių mokymosi krūvio optimizavimo klausimus:

43.1. organizuoja ir vykdo mokinių mokymosi krūvio bei mokiniams skiriamų papildomų darbų stebėseną ir kontrolę;

43.2. organizuoja mokytojų bendradarbiavimą sprendžiant mokinių mokymosi krūvio optimizavimo klausimus;

43.3. užtikrina, kad mokiniams per dieną nebūtų skiriamas daugiau kaip vienas kontrolinis darbas. Apie kontrolinį darbą mokinius būtina informuoti ne vėliau kaip prieš savaitę. Nerekomenduojami kontroliniai darbai po atostogų ar šventinių dienų;

44. Mokiniai, atleisti nuo atitinkamų dalykų pamokų, tuo metu gali užsiimti kita ugdymo proceso veikla arba mokytis individualiai. Centro specialistai užtikrina nuo pamokų atleistų mokinių saugumą ir užimtumą.

45. Per dieną negali būti daugiau kaip 7 pamokos, išskyrus dienas, kai vyksta ikiprofesinis ugdymas.

II.11. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO ORGANIZAVIMAS

46. Neformalioju vaikų švietimu siekiama sukurti palankią bei saugią aplinką ir galimybes mokinių pažinimui, lavinimuisi, saviraiškai, darbinėms ir profesinėms kompetencijoms ugdyti, bendravimo poreikių tenkinimui, vertybinių nuostatų formavimui ir socializacijai.

47. Neformaliojo vaikų švietimo programos rengiamos atsižvelgus į bendruosius iš valstybės biudžeto finansuojamų programų kriterijus, tvirtinamus švietimo ir mokslo ministro. Šią veiklą mokiniai renkasi laisvai, valandos nustatomos mokslo metams kiekvienai ugdymo programai. Ji įgyvendinama realizuojant:

47.1. Neformaliojo ugdymo programas, finansuojamas mokinio krepšelio lėšomis, rengia Centro neformalaus ugdymo būrelių vadovai;

47.2. Pažintinę veiklą, finansuojamą pagal Mokinių pažintinei veiklai skirtų lėšų naudojimo metodines rekomendacijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2007 m. spalio 2 d. įsakymu Nr. ISAK-1934 (Žin., 2007, Nr. 105-4319);

47.3. Socialinę, projektinę ir kt. veiklą.

48. Centras kiekvienų mokslo metų pabaigoje įvertina ateinančiųjų mokslo metų mokinių neformaliojo švietimo poreikius, prireikus juos tikslina mokslo metų pradžioje ir atsižvelgusi į juos siūlo neformaliojo švietimo programas.

49. Neformaliojo švietimo programų skaičių mokykla nustato pagal turimų mokymo lėšų dydį.

50. Neformaliojo vaikų švietimo programos mokinių atostogų metu vykdomos pagal parengtas programas.

51. Vadovaujantis BUP 143.11. punktu, 2013-2014 m.m. planuojamas neformaliojo ugdymo valandų skaičius per savaitę:

Val.sk./klasė	7	8	9	10
Neformalus ugdymas	4	4	4	4

52. Iš viso Centre veikia keturi būreliai: Keramikos ir namų ūkio, Medžio darbų, Etikos ir saviraiškos, Sporto.

53. Neformaliojo ugdymo pedagogų darbo grafikas sudaromas mokslo metų pusmečiams ir tvirtinamas direktoriaus įsakymu.

III. PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMOS VYKDYMAS

I. PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMOS BENDROSIOS NUOSTATOS

54. Centras, vykdydamas pagrindinio ugdymo programą, vadovaujasi: Pagrindinio ugdymo programos aprašu, Pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, Mokymosi pagal formaliojo švietimo programas (išskyrus aukštojo mokslo studijų programas) formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašu, Bendraisiais ugdymo planais.

55. Centras, vykdydamas pagrindinio ugdymo programą ir formuodamas ugdymo turinį, užtikrina Pagrindinio ugdymo programoms įgyvendinti minimalų skiriamų pamokų skaičių per savaitę, nustatytą BUP 137 punkte.

56. Socialinė veikla pagrindiniame ugdyme yra privaloma ir jai skiriama ne mažiau kaip 5 pamokų (valandų) trukmės veikla per mokslo metus. Centro mokytojų tarybos posėdžio (2013-06-07 d., protokolo Nr.4) sprendimu nutarta skirti 5 valandas, organizuojant projektinę veiklą Centro aplinkos gražinimui: gėlynų, sporto aikštyno priežiūrai, pagalbai smulkaus remonto darbuose.

57. Dalį mokomojo proceso organizuoti ne pamokų forma- vieną dieną per mėnesį, ugdymas vykdomas projektine ar kitokia aktyvia veikla Centro ar kitoje aplinkoje. Nepamokinių dienų programas rengia ir vykdo tą dieną dirbantys mokytojai (Priedas Nr. 1).

58. Siekiant didinti mokymosi motyvaciją, aktyviai supažindinti su profesijomis, ugdyti mokinius per praktinę veiklą, nuo 8 klasės įvedamas ikiprofesinis ugdymas.

59. Iki profesinio ugdymo programą sudaro privalomas įvadinis modulis ir pasirenkamieji savarankiški arba tęstiniai moduliai. Įvadinis modulis skirtas supažindinti mokinius su Lietuvos ūkio šakomis, joms priklausančiomis profesijomis, su Centre įgyvendinama ikiprofesinio ugdymo programa, Centre siūlomais ikiprofesinio ugdymo programos moduliais: „Dailioji keramika“, „Namų ūkio ekonomika“ 8 klasei, „Tinklalapių kūrimo pradmenys“, „Kompiuterinės leidybos pradmenys“, 9, 10 klasėms.

III. UGDYMO SRIČIŲ MOKYMO ORGANIZAVIMAS

60. Dorinis ugdymas. Vaiko atstovai pagal įstatymą mokiniui iki 14 metų parenka, o nuo 14 iki 16 metų pats mokinys renkasi vieną dalyką – tikyba arba etika.

61. Lietuvių kalba. Mokytojų tarybos posėdžio (2013-06-07, prot. Nr. 4) nutarimu, visose klasėse sumažinama po 1 savaitinę lietuvių kalbos pamoką, paliekant po 4 savaitines pamokas.

62. Centro mokykloje lietuvių kalba ugdoma per visų dalykų pamokas:

62.1. mokiniai skatinami rišliai, taisyklingai reikšti mintis žodžiu ir raštu per visų dalykų pamokas;

62.2. vertinant mokslo pasiekimus teikiama grįžtamoji informacija apie kalbos mokėjimą, nurodant privalumus ir taisytinus bei tobulintinus dalykus;

62.3. rengiant visų dalykų mokomąsias užduotis ir taisant mokinių darbus, aptariamoms ir įvertinamos ne tik dalyko, bet ir lietuvių kalbos klaidos.

62.4. per mokslo metus organizuojami nepamokiniai renginiai, skirti kalbos kultūrai.

63. Užsienio kalbos.

63.1. Centras siūlo pirmąją užsienio kalbą- anglų, antrąją- rusų.

63.2. Atvykus mokiniui, kuris iki atvykimo į Centrą mokėsi kitų užsienio kalbų, tolimesnis mokymas derinamas individualiai.

64. Informacinės technologijos.

Informacinėms technologijoms skiriama: 7,8 klasėms- po 0,5 pamokas per savaitę, 9,10 klasių kursas integruojamas su ikiprofesiniu ugdymu.

65. Socialiniai mokslai. Mokytojų tarybos posėdžio (2013-06-07, prot. Nr. 4) nutarimu, pilietiškumo pagrindai 9, 10 klasėse integruojami į istorijos kursą.

66. Technologijos.

66.1. 7 klasės mokiniai mokosi technologijų;

66.2. 8-10 klasėse technologinis ugdymas ir integruotas technologijų kursas integruojamas su ikiprofesiniu ugdymu;

66.3. 8-10 klasėse vykdomas ikiprofesinis ugdymas. Jis vykdomas pagal Centro parengtas programas. 2013/2014 m.m. mokiniams siūlomos šios ikiprofesinio ugdymo

programos: Dailioji keramika, Namų ūkio ekonomika, Kompiuterinis raštingumas. Savaitinis pamokų skaičius toks: 8 klasėje – 3; 9, 10 klasėse po 4.

67. Kūno kultūra:

67.1 mokytojų tarybos posėdžio nutarimu (2013-06-07, Prot. Nr. 4), kūno kultūrai 7 klasėje skiriama 1 papildoma pamoka;

67.2. mokiniams, atleistiems nuo kūno kultūros pamokų dėl sveikatos ir laikinai dėl ligos, siūloma kita veikla (stalo žaidimai, veikla kompiuterių klasėje, bibliotekoje ir t.t.).

68. Žmogaus sauga. Žmogaus saugos ugdymas organizuojamas vadovaujantis Žmogaus saugos ugdymo bendrąja programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. liepos 18 d. įsakymu Nr. V-1159.

68.1. Mokytojų tarybos posėdžio nutarimu (2013-06-07, prot. Nr. 4), Žmogaus sauga 9,10 klasėse integruojama į ikiprofesinį ugdymą.

69. Prevencinių programų įgyvendinimą planuoja ir vykdo Centro veiklos programoje numatytos darbo grupės pagal parengtas programas.

PAGRINDINIO UGDYMO PROGRAMOS UGDYMO PLANAS 2013-2014 m.m.

Dalykas / Klasė	7	8	9	10
Dorinis ugdymas: etika	1	1	1	1
Kalbos				
Gimtoji kalba (lietuvių)	4	4	4	4
Užsienio kalba (pirmoji) Anglų kalba	3	3	3	3
Užsienio kalba (antroji) Rusų kalba	2	2	2	2
Matematika ir informacinės technologijos				
Matematika	4	4	3	4
Informacinės technologijos	0,5	0,5	*Integr. į ikiprofesinį mokymą	*Integr. į ikiprofesinį mokymą
Gamtamokslinis ugdymas				
Biologija	2	1	2	1
Fizika	1	2	2	2
Chemija	0	2	2	2
Socialinis ugdymas				
Istorija	2	2	2	2
Pilietiškumo pagrindai	0	0	Integruota su istorija	Integruota su istorija
Geografija	2	2	2	1
Ekonomika ir verslumas	0	0	0	1
Meninis ugdymas				
Dailė	1	1	1	1

Muzika	1	1	1	1
Technologijos, kūno kultūra, žmogaus sauga				
Technologijos	2	*Integr. į ikiprofesinį ugdymą	*Integr. į ikiprofesinį ugdymą	*Integr. į ikiprofesinį ugdymą
Ikiprofesinis ugdymas	0	3	4	4
Kūno kultūra	3	2	2	2
Žmogaus sauga	0,5	0,5	*Integr. į ikiprofesinį ugdymą	*Integr. į ikiprofesinį ugdymą
Iš viso pamokų ugdymo poreikiams tenkinti	29	31	31	31
Neformalusis vaikų švietimas	4	4	4	4

SUDERINTA:

- 1.Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministerijos kanclerio 2013 m. rugsėjo 2 d. potvarkiu Nr. P-160 „Dėl X vaikų socializacijos centro ugdymo plano projekto derinimo“.
- 2.Centro tarybos posėdyje, 2013-08-13, protokolo Nr. 3.